DÎVÂN-I YÛNUS EMRE

ELİF

1
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sensüz yola girürisem çârem yok adım atmaga
Gevdemde kuvvetüm sensin başum götürüp gitmege

2 Gönlüm canum ‘aklum bilüm senün ile karâr ider
Pervâz ururlar dem-be-dem uçuban dosta gitmege

3 Kendüliginden geçeni togan ider ma'şûk anı
Ördek ü keklige salar sürü idüben tutmaga

4 ‘Âşık mı diyem ben ana Tanrı'nun uçmagın seve
Uçmak dahı tuzagımış mü'min cânların tutmaga

5 Ganî Cebbâr ‘ışk erine bin Hamza'ca kuvvet virür
Tagları yirinden ırar yol eyler dosta gitmege

6 Yüz bin Ferhâd külüng almış kazar taglar bünyâdını
Kayalar kesüp yol eyler Âb-ı Hayât akıtmaga

7 Âb-ı Hayât'un çeşmesi ‘âşıklarun visâlidür
Kadehi tolu yüridür susamışları yakmaga

8 ‘Âşık kişi miskîn olur yol içinde teslîm olur
Kim n'iderse boyun bura çâre yok gönül yıkmaga

9 Yidi veyil Tamu'sını kül eyler ‘âşıklar âhı
Kasd ider sekiz uçmagı nûr ide nûra katmaga

10 Bildük gelenler geçdiler gördük konanlar göçdiler
‘Işk şarâbın içen cânlar uymaz göçmege konmaga

11 Tutulmadı Yûnus cânı geçdi Tamu'dan Uçmak'dan
Yola düşüp dosta gider gine aslın ulaşmaga

F. 55b, T. 1b, K. 95a, RY. 70a, YE. 83a, NO. 188a, Rt. 1, M. 21, Ç. 67b.

2
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün müstef'ilün

1 ‘Işk da‘vîsin kılan kişi hîç anmaya hırs u hevâ
‘Işk evine girenlere ayruk ne meyl ü ne vefâ

2 Girçek ‘âşık olan kişi anmaya dünyâ-âhiret
‘Âşık degüldür ol kişi yüriye ‘izzeti kova

3 Her kim ‘izzetden geçmedi ‘âşıklık bühtândur ana
Hergiz girdügi yok durur ‘ışkıla ‘izzet bir eve

4 Diliyile ‘ışk diyenler bilmediler ‘ışk neydügin
Benüm cevâbum sen eyit ‘ışka ‘izzet midür bahâ

5 İzzet ü erkân kamusı bunlardur dünyâ sevgüsi
‘Işkdan haber eyitmesün kim dünyâ ‘izzetin seve

6 Dünyâ vü ‘izzet ‘ışkıla bunlar sâz-kâr olmadı
Vallah nükte benüm degül ‘ışk hâzırdur görmez revâ

7 Her kimde kim ‘ışk varısa ayruk ne sıgar ol yire
Dost döşegine geçemez at u katır yâhûd deve

8 Bu cümle ‘âşık olanlar ‘ışkıla geldiler bile
Müşâhadeye gark olan düşmeyiserdür ol eve

9 Yûnus'ı ‘âşık diyüben zinhâr özenüp gelmenüz
Çok bezirgân ziyân ider varıcagız ırak çava

F. 56b, T. 2a, K. 115a, RY. 38a, YE. 22b, A. 2, Ç. 3a.

3

1 Bir kez yüzün gören senün ‘ömrince hîç unutmaya
Tesbîhi sensin dilinde ayruk nesne eyitmeye

2 Tâ‘atuna turan zâhid nazaruna irerise
Tesbîhini unıdup ol ayruk secde de itmeye

3 Agzına şekker aluban gözleri sana tuş olan
Unıda şekkerini ayruk çeyneyüben yutmaya

4 Görse yüzün nûrınun balkıdugını gelüp
Ayun on dördi gicesi senden sebak itmeye

5 Ben seni sevdügüm içün eger bahâ dirlerise
İki cihân milkin virem dahı bahâsı yitmeye

6 İki cihân toptolu bâg u bostân olurısa
Senün kokundan eyü gül bostân içinde bitmeye

7 Gül ü reyhânun kokusı ‘âşıkıla ma‘şûkadur
‘Âşık olanun ma‘şûkı hergiz öginden gitmeye

8 İsrâfil sûrın urıcak mahlûkât turugelicek
Senün ününden artuk hîç kulagum işitmeye

9 Zühre yire inübeni sazın nüvaht eylerise
‘Âşıkun ‘işreti sensüz gözi ol yana gitmeye

10 N'ider ‘âşık hânumânı sensüz cihânı yâ cânı
İki cihân fidâ sana kimsene gümân dutmaya

11 Sekiz Uçmagun Hûrîsi eger bezenüp geleler
Senün sevgünden özgeyi gönlüm hîç kabûl itmeye

12 Bu dünyede ne ola kim âhiretde ol olmaya
Hûrıla Gılmân gelicek ‘âşık elin uzatmaya

13 Yûnus seni seveliden beşâret oldı cânına
Her dem yeni dirlikdedür hergiz ‘ömrin eskitmeye

F. 57a, T. 2a, K. 69b, 159a, RY. 53a, YE. 80a, 86a.

4
Müstefi'lün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İki cihân zindânısa gerek bana bostân ola
Ayruk bana ne gam gussa çün ‘inâyet dostdan ola

2 Varam ol dosta kul olam her dem açılam gül olam
Hem söyleyem bülbül olam turagum gülistân ola

3 Ol dost yüzin gördi gözüm erenlere toprak yüzüm
Söz bilene iş bu sözüm gerek şekeristân ola

4 Sensüz iki cihân benüm zindân görinür gözüme
Senün ‘ışkunla bilişen gerek hâssü‘l-hâsdan ola

5 Her da‘vîden geçen kişi Hak'dan yana uçan kişi
‘Işk şarâbın içen kişi geh esrük geh mestân ola

6 Kördür münâfıkun gözi yarın kara koyar yüzi
Halkun bana acı sözi gerek şekeristân ola

7 Her dem yüzüm yire uram Allah'uma şükür kılam
Ben benligüm dosta virem ne da'vî yâ destân ola

8 ‘Işka döyemedi özüm gensüzin açıldı râzum
Yûnus senün iş bu sözün ‘âlemlere destân ola

F. 58a, T. 3a, RY. 10a, YE. 85a, NO. 184a, Rt. 25

5
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 ‘Işk etegin tutmak gerek ‘âkıbet zevâl olmaya
‘Işkdan bir elif okıyan kimseden su'âl olmaya

2 ‘Işk didügün bilürisen ‘ışka gönül virürisen
‘Işk yolına mâl ne olur cân dahı muhâl olmaya

3 Âsil-zâdeler nişânın eger bilmek dilerisen
Her sözinün ma'nîsi var sözi sebük sal olmaya

4 ‘Âriflerden nişân budur her gönülde hâzır ola
Kendüyi teslîm eyleye sözde kîl ü kâl olmaya

5 Görmez misin sen aruyı her bir çiçekden bal ider
Sinegile pervânenün yuvasında bal olmaya

6 Eger güher isterisen hıdmet eyle ‘âriflere
Câhil bin söz söylerise ma'nîde miskâl olmaya

7 Miskîn Yûnus zehr-i kâtil ‘ışk elinden tiryâk olur
‘İlm ü ‘amel zühd ü tâ'at pes ‘ışksuz helâl olmaya

F. 58b, T. 3a, YE. 79b, NO. 194a.

6

1 Anmaz mısın sen şol güni gözün nesne görmez ola
Düşe sûretün topraga dilün haber virmez ola

2 Çün ‘Azrâîl'i ne tuta assı kılmaz ana ata
Kimse döymez o heybete halkdan meded irmez ola

3 Gele sana cân alıcı dahı cân alur kılıcı
‘Aklunı başdan alıcı bir dem amân virmez ola

4 Evvel gele şol yuyucı ardınca şol su koyucı
İledüp kefen sarıcı bunlar hâlün bilmez ola

5 Oglan gider dânışmâna saladur dosta düşmâna
Sonra gelmek peşimâna sana assı kılmaz ola

6 Agaç ata bindüreler sinden yana göndereler
Yir altına indüreler kimse ayruk görmez ola

7 Üç güne dek oturalar hep işüni bitüreler
Ol dem dile getüreler ayruk kimse anmaz ola

8 Yûnus miskîn bu ögüdi sen sana virsen yig idi
Bu şimdiki mahlûkâta ögüt assı kılmaz ola

F. 175a, T. 3b, T. 70b, A. 1, RY (Mecmûa) 6a.

7
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy ‘âşıkan iy ‘âşıkan ‘ışk mezhebi dîndür bana
Gördi gözüm dost yüzüni yas kamu dügündür bana

2 Ayruk bize yas eylemez gönlümüzi pâs eylemez
Hak'dan gelen görklü âvâz andan gelen ündür bana

3 Ayruk bana ben dimeyem kimesneye sen dimeyem
Ya kul ya sultân dimeyem kalsun işidenler tana

4 Senden sana varur yolum senden seni söyler dilüm
Allah sana irmez elüm bu hikmete kaldum tana

5 Ben ‘ışkundan ırılmayam dergâhundan sürülmeyem
Bundan dahı giderisem senün ile varam sana

6 Ol dost bizi viribidi var dünyayı bir gör didi
Geldüm gördüm bir ârâyiş seni seven kalmaz ana

7 Kullarına va'deyledi yarınki gün görnem didi
Ol dostlarun sevindügi yarınum bugündür bana

8 Dost ‘ışka ulaşalıdan dünyâ âhiret bir oldı
Ezel-ebed sorarısan dün ile bugündür bana

9 Yûnus seni dîn idindi dîn nedür îman idindi
‘Işka bugün yarın n'olur işi nedür öndin sona

F. 56b, T. 3b, K. 148a, YE. 23a. RY. 4a, NO. 186a, HB. 14b.

8
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün müstef'ilün

1 İy pâdişâh iy pâdişâh uş ben beni virdüm sana
Genc ü hazînem kamusı sensün benüm önden sona

2 Evvel dahı bu ‘akl u cân seninleyidi asl-ı kân
Âhir girü sensün mekân anda varam senden yana

3 Bu âhıla bu zârıla bu hikmeti kim ne bile
Bilse dahı gelmez dile tutdum yüzüm senden yana

4 Dursam senünle dururam baksam senünle bakaram
Her kancaru kim yürürem gönlüm yöni senden yana

5 Sensün bana cân u cihân sensün bana genc-i nihân
Senün durur assı-ziyân ne iş gele benden bana

6 Yûnus sana tutdı yüzin unıtdı cümle kendözin
Cümle sana söyler sözin sensün söz söyleden bana

F. 56b, T. 3b.

9
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Anma mısın sen şol güni cümle ‘âlem hayrân ola
N'idesini bilimeye bî-hod u ser-gerdân ola

2 İsrâfil sûrını ura cümle mahlûk turı gele
Dirilüben haşre vara anda kâzî Sübhân ola

3 Zebânîler çeke tuta götüre Tamu'ya ata
Deri yana sünük düte dün-gün işi efgân ola

4 Mâlik çagıra Tamu'ya çek anı meydâna getür
Hak korkısından Tamu'da ditreyüben figân ola

5 Mâlik eydür hey hey Tamu korkubanı ditrer kamu
Tanrı buyrugın tutmayan anda bişe biryân ola

6 Taglar yirinden ırıla heybetinden gök yarıla
Yılduzlar bagı kırıla düşe yire perrân ola

7 Yazuklarumuz tartıla anca perdeler yırtıla
Bilmedügün günâhlarun anda sana ‘ıyân ola

8 Yûnus eydür iş bu sözi dergâhına dutgıl yüzi
Diler Hak'ı göre gözi hem ‘inâyet andan ola

F. 60b, T. 4b, K. 136a, YE. 82b, RY. 50a, HB. 16b, M. 39.

10
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 ‘Aceb ‘aceb ne nesnedür bu derdile firâk bana
Cânumı serhoş eyledi ‘ışk agusı tiryâk bana

2 Kimün ki renci varısa derdine dermân istesün
Kesdi benüm bu rencümi dermân oldı bu derd bana

3 ‘Işk odına yan dirisen gönüllere gir dirisen
Karanular aydın ola ne kandîl ü çerâk bana

4 Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okurısan
Erenlere münkirisen dîdâr ırak senden yana

5 Miskîn Yûnus erenlere tekebbür olma toprak ol
Toprakda biter küllîsi gülistânı toprak bana

RY. 64a, K. 198a, M. 71.

11
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ol kişinün yokdur yâri iş bu cihân zindân ana
Dimesün kim ben şâdıyam ya şâdılık kandan ana

2 Şeddâd yapdı Uçmagını girmedin aldı cânını
Bir dem amân virdürmedi yidi iklîm dutan ana

3 Dimesün kim müselmânam Çalap emrine fermânam
Dutmazısa Hak sözini fâyide yok dînden ana

4 Eyitmesün çogaç togar etüm-tenüm üşütmeye
Çün vücûdun delük degül şu'le irmez günden ana

5 Er tonını giyübeni togru yola gelmezise
Çıkarsun ol tonı yohsa noksân irer tondan ana

6 Ol kişi kim sagır durur söyleme Hak sözin ana
Ger dirisen zâyi‘ olur nasîb yokdur sözden ana

7 Ol kişi kim yol eridür garîb gönüller yâridür
Bir söz diyem tutarısa yigdür şeker baldan ana

8 Yûnus senün kulun durur bellü bilürsin sen anı
Ko söyleyenler söylesin ne yapışur dilden ana

K. 190a. RY. 59a, YE. 22b, M. 67.

12

1 Benem ol ‘ışk bahrîsi denizler hayrân bana
Deryâ benüm katremdür zerreler ‘ummân bana

2 Kâf Tagı zerrem degül ay u güneş bana kul
Aslum Hak'dur şek degül mürşiddür Kur'ân bana

3 Çün dosta gider yolum mülk-i ezeldür ilüm
Hak'dan söyler bu dilüm ne kul ne sultân bana

4 Yogıdı bu bârigâh varıdı ol pâdişâh
Âh bu ‘ışk elinden âh derd oldı dermân bana

5 Âdem yaradılmadın cân kalıba girmedin
Şeytân la'net olmadın ‘Arşıdı sayvân bana

6 Diledi göre yüzin işide kendü sözin
Nazar kıldı bir kezin anda cân virdi bana

7 Yaradıldı Mustafâ yüzi nûr gönli safâ
Ol kıldı Hakk'a vefâ andandur ihsân bana

8 Togdı ol dîn metâ'sı andan oldı kamusı
Âdem Halîl ü Mûsâ hüccet ü bürhân bana

9 ‘Âşık dilin bilmeyen yâ delüdür yâ dehrî
Ben kuş dilin bilürem söyler Süleymân bana

10 Yûnus Emrem bu yolda eksükligin bildürür
Mest oluban çagırur dervîşlik bühtân bana

NO. 189b, B. 14b, Ç. 2b, YE. 23a.

13

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Her kim bana agyârısa Hak Tanrı yâr olsun ana
Her kancaru varurısa bâg u bahâr olsun ana

2 Bana agu sunan kişi şehd ü şeker olsun aşı
Gelsün kolay cümle işi eli irer olsun ana

3 Önümce kuyı kazanı Hak tahtın agdursun anı
Ardumca taşlar atanı güller nisâr olsun ana

4 Acı dirligüm isteyen tatlu dirilsin dünyede
Kim ölümüm isterise bin yıl ‘ömür virsün ana

5 Her kim diler ben hâr olam düşmen elinde zâr olam
Dostları şâd u düşmânı dost u agyâr olsun ana

6 Her kim diler ise benüm o dostumdan ayrıldugum
Gözlerinden hicâb gitsin dîdâr ıyân olsun ana

7 Miskîn Yûnusun dünyede güldügini işitmeyin
Agladugum isteyene gözüm bınar olsun ana

YE. 23b.

14
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy pâdişâh-ı Lem-yezel kıldum yönüm senden yana
İş bu yüzüm karasıyla vasl isterem senden yana

2 Sensin bu gözümde gören sensin dilümde söyleyen
Sensin beni var eyleyen sensin hemin öndin sona

3 Sen kim didün yâ Rab bana ben yakınam senden sana
Çün yakınsın benden bana görklü yüzün göster bana

4 Niçe yakınsın bana sen müştâk u hasret sana ben
Dün-gün seni gözleyüben göremezem kaldum tana

5 Her gelen oldur giden ol görinen oldur gören ol
Ulvî vü süflî cümleten oldur ger bana görine

6 Yûnus bu sır Hak durur bu dilile gelmek yok durur
Bilmesi bunun zevk durur ‘aklıla fehm irmez ana

YE. 23b.

BE

15

1 ‘Aceb bu benüm cânum âzâd ola mı yâ Rab
Yohsa yidi Tamu'da yana kala mı yâ Rab

2 ‘Aceb bu benüm hâlüm yir altında ahvâlüm
Varup yatıcak yirüm akreb dola mı yâ Rab

3 Allah olıcak kâzî bizden ola mı râzî
Görüp Habîb'i bizi şefî' ola mı yâ Rab

4 Cân hulkuma geldükde ‘Azrâîl'i gördükde
Yâ cânumı aldukda âsân ola mı yâ Rab

5 Yûnus kabre vardukda Münker-Nekir geldükde
Bana su'âl sordukda dilüm döne mi yâ Rab

Ç. 3b, DAY. 43.

PE

16

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ulu ulu günâhlarum yüz komadı bana Çalap
Hiç kimse çâre kılmadı döndüm yine sana Çalap

2 ‘Âlimlere sordum nedür dermân günâhlu derdüme
Anlar dahı eyitdiler dermân ana yine Çalap

3 Va‘de yitüp ölicegez ol sinleye varıcagaz
Zebânîler gelicegez sen ‘inâyet eyle Çalap

4 Zebânîler çün geleler beni yalınuz bulalar
Bilmedügüm dil soralar sen yardım eylegil Çalap

5 Gürde soralar bu sözi esirgemez anlar bizi
Biz de sana tutduk yüzi sen esirge bizi Çalap

6 Sensün bu benüm sultânum bu cânlar içinde cânum
Çokdur benüm günâhlarum sen meded eylegil Çalap

7 Uçmakdagı Hûrîleri geymiş anlar nûr tonları
Ne bahtılu mü'minleri bize nasîb eyle Çalap

8 Turmayup söylerem sözüm günâhuma göyner özüm
Günâhlu Yûnus'un sözin sen kabûl eylegil Çalap

RY. 20a, K. 205b, M. 75.

TE
17
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dîn ü millet sorarısan ‘âşıklara dîn ne hâcet
‘Âşık kişi harâb olur âşık bilmez dîn diyânet

2 ‘Âşıklarun gönli gözi ma'şûkın isteyü gider
Ayruk sûretde ne kalur kim kılısar zühd ü tâ'at

3 Tâ‘at kılan uçmagıçün dîn tutmayan Tamu içün
Ol ikiden fârig olur neye benzer bu işâret

4 Her kim dostı severise dostdan yana gitmek gerek
İşi güci dost olıcak cümle işden olur âzât

5 Anun gibi ma'şûkanun haberini kim getürür
Cebrâîl-i mürsel sıgmaz anda olıcak münâcât

6 Sorı hisâb olmayısar dünyâ âhiret koyana
Münker ü Nekir ne sorar terk olıcak cümle murâd

7 Havf ü recâ nice gelür varlık yokluk bıragana
İlm ü ‘amel sıgmaz anda ne terâzû ne hod sırat

8 Ol kıyâmet bâzârında her bir kula baş kayısı
Yûnus sen ‘âşıklarıla hîç görmeyesin kıyâmet

F. 64b, T. 6b, NO. 184b, YE. 24a, K. 77b, Rt. 35, A. 3, M. 12.

18

1 Sen bu cihân mülkini Kâf'dan Kâf'a dutdun tut
Yâ bu ‘âlem mâlını oynayuban ütdün tut

2 Sen Süleymân köşkinde taht kurup oturdun bil
Dîv ü perîye düp-düz hükümler eyledün tut

3 Sen Ferîdûn haznesin Nûşirevân gencile
Kârûn mâlını dahı sen mâluna katdun tut

4 Bu dünyâ bir lokmadur agızdadur çeynenmiş
Çeynenmişi ne dutmak hâ sen anı yutdun tut

5 ‘Ömrün delim bir okdur yay içinde toptolu
Tolmış oka ne turmak hâ sen anı atdun tut

6 İş bu cihân mülkinden ansuzın ün iderler
Ansuzını şimdi bil yaraklanup gitdün tut

7 Çün denize gark oldun bogazuna geldi su
Delü bigi talbınma iy bî-çâre batdun tut

8 Her gâh ki nefes gelür ol kîsenden eksilür
Çün kîse ortalandı sen anı düketdün tut

9 İş bu ecel şerbetini elbet dadısarsın
Dadışuna şek yokdur şimdi anı datdun tut

10 Âhir bir gün ölürsin ölüm vardur bilürsin
Kamulardan ayrılup varup sinde yatdun tut

11 Yüz yıllar hoşlugıla ‘ömrün olursa Yûnus
Sonucı bir nefesdür geç andan da ötdün tut

F. 62a, T. 5a, K. 118b, RY. 42a, YE. 25a, NO. 188a, HB. 13b, A. 3, Ç. 4a.

19

1 Niteligüm soran işit hikâyet
Su vü toprak od u yil oldı sûret

2 Dört muhâlif nesneden dört dîvârun
Sâzikâr eyledi virdi kerâmet

3 Yil ile topragı kıldı mu'allak
Su içinde odı dutdı selâmet

4 Rızk-ı ‘ömri tamâm eyledi henüz
Şeş cihet olmadın tutdugı kisvet

5 Rûhumdan kimsene haber viremez
Emrdür kâdırlıgı virür hareket

6 Bâkî tertîblerümi şerh ideyüm
‘İnâyet mevcûdı sem' ü basâret

7 ‘Aklumun haberi bugünki degül
Anı er dirisen evvelki âyet

8 Su'âl cevâb kelecisi buna degindür
Bundan böyle cihânum bî-nihâyet

9 Yûnus'ıla buna denlü nasîbüm
Gönül dost turagı dilüm şehâdet

F. 62b, T. 5b.

20

1 ‘Işk îmâmdur bize gönül cemâ'at
Kıblemüz dost yüzi dâimdür salât

2 Cân dost mihrâbına secdeye vardı
Yüz yire uruban ider münâcât

3 Biş vakt tertîbümüz bir vakte geldi
Biş bölük oluban kim kıla tâ'at

4 Şerî'at eydür bize şartı bırakma
Şart ol kişiyedür ider hıyânet

5 Dost yüzin göricek şirk yagmâlandı
Anunçün kapuda kaldı şerî'at

6 Münâcât gibi vakt olmaz arada
Kim ola dostıla bu demde halvet

7 Kimsene dînine hilâf dimezüz
Dîn tamâm olıcak togar mahabbet

8 Erenler nefesidür devletümüz
Anunçün fitneden olduk selâmet

9 Kâlû belî didük evvelki demde
Dahı bugündür ol dem ü bu sâ'at

10 Togrılık bekleyen dost kapusında
Gümânsuz ol bulur İlâhî devlet

11 Yûnus öyle esîrdür ol kapuda
Diler ki olmaya ebedî râhat

F. 63b, T. 6a, NO. 189b, YE. 24b, K. 123a, RY. 44b, A. 3.

ÇE
21
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Gideridüm ben yol sıra yavlak uzamış bir agaç
Böyle latîf böyle şîrîn gönlüm eydür bir kaç sır aç

2 Böyl' uzamak ne ma‘nîdür çünki bu dünyâ fânîdür
Bu fuzûllık nişânıdur gel beri miskînlige geç

3 Böyle latîf bezenüben böyle şîrîn düzünüben
Gönül Hakk'a uzanuban dilek nedür neye muhtâc

4 Agaç karır devrân döner kuş budaga bir kez konar
Dahı sana kuş konmamış ne gügercin ne hod duraç

5 Bir gün sana zevâl ire yüce kaddün ine yire
Budaklarun oda gire kaynaya kazan kıza saç

6 Er sırrıdur sırrun senün er yiridür yirün senün
Ne yirdedür yirün senün sana soraram iy agaç

7 Yûnus Emre sen bir niçe eksükligün yüz bin anca
Kur'agaca yol sorunca teferrüclen yoluna geç

F. 61b, T. 5a, Ç. 4b.

RA
22

1 Gâfil olma aç gözüni hâlüne bak öleni gör
Kürelik itme dünyede yazuklarun dileni gör

2 Niçe yatur düşübeni ılan çıyan üşübeni
Sünükleri çagşabanı çüriyüben ulanı gör

3 Kimi âh idüp kılur zârı günehdür elinde varı
Göçmiş yatur kara yiri miskînleri güleni gör

4 Sorma hâlin kimisine varma Irahman'suzına
Kim isine gövdesine ulşup yeni yolanı gör

5 Kanı Muhammed Mustafâ hüküm itdi Kâf'dan Kâf'a
Dünye kime kıldı vefâ aldanuban kalanı gör

6 Aldanma mâla davara kulluk eyle Hakk'a yara
Seviyile bile vara bâkî yoldaş olanı gör

7 Yûnus bu sözleri çatar halka ma'ârifet satar
Kendüsi ne kadar dutar söyledügi yalanı gör

Georg Yz.

23

1 Dün gider gündüz gelür gör niçesi uz gelür
Emr-i Hakk'un ser-be-ser cihâna düp-düz gelür

2 Karanulık sürilür ‘âlem münevver olur
Karanulık yirine nûrıla gündüz gelür

3 ‘İbrete kalmaz mısın ya hod anlamaz mısın
Dinle kuşlar ünini niçe dürlü sâz gelür

4 Kuş hod yumurtayıdı yuva hod perdeyidi
Ün hod kudret ünidür bilmeyene kaz gelür

5 Dinle sözüm ma'nîsin anlayayum dirisen
'Ârifün kulagına kudret üni tîz gelür

6 Bir bakgıl saga sola tagılma degme yola
Kudret bâgından sana gör niçe âvâz gelür

7 Söz issi sözin alur sûret toprakda kalur
Her kim bu hâli bilür kendözinden vaz gelür

8 'Aklum bu yola gitdi beni benden iletdi
Yûnus'un yüki yitdi bilmeyene az gelür

F. 65b, T. 7a, YE. 26, NO. 189a, K. 68b, M. 9, Ç. 13b.

24
Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1 'Işkıla biliş cânlara ezel, ebed olmayısar
Güm-râh olup bu cihânda kimse bâkî kalmayısar

2 Bir tona kan bulaşıcak yumayınca mismil olmaz
Gönül pâsı yunmayınca namâz edâ olmayısar

3 Gönül pâsın yudunısa kibr ü kîni kodunısa
İkrâr bütün olmayınca erden nazar olmayısar

4 Bu murdârı divşürenler bu su ile yunur sanur
Erden himmet olmayınca 'ömür geçer yunmayısar

5 Yûnus imdi sen Hakk'a ir dün ü gün gönlün Hakk'a vir
Gönül gözi görmeyince bu baş gözi görmeyiser

F. 67a, T. 8a, YE. 35a.

25

1 ‘Işk makâmı ‘âlîdür ‘ışk kadîm ezelidür
‘Işk sözini söyleyen cümle kudret dilidür

2 Dinleyen ol işiden ol gören ol gösteren ol
Her sözi söyleyen ol sûret cân menzilidür

3 Sûret söz kanda buldı kanda sözi iş oldı
Sûrete kendü geldi dil hikmetün yolıdur

4 Sûretler ün diyemez söz kendüsüz söylenmez
İşler hicâbsuz olmaz risâlet hâsılıdur

5 Bu bizüm ‘işretümüz oldur bu lezzetümüz
İçüp esridügümüz ‘ışk şerbeti gülidür

6 Anı ana dirsin anun söyleyen ol söz anun
Ol bizümdür biz anun gayri tesbîh dilidür

7 Yûnus sözin tak kılan görmedi münkir olan
‘Ömrin zulmete salan ma'rifet yohsulıdur

F. 67b, YE. 36a, A. 7.

26

1 İy beni ‘ayıblayan gel beni ‘ışkdan kurtar
Ger elünden gelmezse söyleme fâsid haber

2 ‘Âşıklarun ahvâli ma'şûk katında biter
Sözün var ana söyle benüm elümde ne var

3 Dost yüzinden nikâbı her kim giderdiyise
Hicâb kalmadı ana ayruk ne hayr u ne şer

4 Hîç kimesne kendüden hâlden hâle gelmedi
‘Âşıklarun cânına ma'şûka urur minkâr

5 Kim ki ‘ışk kadehinden bir zerre içdiyise
Ana ne ‘akl u ne us ne esrük ü ne humâr

6 Tek ben degilem ‘âşık ol ma'şûk nazarında
‘Işk yolına cân fidî benüm gibi sâd-hezâr

7 ‘Âşıklarun hâlini ‘âşık olanlar bilür
‘Işk bir gizlü haznedür gizlü gerekdür esrâr

8 Korkaram söylemege şerî'at edebinden
Yohsa eydeydüm sana dahı ayruksı haber

9 Kim vire bu dilile ol ma'şûkadan haber
Meger ol kimseler kim cân içinde cânı var

10 Yûnus ölürse ne gam ‘ışk içinde kardaşlar
‘Işk yolına uyagan ma'şûk burcında togar

F. 66a, T. 7b, YE. 32b, NO. 191b, RY. 62b, K. 96a, A. 7, Ç. 16b.

27
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bir kişiden sorgıl haber kim ma‘nîden haberi var
Bir kişiye virgil gönül cânında ‘ışk eseri var

2 Şunun ki taşı hoş durur bilün kim içi boş durur
Dün-gün öter baykuş durur sanman bütün dîvârı var

3 Bir devlengeç yuva yapar yürür ilden yavru kapar
Togan ileyinden sapar zir'elinde murdârı var

4 Yokdur toganla birligi ya Hakk'a lâyık dirligi
Bir kişiden um erligi anun safâ-nazarı var

5 Sûretile çokdur âdem degmesinde yokdur kadem
Evvel-âhir ol pîş kadem bir Muhammed serveri var

6 İven yolı durur mîşe mîşe kolaydur kolmaşa
Mîşe olan yirde paşa hârâmî çok anterî var

7 Şeyh ü dânişmend ü velî cümlesi birdür er yolı
Yûnus'dur dervîşler kulı Tapduk gibi serveri var

F. 68a, T. 8b, NO. 191b, YE. 28a, Rt. 4, Ç. 56.

28
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy ‘ışk eri aç gözüni yir yüzine kılgıl nazar
Gör bu latîf çiçekleri bezenüben Hakk'a gider

2 Bunlar yazın bezenüben dostdan yana uzanuban
Bir sor ahî bunlara sen kancarudur ‘azm-i sefer

3 Her bir çiçek bin nâzıla öger Hakk'ı niyâzıla
Her murgı hoş âvâzıla ol pâdişâhı zikreder

4 Öger anun Kâdırlıgın her bir işe hâzırlıgın
İllâ ‘ömür kâsırlıgın anıcagız rengi döner

5 Rengi döner günden güne topraga dökilür gine
‘İbret durur anlayana bu ‘ibreti ‘ârif tuyar

6 Bu sırrı ger tuyayıdun ya bu gamı yiyeyidün
Yiründe eriyeyidün gideydi senden kâr u bâr

7 Ne gelmegün gelmek durur ne bilmegün bilmek durur
Son menzilün ölmek durur tuymadun ‘ışkdan bir eser

8 Bildük gelen geçerimiş konan girü göçerimiş
‘Işk şerbetin içerimiş her kim bu ma'nîden tuyar

9 Yûnus bu sözleri kogıl kendözünden elün yugıl
Senden ne gele bir digil çün Hak'dan ola hayr u şer

F. 68b,T. 9a, YE. 36a, RY. 24b, K. 155a, HB. 12a, A. 8.

29

1 Söylememek harcısı söylemegün hâsıdur
Söylemeklik harcısı gönüllerün pâsıdur

2 Bu gönüller pâsını yuyuban gidermege
Şol sözi söylegil kim sözün hülâsasıdur

3 Sözi togrı diyene Kuli'l-Hak didi Çalap
Bunda yalan söyleyen yarın utanasıdur

4 Yitmiş iki millete birligile bakmayan
Şer'ile evliyâsa hakîkatde ‘âsîdür

5 Şer'ile hakîkatün vasfını eydem sana
Şerî'at bir gemidür hakîkat deryâsıdur

6 Niçe ki muhkemise tahtaları geminün
Mevc urıcagaz deniz anı uşanasıdur

7 Şûrîde olanlarun bî-nihâyet dünyâda
‘Akl u gönül fehm ü cân fikir anun nesidür

8 Biz tâliblerüz her dem ‘ışk sebakın okuruz
Tanrı virür sebakı ‘ışk hod müderrisidür

9 Bundan içerü haber işit eydeyin iy yâr
Hakîkatün kâfiri şer'ün evliyâsıdur

10 Geyiklü Baba bize bir kez nazar kılaldan
Hâsıl oldı Yûnus'a her ne ki vâyesidür

F. 69b, T. 9b, NO. 188a, RY. 46b, YE. 30b, K. 127a, Rt. 33, A. 9.

30
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu yoklık yolına bugün bize yoldaş olan kimdür
İlümüze gönilelüm sorun kardaş olan kimdür

2 Ne kalduk işbu iklîmde agır yüklerün altında
Bu yükleri bu yapları döküp hâldaş olan kimdür

3 Seni bunda viribidi teferrüc eylegil didi
Sen ev yaparsın iy hâce evi tarâş olan kimdür

4 Bu Ferş'i gördük aldanduk henüz ‘Arş'a iremedük
Bu ‘Arş'a Ferş'e iy hâce gör e ferrâş olan kimdür

5 Gelünüz gidelüm gelün ki Yûnus geçdi gönildi
Ayaklara düşer Yûnus bu yola baş olan kimdür

F. 70b, T. 10a.

31
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Benem sâhib-kırân devrân benümdür
Benem key pehlevân meydân benümdür

2 Harâmîden benüm korkum kayum yok
Bu zûr u bu kuvvet Hak'dan benümdür

3 Ebu Bekr ü 'Ömer ol dîn ulusı
‘Aliyy-i Murtaza ‘Osmân benümdür

4 Topı kim alısar çevgânumuzdan
Bu çevgân topıla meydân benümdür

5 Bana gelsün yohsul olan bay ola
Bu mâl u ser-mâye dükkân benümdür

6 Hasan'dur cismüm içre nûr-ı îmân
Hüseyn-i sâhibü'l-'irfân benümdür

7 Yûnus'am ben Yûnus iş bu cihânda
Benem sultân kulı sultân benümdür

F. 71a, T. 10b, YE. 35a, NO. 193b, Rt. 4, Ç. 11a.

32
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Nisâr ol ‘âşık cânına ki dostıla visâli var
Cânı birdür ma'şûkıla dahı ne dürlü hâli var

2 Cân u gönül ‘akl u fehim nisâr olsun ma'şûkaya
Pes ‘âşıkun andan ayru dahı ne mülk ü mâlı var

3 Bu yir ü gök ü ‘Arş u Ferş ‘ışk dadıyıla kâyımdur
Bünyâdı ‘ışkdur ‘âşıka her bir arada eli var

4 ‘Âşıklarun ne kim varı tecrîd gerekdür arada
Her nesneye ol hükm ider her yol içinde yolı var

5 Bâkî dirlik seven kişi gerek tuta ‘ışk etegin
‘Işkdan artuk her nesnenün degşirilür zevâli var

6 ‘Âşıklara iş bu sûret meselâ bir gönlek gibi
Yüz bin gönlek eskidürse ‘âşıklarun muhâli var

7 Niçeler eydür Yûnus'a çün kocaldun ‘ışkı kogıl
Rûzigâr ugramaz ‘ışka ‘ışkun ne ay u yılı var

F. 71b, T. 10b, YE. 36b.

33

1 Ko ölmek endîşesin ‘âşık ölmez bâkîdür
Ölmek senün nen ola çün cânun İlâhîdür

2 Ölümden ne korkarsın korkma ebedî varsın
Çün kim işe yararsın bu söz fâsid da'vîdür

3 Nazar kıl bu gevhere ya bu bir gizlü nûra
Nûr kaçan yavı vara çün Hak nazar-gâhıdur

4 Kâlû belâ dinmedin kadîmden bileyidük
Key anlagıl neydügin bilişün kandagıdur

5 Şükr eylegil Hâlik'a ol durur Hayyü'l-Bekâ
Ana varursın mutlaka bâri şükrle varı dur

6 Ezelî bilişidük birlige yitmiş idük
Sen bu sûrete bakma vücûd cân vi'âsıdur

7 Bu ezelî birligi yâ bu cihân dirligi
Yâ bu gönül birligi bil kudret budagıdur

8 Yadlık yokdur bilene dirlik tuta gelene
Bilelik söyleyene vuslat yolı kavîdür

9 Hükm-i revân mülkine ol işi kendü bile
Çün iş geldi hâsıla bu mülk varlık evidür

10 Yûnus beşâret sana gel dirler dostdan yana
Külli şey'in yerci ‘ilâ aslih söz aslıdur

F. 76b, T. 13b, NO. 182a, YE. 27a, K. 77a, Ç. 7a, M. 12.

34

1 Cân bir ulu kimsedür beden anun âletidür
Her ne lokma yirisen bedenün kuvvetidür

2 Ne denlü yirisen çok ol denlü yürisen tok
Câna hîç assı yok hep sûret maslahatıdur

3 Bu cân ni‘meti kanı gelün bulalum anı
Asâyiş kılan cânı evliyâ sohbetidür

4 Sohbet cânı semirdür hem ‘âşıkun ‘ömridür
Hak Çalab'un emrile erenün himmetidür

5 Erenün yüzi suyı himmeti ‘Arş'dan ulı
Kimi görsen bu hûlı eren ‘inâyetidür

6 ‘İnâyet anun işi anlamaz degme kişi
Bilgil bu hümâ kuşı ‘âşıklar devletidür

7 Yûnus'un yanar içi kamudan gönli kiçi
Soya sayılmamak suçı erenün himmetidür

F. 73a., T. 11b, DTCF. 11b.

35

1 Hak'dan yıgar ol seni nen varısa vir gider
Ne beslersin bu teni sinde kurd kuş yir gider

2 Ölene bak gözün aç dökülür sakal u saç
Ilan çıyan gelür aç yiyüp içüp sir gider

3 Bize bizden ulular inen eyü hûlular
Ol eyü ‘amellüler haber böyle dir gider

4 Kesgil harâmdan elün kesgil gaybetden dilün
‘Azrâîl el'irmedin bu dükkânı dir gider

5 Ecel irer kurur baş tiz dükenür uzun yaş
Düp düz olur tag utaş gök dürilür yir gider

6 Çün cân agdı Hazret'e yarak it âhirete
Tanla turan tâ'ate Tanr'evine ir gider

7 İy Yûnus sen ölicek sinün nûrla tolıcak
Îmân yoldaş olıcak âhirete şîr gider

F. 74b, T. 12b, YE. 26a, K. 60a, M. 5.

36

1 Cânını ‘ışk yolına virmeyen ‘âşık mıdur
Cehd eyleyüp ol dosta irmeyen ‘âşık mıdur

2 ‘Işk kadehinden içüp nefs dileginden geçüp
Hak yolına er gibi turmayan ‘âşık mıdur

3 Dost sevgüsin gönülde cânıla berkitmeyen
Tûl-ı emel defterin dürmeyen ‘âşık mıdur

4 Dâyim riyâzât çeküp halvetlerde diz çöküp
Hak dîdârı eserin görmeyen ‘âşık mıdur

5 ‘Işka tanışık sıgmaz degme cân göge agmaz
Pervâne gibi oda yanmayan ‘âşık mıdur

6 Kişi dertlü olıcak dermân istegen olur
Kendü derdi dermânın sormayan ‘âşık mıdur

7 İy Yûnus sen dostunun cefâsına katlangıl
Yüregine ‘ışk okın urmayan ‘âşık mıdur

F. 74b, T. 12a, YE. 34b, RY. 39b, K. 185a, A. 10, M. 65.

37

1 Ger vuslata irdünise bu derdile firâk nedür
Dostı yakın gördünise bu bakdugun ırak nedür

2 Vuslat eri olan kişi gerek varlıkdan mahv ola
İş bu yola girmeklige bir görelüm yarak nedür

3 Vuslat eri oldunısa göz hicâbın bildünise
Dostı ‘ıyân gördünise bu varlıgı bırak nedür

4 ‘İlim hod göz hicâbıdur dünyâ âhret hisâbıdur
Kitâb hod ‘ışk kitâbıdur bu okunan varak nedür

5 Zinhâr gözüni açagör nefs duzagını seçegör
Dost mahfiline geçegör andan yigrek turak nedür

6 Eydürsin kim gözüm görür da‘vîyi ma‘nîye irür
Gündüz güneş şû'le virür gice yanan çerâk nedür

7 Yûnus dir eşkere nihân Hak toludur iki cihân
Gelsün berü dosta giden Hûr u Kusûr Burâk nedür

F. 77b, T. 14a, NO. 182a, YE. 27b, K. 81b, Ç. 8b, A. 8.

38

1 Hakîkatün ma'nîsin şerh ile bilmediler
Erenler bu dirligi riyâ dirilmediler

2 Hakîkat bir denizdür şerî'atdur gemisi
Çoklar gemiden çıkup denize talmadılar

3 Bular geldi tapuya şerî‘at tutdı turur
İçerü girübeni ne varın bilmediler

4 Şerî'at oglanları bahis da'vî kılurlar
Hakîkat erenleri da'vîye kalmadılar

5 Dört kitâbı şerh iden ‘âsîdür hakîkatde
Zirâ tefsîr okuyup ma'nîsin bilmediler

6 Yûnus adun sâdıkdur bu yola geldünise
Adın degşürmeyenler bu yola gelmediler

F. 78a, T. 14b, NO. 182a, K. 87b, B. 48a, YE. 31b, Rt. 6, A. 8, Ç. 13b.

39

1 Koyup gel nakş u nigâr nakşa yol virme zinhâr
Nakşıla yola giren ‘âkıbet dünyâ sever

2 Dünyâyı bırak elden dünyâ hicâb bu yolda
Biz velîden nebîden eyle işitdük haber

3 Yâ sevgil dünyâ dutgıl yâ gelgil yol iletgil
İki da‘vî bir ma‘nî bu yolda sıgmaz dirler

4 Geç mahlûk tâ'atından göz ırma dost katından
Aldanma fânî nakşa fânî nakşı n'iderler

5 Kalma bu degme renge yüz bin yıllık fersenge
İki cihân bir adım şaşurmadın adarlar

6 Bu devrândan ötegör kervân gitdi yitegör
Korku var sagda solda kayıkmadın giderler

7 Yaban yolın gözetme yol evde taşra gitme
Cân yolı cân içinde cân râzını cân tuyar

8 Cân râzını cân bile cân râzın virmez dile
Girçek ‘âşık dostıla yalanı kaçan söyler

9 Evvel kadîmden berü vahdet evine gelen
Ref'i gider içerü Yûnus taşra bî-haber

F. 78b, T. 15a, NO. 183a, YE. 32a, K. 87b, Ç. 16b, M. 17.

40
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Merdân-ı Hak bu dünyâda maksûdlara kalmadılar
Mülk-i bekâ bulmış iken meyl-i fenâ kılmadılar

2 Ma'lûmdur ahî yol eri Mevlâ'yıçün n'itdükleri
Mihnet içinde her biri miskîn olup gülmediler

3 Müştâklarun oldur işi müdâm akar gözi yaşı
Mutlak Hak'ı seven kişi mâla câna kalmadılar

4 Meşhûr olup geldi yola Mansûr olan derdi bile
Mecnûn misâl oldı dile ma'şûkdan ayrılmadılar

5 Mahkûmısan sen bu işe münkir gibi dime n'işe
Müşkili yok başdan başa mü'min olan ölmediler

6 Mahlûk bilüsinden geçen Mi'râc dapa oldur uçan
Ma'nî şarâbını içen mestlikden ayılmadılar

7 Menzil bu 'ışkdur Yûnus'a minnet şükür yüz bin Hak'a
Menzil bulan buldı mülke medhile ırılmadılar

B. 11a, DAY. 58.

41
1 İy bana eyü diyen benem kamudan kemter
Şöyle mücrimem yolda mücrimler benden server

2 Benüm gibi mücrim kul gel iste bir dahı bul
Dilümde 'ilm ü usûl gönlüm de dünyâ sever

3 Zâhirüm eyü adda gönlüm fâsid tâ'atda
Bulunmaya Bagdâd'da bencileyin bir 'ayyâr

4 Taşum biliş içüm yâd dilüm hoş gönlüm mürted
Yavuz işe eyü ad böyle fitne kanda var

5 Taşum göyner içüm ham dirligüm budur müdâm
Yol varmadum bir kadem ‘Arş'dan virürem haber

6 Hırkam suçuma perde endîşem fâsid yirde
Gönlüm ayruk bâzârda dilümde sözüm esrâr

7 Kime kim ögüt virdüm ol Hakk'a irdi gördüm
Bana benüm ögüdüm hîç eylemedi eser

8 Dakındum şeyhlik adın kodum ma'şûk tâ‘atın
Virdüm nefsün murâdın kanı Hakk'ıla bâzâr

9 Yayıldı Yûnus adı suçdur cümle tâ‘atı
Çalab'um ‘inâyeti suçın geçüre meger

F. 75a, T. 13a, YE. 31a, K. 63b, B. 10a, Rt. 5, M. 6, Ç. 16a.

42
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy sözlerün aslın bilen gel di bu söz kandan gelür
Söz aslını anlamayan sanur bu söz benden gelür

2 Söz var kılur gönüli şâd söz var kılur bilişi yad
Eger horluk eger ‘izzet her kişiye sözden gelür

3 Söz karadan akdan degül yazup okımakdan degül
Bu yüriyen halkdan degül Hâlik âvâzından gelür

4 Ne elif okıdum ne cim ne varlıkdandur kelecim
Bilmeye yüz bin müneccim tâli‘üm ne ılduzdan gelür

5 Şu'le bize aydan degül ‘ışk eri bu soydan degül
Rızkumuz bu evden degül deryâ-yı ‘ummândan gelür

6 Evvel gönül levhinde Hak yazmışıdı çün bir varak
Bu şimdi okınan sebak ezel-i âzâldan gelür

7 Evvel hitâb kılur câna cânı andan gelür tene
Biz âletüz bahâne ayruk ne elümüzden gelür

8 ‘Aklumuz ol levhe bakar gizli marazlarum açar
Söz gelür gönlüme akar söz dile ansuzın gelür

9 Biz bir bahâne arada ayruk di elden ne gele
Hak çün emir eyler câna bu keleci andan gelür

10 Yûnus bu derd ile âh it kahr evinde neyler râhat
Bu derde dermân keferet bir âh ile sûzdan gelür

F. 72B, T. 11B, NO. 188a, YE. 37a, A. 3.

43

1 İşidün iy ulu kiçi size benüm haberüm var
Zihî devlet benüm bugün kim senün gibi yârüm var

2 Yürürisem önümdesin söylerisem dilümdesin
Oturursam yanumdasın ayrukda ne bâzârum var

3 Ne yüriyem ne hod ârâm ne ırak sefere varam
Çünki dostı bunda buldum ayruk neye seferüm var

4 Irak yola bâzirgânlar assı itmege giderler
Çün gevher elümde durur di ayruk ne bâzârum var

5 Miskîn Yûnus'un bu cânı şol dosta ulaşalıdan
Dem-be-dem arturur ‘ışkı ulu yirden tîmârum var

F. 72a, T. 11a, RY. 6b, YE. 37a, NO. 189b, K. 151b, Rt. 6, M. 46, Ç. 5a.

44

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İsteyelüm iş ıssını bulı görelüm kandadur
Cân kulagıla dinlersen iş bu sözüm turvandadur

2 Alıgörün turvandadan ‘ışk eridür anı tadan
Bunda boyun buran âdem Hak katında dermândedür

3 Kişi gerek bile anı hem uyanık ola cânı
Bilürsin dünyâ seveni baykuş gibi vîrândadur

4 Baykuş çagırur vîrânda kimse murâd almaz anda
Eyü ‘amel ide görün ol Hak terâzû andadur

5 Varıcagız terâzûya Hak kendü bakar yazuya
Göricek taglar eriye ol zebânîler andadur

6 Biti sunıla elüne itdügün gele yoluna
Tanuklar bile bulına dostun düşmenün andadur

7 Terk idesin taht u tâcı bilesin itdügün göçi
Muhammed Hak yalvarıcı şefâ'atçimüz andadur

8 İy Yûnus sen ‘âşıkısan îmân biligin berk kuşan
Varlıgun degşür yokluga cümle eksüklük sendedür

F. 76a, T. 13b, YE. 27a, NO. 189b, K. 72b, Rt. 34, Ç. 6b.

45

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Muştulanuz ‘âşıklara bu ‘ışk ulu devlet olur
‘Işk kime kim irdiyise cânında bil ‘işret olur

2 Her sevdügi terkin ura kayıkmaya degme yana
Her dem anun seyrân-gehi hem zât u hem sıfât olur

3 Seyri içinde çâbük-bâz fikri dâim nâz u niyâz
Çün sa'âdet oldı hem-râz hezârân münâcât olur

4 Müşâhade kapar anı hem bî-karâr olur cânı
Her dem da'vîsüzdür ma'nî bi-dirîg u râhat olur

5 Ol bî-nişândur cihândan ne diyelüm dilmüz andan
Ol ‘âlim ü deyyân zât her zât içinde zât olur

6 Buhl u tama‘ sıgmaz ana ‘izzet de kaldı bir yana
Yol bulımaz hırs u hevâ kimde ki bu devlet olur

7 Ol işlere eli iren Hak ‘ışkına gönül viren
Dostını yüze yüz gören cümle varlıkdan mât olur

8 Kime indiyse ol nüzûl ana gelür cümle usûl
Ta‘ziyete varurısa ol ölüye rahmet olur

9 Yûnus erdür nihâyetsüz ‘ışk andan dahı gâyetsüz
Ne gâyet var ne nihâyet kamusı bir Hazret olur

F. 88a, T. 20a YE. 39a, RY. 56a, K. 154a, M. 48, A. 6.

46

1 Bu vücûdum şehrine bir dem giresüm gelür
İçindeki sultânun yüzin göresüm gelür

2 İşidürem sözini göremezem yüzini
Yüzini görmeklige cânum viresüm gelür

3 Ma'şûka halvetinün yidi kapusı vardur
Ol kapudan içerü seyrân kılasum gelür

4 Her kapuda bir kişi yüz bin çerisi vardur
‘Işk kılıcın kuşanup cümle kırasum gelür

5 Erenlerün sohbeti arturur ma'rifeti
Bî-derdleri sohbetden her dem süresüm gelür

6 Leylî-i Mecnûn benem şeydâ-yı Rahmân benem
Leylî yüzin görmege Mecnûn olasum gelür

7 Dost oldı bize mihmân bunca yıl bunca zamân
Gerçek İsmâîl gibi kurbân olasum gelür

8 Erenlerün nazarı topragı gevher eyler
Erenler kademinde toprak olasum gelür

9 Yârimden elçi gelür cânumdan ulak diler
Merkebden inübeni yayan varasum gelür

10 Miskîn Yûnus'un nefsi dört tabî'at içinde
'Işkıla cân sırrına pinhân varasum gelür

F. 83b, T. 18a, YE. 40b, NO. 189a, Rt. 36, A. 7.

47

1 Yandı yüregüm dutuşdı bagrum cigerüm kebâb durur
‘Âşıklarun şerbetleri bu derdüme sebeb durur

2 Bir niçeleri ‘ışk düzer bir niçeleri ‘ışk bozar
Bir niçeler esrük gezer eyle kim var harâb durur

3 ‘Işkıla çalındı kalem ‘ışka yesir durur âlem
‘Âşıklar arasında Cebrâîl dahı hicâb durur

4 Medreseler müderrisi okumadılar bu dersi
Şöyle kaldılar ‘âciz bilmediler ne bâb durur

5 ‘Azâzîl da'vî kıldı da'vîsi yalan oldı
Yalan da'vî kılanlarun pes cezâsı ‘azâb durur

6 Ölmez bu ‘ışk bilişleri esrük meclis serhoşları
Dâ'im bunlarun işleri ceng ü şeşte rebâb durur

7 Yûnus imdi miskîn olgıl hem miskînlere kul olgıl
Zîra miskîn olanları arzûlayan Çalap durur

F. 84b, T. 18b, DTCF. 18b.

48
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Senündür pâdişâhlık kudretün var
Yaratdun yiri gögi heybetün var

2 Nişânsuzın nişânun kimse bilmez
Egerçi bî-nihâyet âyetün var

3 Niçe eyde bile dil niteligün
Dile getirmege bin-bir adun var

4 Ne oran u kıyâs ne nakş u nişân
Ne miyân u kenâr nihâyetün var

5 Ne reng ü şekl ü hem ne cism ne hod resm
Ne kadd ü kâmetün ne sûretün var

6 Bu cümle ins ü cinne rahmetünden
‘İnâyet vechile hoş himmetün var

7 Ne dünyâ âhiret ne Kâf u ne Kâf
Bular katre deryâ melekûtun var

8 Ne hod var intihâ ne had mekân hem
Ne bir eniyetün keyfiyetün var

9 ‘Akıllar mât olur niteligünden
Ki bir zerrede bin bin ‘ibretün var

10 Ser-â-ser toptolu yir ü gök üzre
Yürür bu kudretün hoş milketün var

11 Senündür ‘Arş u Kürsî Levh ü Kalem
Döner çarh yer tutur hoş hikmetün var

12 Bu yüz yigirmi dört bin nebîlerle
Bile Mi'râc u Tûr münâcâtun var

13 Musahhardur kamu emrün içinde
Cem‘î kullaruna mürüvvetün var

14 Dört yüz kırk dört tabakât evliyâya
Virilmiş anlara kerâmetün var

15 Altı bin altı yüz altmış altı
Okınur halk üzere âyetün var

16 Degül Yûnus'a bes yâ Rahmeti çok
Kamu günâhlulara rahmetün var

F. 85a, T. 18b, NO. 181b, K. 56a, M. 3, DTCF. 18b.

49
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Hak bir gönül virdi bana hâ dimedin hayrân olur
Bir dem gelür şâdî olur bir dem gelür giryân olur

2 Bir dem sanasın kış gibi şol zemheri olmış gibi
Bir dem beşâretden togar hoş bâgıla bostân olur

3 Bir dem gelür söyleyemez bir sözi şerh eyleyemez
Bir dem dilinden dür döker dertlülere dermân olur

4 Bir dem çıkar ‘Arş üzere bir dem iner tahte's-serâ
Bir dem sanasın katredür bir dem taşar ‘ummân olur

5 Bir dem cehâletde kalur hîç nesneyi bilmez olur
Bir dem talar hikmetlere Câlinûs u Lokmân olur

6 Bir dem dîv olur ya perî vîrâneler olur yiri
Bir dem uçar Belkîs'ıla sultân-ı ins ü cân olur

7 Bir dem görür olmış gedâ yalın tene geymiş ‘abâ
Bir dem ganî himmet ile Fagfûr u hem Hakân olur

8 Bir dem gelür ‘âsî olur Hak zihnini yavı kılur
Bir dem gelür kim yoldaşı hem zühd ü hem îmân olur

9 Bir dem günâhın fikr ider tos-togru Tamu'ya gider
Bir dem görür Hak rahmetin Uçmaklar'a Rıdvân olur

10 Bir dem varur mescidlere yüzin sürer anda yire
Bir dem varur deyre girer İncîl okur ruhbân olur

11 Bir dem gelür Mûsâ olur yüz bin münâcâtlar kılur
Bir dem girer kibr evine Firavn'ıla Hâmân olur

12 Bir dem gelür ‘Îsâ gibi ölmişleri diri kılur
Bir dem gelür güm-râhleyin yolında ser-gerdân olur

13 Bir dem döner Cebrâîl'e rahmet saçar her mahfile
Bir dem gelür güm-râh olur miskîn Yûnus Hayrân olur

RY. 31a, Rt. 7, Mecmûa (Millî Ktp. Nu: 442, s. 97).

50
Mefâ'îlün Mefa'ilün Fe'ûlün

1 Benüm gönlüm gözüm ‘ışkdan toludur
Dilüm söyler yari yüzüm suludur

2 Öd agacı bigi yanar vücûdum
Dütünüm göklere seher yilidür

3 Çokal-cevşen bu ‘ışk odına döymez
Okı câna batar katı yalıdur

4 Senün ‘ışkun deniz ben bir balıcak
Balık sudan çıka hemen ölidür

5 Okuram şâhumı kendü dilümce
Şâhum eydür bana her dem geli dur

6 Seni sevenlerün ola mı ‘aklı
Bir dem usluyısa her dem delidür

7 Yûnus sen Tapduk'a kılgıl du‘âlar
‘Âşıklar meydânı ‘Arş'dan uludur

F. 86a, T. 19a, RY. 9b.

51

1 İy dost seni severem cân içre yirün vardur
Dün-gün uyumaz oldum ‘acâyib hâlüm vardur

2 Sen güli görür iken dikene sunma elün
Düşmândan ne korkarsın çün togrı yârün vardur

3 Düşmânlar eydür bana söz dimek kandan sana
Bana söz dimek kandan benüm üstâdum vardur

4 Ele getürdügüni miskînlere harceyle
Niçe çok yaşarısan sonucı ölüm vardur

5 Bunda kendözin gören ol durur yolda kalan
Benüm bir karıncaya va'llâh isnâdum vardur

6 Tanla turıgelicek bülbülleyin söylerem
Gönülde ma'nî biter dertlü cigerüm vardur

7 Yûnus Emre kendözün topraga urgıl yüzün
Ma'şûkaya yaraşur bir miskînligüm vardur

F. 86b, T. 19b, RY. 43b, YE. 40b, 34b, K. 122a. A. 4.

52
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sensin benüm cânum cânı sensüz karârum yok durur
Uçmak'da sen olmazısan va'llâh nazarum yok durur

2 Baksam seni görür gözüm söylerisem sensin sözüm
Seni gözetmekden dahı yigrek şikârum yok durur

3 Söylerisem dilümdesin ger tek tursam gönlümdesin
Gönlüm gözüm seni sever ayruk nigârum yok durur

4 Çün ben beni unutmışam şöyle ki sana gitmişem
Ne kâlde ne hâldeyisem bir dem karârum yok durur

5 Eger beni Cercîs'leyin yitmiş kez öldürürisen
Dönem girü sana varam zîrâ ki ‘ârum yok durur

6 Seni gördüm güneş gibi Cennet bana zindân gibi
Cennet'üne zâhidün ko Uçmak'da arzûm yok durur

7 Yûnus dahı ‘âşık sana göster dîdârunı ana
Yârüm dahı sensin benüm ayruk dîdârum yok durur

F. 87b, T. 20a, YE. 40a, A. 6.

53
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Eydivirem ne kıldugın benümile ol dil-pezîr
Her dem yini şîveyile beni yini kılur esîr

2 Her kancaru bakarısam oldur gözüme görinen
Ol serverün lutfı bizi bu vechile kıldı basîr

3 ‘Ömrüm niçe olurısa âzâdlıgum muhâl durur
Sayyâd elinden kim alur duzaga düşicek nahcîr

4 ‘Âkilisen gelüp bana niteligin sorma anun
Niçe nişân eydibilem misli yog anun bî-nazîr

5 Va'de olundı kamuya kim göreler yarın anı
Benüm yârüm bunda durur bunda göründi ol Kadîr

6 Yûnus teveccüh ideli Ka'be-i ‘ışka cânilen
Oldı mugaylân dikeni ayagı altında harîr

F. 89b, T. 21a, K. 64b, Ç. 16b, DTCF. 21a.

54
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy dün ü gün Hak isteyen bilmez misin Hak kandadur
Her kandasam anda hâzır kanda bakarsam andadur

2 İstemegil Hak'ı ırak gönüldedür Hakk'a turak
Sen senligün elden bırak tenden içerü cândadur

3 Gir gönüle bulasın Tûr sen-ben dimek defterin dür
Key güher er gönlindedür sanma ki ol ‘ummândadur

4 Ol ‘ummânda yüz bin güher bir katreye benzer tamâm
Ol câna yok zamân-zevâl zevâlli cân hayvândadur

5 Her kanda ki gözin baka Çalap hâzırdur mutlaka
Şol cân ki tapmadı Hak'a assısı yok ziyândadur

6 Eyle sûretüni vîrân cân sırrıdur ana iren
Bâtın gözidür dost gören zâhir gözi yabandadur

7 Çün sûretün vîrân ola gönlün bâgı cinân ola
Cânun genci vîrân ola çünki bu genc vîrândadur

8 Her kim gaflet içre geçer cânı zevâl suyın içer
Derviş sırrı ‘Arş'dan uçar gerçegi yir yüzindedür

9 Miskîn Yûnus gözün aç bak iki cihân toptolu Hak
Sıdk odına gümânı yak ol eşkere pinhândadur

F. 92b, T. 23a, NO. 190a, YE. 38a, Rt. 7, A. 5.

55
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Firâkun bagrumı taglar ne bilsün kadrüni saglar
Seni görmeyeli dostum bu gözüm kanlı yaş aglar

2 Akar yaşum sele benzer ‘ömür geçer yile benzer
Güler yüzün güle benzer ne bilsün geçe bu çaglar

3 Gülün bülbül olur yâri anuniçün kılur zârı
Gülistândur anun yiri makâm olmaz ana bâglar

4 Balı yagı n'ider bülbül din ana karşu gülsün gül
‘Âşık yükini şöyle bil ki çekmedi yüce taglar

5 ‘Âşık ‘ışkun yükin çeker yücelerden yüce çıkar
Görür dost yüzine bakar gönül ma'şûkına baglar

6 Derviş Yûnus hônı geldi teveccüh ma'şûka kaldı
Gönülde sevdügin buldı anunla gönlüni baglar

NO. 194b.

56

1 Eger gerçek ‘âşıkısan boynundagı menşûr nedür
Hak yolına sâdıkısan yanlış sanu tezvîr nedür

2 Sımak gerek gönlün bûtın fâsiddür cümle tâ‘atün
Geçmeyince ‘ibâdetün Hak'dan sana ma'zûr nedür

3 Çün kim adın oldı fülân hep dirligün oldı yalan
Disün bize ma'nî bilen hakîkatde mestûr nedür

4 Terk eylegil ten tertîbin gider senden benlik adın
İçün ‘imâret olmadın taşundagı ma‘mûr nedür

5 Eydürsin kim gözüm görür da'vîyi ma'nîye irür
Gündüz güneş şû'le virür gice yanan ol nûr nedür

6 Günde birün gide turur konşun sefer ide turur
Ecel bir bir yuda turur bu dünyâya magrûr nedür

7 Küfr ile tutdun dinüni vir yagmâya gümânunı
Getür görelüm burhânun belki haber takrîr nedür

8 Hiç yogıken oldun diri aç gözüni yolca yüri
Anlayasın sen bu sırrı bellü haber manzûr nedür

9 Dahı yakın haber diyem anlayasın bellü beyân
Nefs dilegin terk eyleyen ol ezelî magfûr nedür

10 Mü'minisen gelgil berü Cebbâr ola burc u bârû
Fahr idelüm mürşidile ma'lûm ola münkir nedür

11 Bunda "Belî" diyen kişi anda tamâm olur işi
Bizden nişân isteyene ol Hallâc-ı Mansûr nedür

12 Yûnus imdi söyle Hakk'ı Allah oldı sana sâkî
Gider gönüldeki şeki elündeki menkûr nedür

F. 90a, T. 21b, NO. 182b, YE. 26a, K. 59b, A. 4, Ç. 11b.

57

1 'Ârifler ortasında sofîlik satmayalar
İhlâsıla bu 'ışka riyâyı katmayalar

2 Ya bildügüni eyit ya bir bilürden işit
Teslîmlik ucını tut sözi uzatmayalar

3 Kur'ân kelâmum didi gönüle evüm didi
Gönül ev ıssın bilmez âdemden tutmayalar

4 Gönül sındı buludı hem Hakk'a yakınıdı
Yine dikerem diyü bütüni yırtmayalar

5 Mumlu baldur şerî'at tortusuz yagdur tarîkat
Dost içün balı yaga pes niçün katmayalar

6 'Ârif cân virür tuymaz yalancı mâla kıymaz
Yalanıla gerçegi berâber tutmayalar

7 Kıymetin tuyarısan neye deger iş bu dem
Erenlerün ma'nîsin almaza satmayalar

8 Miskîn Âdem yanıldı Uçmak'da bugday yidi
İşi Hak'dan bilenler şeytândan tutmayalar

9 Şîrîn hulklar eylegil tatlu sözler söylegil
Sohbetlerde Yûnus'ı hergiz unutmayalar

F. 91a, T. 22a, YE. 33b, RY. 23a, NO. 183a, K. 103a, B. 10a, Rt. 3, A. 6.

58

1 Bu semâ‘a girmeyen sonına peşmân olur
İrişür bizümile ser-te-ser düşmân olur

2 Dostdur bizi okıyan üstümüze şakıyan
Şimd'üç buçuk okıyan derin dânışmân olur

3 Dânışmânun câhili onamaz dervîşleri
Dervîşile dânışmân yavlak arışgan olur

4 Bir niçenün gönline şeytânlar tolup durur
Erenler semâ'ına bunlar gülüşgen olur

5 Dânışmân oldı geldi okıdugında buldı
Ehl-i derd dervîşlere cânı karışgan olur

6 İy bî-çâre dânışmân eyit dervîş dervîşân
Dervîşlere irişen işine peşmân olur

7 Yûnus eydür Mevlânâ epsem otur yiründe
Bu sohbete döymeyen sonra savaşgan olur

F. 88b, NO. 184a, YE. 25a, RY. 51b, K. 107b, B. 11b, A. 8.

59

1 ‘Işk erinün gönli tolu pâdişâhun haznesidür
‘Işksuz âdem ne anlasun şerî'atun ma'nîsidür

2 ‘Işkdur ‘âşıklar dermânı ‘ışkdan hâsıldur murâdı
‘Âşık kişinün sohbeti ‘ışksuz kişiye belâdur

3 Kimi ‘avret oglan sever kimi mülk-hânumân sever
Kim ser-mâye dükkân sever bu dünye hâlden hâledür

4 ‘Âşık bu dünyâyı n'ider ‘âkıbet bir gün terk ider
‘Işk etegin dutmış gider her kim gelürse saladur

5 Bezm-i ezel'de pâdişâh elüme sundı bir kadeh
İçeliden kıluram âh bilmezem ki ne belâdur

6 Çün ezelden Yûnus senün ‘ışkıla esridi cânun
Dergâhına her dem anun vâlih ü hayrân kala dur

F. 92a, T. 22b, NO. 194a, RY. 22a, K. 101a, YE. 33a, M. 24, Ç. 8b.

60

1 İşidün iy ulular âhir zamân olısar
Sag müsülmân seyrekdür ol da gümân olısar

2 Dânişmend okur dutmaz dervîş yolın gözetmez
Bu halk ögüt işitmez ne sarp zamân olısar

3 Gitdi begler mürveti binmişler birer atı
Yidügi yohsul eti içdügi kan olısar

4 Ya'ni er gelmiş erden elini çekmiş şerden
Deccâl kopısar yirden âhir zamân olısar

5 Aceb mahlûk irişdi göz yumuban dürişdi
Helâl harâm karışdı assı-ziyân olısar

6 Birbirne yavuz sanur itdügin kala sanur
Yarın mahşer güninde işi beyân olısar

7 İy Yûnus imdi senün ‘ışkıla geçsün günün
Sevdügün kişi senün cânuna cân olısar

F. 91b, T. 22a, K. 35a, YE. 31a, RY. 49b, HB. 15a, B. 52b, M. 38.

61

1 İy dost bunca kıyl u kâl ne maksûd hod bir haber durur
Yâ bunca cüst ü cû nedür görene bir nazar durur

2 Taglar aşup berye söküp ırak yire emek döküp
İstedügün bundayiken bu ne ‘aceb sefer durur

3 Hîç ırak isteme anı cânından içerü cânı
Senünle biledür anı görmemek bî-basar durur

4 Hîç varmagıl ırak sefer ‘ömrün geçer ecel irer
Dost bundadur halvet sever ne galaba haşar durur

5 Cânundan ol dahı yakın key edeb bekle key sakın
Bilürisen dostlık hakın dâyim sana ol yâr durur

6 Dilün eydür Çalap hâzır pes kulagun niçün sagır
Senün sözüne sen münkir va'llâh bu iş hatar durur

7 Sen uyursın ol uyanık eksügüni bilgil bayık
Dahı niçe bulam tanık yoldaş u hem râz-dâr durur

8 Mescîd ü medrese sende sen yürürsin perâkende
Irak kaldun bu erkânda katı bu iş düşvâr durur

9 Bu tevhîd tonını geyen varlıgını yoga sayan
İş bu yola kâyım turan mutlak bilün ol er durur

10 Ol işler tamâm olıcak ol düzenlik dirilicek
Gözün hicâbın silicek yir-gök tolu dîdâr durur

11 Yûnus derdile girüben ‘ışkun yolında dem-be-dem
Varlıgın yoga sayuban ma'şûka intizâr durur

F. 93b, T. 23b, K. 119b, RY. 42a, YE. 30a, Rt. 5, M. 31, Ç. 11b.

62
Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün

1 Ne bilsün bu ‘ışkı usanlar-uyalar
Ne döysün bu yola azıksuz yayalar

2 Gelün biz varalum Yûsuf'ı görelüm
Cemâli honından bin açlar toyalar

3 O vahdet ilinde diken yok gülinde
Şeker çok dilinde yüzinde hayâlar

4 ‘Âşıklar tagında ma'şûklar bâgında
Budak sürimişler duduksuz yayalar

5 Harâbâtîlerden göründi çün kim ‘ışk
N'iderler bu ‘ârı bu rengi yuyalar

6 N'olaydı ben anı göreydüm bu gözle
Ne döysün bu gözler döyemez kabâlar

7 Bizi biz koyalum anlar biz olalum
Birligi tuyanlar ikilik koyalar

8 Yûnus sen bir olgıl gönülde sır olgıl
Ki dervîş olanlar bu sırdan tuyalar

RY. 17a, B. 16a.

63
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bu dünyâya gönül viren sonucı pişmân olısar
Dünyâ benüm didükleri hep ana düşmân olısar

2 İy dostını düşmân dutan gaybet yalan söz söyleme
Bunda gammâzlık eyleyen anda yiri tar olısar

3 Çünki olısar yiri tar kazançlu kazancı kadar
Mü'minlere geldi haber ‘âşıklar dîdâr göriser

4 Maksûdumuz dîdârıdı şeyhümüz girçek er idi
Evvel dahı ol varıdı âhir dahı var olısar

5 Oldur âhir oldur ebed hem dillerde *Küfven ahad*
Evliyâ geçdi dünyâdan bir sâ‘at kime kalısar

6 Alun evliyânun elin togrı varun Hakk'un yolın
Ma'nî budur bellü bilün bildüm diyen bilmeyiser

7 Yûnus imdi bildüm dime miskînlige elden koma
Kimde miskînlik varısa Hak dîdârın ol göriser

YE. 28b, K. 179a, RY. 67a, M. 61.

64

1 Evliyâ'ya münkirler Hak yolına ‘âsîdür
Ol yola ‘âsî olan gönüllerün pâsıdur

2 Tartduk bu ‘ışk cefâsın tâ irince ma'şûka
Zirâ ki ol dost benüm derdümün devâsıdur

3 Henüz bu yir olmadın gökler yaradılmadın
Evliyâlar vatanı pâdişâh kal'asıdur

4 Mevlânâ Hudâvendgâr bize nazar kılalı
Anun görklü nazarı gönlümüz aynâsıdur

5 Miskîn ol yâre miskîn gide senden kibr ü kîn
Rûzigâr gelür geçer pes kime kalasıdur

6 Geyiklü'nün ol Hasan söz eyitmiş kendüden
Kudret dilidür söyler kendünün söz nesidür

7 Okıyuban yazmadın yanıluban azmadın
Yûnus bu ‘ışk sözini kim bildi bilesidür

RY. 58b, K. 189b, YE. 23b, M. 67.

65

1 Bilür misüz iy yârenler girçek erenler kandadur
Kanda baksam anda hâzır kanda istesem andadur

2 Kim ki dostı sevdi ise hânûmânı terk iylesün
Degmeler dostı sevemez dostun sevgüsi cândadur

3 ‘Işksuzlara benüm sözüm benzer kaya yankusına
Bir zerre ‘ışkı olmayan bellü bilün yabandadur

4 Yalancılık eylemegil ‘ışka yalandur dimegil
Bunda yalan söyleyenün anda yiri zindândadur

5 İy kendözini bilmeyen söz ma‘nîsin anlamayan
Hak varlıgın isterisen uş ‘ilm ile Kur'ân'dadur

6 Allah benüm didügine virmişdür ‘ışk varlıgını
Kime bir zerre ‘ışk vire Çalap varlıgı andadur

7 Niçeler eydür Yûnus‘a kim kocaldun ‘ışkı kogıl
‘Işk bize yinile degdi henüz dahı turvandadur

Rt. 17b, RY. 58b, YE. 24a, A. 5b, NO. 182b.

66

1 İşidün iy yârenler ‘ışk bir güneşe benzer
‘Işkı olmayan gönül misâl-i taşa benzer

2 Taş gönülde ne biter dilinde agu düter
Niçe yumşak söylese sözi savaşa benzer

3 ‘Işkı var gönül yanar yumşanur muma döner
Taş gönüller kararmış sarp-katı kışa benzer

4 Ol sultân kapusında ol Hazret tapusında
‘Âşıklarun ılduzı her dem çavuşa benzer

5 ‘Aynı hırs ol olmışdur nefsine ol kalmışdur
Kendüye düşmân olmış yavuz yoldaşa benzer

6 ‘Işkdur kudret körügi kaynadur ‘âşıkları
Niçe kapdan geçürür andan gümüşe benzer

7 ‘Âşık gönli dölenmez ma'şûkın bulmayınca
Karârı yok dünyâda pervâzı kuşa benzer

8 Münkir sözini bilmez sözi ileri varmaz
Neye teşbîh idersin anlanmaz düşe benzer

9 Geç Yûnus endîşeden ne gerek bu pîşeden
Ere ‘ışk gerek önden andan dervîşe benzer

RY. 25b, YE. 29a, K. 156b, M. 49, Ç. 12a.

67
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâ-gehân cânân ilinden irdi bu câna haber
Bu harâbât ikliminde eglenme yüri kıl sefer

2 Bu harâbât iklimi anun melâmetdür tonı
Dökilür kanlar saçılur sad-hezarân başı yiter

3 Bu yirün külhânları gülşenleridür ‘âşıkun
Anda bülbüller yakarlar ‘ışk odına bâl u per

4 Yidi deniz gördüm anda birisi oddanıdı
Bu harâbât ehlinün dirler yolı andan geçer

5 Gördüm anda takılur cân boynına zülfeyn-i dost
Bir kıl ile sad-hezarân Mansûr'ı ber-dâr ider

6 Sordum anda var mıdur ‘uşşâka bu bendden halâs
Didiler kim yok durur urgan ucın dilber tutar

7 Şâh u sultân sohbetinde sürilür nûrdan kadeh
Sâkiler çagrışup eydür dost elinden kim içer

8 Varlıgın yagmâya virdi irdi ma'nâ-yı Resûl
Ol kapudan gir içerü yüri var kıl a hazer

9 Yûnus'a sorarısan bu sözleri kandan alur
Meger ol dîvân-ı ‘ışkun defterinden yâd ider

Mecmûa (Millî Ktp. Nu: 442) s. 71.

68

1 Dürlü dürlü cefânun adını ‘ışk virmişler
Bu cefâya katlanan dosta halvet irmişler

2 Her kim ‘ışka irişe ‘ışk anunla barışa
Kim ‘ışka müşteriyse cânına od urmışlar

3 Her kim ‘ışka sataşdı ol dem kaynadı taşdı
Kim delü dir kim uslu dört yanında turmışlar

4 ‘Işk durur âfet belâ döndürür hâlden hâle
Dost elinden piyâle hoş melâmet olmışlar

5 ‘Işkdur Yûnus'un cânı başında ser-encâmı
‘Işka münkir âdemi bu meydândan sürmişler

YE. 40a, RY. 65b, K. 177a. Rt. 8, M. 60.

69

1 Bu dünyânun meseli bir ulu şâra benzer
Velî bizüm ömrümüz bir tîz bâzâra benzer

2 Her kim bu şâra geldi bir lahza karâr kıldı
Girü dönüp gitmegi gelmez sefere benzer

3 Bu şârun evvel dadı şehd ü şekerden şîrîn
Âhir acısını gör şu zehr-i mâra benzer

4 Evvel gönül almagı hûblara nisbet ider
Âhir yüz döndürmegi ‘acûz mekkâra benzer

5 Bu şârun hayâlleri dürlü dürlü hâlleri
Aldamış gâfilleri câzû ‘ayyâra benzer

6 Bu şârda hayâllerün haddi vü şumârı yok
Bu hayâle aldanan otlar tavara benzer

7 Bu şârdan üç yol çıkar biri cennet biri nâr
Birisinün arzûsı maksûd dîdâra benzer

8 Bu şârun sultânı var cümleye ihsânı var
Sultânıla bilişen yog iken vara benzer

9 Kendü mikdârın bilen bildi kendü hâlini
Velî dahı ‘ışkıla evvel bahâra benzer

10 Bî-çâre Yûnus'ı gör derdile hayrân olmış
Anun her bir nefesi şehd ü şekere benzer

YE. 38b, DAY. 48, Dîvân-ı Kaygusuz Abdâl, Berlin Ktp, Nu: 4044) vr. 332a.

70

1 Dost senün ‘ışkun okı key katı taşdan geçer
‘Işkuna düşen ‘âşık cânıla başdan geçer

2 ‘Işkuna düşenlerün yüregi yanar olur
Kendüyi sana viren dükeli işden geçer

3 Dün ü güni zâr olur ‘ışkunıla yâr olur
Endîşesi sen olan cümle teşvîşden geçer

4 ‘Âriflere bu dünyâ hayâl ü düş gibidür
Kendüyi sana viren hayâl ü düşden geçer

5 Dünyânun mahabbeti agulu aşa benzer
Âhirin sanan kişi agulu aşdan geçer

6 Başında aklı olan âhrete ‘amel itmez
Hûrîlere aldanmaz gözile kaşdan geçer

7 Girçek âşık ol ola cân virmege ol ive
Dostıla bâzâr içün niçe bin başdan geçer

8 Yûnus'un gönli gözi toludur Hak sevgüsi
Sohbet ihtiyâr iden yâd u bilişden geçer

NO. 190b, K. 186a, RY. 56b.

71
Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Allah diyelüm dâim
Allah görelüm n'eyler
Yolda turalum kâ'im
Allah görelüm n'eyler

2 Allah diyü kıl zârı
Oldur kamunun varı

Andan umalum yarı
Allah görelüm n'eyler

3 Çıkarmayalum dilden
Ayrılmayalum yârdan
Irılmayalum yoldan
Allah görelüm n'eyler

4 Açlık sonı toklıkdur
Toklık sonı yoklıkdur
Bu yollar korkulıkdur
Allah görelüm n'eyler

5 Sen sanmadugun yirde
Nâgâh açıla perde
Dermân irişe derde
Allah görelüm n'eyler

6 Gündüz olalum sâ'im
Gice olalum kâ'im
Allah diyelüm dâim
Allah görelüm n'eyler

7 Adı sanı dillerde
Sevgüsi gönüllerde
Şol korkulu yollarda
Allah görelüm n'eyler

8 Adı sanı uşatdum
Küfrümi suya atdum
Miskînlige el katdum
Allah görelüm n'eyler

9 Her dem talalum bahre
Aldanmayalum dehre
Sabreyleyelüm kahra
Allah görelüm n'eyler

10 ‘Âr-nâmusı bırakdum
Külümi suya atdum
Dervîşlige el katdum
Allah görelüm n'eyler

11 Mecnûn gibi âvâre
'Âşık oluban yâre
Di Yûnus sen bî-çâre
Allah görelüm n'eyler

12 Yûnus sen anı sanma
Bu ‘ışk sana sendendür
Cân kamuya andandur
Allah görelüm n'eyler

13 N'itdi bu Yûnus n'itdi
Bir togrı yola gitdi
Pîrler etegin tutdı
Allah görelüm n'eyler

B. 13a, Rt. 3.

72

1 İy pâdişâh iy pâdişâh her dem işin düze durur
Dünyâ anun bostânıdur sevdügini üze durur

2 Yavuzlık eyleme sakın ecel sana senden yakın
Niçelerün aslın kökin yord eyleyüp boza durur

3 Sen anda varursın anda çok yarag eylegil bunda
Cânlar bâkî degül tende di bir kaç gün geze durur

4 Sorucı gelür yir yırtup sorar Tanrı'n kimdür diyü
İş bu cânum anı tuyup sünüklerüm sıza durur

5 İy Tanrı'yı bir bilenler cân Hakk'a kurbân kılanlar
Ölü degüldür bu cânlar ‘ışk gölinde yüze durur

6 Ben gördüm erenler uçdı ‘ışk kadehin tolu içdi
Hak katında nâzı geçdi şöyle yüzi yire durur

7 Erenlerün kulıyısan ölümün ana tur Yûnus
Niç'erenler geldi geçdi nevbet şimdi bize durur

YE. 33b.

73
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Niteki bu gönlüm evi ‘ışk elinden taşa gelür
Niçe yüksek yürürisem ‘ışk başumdan aşa gelür

2 Niçe ki eydürem râzum söylemeyem kimseneye
Gider bu sabr u karârum dost ögüme düşe gelür

3 Ben bilürem ahvâlümi bencileyin er ne bile
Benüm görene sevdügüm ne sevmekdür hoşa gelür

4 Hey niçe sabreyleyiser dost yüzini gören kişi
Ol hakîkat gördüm diyen kendözinden şaşa gelür

5 Ma'şûkanun tecellîsi dürlü dürlü renkler olur
Bir şîvede yüz bin gönül uş hemîşe cûşa gelür

6 Anun gibi pâdişâha kimün gözi duş olursa
Sultân-ı vakt oldıyısa ‘aklından ol şaşa gelür

7 Ol dostıla benüm işüm bulıdıla güneşleyin
Bir dem hicâbı sürilür bir dem nikâb başa gelür

8 Eger bana sorarısan cânı yokdur şol kişinün
Ma'şûka sevmekden artuk gönline endîşe gelür

9 ‘Aceb yine miskîn Yûnus ‘ışkdan artuk sevdi meger
Zîrâ ki bu ‘ışkdan yigrek hîç yok durur başa gelür

YE. 38a, A. 5.

74

1 Sabâhın sinlere vardum gördüm cümle ölmiş yatur
Her biri bî-çâre olup ‘ömrin yavı kılmış yatur

2 Vardum bunlarun katına bakdum ecel heybetine
Niçe yigit murâdına irememiş ölmiş yatur

3 Yimiş kurd kuş bunı keler niçelerün bagrın deler
Şol ufacık nâ-resteler gül gibice solmış yatur

4 Topraga düşmiş tenleri Hakk'a ulaşmış cânları
Görmez misin sen bunları nevbet bize gelmiş yatur

5 Esilmiş incü dişleri dökilmiş saru saçları
Bitmiş kamu teşvişleri Hak varlıgın almış yatur

6 Gitmiş gözünün karası hîç işi yokdur turası
Kefen bizinün pâresi sünüge sarılmış yatur

7 Yûnus ‘âkilisen bunda mülke sûret bezemegil
Mülke sûret bezeyenler kara toprak olmış yatur

RY. 16b, YE. 39a, B. 54a, A. 4.

75

1 ‘Işkun odı yüregümde neler eyler neler eyler
Bugün bir ‘âşıkı gördüm bu derdümden haber söyler

2 Gelün hey dertlüler gelün bu derdümden siz de alun
Dertlü bilür dertlü hâlin ya dertsüzler bunda n'eyler

3 Kimisi dost yüzin gördi kimi dahı görem dirdi
‘Âşık ma'şûkına irdi uş yine bayram eyler

4 Bugün Mansûr olup n'idem şeyhümün yüzini görem
Maksûdum buyıdı irem ‘âşık yine derdin söyler

5 Yûnus eydür ‘âşık oldum ma'şûkun derdinden öldüm
Teveccüh ma'şûka kıldum anunıla gönlin egler

NO. 187b, DAY. 54.

76

1 Miskîn âdem oglanı nefse zebûn olmışdur
Hayvân cânâvâr gibi otlamaga kalmışdur

2 Hergiz ölümin sanmaz ölesi günin anmaz
Bu dünyâdan usanmaz gaflet ögin almışdur

3 Oglanlar ögüt almaz yigitler tevbe kılmaz
Kocalar tâ‘at kılmaz sarp rûzigâr olmışdur

4 Begler azdı yolından bilmez yoksul hâlinden
Çıkdı rahmet gölinden nefs göline talmışdur

5 Yûnus sözi ‘âlimden zinhâr olman zâlimden
Korka durun ölümden cümle togan ölmişdür

NO. 187b.

77

1 Bu dem yüzüm süre turam her dem ayum yini togar
Her dem bayram durur bana yayum kışum yini bahâr

2 Bulut gölge kılmayısar benüm ayum ışıgına
Hem gedilmez tolulugı nûrı gökden yire dogar

3 Anun nûrı karanuyı sürer gönül hücresinden
Pes karanulık nûrıla bir hücreye nite sıgar

4 Evvel ay niçe dogdıysa ayruk dolanmadı hergiz
Eksilmedi ‘ömri anun her kime kim kıldı nazar

5 Ben ayumı yirde gördüm ne isterem gök yüzinde
Benüm yüzüm yirde gerek bana rahmet yirden yagar

6 Sözüm ay gün içün degül sevenlere bir söz yiter
Sevdügüm söylemezisem sevmek derdi beni bogar

7 Anun vasfın eydürisem halk ma'şûkın öger sanur
Hâcet degül ögmek ana kendü nûrın kendi öger

8 N'ola Yûnus sevdiyise çokdur Hakk'ı seviciler
Sevenleri gördiyidi anun içün boynın eger

YE. 30a, 37b, K. 114a, RY. 37a, A. 5, 7.

78
Mestef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Tanrı'yiçün cânum cânı cefâyısa tapdur yiter
Senün firâkundan beter ‘azâb dahı var mı beter

2 ‘Işkun odı yüregümde yandugına ‘âlem tanuk
Kanda bir od yanarısa nişânı var dütün tüter

3 ‘Işkun çeri saldı benüm gönlüm evi iklîmine
Cânumı esîr eyledün n'ider bana yagı Tatar

4 Ecel salam iklîmlere vasyet kılam ‘âşıklara
Ma'şûkadan diyem sakın oynar ‘âşık gönlin atar

5 ‘Aceb bu benüm derdüme neyiçün dermân bulınmaz
Kim bulısar dermân ana kişiyi kim beri dutar

6 Resmi durur sultânlarun kullar günâh eyleyicek
Yâ edebler ol kulını yâ mezâda virür satar

7 Yûnus şikâyet eyleme yârdan cefâ gördüm diyü
Cümle ‘âşıklar hâceti ma'şûkı katında biter

YE. 28b, RY. 151a.

79

1 Yâr yüregüm yâr gör ki neler var
Bu halk içinde bize güler var

2 Ko gülen gülsün hak bizüm olsun
Gâfil ne bilür Hakk'ı sever var

3 Bu yol uzakdur menzili çokdur
Geçidi yokdur derin sular var

4 Girdük bu yola ‘ışkıla bile
Gurbetlik ile bizi salar var

5 Her kim merdâne gelsün meydâna
Kalmasun câna kimde hüner var

6 Gözleri giryân cigeri püryân
Olmışlar hayrân dîvâneler var

7 Yûnus sen bunda meydân isteme
Meydân içinde merdâneler var

Rt. 5, DAY. 73.

80

1 ‘Işkıla gelen erenler içer aguyı nûş ider
Topuga çıkmayan çaylar deniz ile savaş ider

2 Biz bu yoldan üşenmedük erenlerden usanmaduk
Kimseyi yavuz sanmaduk her ne ider kolmaş ider

3 Kolmaşa virdük sözini söz ile dögdük yüzini
Yaban cânâvârı gibi bilinler andan şeş eder

4 Bu sohbete gelmeyenler Hak nefesi almayanlar
Sürün anı bundan gitsün tururısa çok iş ider

5 Câhildür ma'nîden almaz oturur karârı gelmez
Ölecegini hîç sanmaz yüz bin yıllık teşvîş ider

6 Tag ne kadar yüksegise yol anun üstinden aşar
Yûnus Emrem yolsuzlara yol gösterür vü hoş ider

NO. 195a, RY. 72a, K. 182b, B. 52a, M. 63.

81

1 Ol 'âlem fahri Muhammed nebîler serveridür
Vir salâvât 'ışkıla ol günâhlar eridür

2 Hak anı ögdi yaratdı sevdi Habîb'üm didi
Yir yüzinde cümle çiçek Mustafâ'nun teridür

3 Cebrâîl da'vet kılınca Mi'râc'a Muhammed'i
Mi'râc'ında diledügi ümmetinün varıdur

4 Sen ana ümmet olıgör o seni mahrûm komaz
Her kim anun ümmetidür sekiz Cennet yiridür

5 Her kim anun sünnet ile farzını kâ'im tutar
Ne diyem ki 'âkıbet sorı-hisâbdan beridür

6 Suçlu suçsuz günahkâr şefâ'at andan umar
Ol Cehennem'de yananlar münkirün inkârıdur

7 Yûnus Emrem iş bu sözi cân içinde söyledi
Söyleyen bî-çâre Yûnus Tapduk Emrem sırrıdur

B. 27b.

82

1 Yir yüzinde gezeridüm ugradum milketler yatur
Kimi ulu kimi kiçi key kuşagı berkler yatur

2 Kimi yigit kimi koca kimi vezir kimi hoca
Gündüzleri olmış gice ancılayın çoklar yatur

3 Togru varurdı yolları kalem tutardı elleri
Bülbüle benzer dilleri dânışmân yigitler yatur

4 Ulu-kiçi aglamışlar server yigitler komışlar
Baş ucında yay sımışlar kırıluban oklar yatur

5 Atlarınun izi tozlu önleri tabıl-bazılu
İle güne hükmi yazlu şu muhteşem begler yatur

6 Gice gündüz oglancuklar söyleriken bülbül gibi
Ayrılmışlar anaları sinlerini bekler yatur

7 Elleridür kınalu hem karavaşları tapulu
Kargu gibi uzun boylu gül yüzlü hatunlar yatur

8 El baglamışdur kamusı Hak Çalap'dandur umusı
Nökerlü kızdur kimisi alınmaduk çoklar yatur

9 Yûnus bilmez kendü hâlin Hak Çalap söyledür dilin
Bir niçesi yini gelin ak teleme yüzler yatur

NO. 188a, YE. 34a, K. 138b, RY. 39a, M. 40, Ç. 15b.

83

1 Ne bakarsın taş kapuda gir içerü neler gezer
Tama' oturmış dâimâ saf baglanmış fitne düzer

2 Gel imdi gel kanâ‘ata gâfil olma tîz bin ata
Olmaya kim ecel yite fâsid ola satu-bâzâr

3 Sen kandasan teslîm ile kamulardan aşaga dur
Uşan olma bu sözümden gör müfsidi nice kızar

4 Ana durur buhl u hased key mübâriz durur gâyet
Kökini kaz yabana at fârig otur iy gam-güzâr

5 Kogıl bu yoklık bâbını ögren dostluk edebini
Eydürsin sor iste beni bana gelen kâlden bezer

6 Kibr ü menidür subaşı delim kişidür yoldaşı
Sen olmagıl anun eşi buna uyan yoldan azar

7 Riyâ çökük yirde durur key sakın oda buyurur
İhlâs gelüp cümlesin yur Yûnus yolı yavlak sezer

F. 82a, T. 17a, YE. 29b, RY. 36b, K. 112b, M. 29.

84

1 Bu dervîşlik turagı bir ‘acâyib turakdur
Dervîş olan kişiye evvel dirlik gerekdür

2 Çün anda dirlik ola Hakk'ıla birlik ola
Varlıgı elden koyup ere kullık gerekdür

3 Kullık eyle erene şarkdan garbı görene
Senden haber sorana key miskînlik gerekdür

4 Miskîn olugör bâri benlikden ırak yüri
Gönlinde benlik olan dervîşlikden ırakdur

5 Hak ere benüm didi varlıgın erde kodı
Erenlerün himmeti yirden göge direkdür

6 Bu dervîşlik berâtın okımadı müftîler
Kim ne biliser bunı bir ‘acâyib varakdur

7 İy Yûnus ‘ârifisen anladum bildüm dime
Tut miskînlik etegin âhir sana gerekdür

F. 81a, T. 16a, NO. 186a, YE. 33a, RY. 28b, 16a, K. 99b, 169a, M. 55, 23.

85

1 İşidün iy yâranlar dem evliyâ demidür
Gelsün ‘ömür sürenler dem evliyâ demidür

2 Ezelî bünyâd urdı altı günde dünyâ toldı
İsrâfîl'e buyurdı dem evliyâ demidür

3 Kırk bin kırk dört tabakât meşâyıh evliyâlar
Dört kapudur kırk makâm dem evliyâ demidür

4 Yüz bin yigirmi dört bin güzide peygamberler
Ümmetine buyurmış dem evliyâ demidür

5 Yûnus Emre ‘âşıksun ‘ışka key döydünise
Da'vet it ‘âşıklara dem evliyâ demidür

K. 183a, RY. 72b, M. 63.

86

1 ‘Işksuz âdem dünyede bellü bilün yok durur
Her biri bir nesneye sevgüsi var “âşıkdur

2 Çalab'un dünyâsında yüz bin dürlü sevgü var
Kabûl it kendözüne gör kangısı lâyıkdur

3 Biri Rahmâni'r-rahîm biri Şeytâni'r-racîm
Anun yazugı müzdi sevgüsne ta'allukdur

4 Dünyâda Peygamber'ün başına geldi bu ‘ışk
Tercemânı Cebrâîl ma'şûkası Hâlik'dur

5 ‘Ömer ü ‘Osmân ‘Alî Mustafâ yârenleri
Bu dördinün ulusı Ebu Bekr-i Sıddîk'dur

6 ‘Âlem fahri Muhammed Mi'râc'a agdugında
Çalap'dan diledügi ümmetine azıkdur

7 Yûnus senün ‘aybunı gözlegil ayrugı ko
Kimsenün ‘ayıbına sen bakmagıl yazıkdur

F. 79b, T. 15b, YE. 32a, K. 89a, RY. 72b, M. 18, Ç. 7a.

87
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Gelün sorun bu cânlara sûretleri n'oldı gider
Dün-gün senünven diriken ne bahâne buldı gider

2 ‘Aceb degül giderise sûreti terk iderise
Yanlış yalan gaybet degül dostdan haber geldi gider

3 Kanı anun mülk ü mâlı terk eylemiş cümlesini
Ol pâdişâh dergâhına hulk-ı ‘amel aldı gider

4 Eyle ki dost olmış iken niçe iş düzülmiş iken
Bellü bilün cân sûretün sakalına güldi gider

5 Eyler idi satu-bâzâr bir pûl içün girü bozar
Olmış bu dünyâdan bizâr yensüz gönlek geydi gider

6 Bin uyagur bin bir togar buyruk ile gelmiş meger
Kimdür bu dünyâya toyar peymânesi toldı gider

7 Gaflete virme özüni dünyâ-perestlik eyleyüp
Görme misin bu dünyâya eyü yavuz geldi gider

8 Kamu ‘âlem ümid tutar âhiretde görem diye
Yûnus eydür dervîş olan bunda Hak'ı buldı gider

F. 80a, T. 16a, NO. 195a, YE. 32b/35a, RY. 8b/31b, HB. 11b, K. 90b/208b M. 19/76.

88
Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İşit sözümi iy gâfil
Tanla seher vaktinde tur
Eyle buyurmış ol kâmil
Tanla seher vaktinde tur

2 İşit ne dir horûsunuz
Tanla virilür rûzunuz
Dost dergâhına dutgıl yüz
Tanla seher vaktinde tur

3 İşit sözümi ya sagır
Tâ terezün gele agır
Yalvar Çalab'una çagır
Tanla seher vaktinde tur

4 Yatanlarun yatlu hâli
Hiç nesneye irmez eli
Seher eser rahmet yili
Tanla seher vaktinde tur

5 Kuşlarıla turgıl bile
Kıl namâzı imâm ile
Yalvar günâhun gel dile
Tanla seher vaktinde tur

6 Okına Kur'ân u Yâ-sîn
Kulak urup dinleyesin
Tagca günâhun yuyasın
Tanla seher vaktinde tur

7 Okına hadîs ü kelâm
Diyeler ‘Aleyhi's-selâm
‘Âşıkısan bellü bilem
Tanla seher vaktinde tur

8 Helâl ola sana Uçmak
Uçmak'da Hûrîler kuçmak
Kevser şarâbını içmek
Tanla seher vaktinde tur

9 Miskîn Yûnus aç gözüni
Uyar gafletten özüni
Tâ bilesin kendözüni
Tanla seher vaktinde tur

F. 83a, T. 17b, K. 134b, YE. 30b, RY. 49a.

89
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sensin bize bizden yakın görünmezsin hicâb nedür
Çün ‘aybı yok görklü yüzün üzerinde nikâb nedür

2 Sen eyitdün iy pâdişâh *Yehdi'l-lâhu limen yeşâ*
Şerîkün yok senin i şâh suçlu kimdür ‘azâb nedür

3 Levh üzere kimdür yazan azduran kimdür yâ azan
Bu işleri kimdür düzen bu su'âle cevâb nedür

4 Rahîm durur senün adun Rahîm'lıgun bize didün
Mürşidlerün muştıladı *Lâ taknetu* hitâb nedür

5 Bu işleri sen bilürsin sen virürsin sen alursın
Ne kim dilersen kılursın yâ bu soru hisâb nedür

6 Biz umaruz mürvetünden cümle iş senün katundan
Senün o çok rahmetünden bu bir avuç türâb nedür

7 Kün'i bir kezin söyledün her nesneyi var eyledün
Yine âhir bir söz ile anı kılmak harâb nedür

8 Kanı bu mülkün sultânı pes ten isen kanı cânı
Bu göz görmek diler anı bu merci' ü me'âb nedür

9 Yûnus bu göz anı görmez görenler hod haber virmez
Bu menzile ‘akıl irmez bu kodugun serâb nedür

F. 81b, T. 16b, RY. 50a, NO. 181a, YE. 29b, K. 110a, HB. 15a, A. 8, Ç. 10b.

90
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Hakîkat her vücûdun cânı ‘ışkdur
Ne cân kim cân içinde cânı ‘ışkdur

2 Bu cân cismümi kâyim tutar ancak
O cân kim zâhir ü pinhân-ı ‘ışkdur

3 Bu ‘ışk elinde ‘âciz cümle eşyâ
Ne sır kim kamu ser-gerdân-ı ‘ışkdur

4 Bu ‘ışk kandalıgın bilmez kimesne
Bilürler haddini pâyân-ı ‘ışkdur

5 Gehî Leylî olur Mecnûn gözinden
Geh olur Leylî'nün hayrân-ı ‘ışkdur

6 Gehî kan yaş akar Ya'kûb gözinden
Geh olur Yûsuf-ı Ken'ân-ı ‘ışkdur

7 Dirildür ölüyi ‘Îsâ deminde
Geh olur Mûsî-i ‘Ümrân-ı ‘ışkdur

8 Ene'l-Hak çagırur Mansûr dilinden
Cüneyd'de cübbe vü ‘irfân-ı ‘ışkdur

9 Bu ‘ışkun dürlü dürlü rengi çokdur
Kimi giryân kimi handân-ı ‘ışkdur

10 Fidî bu ‘ışka cânum dînüm olsun
Bana hem dîn ü hem îmân-ı ‘ışkdur

11 Ne Yûnus anda yüz bin cân-ı Yûnus
Kabûl itsün ne kim kurbân-ı ‘ışkdur

12 Vücûdun cübbesin ‘ışkıla çâk it
Talagör ana kim ‘ummân-ı ‘ışkdur

NO. 190b, YE. 39b, K. 176a, B. 51b, RY. 65b, M. 59.

91

1 ‘İlim ‘ilim bilmekdür ‘ilim kendin bilmekdür
Sen kendüni bilmezsin yâ niçe okumakdur

2 Okumakdan ma'nî ne kişi Hakk'ı bilmekdür
Çün okudun bilmezsin hâ bir kurı emekdür

3 Okıdum bildüm dime çok tâ‘at kıldum dime
Eri Hak bilmezisen ‘abes yire yilmekdür

4 Dört kitâbun ma'nîsi bellüdür bir elifde
Sen elif dirsün hoca ma‘nîsi ne dimekdür

5 Yûnus Emre dir hoca gerekse var bin hacca
Hepisinden eyüce bir gönüle girmekdür

Rt. 15a.

92

1 İy dost senün ‘ışkun odı cigerüm pâre baş kılur
‘Işkundan yanar yüregüm yandugum bana hoş gelür

2 ‘Işkun odına yandugum aglamak oldı güldügüm
Dost sana zâri kıldugum münkirlere savaş gelür

3 Söylerisem sözüm savaş söylemezsem cigerüm baş
Cihân tolu durur kallâş her birinden bir taş gelür

4 Gör niçe taşlar atılur dost içün başlar tutılur
Gelür gönüle batılur hâlünüze hâldaş gelür

5 Bizüm hâlümüzden bilen kimdür ‘ışka münkir olan
Bizüm sevdügümüz Hak'dur bu halka göz ü kaş gelür

6 Niçe selâtînler zebûn olur bu ‘ışkun elinden
Her kim bu yola düşerse ol bu yola yavaş gelür

7 Erenler buna kalmadı vardı yolına turmadı
Hakk'ı girçek sevenlere cümle ‘âlem kardaş gelür

8 Miskîn Yûnus bil sözüni dosta açup şol gözüni
Kangı burcdan bakarısan ol sultâna güneş gelür

B. 15.

93

1 Hocam ‘âşık olanlarun işi âhıla zâr olur
Hasretinden ol ma'şûkun gözi yaşı bınar olur

2 Düni güni kılur zâri ya‘ni görmek diler yâri
İşitmezler bu haberi ‘ışksuzlar bî-haber olur

3 ‘Âşıkısan dîdârına koma bugüni yarına
Girenler ‘ışk bâzârına kendözinden bîzâr olur

4 Terk eylegil sen senligün anun ‘ışkını bul anun
Bu ‘ışk içinde ölenün kan bahâsı dîdâr olur

5 ‘Âşıklar lâ-mekân olur cihânun terkini urur
Cân u cihân ne nesnedür çün dostıla bâzâr olur

6 ‘Işka yoldaş olıcagız cümle işler olur geniz
Maksûd ele giricegiz dost iline sefer olur

7 Kanı girçek ‘âşık kanı gelün isteyelim anı
Bî-çâre Yûnus'un cânı dost yolına îsâr olur

B. 14a, DAY. 55.

94

1 Gelmeyen gelmedi sapdı secde eyledi tapdı
Bu ‘imâreti kim yapdı bu mülke Süleymân nedür

2 Egriligi yaydan egri togrulugu okdan togru
Bu şehir içinde ugru hem kâzî hem sultân nedür

3 Sendedür senden yat degül bellüdür mu'cizât degül
Bu kelâmdur hüccet degül deryâ içinde ‘ummân nedür

4 Çig bişüp kazan taşmadın rûh cisime ulaşmadın
Ana rahmine düşmedin ol togmadın ölen nedür

5 İy Yûnus Emre tıfl iken hîç nesneyi fehm itmedin
Cümle ‘ulûmı keşf idüp bildürüp ögrenden nedür

B. 28a.

95
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Anca zâr eyler kim şol bülbül eyler
Anı ol eylemez illâ gül eyler

2 Kaçan gülde görür dostun cemâlin
Çagırur kim beni deli şol eyler

3 Ne görür gülde yâ bî-çâre bülbül
Ki gülistâna karşu gulgul eyler

4 Ne gördi Leylâ'nun yüzinde Mecnûn
Akıdup göz yaşın âb u sel eyler

5 Ne göründi şu Ferhâd'un gözine
Kayalar kesüben dosta yol eyler

6 Ne göründi Şeh İbrâhîm gözine
Tâcını tahtını târumâr eyler

7 Kimin kâfir idüp kimin müselmân
Anı kimse itmez illâ ol eyler

8 Kimine derd virür asla inletmez
Kiminün dünyâda derdin bol eyler

9 Kimi baydur kimi yoksul dime kim
Eger baydur eger yoksul ol eyler

10 Kimine bir ‘abâ virmez kim giye
Kiminün atına atlas çûl eyler

11 Kimini dünyâda hayvân yaratur
Kimini kendine muhlis kul eyler

12 Kimin elin alur ‘Arş'a çıkarur
Kimin yire çalar kara kül eyler

13 Bî-çâre Yûnus'un altûn sözini
Câhile söylemen kızıl pûl eyler

Ç. 13a, A. 4, DAY. 69.

96

1 Dervîş olan kişiler deli olagan olur
‘Işk neydügin bilmeyen ana gülegen olur

2 Gülme sakın sen ana eyü degildür sana
Kişi neyi gülerse başa gelegen olur

3 Âh bu ‘ışkun eseri her kime ugrarısa
Derdine sabretmeyen yolda kalagan olur

4 Bir kişi ‘âşık olsa ‘ışk deryâsına talsa
O deryânun içinde gevher bulagan olur

5 ‘Âşık lâ-mekân olur dünyâ terkini urur
Dünyâ terkin uranlar dîdâr göregen olur

6 Dervîş Yûnus sen dahı incitme dervîşleri
Dervîşlerün du‘âsı kabûl olagan olur

Ç. 17b.

97

1 Dervîşlige kadem uran her ma‘nîde sultân olur
Dervîş niçe miskîn ise anun gönli mekân olur

2 Dervîş olan bil baglaya tolaplayın çok aglaya
Her kanda tolap varısa anda bâg u bostân olur

3 Dervîş oldur itden kaçar it besleyen kanlar içer
Kogıl hem it beslemegi it besleyen sekbân olur

4 Dünyâ seven dervîş degül dervîşligi olmaz kabûl
Dervîşlikden kaçanlarun hemân şeyhi şeytân olur

5 Yûnus eger dervîşisen terk eyle küllî dünyâyı
Dünyâ eger Uçmagısa dervîşlere zindân olur

A. 5a.

98

1 Yine seyreyledi gönlüm
Dostun cemâlin arzûlar
Hicre katlanımaz gönül
Dostun cemâlin arzûlar

2 Her kim ugrarsa bu derde
Bulur o himmeti erde
Açılıviricek perde
Dostun cemâlin arzûlar

3 Kim ki gerçek mürîd ola
Bil baglayup gelsün yola
Şol yürekde ki dert ola
Dostun cemâlin arzûlar

4 Dostum beni delü kıldı
‘Aklumı fikrümi aldı
Hayâli gözümde kaldı
Dostun cemâlin arzûlar

5 Evvel dirdi gönlüm bana
Atlar tonlar gerek bana
Mevlâ'm bir dert virdi bana
Dostun cemâlin arzûlar

6 Yûnus'un sözi yirince
İniler cânın virince
Tâ ölüp sine girince
Dostun cemâlin arzûlar

B. 54a.

99

1 Erenlerden etek tutan menzil alup Hakk'a yiten
Muhammed nûrına batan ol dünyâya kalmayandur

2 Kimdür bunda palâs giyen oldur anda hulle giyen
Dilde agızda söylenen ol kimseye gülmeyendür

3 Bunda şeytâna yâr olan varup anda âvâr olan
Hazret'de yüzi kar'olan erden nazar olmayandur

4 Dünyâ için gussalanan mescid göricek tutınan
Anda îmânsuz bulınan Allâh'ı bir bilmeyendür

5 Gönlinde ikilik tutan ol metâ'ı bunda satan
Yarın Cehennem'de yatan bunda namâz kılmayandur

6 Hûrîlerle bile yatan Uçmak kokusına batan
Anda bülbül olup öten bunda zinâ kılmayandur

7 Hûrîlerle sırdaş olan Muhammed ile eş olan
Ol îmânı yoldaş olan bunda yol yanılmayandur

8 Yûnus miskîn gözler yolı divşür özün behey deli
Bu gülistânun bülbüli kimse gülin dirmeyendür

B. 46b.

100
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yirün gögün safâsı Mustafâ'dur
Kamu ‘ahdün vefâsı Mustafâ'dur

2 Ayun bedr ü hilâl alnı vü kaşı
Günün nûrı ziyâsı Mustafâ'dur

3 Çalap ‘Arş'ı ayagında olur Ferş
Cihânun müntehâsı Mustafâ'dur

4 Yarın mahşer Şefî‘ odur Şefî‘ ol
Sekiz Uçmak sakâsı Mustafâ'dur

5 Bî-çâre ‘âsî kullara yarın ol
Şefâ‘at eyleyesi Mustafâ'dur

6 Yarın peygamberler ‘âciz olısar
Girü elin alası Mustafâ'dur

7 Yûnus yalvar getür Hakk'a salâvât
Hak'un dostı Habîb'i Mustafâ'dur

Ç. 9a, Dîvân, Statsbibliothek, Ms. Or. Ort: 2869, vr. 39a.

ZA

101
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bize dîdâr gerek dünyâ gerekmez
Bize ma'nî gerek da'vâ gerekmez

2 Bize Kadîr Gicesi'dür bu gice
Ko irte olmasun seher gerekmez

3 Bize ‘ışk şerbetinden sun i sâkî
Bize Uçmak'da kevser gerekmez

4 Badyalar tolu tolu içelüm biz
Biz esrük olmazuz humâr gerekmez

5 Eger bu derdile hasta düşersem
Safâlık virmesün tîmâr gerekmez

6 Gerekmez yâr gerekmez cân gerekmez
Bize dîdâr gerek deyyâr gerekmez

7 Yûnus esriyüben düşdi susakda
Çagırur Tapdug'ına ‘âr gerekmez

F. 94a, T. 24a, YE. 42b, A. 10.

102

1 Keleci bilen kişinün yüzini ag ide bir söz
Sözi bişürüp diyenün işini sag ide bir söz

2 Söz ola kese savaşı söz ola bitüre başı
Söz ola agulu aşı balıla yag ide bir söz

3 Kelecilerün bişürgil yaramazunı şeşürgil
Sözün usıla düşürgil dimegil çag ide bir söz

4 Gel ahî iy şehriyâri sözümüzi dinle bâri
Hezâr gevher ü dînârı kara toprag ide bir söz

5 Kişi bile söz demini dimeye sözün kemini
Bu cihân Cehennem'ini sekiz uçmag ide bir söz

6 Yüri yüri yolunıla gâfil olma bilünile
Key sakın key dilünile cânına dâg ide bir söz

7 Yûnus imdi söz yatından söyle sözi gâyetinden
Key sakın o şeh katından seni ırag ide bir söz

F. 94b, T. 24a, YE. 42b, DAY. 75

103

1 Hak cihâna toludur kimsene Hakk'ı bilmez
Anı sen senden iste o senden ayru olmaz

2 Dünyâyı inanursın rızka benümdür dirsin
Niçün yalan söylersin çün hîç didügün olmaz

3 Âhret yavlak ırakdur togrulık key yarakdur
Ayrulık sarp firâkdur hîç giden girü gelmez

4 Dünyâya gelen göçer bir bir şerbetin içer
Bu bir köpridür geçer câhiller anı bilmez

5 Gelün tanşuk idelüm işi kolay tutalum
Sevelüm sevilelüm dünyâ kimseye kalmaz

6 Yûnus sözin anlarsan söz ma'nîsin dinlersen
Sana bir ‘amel gerek bunda kimsene kalmaz

F. 95b, T. 24b, NO. 192b, A. 9.

104

1 N'idem ben bu gönülile benümile bile turmaz
Ma'şûk yüzin gördi meger ögütleyüp ögin dirmez

2 Tanrı'yiçün iy uslular gönlüm bana alıvirün
Vardı bilişdi dostıla girü bana boyun virmez

3 Bunun gibi gönülile niçe dirlik idebilem
Bırakdı yabana beni bir gün gelüp hâlüm sormaz

4 Gönlüm bana yoldaş iken zühd ü tâ‘at kılurıdum
Yıkıldı bu tertîblerüm gönülsüzem elüm irmez

5 Gönül içerü dostıla ben kapuda feryâd u zâr
Bin yıl zârı kılurısam hâlün nedür diyü sormaz

6 Eydürisem eyâ gönül kanı farîza yâ sünnet
Eydür ki yok teşvîş yime bu sevüye ‘amel irmez

7 İnileyin eydürisem gel boynunda borç kalmasun
Kakır söger buşar bana eydür ki iy Hakk'ı görmez

8 Agız agızdan kutludur ola ki sözünüz duta
Ben yüz bin kez söylerisem sözüm kulagına girmez

9 Gönlüm dahı cânum dahı el bir itdi şol ikisi
Yüz bin Yûnus'dan ferâgat dost yüzinden gözin ırmaz

F. 96b, T. 25a, NO. 187b, YE. 41a, 44b, RY. 14b

105

1 Niçeler bu dünyede günâhını yuyamaz
‘Ömri geçer yok yire iy dirîga tuyamaz

2 Bir niçe kişilerün gaflet gözün baglamış
Hak yolına dirisen bir yufkaya kıyamaz

3 Bu dünyâ bir gelindür yeşil kızıl donanmış
Kişi yeni geline bakubanı toyamaz

4 İy niçe arslanları alur akdarur ölüm
‘Azrâîl pençesine bir yoksulca döyemez

5 Var imdi miskîn Yûnus ‘uryân olup gir yola
Yüz çokallu gelürse yalıncagı soyamaz

F.98a, T. 26a.

106

1 İy bana eyü diyen benem kamudan yavuz
Alnumı ay bilürem bu gözlerümi yılduz

2 Bu vücûdum şehrinde buçuk pûlluk uçuk yok
'Amelüm mahalleri ser-te-ser kalmış ıssuz

3 Hücrede vü bucakda Hakk'a lâyık olmadum
Kiminde derd ü firâk kiminde eserlü söz

4 Halk hep ayagın turur ben segirdüm oturdum
Geçdüm sadır yirine kalın döşek yirüm düz

5 Bunun gibi sâlûslık çün kim elüme girdi
Ayruk n'işüme yarar derd ü firâk âh u sûz

6 Olmaz sözi dimezem ben ma'rifet ehline
Zîrâ disem inanmaz agaçda bitdi karpuz

7 Ben bir kitâb okıdum kalem anı yazmadı
Mürekkeb eylerisem yitmeye yidi deniz

8 Ben oruç-namâz içün süçi içdüm esridüm
Tesbîh-seccâde içün dinlerem şeşte-kopuz

9 Yûnus'un bu sözinden sen ma'nî anlarısan
Konya menâresini göresin bir çuvalduz

F. 97a, T. 25b, NO. 182b, RY. 33b, K. 111b, YE. 44a, 45b, M. 28a.

107
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Senünle birligüm senden ırılmaz
Hayât senünledür sensüz dirilmez

2 Gözüm içinde sensin bile bakan
Eger sen bakmasan yolum görinmez

3 Benüm münâcâtum senden yanadur
Sana varur yolum sensüz varılmaz

4 Ben beni senden ayru kanda bulam
Ki sensüz Hak nefes ‘ömrüm sürilmez

5 Varlıgum sendendür ben bir âletven
Sun‘ ıssı sunmasa âlet kurılmaz

6 Âlet ü hareket kamu senündür
Anunçün işüne kimse karılmaz

7 Sefer kılsam bana yoldaş olursın
Karâr itsem yine sensüz turılmaz

8 Birligünden öte hîç şerîkün yok
Kim noksân irgüre hükmün yoyılmaz

9 ‘Âlem halkı zebûn emrün içinde
Kimdür ki kullıga boynı burılmaz

10 Bu ben ben didügüm eger ben isem
Bu benligüm bana niçün virilmez

11 Yârânlar saladur kapı açukdur
Bu kapuya gelen mahrûm sürilmez

12 Yûnus bu tevhîde gark oldı gitdi
Girü gelmeklige ‘aklı dirilmez

RY. 46a, NO. 181a, K. 126a, YE. 43b, Rt. 9, M. 33, A. 10.

108

1 Sana her işde iy Kâdir bildük tercemân gerekmez
Sen olmadugun gönülde dînile îmân gerekmez

2 Yudum şöyle meyyitümi miskînem aran yetîmi
Öldürem nefsüm itini gelmesün koman gerekmez

3 Her kim nefsine kalursa müselmân degül ölürse
Hayr itsün benden bilürse eglenmen zamân gerekmez

4 Çün kara sakal agardı ak çıkdı karayı örtdi
Anı kim Çalap uyardı ol göze tuman gerekmez

5 Yûnus derdiyilen tüter gönlinden Hak ‘ışkı biter
Erenler etegin tutar ölürse yuman gerekmez

YE. 43a, K. 93b, RY. 32b. M. 21.

109

1 Rızık içün gussa yime kimse rızkın kimse yimez
Rızık içün gussa yime pâdişâh eksük eylemez

2 Benden ögüt isterisen eydivirem bildigümden
Budur Çalab'un buyrugı tutun oruç kılun namâz

3 Namâz kıluram diyüben münkir gelmen dervîşlere
Eger bin yıl kılurısan kendü du‘ân yarlıgamaz

4 Namâz kılan âdemîler tehî kalası degüldür
Ol pâdişâh dergâhından kimseyi mahrûm eylemez

5 Bir kişinün yatlu sözin varuban kimseye dime
Biz uludan işitmişüz hınzırdan girüdür gammâz

6 Yûnus çagıruban eydür ben kulıyam dervîşlerün
Kim ola kim bu dünyâda sultâna kullık eylemez

K. 204b, RY. 19b, A. 9.

110

1 Bu bir ‘acâyib hâldür bu hâle kimse irmez
‘Âlimler da'vî kılur velî degme göz görmez

2 ‘İlmile hikmetile kimse irmez bu sırra
Bu bir ‘acâyib sırdur ‘ilme kitâba sıgmaz

3 ‘Âlem ‘ilmin okıyan dört mezheb sırrın tuyan
‘Âciz kaldı bu yolda bu ‘ışka el uramaz

4 Bu ‘ışkun sırrı ‘aceb bu ‘ışkı eyle taleb
Meger ki vire Çalab anı degme göz görmez

5 Anı ol kişi görür kim ecelsüzin ölür
Bu nasîbi ol alur anlar ki câna kalmaz

6 Her kim kaldı cânına irmeyiser hânına
Vardı düşdi haşırda dahı bir câna kalmaz

7 Hadîs'dür Mustafâ'dan ‘ışkıla ikrâr didi
Binde bir ‘ârif bunı bakup okıyubilmez

8 Yûnus cânunı berk it bildüklerüni terk it
Fenâ olmayan sûret şâhına vâsıl olmaz

K. 193a, RY. 60b, M. 69.

111

1 Ben dervîşem diyen kişi iş bu yola ‘âr gerekmez
Dervîş olan kişilerün gönli gendür tar gerekmez

2 Dervîş gönülsüz gerekdür sögene dilsüz gerekdür
Dögene elsüz gerekdür halka berâber gerekmez

3 Halka benzetmeye işin süre gönlinden teşvîşin
Yüz bini birdür dervîşün arada agyâr gerekmez

4 Eger dervîş isen dervîş cümle ‘âlem sana biliş
Fuzûllıgı hulka degiş arada agyâr gerekmez

5 Dervîş olan kişilerün miskînlikdür ser-mâyesi
Miskînlikden özge bize mâl u mülk ü şâr gerekmez

6 Er elini aldunısa ere gönül virdünise
İkrârıla geldünise pes ere inkâr gerekmez

7 Yûnus sen gördügün eri arturma gördügün biri
Şudur budur diyübeni dervîş târumâr gerekmez

YE. 42a.

112

1 Eger dilüm bendeyise kimse bana nesne dimez
Gönlüm ger revendeyise ‘âlemde karâr eylemez

2 Eger gözüm bakarısa bakdugına akarısa
Gördügin benüm dirise oda düşer ‘âr eylemez

3 Eger ‘akıl başdayısa gönülde ol tuşdayısa
İkisi bir işdeyise düşman bana kâr eylemez

4 Düşman benüm nefsüm durur tama‘ıla hırsum durur
Tama‘ıla hırsa uyan gönüllerde yir eylemez

5 Gönülleri hep düzen ol dürlü nakışlar yazan ol
Cân gevdeden ayrılıcak bu diller niçün söylemez

6 Gönüllerde yir eylemek Muhammed'e gelmiş durur
Mustafâ'ya ümmet olan Tamu'da karâr eylemez

7 Öldüren ol dirgüren ol Yûnus imdi Hakk'ıla ol
Hak'dan artuk hîç kimesne yok nesneyi var eylemez

K. 209b, RY. 9a, YE. 41b, Ç. 19b.

113
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bu ne dertdür ‘aceb dermân belürmez
Ya bu ne yaradur zahmı belürmez

2 Benüm gönlüm ‘aceb ‘ışkdan usanmaz
Varur ‘ışka düşer hîç bana tanmaz

3 Döner gönlüm bana ögüt virür hoş
‘Âşık olan gönül ‘ışkdan usanmaz

4 ‘Âşık ki câna kaldı ‘âşık olmaz
Cânın terk itmeyen ma'şûkı bulmaz

5 ‘Işk bâzârıdur bu cânlar satılur
Sataram cânumı hîç kimse almaz

6 ‘Âşık bir kişidür bu dünyâ mâlın
Âhiret korkusın bir çöpe saymaz

7 Bu dünyâdan ahiretden içerü
‘Âşıkun yiri var kimsene bilmez

8 ‘Âşık öldi diyü sala virürler
Ölen hayvân durur ‘âşıklar ölmez

9 ‘Âşıklar meydânı ‘Arş'dan yücedür
Çalarlar çevgânı topı belürmez

10 Begüm ‘ârifisen yüri yolunca
Bunda başlar yiter kanlar sorulmaz

11 Erenler kapusı Hazret kapusı
Bu tapuya gelen mahrûm gönülmez

12 Yûnus bu deryâya gark oldı gitdi
Girü gelmeklige ‘aklı dirilmez

YE. 41a, RY. 62b, K. 196a, HB. 14a, Ç. 20a.

114
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Hîç bir kişi bilmez bizi biz ne işün içindeyüz
Ne hırsumuz baydur bizüm ne nefsümüz içindeyüz

2 Bir kimsenün devletine ta‘n idüben biz gelmezüz
Ne münkirüz ‘âlimlere ne tersenün hâçındayuz

3 Biz bunun neligin bildük dünyenün nesine kalduk
Arzûmuz nefs içün degül dünyâ teferrücindeyüz

4 Yûnus eydür hey sultânum özge şânum vardur benüm
Ko dünyâ altûn gümişin ne bakır u tuncındayuz

F. 95b, T. 24b.

115
1 Binde biri bu halkun Rahmân yolına girmez
Gel bir kişi göster kim şeytân yolına girmez

2 Uzatdı bu halk işi ger erkek ü ger dişi
Müsülmân olan kişi ‘isyân yolına girmez

3 Hep gafletile gâfil gafleti n'ider ‘âkil
Bin söylesen key câhil ‘irfân yolına girmez

4 Gönül tolu zulmetdür işledügi bid'atdür
Bu niçesi ümmetdür Kur'ân yolına girmez

5 Gel sen Yûnus iste bul Allah'a yarar bir kul
Kul kaçan ola makbûl sultân yolına girmez

RY. 39b, K. 184b, M. 64.

116

1 Gayrıdur bu milletden bu bizüm milletümüz
Hiç dînde bulunmadı dîn ü diyânetümüz

2 Bu dîn ü diyânetde dünyâ vü âhiretde
Yitmiş iki milletde ayrudur âyâtumuz

3 Zâhir suya banmadın el ayak deprenmedin
Baş sücûda inmedin kılınur tâ‘atümüz

4 Ne Ka'be vü ne mescid ne rükû' u ne sücûd
Hakk'ıla dâim becid olur münâcâtumuz

5 Ne Ka'be'ye varalum ger mescide girelüm
Gerek suya yunalum biledür ‘illetümüz

6 Su ne kadar arıda çün yavuz hûyun bile
Meger bizi pâk ide Hak'dan ‘inâyetümüz

7 Kimün sırrın kim bile çün irilmez bu hâle
Yarın anda bell'ola müslümân mürtedümüz

8 Yûnus cânun yinile ki dostlugun anıla
‘Işkıla dinlerisen bilesin kudretümüz

NO. 194b, YE. 43b, K. 112a, RY. 34a, Rt. 8, Ç. 19a, A. 10.

117

1 Sûfîyem halk içinde tesbîh elümden gitmez
Dilüm ma'rifet söyler gönlüm hîç kabûl itmez

2 Boynumda ‘icâzetüm riyâyıla tâ'atüm
Endîşem ayruk yirde gözüm yolı gözetmez

3 Söylerem ma‘rifeti sâlûslanuram katı
Miskînlige dönmege gönlümden kibir gitmez

4 Hoş dervîşem sabrum yok dilümde inkârum çok
Kulagumdan gireni hergiz içüm işitmez

5 ‘Âlem çırâkdur sadır gönlüm bunı gözedür
N'ideyüm Hak korkusı hergiz içümden gitmez

6 Görenler elüm öper tâc u hırkama bakar
Şöyle sanurlar beni zerrece günâh itmez

7 Taşumda ‘ibâdetüm sohbetüm hoş tâ‘atüm
İç bâzâra gelicek bin yıllık ‘ayyâr itmez

8 Görenler velî sanur selâm virür utanur
Anca iş koyarıdum el irüben güç yitmez

9 Taşum dervîş içüm boş dilüm tatlu sözüm hoş
İllâ ben itdügümi dînin degşüren itmez

10 Yûnus eksükligüni Allah'una ‘arz eyle
Anun keremi çokdur sen itdügün ol itmez

YE. 42a, NO. 183b, B. 10b, Rt. 9, Ç. 19a.

118

1 Yine geldi ‘ışk elçisi yine toldı meydânumuz
Yine teferrüc-gâh oldı sagdan sola dört yanumuz

2 Yine mahfiller düzüldi yine badyalar kuruldı
Yine kadehler sunuldı esrük oldı cânlarumuz

3 Ev içi ‘ışkıla toldı ulu kiçi ‘âşık oldı
Cânlarumuz hayrân oldı tagıldı perîşânumuz

4 Bir niçemüz Hak'dan aldı bir niçemüz Hak'dan toldı
Bir niçe Süleymân oldı ‘ışk tahtına binenümüz

5 Bir niçemüz Leylî oldı bir niçemüz Mecnûn oldı
Bir niçemüz Ferhâd oldı ‘ışkdan haber tuyanumuz

6 Meydânumuz meydân oldı cânlarumuz hayrân oldı
Her dem ‘Arş'a seyrân oldı Hazret oldı dîvânumuz

7 Düşmiş idük ol kaldurdı birligin bize bildürdi
İçümüze ‘ışk toldurdı dürüst oldı imânumuz

8 Sorarısan dost kandadur kanda istersen andadur
Hem gönülde hem cândadur hîç kalmadı gümânumuz

9 Yûnus ‘ışkun vasfın söyler girçeklere haber eyler
Mahrûmlarun cânı göyner eşker'oldı pinhânumuz

YE. 43a, NO. 187b, RY. 66a, K. 177b, M. 60.

SİN

119

1 ‘Işk erine dünyâda çi harîr ü çi palâs
Zîrâ kim gönli anun tutmadı kibrile pâs

2 ‘Işk ‘amelile biter lâyık olursa yiter
Gerekse ‘uryân yüri gerekse geygil libâs

3 Dilersen kim iresin ferâgat menziline
Var kanâ‘at dârında nefsün bogazından as

4 Nefsünün varlıgını ‘akl-ı külle ulaşdur
Varlıgun yoga degşür cevher ol olma muhâs

5 Bu kamu günâhlarun yuyan miskînligimiş
Var Yûnus sen miskîn ol gel tama‘un yayın yas

F. 98b, T. 26b, YE. 44b, NO. 182a, K. 82b, RY., M. 14, A. 10, Ç. 22b.

ŞIN

120
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bilenlere sormak gerek bu tendeki cân neyimiş
Cân hod Hak'un kudretidür tamardagı kan neyimiş

2 Fikir yumış oglanıdur endîşe kaygu kânıdur
Bu âh u vâh ‘ışk tonıdur taht'oturan han neyimiş

3 Şükür anun birligine yog iken uş var eyledi
Çünki asıldan biz yoguz mülk ü hânumân neyimiş

4 Çalap viribidi bizi var dünyeyi görün diyü
Bu dünye hod bâkî degül mülke Süleymân neyimiş

5 Sorun Tapduklu Yûnus'a bu dünyeden ne anladı
Bu dünyenün karârı yok sen neyimiş ben neyimiş

F. 99b.

121
1 ‘Âşık cânına ‘ışk koyan ol bir yüce Sübhân'ımış
Cânum içinde bulmışam cânlara dahı cânımış

2 Sevdük yâridür Mustafâ andan ola meyl ü vefâ
Sıdkı bütün gönli safâ hem bize ol îmânımış

3 Halk içindür bu dil sözi gönüldedür dostun râzı
Gönül dosta söyledügi ne dir ise Kur'ân'ımış

4 Bir dem gönüle kayıkdum ol gizlü varaka bakdum
Uş sırrumı halka çakdum bir pâyânsuz ‘ummânımış

5 Gelün ‘ummâna talalum isteyüp gevher bulalum
Satalum sarrâf olalum zîrâ dükenmez kânımış

6 Eger bizden almazsanuz siz satunuz biz alalum
Zîrâ bizüm bu gönlümüz ser-mâyeli dükkân imiş

7 Ol dükkân açılmadugı kokusı saçılmadugı
Sırrınun açılmadugı kilîdi kibr ü kîn imiş

8 Çün kibrün boynını ezdün hırs evini bile bozdun
Dükkânı âreste düzdün alan alsın ma'den imiş

9 Yûnus dahı uyanmadın kendü ölümin sanmadın
Bu togrı yola gelmedin her işleri gümânımış

NO. 193b, A. 11.

122

1 Hak'dan haber geldi yine kullar yarag itsün dimiş
Dirilüben evliyâdan bir el-etek dutsun dimiş

2 Yakındur işümün ucı azupdur müftî vü hâcı
Göreyin diyen Mi'râc'ı miskînligin dutsun dimiş

3 Fânî dünyeden geçerüz bâkî mülkine göçerüz
Armagan gerekdür dosta yüklü yükin dutsun dimiş

4 Bâkî degüldür bu sarây evvel-âhir anda varur
Bunda yarak itmeyenler ol evi unutsun dimiş

5 Ben severin şol kulumı yoksul ola sabreyleye
Benden ana yol eyledüm Mi'râc'uma gitsün dimiş

6 Şol kahırla kazananlar güle güle yidürenler
Götürdüm perdelerini dîdâruma baksun dimiş

7 Her bir kişi dosta vara armaganın dosta vire
Anda bizi anmayanlar bunda da unutsun dimiş

8 Ne bir acını toyurdum ne bir gönülek giyürdüm
Ne bir gönüle girdüm yâ bana niçe itsün dimiş

9 Eyidün Yûnus'a tursun yüzini topraga sürsün
Ögüdin kendüye virsün okudugın dutsun dimiş

F. 99a, T. 26b, K. 183b, RY. 72b, M. 63.

123

1 Hakk'ı bulmak isteyenler eylesün nefsini dervîş
Çalap bize mürşid virmiş dervîş olubilsem dervîş

2 Nefs yolından geçemezin ‘ışk şarâbın içemezin
Gönlüm kara açamazın dervîş olubilsem dervîş

3 Hakk'a yakın olam mı ki rahmetine talam mı ki
İremedin ölem mi ki dervîş olubilsem dervîş

4 Bu ‘acâyib sevdâ düşdi gönlüm karâr kılmaz benüm
Bildüm işüm cümle hatâ dervîş olubilsem dervîş

5 Dosta bilişene irsem dostun yolına yürisem
‘Ârıla nâmûsı kosam dervîş olubilsem dervîş

6 Bir gün işüm tamâm ola hep itdügüm gümân ola
Meger Hak'dan emân ola dervîş olubilsem dervîş

7 Eger virürlerse emân kullugum olmadı tamâm
İy bî-çâre Yûnus hemân dervîş olubilsem dervîş

B. 50a.

124

1 Erenlerün yolları inceden inceyimiş
Süleymân'a yol kesen şol bir karıncayımış

2 Ol karınca söyledi Süleymân'a yol didi
Ol karınca söyledügi cevâb alıncayımış

3 Götürmedi kimsene kimsenenün güçini
Güç götürdüm diyenler eli irinceyimiş

4 Kim kime ne dirise eger hayr u eger şer
Allah virür cezâsın gele yol inceyimiş

5 Gönlüm bana eydürdi seni severem dirdi
Gönlüm seni sevdügi dosta irinceyimiş

6 Gönlüm eydür varayın sana girü geleyin
Gönlüm uydugı bana dostı bulıncayımış

7 Yârenlerüm eydürler 'âşık melâmet gerek
Geldi benüm başuma ol söz yirinceyimiş

8 'Âşıkun gözi yaşı dün-gün dökülür durmaz
'Âşık kan agladugı ma'şûk sorıncayımış

9 Dört kitâbun ma'nîsin okıdum tahsîl kıldım
'Işka gelicek gördüm bir ulu heceyimiş

10 Ben dervîşem diyenler harâmı yimeyenler
Harâmun yinmedügi ele girinceyimiş

11 Eydürler fülân öldi mülkile mâlı kaldı
Ol mâlun irkildigi ıssı ölinceyimiş

12 İki kişi söyleşür Yûnus'ı görsem diyü
Biri eydür ben gördüm bir ‘âşık kocayımış

F. 100a, T. 27a, K. 163b, RY. 53a, YE. 45a, NO. 189b, HB. 10b, Rt. 10, Ç. 21a.

125

1 Ben derdile âh iderdüm derdüm bana dermânımış
İsteridüm hasretile dost yanumda pinhânımış

2 Kandayıdum fikr iderdüm göge bakup şükr iderdüm
İsteridüm hasretile dost yanumda pinhânımış

3 Sanurdum kendüm ayrıyam dost gayrıdur ben gayrıyam
Beni bu hayâle salan bu sıfât-ı insânımış

4 İnsân sıfatı kendü Hak insandadur Hak togrı bak
Bu insânun sıfatına cümle ‘âlem hayrânımış

5 Her kim ol insânı bile hayvânısa insân ola
Cümle yaradılmış kula insân tolu sultânımış

6 Tevhîd imiş cümle ‘âlem tevhîdi bilendür Âdem
Bu tevhîdi inkâr iden öz cânına düşmânımış

7 İnsân olan buldı Hakk'ı meclis anun oldur sâkî
Hemân bu bî-çâre Yûnus ‘ışkıla âşinâyımış

Ç. 22a.

GAYIN

126

1 Ben sevdügüm nigârı n'idem ol benden fârig
Ne virüp hoş görünem iki cihânda fârig

2 Kimden kime varayın ahvâlüm söylemege
Sözüm kime diyeyin sözden lisândan fârig

3 Cihânda kim giriser bu işün arasına
Yâ kim hükm idebile sultân u hândan fârig

4 Gerek müsülmân olam bin yıl ‘ibâdet kılam
Gerekse kâfir olam küfr ü îmândan fârig

5 Gerekse ehl-i millet farîzasın bekleyem
Gerekse şöhret kovam şöhret ü dînden fârig

6 Gerekse ilm-i dînde yüz bin kez minber depem
Gerekse şirk besleyem şirk ü gümândan fârig

7 Nice ticâret ile mekseb gösterem ana
Şöyle tüvângerdür ol assı-ziyândan fârig

8 Niçesi kullıgıla sevibilem ben ana
Hâs u ‘âm anı sever cümle sevenden fârig

9 Anun gibi ma‘şûka kim gönül virdiyise
Bî-‘aded tertîb gerek ol andan bundan fârig

10 Yûnus sen severisen hakîkat ma'şûkayı
Dervîşligile kül ol kevn ü mekândan fârig

F. 101a, T. 27b, YE. 46a, K. 124a, RY. 45b, M. 32, A. 11.

KÂF

127

1 Yanar içüm göyner özüm ben ölü(mi)anıcak
Ölüm endîşesi ne hoş ululara danı(şı)cak

2 Öliserüz bellü beyân gizlü içümüz olur ‘ıyân
Teneşür üstine konup halk öninde yuvunıcak

3 Hiç bilmezem ben niçe idem kangı yana sefer idem
Yakasuz don geyem gidem başsuz ata bini(şi)cek

4 Gele bana kavum kardaş ola sine degin yoldaş
Kim olusar bana hâldaş ben sinümde kalışıcak

5 Kalam ben âmâlumıla her niçesi hâlumıla
Gide kavum güle güle evden yana dönişicek

6 Sana eydürem ey paşa neler geliserdür başa
Kimi isiden bagrı pişe kim şarâba kanışıcak

7 Yarın siyâset kurıla cümle halâyık dirile
Kimi emir savan birle kimi isiden yanışıcak

8 A'mâl vire anda cevâb a'mâlsüze olur ‘itâb
Şol kişiye olmaz ‘azâb bunda âzâd olışıcak

9 Yûnus imdi sen kıl yarak utanmayasın dogrı bak
Cümle halâyık dirile adlu adıyla saylıcak

Georg Yazması.

128

1 Şükür Hakk'a kim dost bize eyitdi dost yüzine bak
Açdum ben de gönlüm gözin sultânumı gördüm mutlak

2 Çünki gördüm ben Hakk'umı Hakk'ıla olmışam biliş
Her kancaru bakdumısa hep görinendür cümle Hak

3 Açuk duvacuk kapusı dostları içün ol Hakk'un
Dostı olmak dilerisen dostlardan okı bir sebak

4 Hicâbdasın bugün seni göstermezler belli sana
Hicâb didügümi anla dünyelikdür gözden ırak

5 Sen seni bilimeyince ere nazar kılmayınca
Senligi bu ara yirden gidermezsen oldı duzak

6 Yidi deniz ü dört ırmak seni mismil eylemeye
Çünki işün o Hakk'ıla olmadısa kaldun ırak

7 Evliyâdur Hak kapusı Yûnus durur kapucısı
‘Işkıla geldi bu yola ‘ışkı idindi hem turak

F. 102a, YE. 48a, NO. 193b, A. 11.

129

1 Gel iy gözüm agla gülmezem ayruk
Cânum dosta gider gelmezem ayruk

2 Ne gam bu dünyede bir kez ölürsem
Anda ölüm olmaz ölmezem ayruk

3 Varlıgum yokluga degşürmişem ben
Bugün câna başa kalmazam ayruk

4 Mahabbet bahrinün gavvâsı oldum
Gerekmez Ceyhûn'a talmazam ayruk

5 Yanmışam ‘ışkuna tâ kül olınca
Boyandum rengüne solmazam ayruk

6 Ko beni yatayın dost işiginde
Yiter bir el dahı almazam ayruk

7 Yansun cânum yansun ‘ışkun odına
Aksun yaşum aksun silmezem ayruk

8 Ko beni yanayın göynüklerümle
Kaçan ‘âşık olsam ölmezem ayruk

9 Dilerem fazlundan ayurmayasın
Hocam senden özge sevmezem ayruk

10 Yûnus ‘âşık durur ma'şûkın ister
Dahı hîç nesne istemezem ayruk

B. 7b, DAY. 84.

130
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy çok kitâblar okıyan sen kim dutarsın bana dak
Tâ bilesin sırrı ‘ıyân gel ‘ışkdan okı bir varak

2 Okımagıl ‘ilmün yüzin ilme ‘amel eyle güzin
Aç gönülden bâtın gözin ‘âşık-ma'şûk hâline bak

3 Gör ma'şûkun ne işdedür ‘âşık dahı ol işdedür
İkisi bir sır işdedür iki sanup kalma ırak

4 İkilikden geçemedün hâli kâlden seçemedün
Hak'dan yana uçamadun fakîlık oldı sana fak

5 Cübbe vü hırka taht u tâc bular virürler ‘ışka bâc
Dört yüz mürîd ü elli hac terk eyledi ‘Abdü'r-rezzâk

6 Anun gibi dîn ulusı hâç öpdi çaldı nâkûsı
Sen dahı bırak nâmûsı nefsün itini oda yak

7 Ger sen sana geldünise sıfat nedür bildünise
Hakk'a mutî' oldunısa ne kim dirisen bana hak

8 Bilmeyesin bed-nâm u nâm bir ola sana hâs u ‘âm
Bildünise ‘ilmi tamâm gel imdi okı bir varak

9 Yirde vü gökde ‘ışkıla ‘ışkdan gelür her söz dile
Bî-çâre Yûnus ne bile ne kara okıdı ne ak

F. 102b, T. 28b, RY. 43a, K. 121b, YE. 46b, NO. 189a, Rt. 10, Ç. 23a, M. 31.

131

1 Biz neye ‘âşıksavuz âlemler ana âşık
Kime degül diyelüm her biri sıdka hâzık

2 Ma'şûkanı kim sevse lâzımdur anı sevmek
Dostumuzun dostına yad endîşe ne lâyık

3 Sen gerçek ‘âşıkısan dostun dostına dost ol
Ger böyle olmazısan dostun dimegil bayık

4 Kime az bakarısa aslı yüce yirdedür
Az görme çok gör anı böyle gelmişdür tarîk

5 Yitmiş iki millete kurbân ol ‘âşıkısan
Tâ âşıklar safında tamâm olasın sâdık

6 Sen Hakk'a ‘âşıkısan Hak sana kapu açar
Ko seni begenmegi varlıgun evini yık

7 Hâs u ‘âm mutî' ‘âsî dost kulıdur cümlesi
Kime eydibilesin gel evünden taşra çık

8 Yûnus'un bu dânişi genc-i nihân sözidür
Dosta ‘âşık olanlar iki cihândan fârik

F. 103b, T. 29a, K. 93b, YE. 47b, RY. 33a, A. 11, M. 20, Ç. 23b.

132
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Kerem ile bir berü bak nikâbı yüzünden bırak
Ayun on dördi misün balk urur yüz ü yanak

2 Şol bal agızdan keleci yüz bin şekerden tatludur
Söyler olursa bu dilün deprenür olsa ol tudak

3 Otuz iki incü bitmiş mercân içinde i cânum
Kıymeti a'lâ incüden aklıgı da incüden ak

4 Yüzüne karşu bu güneş bir dem gelüben turamaz
Gelüp kaşundan kiçi ay her dem okıyalı sebak

5 Gören seni pervâne tek niçesi oda düşmesin
İki yanadın çün turur ol iki şû'leli çerâk

6 ‘Işkun selâsilinde zencîre kim ki düşse
Âzâdlık istemez ol olsa vücûdı toprak

7 Dil niçe vasf itsün hüsnünile hulkunı kim
Hüsnüni Hak eylesün yavuz gözlerden ırak

8 İşitdüm boyun senün serviden a'lâyımış
Dahı gözüm görmedin boyunı sevdi kulak

9 Yûnus Hak tecellîsin senün yüzünde gördi
Çâre yok ayrılmaga çün sende görindi Hak

F. 104a, T. 29b, YE. 47a, K. 86b, Ç. 22b.

133

1 Ma‘nî bahrine talduk vücûd sırrını bulduk
İki cihân ser-te-ser cümle vücûdda bulduk

2 Bu çizginen gökleri tahte's-serâ yirleri
Yitmiş bin hicâbları cümle vücûdda bulduk

3 Yidi gök yidi yiri tagları denizleri
Uçmagıla Tamu'yı cümle vücûdda bulduk

4 Gice ile gündüzi gökde yidi yılduzı
Levhde yazılan sözi cümle vücûdda bulduk

5 Mûsâ'nun agdugı Tûr'ı yohsa Beytü'l-Ma‘mûr'ı
İsrâfîl çaldugı Sûrı cümle vücûdda bulduk

6 Tevrât'ıla İncîl'i Zebûr'ıla Furkân'ı
Bunlardagı beyânı cümle vücûdda bulduk

7 Bir ile iki üçi dördile biş ü altı
Yidi sekiz tokuzı cümle vücûdda bulduk

8 Yûnus'un sözleri Hak cümle didügi saddâk
Ne gördüysen kamu Hak cümle vücûdda bulduk

YE. 48b, NO. 185b, K. 167b, B. 51a, M. 54, A. 11.

134

1 Muhammed'e bir gice Çalap'dan indi Burâk
Cebrâîl eydür hâcem Mi'râc'a kıgurdı Hak

2 Aç kendüne cinânun behişt ü dîdâr senün
Seni okur Sübhân'un ne yatursın kıl yarak

3 Turdı Mi'râc kasdına yüridi âbdestine
Secde kıldı dostına dimedi yakın ırak

4 Gitdi Cibrîl Hazret'i getürdi Burak atı
Nûrdanıdı hil'ati gözi gevher yüzi ak

5 Kadem bir taşa basdı taş kopdı bile vardı
Kak yâ mübârek didi şöyle kaldı mu‘allak

6 Taş eydür gelesini bir kadem basasını
Resûl eydür gelürem buyurursa ol Hak

7 Göklere haber oldı yir-gök şâdılık toldı
Eydürler Ahmed geldi bezendi sekiz Uçmak

8 Gör Muhammed n'eyledi gökleri seyreyledi
Ümmetini toyladı ‘Arş'a henüz varıcak

9 Çün geçdi felekleri ün geldi kim gel beri
Kaldurdum perdeleri hemân cemâlüme bak

10 Dîdârum sana ‘ıyân gösterem bellü-beyân
İn Burâk'dan ol yayan ‘Arş'uma bas bir ayak

11 Ferişteler geldiler Burâk'dan indürdiler
Na'lini döndürdiler ol dem yüridi yayak

12 Üveys yirinden turdı ‘Arş'da na'lin döndürdi
Muhammed anı gördi visâle döndi firâk

13 Çün dost dosta kavuşdı yüz bin kelâm danışdı
Ümmetiyçün çalışdı oldur Resûl-ı Mutlak

14 Mi'râc'dan döndi yine girü geldi evine
Geldi gördi henüz kim döşecigi ısıcak

15 Niçe bin yıllık yola bir demde vara gele
Yûnus eydür kim ola Muhammed'dür o mutlak

16 Ümmete ümmet diyen ümmet kaydını yiyen
Eger ümmeti isen di İslâm dînine hak

B. 1b.

KEF

135

1 Dost yüzine bakmaga key safâ nazar gerek
Dostıla bilişmege cân gözi bîdâr gerek

2 ‘İzz ü nâzdan geçüben tertîbler terk idüben
Varlıklar dükedüben yüz bin ol kadar gerek

3 Varlıkdur hicâb katı kim yıka bu hicâbı
Dost yüzinden nikâbı götürmege er gerek

4 Sen hicâb oldun sana ne bakarsın dört yana
Kaykımaz öne sona kime ki dîdâr gerek

5 Gel imdi hicâbun yık hırs evinden taşra çık
Hak bagışlaya tevfîk kasdıla hüner gerek

6 ‘Âşıka ‘izzet ü ‘âr va'llâh bedi' bu haber
‘Âşıkısan cânsuz gel ne ser ü destâr gerek

7 Sen seni elden bırak dost yüzine sensüz bak
Mansûr'layın Ene'l-Hak dahı sebûk-bâr gerek

8 Kim dostıla bilişe lâ-cerem derde düşe
‘Âşık cânı hemîşe ser-mest ü humâr gerek

9 Sen seni aradan al cism ü sûret cânsuz kal
Anda bulasın visâl ayruk ne bâzâr gerek

10 Dostıla bilişen cân oldur kendüye kıyan
Varlık leşkerin sıyan dahı çâpük-ter gerek

11 Terk eyle kıyl u kâli dosta virgil mecâli
Yoklıkdadur visâli kamudan güzer gerek

12 Bu göz gördügi degül bu ‘akl irdügi degül
Dil vasf virdügi degül bî-lisân basar gerek

13 İşit işit key işit dost katına sensüz git
Dosta gidene öndin kendüsüz sefer gerek

14 Az bakmagıl sen çoga çün dost içünden doga
Varlıgun saygıl yoga bunca ne haber gerek

15 Unıt unıt kamusın söylegil sözün hâsın
Dilersen dost göresin bundan gayrı ser gerek

16 Dünyâ vü âhiretden niçe dürlü ni‘metden
Dost yüzini görmege kamudan geçer gerek

17 Dünyâ âhret ahvâli zen ü ferzend vebâli
Dilersen dost visâli varlıkdan hazer gerek

18 Boncuk degül sır sözi gel gidelüm ko sözi
Dostı görmez baş gözi ayruksı basar gerek

19 Yûnus imdi yavı var bulmayasun il ü şâr
Kim Hak disün kim bâtıl dervîş burc u bâr gerek

F. 105a, T. 30a, NO. 192b, K. 76a, YE. 48b, Rt. 10, M. 11, A. 12, Ç. 25b.

136

1 Müsülmânam diyen kişi şartı nedür bilse gerek
Tanrı'nun buyrugın tutup biş vakt namâz kılsa gerek

2 Tanla turup başun kaldur ellerüni suya daldur
Hem şeytânun boynını ur hem nefs dahı ölse gerek

3 Kılurısan tan namâzın Hak'la ola hem niyâzın
Âhiretde ‘izz ü nâzun varup anda bulsa gerek

4 Öyle namâzın kılasın her ne dilersen bulasın
Tamu'dan âzâd olasın kullar âzâd olsa gerek

5 Ol ikindiyi kılanlar arı dirlik dirilenler
Olardur Hakk'a irenler her dem anlar irse gerek

6 Ahşam durur üç farîza tagca günâhun arıda
Eyü ‘amellerün sinde şem ü çerâg olsa gerek

7 Yatsu namâzına ol hâzır hâzırları sever Kâdir
Îmânun eksügin bitür îmân pîş-rev olsa gerek

8 Her kim bu sözden almadı biş vakt namâzı kılmadı
Bilün müsülmân olmadı ol Tamu'ya girse gerek

9 Bildünise cemâ‘ati hâzır olanlar Cennet'i
Ger kâhillik kılurısan münâfıkdan olsa gerek

10 Görmez misin Mustafâ'yı niçe bekledi vefâyı
Ümmetiçün ol safâyı ümmet ana irse gerek

11 Beklerisen dîn gayretin virmegil nefse murâdın
Yûnus Nebî salâvâtın ‘ışkıla degürse gerek

F. 108a, T. 31b, YE. 51b, B. 10b. Rt. 11

137
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dünyeye gelen kişiler yola bile gelmek gerek
Ölümini anubanı dün ü gün aglamak gerek

2 Bu dünye kahır evidür hem bâkî degül fânîdür
Aldanuban kalma buna tîz tevbeye gelmek gerek

3 Ne durur dünye çoklıgı eşkere durur yoklıgı
Varlık sarâyın hakîkat âhireti bilmek gerek

4 Gel imdi tur bu fânîden mahrûm kalmadın bâkîden
Tâ‘at kılup bu dünyeden kullar nasîb almak gerek

5 Korkarısan sen Tamu'dan (gel) alçak olgıl kamudan
Ol güni ince köpriden (bil) kamular geçmek gerek

6 Geçüp gitmek dilerisen yâ düşmeyeyin dirisen
Şol kazandugun mâlunı Tanrı'yıçün virmek gerek

7 Kazandugunı virüben yoksulları hoş görüben
Hak hazretine varuban oddan o kurtulmak gerek

8 Kur'ân eydür ki vattakû gine eydür ki tezra‘û
Kâhil olup oturmagıl tîz tevbeye gelmek gerek

9 Yûnus'un sözi şi‘irden ammâ aslı(dur) kitâbdan
Hadîsile dinene key (bilgil) sâdık olmak gerek

F. 109b, T. 32b.

138
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Evvel bize vâcib budur hoş hulkıla ‘amel gerek
İslâm adı okınıcak yoldaşumuz îmân gerek

2 İsrâfîl sûrın urıcak cümle mahlûk uyanıcak
Sorı hisâb sorılıcak ‘Arab dili lisân gerek

3 Gök perdelerin açalar eyü yavuzdan seçeler
Ol dem kancaru kaçalar baş kurtarası yir gerek

4 Çerge kurup oturalar ser-mâyemüz getüreler
Ol siyâset meydânında bu tertîbleri bil gerek

5 Çagrışalar ata ana kardaş kardaşdan usana
Yalvaralar ol Sübhân'a niyâz kılası er gerek

6 Dükelinden bu ‘ışk yakın Yûnus hatâ kılma sakın
‘Işkdan su'âl sorılıcak cevâb viresi hâl gerek

F. 110b, T. 33a, YE. 51a.

139
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bu dünyeye gelen kişi âhir yine gitse gerek
Müsâfirdür vatanına birgün sefer itse gerek

2 Va‘de kılduk ol dostıla biz bu cihâna gelmedin
Pes ne kadar eglenevüz ol va‘demüz yitse gerek

3 Biz de varavuz ol ile kaçan ki va‘demüz gele
Kişi varacagı yire gönlini berkitse gerek

4 Gönül niçe berkitmeye dost iline giden yola
‘Âşık kişiler cânına bu yola harc itse gerek

5 Cân neye ulaşırısa ‘akıl da ana harc olur
Gönül neyi severise dil anı şerh itse gerek

6 ‘Aceb midür ‘âşık kişi ma'şûkını zikr iderse
‘Işk başından aşıcagaz gönlini zâr itse gerek

7 Yûnus imdi sever isen andan haber virgil bize
‘Âşıkun oldur nişânı maşûkın eyitse gerek

YE. 50b.

140
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Gel iy dervîşlik isteyen eydem sana n'itmek gerek
Şerbetleri elden koyup aguyı nûş itmek gerek

2 Gelmek gerek terbiyete kamu bildüklerin koya
Mürebbîsi ne dirise pes ol anı dutmak gerek

3 Çeke sabr u kanâ'atı tâze-kârlık ide katı
Bu yola vireler iti bu yola yüz tutmak gerek

4 Dünyâdan gönlini çeke eli ile arpa eke
Unına yarı kül kata güneşde kurutmak gerek

5 'Aceb anı niçe yiye nefsi dilerse yiyleye
Kaçan kim iftâr eyleye üç günde bir itmek gerek

6 Oldur erenler dirligi bular bilmez 'ayyârlıgı
Anunla bulur erligi kahrı dahı yutmak gerek

7 Bakma bu dünyâ yüzine aldanma halkun sözine
Dönüp dîdâr arzûsına ol Hakk'a yüz tutmak gerek

8 Yûnus bunı kime diye kim kasd ide bir uluya
Şâyed birimüz işleye 'âşıklara itmek gerek

YE. 50b, K. 167a, RY. 8a, NO.191b, Rt. 12, Ç. 26b, M. 54.

141
1 N'idelüm bu dünyâyı n'eyleyüp n'itmek gerek
Dâimâ 'ışk etegin komayup tutmak gerek

2 Çalab'um bu dünyâyı kahır içün yaratmış
Gerçegin gelenlerün kahrını yutmak gerek

3 Ol yarınki yollara anda yoldaş isteyen
Bu dünyâda dostını kılavuz dutmak gerek

4 Uçmak Uçmak didügün kullarun yiltedügün
Uçmagun ser-mâyesi bir gönül itmek gerek

5 Erenlerün âhına tag-taş katlanımadı
Kalkanı demir ise okları atmak gerek

6 Yûnus er nazarında tâze güller açılmış
Sen gerçek bülbülisen nazarda ötmek gerek

YE. 51a, M. 76, K. 207b, RY. 21a.

142

1 Dervîş olan kişinün dirligi arı gerek
Yol içinde hem anun nâmûsı arı gerek

2 Geç benlik da‘vâsından söyle sözün hâsından
Ol Allah korkusından benzi anun sarı gerek

3 Gitmeye bagrı başı dinmeye gözi yaşı
Her dem dervîşün işi âhıla zârı gerek

4 Kimseye hor bakmagıl hergiz gönül yıkmagıl
Yitmiş iki milletde dervîşlik yarı gerek

5 Korkmaya Tamu'sından ummaya Hûrîsinden
Dâim anun maksûdı Hakk'un dîdârı gerek

6 Toprak eyle yüzüni miskînlere iy Yûnus
Cümlesinden ziyâde erün ikrârı gerek

Ç. 27a.

143

1 N'iderüz dirlik suyın biz cânı yagmâya virdük
Cevherleri sarrâflara ma‘deni yagmâya virdük

2 Bizüm il bâzirgânı hîç assı gözetmedi
Çün assı bizüm degül ziyânı yagmâya virdük

3 Bu yolun ‘ârifleri geçürmezler meta‘ı
Biz hod ‘uryân giderüz dükkânı yagmâya virdük

4 Bizüm bâzârumuzda yokluk alur müşteri
Çün iş böyle harîdâr varını yagmâya virdük

5 Dîn ü millet bâzârın yagmâladı sen ü ben
Çıkduk iki aradan sen-beni yagmâya virdük

6 Küfrile îmân sözi hicâb oldı bu yolda
Safâlaşduk küfrile îmânı yagmâya virdük

7 Zühdile çok istedük hîç müyesser olmadı
Terk idüben küllîsin gümânı yagmâya virdük

8 Yüz bin yıllık ‘ömr olsa bir kuşlıkça degüldür
Geçdük bitmez sagışdan zamânı yagmâya virdük

9 Pâyânlu devr-i zamân çok egledi Yûnus'ı
Pâyânsuz devre irdi devrânı yagmâya virdük

F. 107a, T. 31b, YE. 49b, RY. 54a, 61b, K. 128a, 161a, Rt. 11, M. 34, 52.

144

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ne söz keleci dirisem dilüm seni söyleyicek
Kanda yürürsem yürürem senden yana kaçar dilek

2 Hakdur seni sevmezlere cânsuz sûretdür dirisem
Anuniçün cânlulara senün gibi ma‘şûk gerek

3 Söyledün cümle ‘âleme henüz nikâb içindesin
Bir dem perdesüz yürisen iki cihân olur helâk

4 Dîv ü perî ins ü melek sever seni her mahlûkât
Hayrân olup ileyünde turmış durur hûr u melek

5 Nûşdur senün elünile zehr-i kâtil içerisem
Bilmezem ne ma‘nîsi var ol olur cânuma tiryâk

6 Ger şehd ü şeker yirisem sensüz agudur cânuma
Çün cânumun sensin dadı kanda bulam senden yigrek

7 Yüz bin eger cevr ü cefâ ugrarısa sûretüme
Hiç eksilmez şâdılıgum cümle diler seni sevmek

8 Ne var eger Yûnus dahı ‘ışk içinde zerreyise
‘Işk odıyla kâyım durur yirile gök çarh-ı felek

F. 108b, T. 32a, K. 210b, RY. 12a.

145

1 Çalap nûrdan yaratmış cânını Muhammed'ün
‘Âleme rahmet saçmış adını Muhammed'ün

2 Dostum dimiş yaratmış hem anun kaydın yimiş
Ümmetden yana komış yönini Muhammed'ün

3 Muhammed bir denizdür ‘âlemi tutup durur
Yitmiş bin peygamberler gölinde Muhammed'ün

4 Dünyâ mâlın dutmamış hîç emânet artmamış
Derzi biçüp dikmemiş tonını Muhammed'ün

5 Tanrı Arslanı ‘Alî sagında Muhammed'ün
Hasan'ıla Hüseyin solunda Muhammed'ün

6 Yılda yitmiş bin hâcı her biri niyyet ider
Varur ziyâret ider nûrını Muhammed'ün

7 Yûnus Emrem ‘ışkludur eksiklüdür miskîndür
Her kim yimez mahrûmdur honını Muhammed'ün

K. 174b, RY. 64b, M. 59, Ç. 25b.

146
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Nişânı bu benzi saru gözleri yaşdur ‘âşıkun
‘Işk odına yanar cânı cigeri başdur ‘âşıkun

2 Dün-gün yürür hayrân olur ‘ışk odına yanar erür
Döşegi toprag u kabir yasdugı taşdur ‘âşıkun

3 Kimse bilmez âşık hâlin gönlünde nedür ahvâlin
Süpürmege dostun yolın yüzi ferâşdur ‘âşıkun

4 Miskîn olur ‘âşık kişi durmaz akar gözi yaşı
Mâlı mülki cân u başı ‘ışka tarâşdur ‘âşıkun

5 ‘Âşık kılar dün-gün âhı vurur Hak'a dogrı râhı
Her dem gönül seyrengehi gönli Mi'râc'dur ‘âşıkun

6 Her bir kişi bir iş dutar ol dosta yakın olmaga
Gice gündüz nefsiyile her dem savaşdur ‘âşıkun

7 Yûnus eydür ol melâmet şeyhligi ‘âşıklıga sat
‘Âşık da n'ister eyü ad bed-nâmı hoşdur ‘âşıkun

NO. 188a.

147

1 İy su kandan gelürsin vatanun kanda senün
Kanda çukur bulursan yatagun anda senün

2 Sen yüceden çıkarsın alçak yire akarsın
Gönül Hakk'a dutarsın alçak gönlün var senün

3 Seni bulut götürür ‘âlemlere yitürür
Dürlü çiçek bitürür hoş üstâdun var senün

4 Agaçlara varursın köklerinden girürsin
Dunı sıra yürürsin uzun elün var senün

5 Kandayısa yaş-kurı hîç sensüz olmaz biri
Ne ölüsin ne diri hîç tenün yokdur senün

6 Kimün denize gider kimün tütüni tüter
İsmün disen ne durur hoş bâzârun var senün

7 Akup deniz olursın tagılup toz olursın
Göllerde sâz olursın yapılan evler senün

8 Dünyede cânlu cânsuz olımayalar sensüz
Câna cânsın gümânsuz hîç menendün yok senün

9 Şimdi Yûnus susadı diler ki senden içe
Bir içim bin kızıla nice bahân yok senün

K. 143a, HB. 11b, M. 42.

148
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ger uluya irdünise sûret nakşı nendür senün
Mâ‘nîye yol buldunısa iş bu dünyâ nendür senün

2 Görgeç yolundan kamusın terk it bu dünyâ da‘vîsin
Kogıl bu ‘âlem sevisin aşıklıcak nendür senün

3 Sen dünyânun terkin urgıl gelüp ‘ışk evine girgil
İlerki menzile irgil girü kalmak nendür senün

4 Bu vücûdun ser-mâyesi od u su toprag u yildür
Her biri aslına gider gâfil olmak nendür senün

5 Dün ü gün kaygular yirsin n'ideyin yohsulın dirsin
Ol cömerddür rızkun virür kaygu yimek nendür senün

6 Büt-hâne vü şarâb-hâne mescid oldı gerçek câna
Bir pûlun varmaz ziyâna yalancılık nendür senün

7 Çün âhirete kavîsin ko bu yalancı da‘vîsin
Bu mâl u hazne sevisin ‘âşıkısan nendür senün

8 Yigil yidürgil bî-çâre eksilürse Tanrı'n vire
Bir gün tenün yire gire girü kalan nendür senün

9 Benüm diyüben dirersin hakîkat da‘vî idersin
Pâdişâh suçuna kalmaz güm-râh olmak nendür senün

10 Yûnus ol ‘ışk badyasından sen iñen esrük olmışsın
Bî-hod iken irdün Hakk'a ayuk olmak nendür senün

F. 106b, T. 31a, K. 79b, YE. 49a, Rt. 11, M. 13.

149

1 Dervîşler gönli safâ hükm ider Kâf'dan Kâf'a
İy niçe selâtînler zebûnı dervîşlerün

2 Dervîşlerün hâlleri Hak'a gider yolları
Arş'da na'lin dönderdi Üveys'i dervîşlerün

3 Resûl agdı Mi'râc'a nazar eyledi hoca
Görün görün kim niçe vasfını dervîşlerün

4 ‘Arş'dan döndi Mustafâ anda ashâb-ı safâ
Dinledi sözlerini sır sözi dervîşlerün

5 Resûl indi tapuya elin urdı kapuya
Didiler kimsin ana miskîni dervîşlerün

6 Resûl girdi içerü yârenler turdı örü
‘Âşıklar dîdâr gördi visâlin dervîşlerün

7 Resûl eydür iy Kayyûm bunlar ‘acâyib kavim
Sır denizi kılmışsın gönlini dervîşlerün

8 Bunlara benüm didüm bunlara benin didüm
Unıtdurdum mâlını gencini dervîşlerün

9 Dervîşlik bir pîşedür hırkacugı mîşedür
Çok cânavârlar yörür tonında dervîşlerün

10 Miskîn Yûnus n'eylesün niçe bir şerh eylesün
‘Âşıkdur kul söylesün vasfını dervîşlerün

K. 200a, RY. 36b, M. 72.

150
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dost diridüm istegüm dermânıdur ‘âşıklarun
Câm-ı ‘ışkı koma kim peymânıdur ‘âşıklarun

2 ‘Âşık ol ‘ışk odına pervâne gibi yana gör
Oda yanan kimseler pes cânıdur âşıklarun

3 Her gice cevlân ider Hakk'un cemâlin görmege
‘Arş-ı ‘azîm dem-be-dem seyrânıdur ‘âşıklarun

4 Zâhidün zühdiyile Cennet makâmı olur
Mâsivânun küllisi zindânıdur âşıklarun

5 Hor bakma sen ‘azîzüm ‘ışk erine zinhâr
Sırr-ı Mevlâ'sıyıla pinhânıdur âşıklarun

6 Şeyh-i kâmil hizmetinden fârig olma iy Yûnus
Kulluk itmek pîrine erkânıdur âşıklarun

B. 26b.

LAM

151

1 Kul pâdişâhsuz olmaz pâdişâh kulsuz degül
Pâdişâhı kim bileydi kul itmese yort savul

2 Sultân hemîşe sultân kul hemîşe kulıdı
Ol kadîm pâdişâydı usûl içinde usûl

3 Tanrı kadîm kul kadîm ayrılmadum bir adım
Gör kul kim Tanrı kimdür anla iy sâhib-kabûl

4 Bize birlik sarâyın togru beşâret ayın
Geç ikilik fikrinden kogıl benligi yâ kul

5 Gör imdi gizlü seyri seyir içinde sırrı
Kul bilmez bu tedbîri kime degdi bu nüzûl

6 Eyid eyid kamusın ne kân u ne ma‘densin
Sûret-i pür-ma‘nîsin pâdişâhı sende bul

7 Gel imdi hicâbun aç senden ayrıl sana kaç
Sende bulasın Mi'râc sana gelür cümle yol

8 Kanca vardun iy ‘âkil bir agızdan cümle dil
Cüz'iyyât-ı müselsel haber virür ‘akl-ı kül

9 Yûnus bak neredesin ne yirde ne gökdesin
Bekle edeb perdesin gel imdi gel tapu kıl

F. 111b, T. 34a.

152
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ata belinden bir zamân anasına düşdi gönül
Hak'dan bize destûr oldı hazîneye düşdi gönül

2 Anda beni cân eyledi et ü sünük kan eyledi
Dört on güni diyicegez degirtmege düşdi gönül

3 Yürüridüm anda pinhân Hak buyrugı virmez amân
Vatanumdan ayırdılar bu dünyeye düşdi gönül

4 Beni beşige urdılar elüm ayagum sardılar
Öndin acısın virdiler tuz içine düşdi gönül

5 Günde iki kez çözerler başına akça dizerler
Agzuma emcek virdiler nefs kabzına düşdi gönül

6 Bu nesneyi terk eyledüm yürimege ‘azm eyledüm
On'iki sünügüm yazarlar elden ele düşdi gönül

7 Oglan iken sultân kopar kim elin kim yüzin öper
‘Akıl bana yoldaş oldı sultânlıga düşdi gönül

8 Bu çagıla sakal biter görenün gülregi dutar
Güzeller katında biter sev-sevüye düşdi gönül

9 Hayırdan şerri çok sever işlemege becid iver
Nefsinün dilegin kovar nefs evine düşdi gönül

10 Kırk beşinde sûret döner kara sakala ak iner
Bakup şeybetin göricek yoldurmaga düşdi gönül

11 Yola gider başaramaz yigitlige eli varmaz
Bu nesneleri koyuban yavunmaga düşdi gönül

12 Ogl eydür bunadı ölmez kız eydür yirinden durmaz
Hîç kendü hâlinden bilmez hâlden hâle düşdi gönül

13 Ölicegez şükr ideler sinden yana iledeler
Allah adın zikr ideler çok şüküre düşdi gönül

14 Su getüreler yumaga kefen saralar komaga
Agaç ata bindüreler teneşire düşdi gönül

15 Eger varısa ‘amelün gin olısar sinün senün
Eger yogısa ‘amelün oddan şarâb içdi gönül

16 Yûnus anlayuvar hâlün şuna ugrayısar yolun
Bunda elün ireriken hayr işlere düşdi gönül

F. 113b, T. 35a.

153

1 Yavlak ‘aceb geldi bana dünyâ içinde işbu hâl
Gice konuk olan kişi gine sabâh göçer fi'l-hâl

2 Eger girçek konugısan aç gözün uyanugısan
Sen bu söze tanugısan girü kalur mülkile mâl

3 Mâlunı özge kişi yir sen var anda hisâbın vir
Sinün hemân bir adım yir gel gör âhir nedür bu fâl

4 Gözün görürken yi-yidür eylemegil bunca ‘özür
Bu dünyede hâsıl nedür hayreyle bâzârı vir al

5 Ben diyeyin sözün hakkın işit unutma key sakın
Uş kıyâmet geldi yakın gönlünden geçmesün hayâl

6 Andan İsrâfîl Sûr ura ölenler yirinden tura
Mizân terâzû kurıla hükmini ide zü'l-Celâl

7 Sultân u kullar bir ola anda heybet katı ola
Dahı ayruksı hâl ola kurtulmaklık anda muhâl

8 Bunda korkmazısan Yûnus anda korkudurlar seni
Eger dirligün hakkısa Sırât'ı geçesin sehel

F. 112b, YE. 53a, K. 86a, M. 17, Ç. 29a.

154

1 Gerekmez dünyeyi bize çünki bâkî bünyâd degül
Bir kul bin de yaşarısa ölicek bir sâ‘at degül

2 Bu dünye kahır evidür niçe ‘ömürler eridür
Uçmak'da hûy satan kişi yalan yanlış gaybet degül

3 Şol senün mü'min kullarun dünyâ zindânı anlarun
Bu dünyâda mü'min olan hurrem oluban şâd degül

4 Bunda zâlimlik eyleyen nefsi harâmla toylayan
Yüzleri kara kopısar öz cânları râhat degül

5 Kim durur kim ire ana dün-gün tâ‘at kılan ana
Virülür uçmak anlara zîrâ bilişdür yâd degül

6 Yûnus miskîn mestânesin sen seni gör ko bunları
Dünyâda riyâlu dirlik kişiye eyü ad degül

F.115a, T. 36a.

155

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Kogıl bu dünyâ bezegin bu dünyâ yil durur hayâl
Ne vefâ kılısar bize çün pusuda durur zevâl

2 İnanma fânî ‘ömre kim bâkî degüldür sevgüsi
Görür iken sultânları koyup giderler mülk ü mâl

3 Kes gider ‘izzet başını terk eyle sen fuzûllıgı
Kesmezisen başın anun ‘ışkıla dirligün muhâl

4 Bunca uzun endîşeler yoldaşımuzıdı bizüm
Dost fikretinden artugı bilün ki küllî kıyl u kâl

5 Algıl kendü elünile girü kendü hisâbunı
Yohsa serhengler elinde katı yaramaz olur hâl

6 Zevk u riyâ didükleri boynını urmayınca ben
Şâh-ı Kerîm'e sıdkıla kanda bulısaram visâl

7 Öldür nefsün dilegini ilet teneşir üstine
Yohsa gensüz ölicegez sana fermân olur gassâl

8 Her kim sana sorarısa i'tikâdun nedür Hakk'a
Öpgil anun ayagını budur ana cevâb su'âl

9 Yûnus sana farîzadur işbu Sırât-ı müstakîm
İleyünde haşre-neşre Hakke'l-yakîn gerek visâl

F. 116b, T. 37a, YE. 52b, K. 74a, Ç. 28b.

156

1 Dervîşlik makâmı hâl içinde hâl
Ferâgatlık makâmı dervîş olana muhâl

2 Dervîş ayrılımaz evvelki demden
Hîç fürkat olmadı nasîbdür visâl

3 Dervîş fitne kabın bunda uşatdı
Hareket itdi bunda olmadı battâl

4 Dervîşlik dirligi Sırât üzredür
Hisâbı itdiler zerre-i miskâl

5 Dervîş Ene'l-Hak derse n'ola ‘aceb mi
Hep varlık Hakk'undur ‘alâ küllî hâl

6 Dervîş ırma gözün evvelki demden
Yûnus görüp durur hem âhir hem evvel

F. 116a, T. 36b.

157

1 ‘Işksuzlara virme ögüt ögüdünden alur degül
‘Işksuz âdem hayvân olur hayvân ögüt bilür degül

2 Eksük olman ehillerden kaça görün câhillerden
Tanrı bîzâr bahillerden bahil dîdâr görür degül

3 Kara taşa su koyarsan elli yıl ısladurısan
Hemân taş gine bayagı hünerlü taş olur degül

4 Taşdan çıkar dürlü sular ayagından biter neler
Câhil gönli taşdan beter câhil gelmez gelür degül

5 Boz yapalak devlingece emek yime irte-gice
Anun işi gözsepekdür salup ördek alur degül

6 Şah balabân şâhin togan zihî ögmiş anı ögen
Togan za'îf olurısa toganlıkdan kalur degül

7 Ol iki cihân güneşi zâhir dünyâsın degşürdi
Câhil anı öldi sanur ol hod ölmez ölür degül

8 Yûnus olma câhillerden ırak olma ehillerden
Câhil ne var mü'minise câhillikden kalur degül

F. 115b, T. 36a, YE. 52a.

158

1 Ma'nî eri bu yolda melûl olası degül
Ma'nî tuyan gönüller hergiz ölesi degül

2 Ten fânîdür cân ölmez çün gitdi girü gelmez
Ölürise ten ölür cânlar ölesi degül

3 Gevhersüz gönüllere yüz bin söz eydürisen
Hak'dan nasîb olmasa nasîb olası degül

4 Sakıngıl yârün gönlin sırçadur sımayasın
Sırça sındukdan girü bütün olası degül

5 Çeşmelerden bardagun toldurmadın korısan
Bin yıl anda turursa kendü tolası degül

6 Şol Hızır'ıla İlyâs Âb-ı Hayât içdiler
Bu bir kaç yıl içinde bunlar ölesi degül

7 Yaratdı Hak dünyâyı Peygamber dostlıgına
Dünyâya gelen gider bâkî kalası degül

8 Yûnus gözün görürken yaragun eyleyigör
Gelmedi anda varan girü gelesi degül

F. 111a, T. 33b, YE. 54a, NO. 187b, K. 164a, RY. 53b, 57a, Rt. 12, B. 46b, Ç. 30a, M. 53.

159

1 Eyâ gâfil aç gözüni gönlün yavlak uzatmagıl
Bakgıl kendü dirligüne kimse ‘aybın gözetmegil

2 Şöyle dirilgil hulkıla ölicegiz söyleşeler
Bâkî dirlik budur cânum yavuz adıla gitmegil

3 Bir gün ola bu dünyâyı âhirete degşüresin
Dün ü güni kılgıl tâ‘at ayak uzadup yatmagıl

4 Gördün ki bir dervîş gelür yüz vur anun kademine
Senden şey'ullah idicek kaşun karagun çatmagıl

5 Nefse uyup biş parmagun bir kezden iltme agzuna
Kes birisin vir miskîne gerek olur unutmagıl

6 Söyledügün keleciyi işitdügün gibi söyle
Kendözünden zîreklenüp bir kaç söz dahı katmagıl

7 Dünyâ çerb ü şîrîn durur âdem gerekdür yiyesi
Kem nesneye tama‘ idüp kesüp kemürüp yutmagıl

8 Yûnus kim öldürür seni viren alur yine cânı
Yarın göresin sen anı er nazarından gitmegil

YE. 53a, RY. 7b, K. 166b, NO. 186a, HB. 14a, Rt. 13, M. 54, Ç. 30a.

160
Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Yoldaş olalum ikimüz
Gel dosta gidelüm gönül
Hâldaş olalum ikimüz
Gel dosta gidelüm gönül

2 Gel gidelüm cân turmadın
Sûret terkini urmadın
Araya düşmân girmedin
Gel dosta gidelüm gönül

3 Gel gidelüm kalma ırak
Dost içün kılalum yarak
Şeyhüm katındadur turak
Gel dosta gidelüm gönül

4 Terk idelüm il ü şârı
Dost içün kılalum zârı
Ele getürelüm yâri
Gel dosta gidelüm gönül

5 Bu dünyâya kalmayalum
Fânîdür aldanmayalum
Bir iken ayrılmayalum
Gel dosta gidelüm gönül

6 Biz bu cihândan göçelüm
Ol dost iline uçalum
Arzû hevâdan geçelüm
Gel dosta gidelüm gönül

7 Kulaguz olgıl sen bana
Gönilelüm dostdan yana
Bakmayalum öne-sona
Gel dosta gidelüm gönül

8 Bu dünyâ olmaz pâyidâr
Aç gözüni cânun uyar
Olgıl bana yoldaş u yâr
Gel dosta gidelüm gönül

9 Ölüm haberi gelmedin
Ecel yakamuz almadın
‘Azrâîl hamle kılmadın
Gel dosta gidelüm gönül

10 Girçek erene varalum
Hakk'un haberin soralum
Yûnus Emre'yi alalum

Gel dosta gidelüm gönül

YE. 53b, NO. 187b, RY. (Mecmûa).

161

1 N'ola gelsen şimden girü fesâdı terk itsen gönül
Gâh aglasan günâhuna gâh kanâ‘at itsen gönül

2 İşün gücün fesâdıla yakdı beni hırs odıla
İltsen yârı bir ugurdan yanar oda atsan gönül

3 Niçe bir ben sana uyam özümi belâya koyam
N'ola gelsen sen de benüm ögüdümi dutsan gönül

4 Dünyâ halkun düşmânıdur maksûd ol cânlar cânıdur
Bilün ki dünyâ fânîdür dünyâyı terk itsen gönül

5 Yûnus miskîn kalmaz câna virür cânını kurbâna
Gelsen sıgınsan Sübhân'a togru yola gitsen gönül

B. 4a.

162

1 Dervîşlik didükleri hırkayıla tâc degül
Gönlin dervîş eyleyen hırkaya muhtâc degül

2 Hırkanun ne suçı var sen yolına varmazsan
Vargıl yolınca yüri er yolı kalmaç degül

3 Dirsin şeyhüm ‘ışkıla yalın ayak baş açuk
Er var dirlik dirilmiş yalın ayak aç degül

4 Turmış ma‘rifet söyler erene Yûnus Emrem
Yol eriyle yoldadur yolsuza yoldaş degül

YE. 54a, Dîvân, Staatsbibliothek/Marburg, Ms., Or. Ort. 2869, Vr. 21a.

163

1 Senün ben dimekligün ma'nîde usûl degül
Bir kapu kullarına şaşı bakmak yol degül

2 Sen sana yararısan bu sözden tuyarısan
Kancaru bakarısan dimegil sen ol degül

3 Yitmiş iki milletün hem ma‘şûkı ol durur
‘Âşıkı ma‘şûkından ayırmaklık fâl degül

4 Küfrini atar iken îmânun urma sakın
Hırs bizümle düşmândur bilişlüdür il degül

5 İş bu sözden bir haber muhtasârdur muhtasâr
İt bir eri ihtiyâr kahıtlıkdan bol degül

6 Paşa bu kuş dilidür bunı Süleymân bilür
Sana direm iy hâce bu dil tehî dil degül

7 Saga sola bakmadın hoş söyler Tapduk Yûnus
Ol gerçege ‘âşıklar küllî sagdur sol degül

Muahhar Bazı Mecmûalarda var.

164

1 Müşkili hâlleylemek degmenün işi degül
Bir kişiye vir gönli bu yolda taşı degül

2 Bu kelâmun ma'nîsi evliyânun hânıdur
Yidürmegil câhile sükkerümüz aşı degül

3 Evliyânun gönlinden şey'li'l-lâhun kesmegil
Sana himmet eyleyen gözile kaşı degül

4 Er oldur ki menzilin her dem gösteri tura
Degme ‘ârif bu düşi yoramaz işi degül

5 İşde bir yâr bulasın cânun fidî kılasın
İnkârıla gelenler erün yoldaşı degül

6 Hak tecellî kılmaga cân aslını bulmaga
Gönülden sür sivâyı nazarı taşı degül

7 Biz ol ‘ışk bâdesini ol dost elinden içdük
Bize ol kadeh sunan dünyâ dervîşi degül

8 Yûnus bir toganıdı kondı Tapduk kolına
Ava şikâre geldi bu yuva kuşı degül

HB. 11b. A. 13, Muahhar Bazı Mecmûalar.

165

1 Cânlar fidâ yoluna bu cân kayusı degül
Sen cânı gerek bana cihân kayusı degül

2 Cânlar içinde cânum sensin genc-i pinhânum
Çün ‘ıyân gördüm seni pinhân kayusı degül

3 Cânlar içinde cânsın sen bir Âb-ı Hayvânsın
Bize dîn ü îmânsın îmân kayusı degül

4 Yudum yaramı sildüm yaram kimdedür bildüm
Bana yârüm kayusı yaram kayusı degül

5 ‘Işkun beni fâş itdi saklayam dirdüm velî
Çün seni ‘ıyân gördüm pinhân kayusı degül

6 Dermân ola mı bana derdüm benüm kim ona
Derdlü varayın sana dermân kayusı degül

7 Gelün ‘âşık olalum ‘ışka cevlân kılalum
Esrük olup yatmışam cevlân kayusı degül

8 ‘Işkun okı demreni dokınur yüregüme
‘Işk içün ben öleyin demren kayusı degül

9 Cân u gönüli n'itdüm ‘ışkun odına atdum
Sıdkı dahı unutdum gümân kayusı degül

10 ‘Işkun burcından uçdum cevlân uruban geçdüm
Ben dostıla buluşdum cevlân kayusı degül

11 Bahr ‘ummâna talmışam anda sadef bulmışam
Gevher alup gelmişem ‘ummân kayusı degül

12 Turdugum yir Tûr ola bakdugum dîdâr ola
Ne hâcet Mûsâ bana sen-ben kayusı degül

13 Yûnus'ı ögütlerler kalk kervân göçdi dirler
Ben menzile irişdüm kervân kayusı degül

NO. 192a, RY. 63b, YE. 52a, K. 197b, Ç. 29b.

166

1 Bir kez gönül yıkdunısa bu kıldugun namâz degül
Yitmiş iki millet dahı elin yüzin yumaz degül

2 Erenler gelüp geçdiler dünyâyı koyup göçdiler
Havâya agup uçdılar bular hümâdur kaz degül

3 Cân odur kim Hak'a ire ayak odur yola gire
Er oldur alçakda tura yüksekden bakan göz degül

4 Münkir ile müdde'îyi sayma buçuga koyanı
Git ahûra tak buları her kim (ki) 'âşık-bâz degül

5 Togrı yola gitdünise er etegin tutdunısa
Bir hayır da itdünise birine bindür az degül

6 Yûnus bu sözleri çatar sanki balı yaga katar
Halka metâ‘ların satar yüki güherdüz tuz degül

YE. 54a, A. 12.

167

1 Tehî görmen kimseyi hîç kimesne boş degül
Eksükligile nazar erenlere hoş degül

2 Gönlüni dervîş eyle dostıla biliş eyle
‘Işk eri şol ma‘nîde dervîş içi boş degül

3 Dervîş bilür dervîşi Hak yolına turmışı
Dervîşler hümâ kuşı çaylak u baykuş degül

4 Dervîşlik aslı cândan geçdi iki cihândan
Haber virür sultândan bellüdür yad kuş degül

5 İy Yûnus Hakk'ı bilen söylemez hergiz yalan
İkilik ile gelen togrı yol bulmış degül

A. 13.

MİM

168

1 İy yârânlar iy kardaşlar sorun bana kandayıdum
Dinlersenüz eydivirem ezelî vatandayıdum

2 Ezelîden dilümde uş Tanrı birdür Hak'dur Resûl
Bunı böyle bilmeziken bir ‘aceb makâmdayıdum

3 *Kalû belâ* söylenmedin tertîb düzen eylenmedin
Hak'dan ayru degülidüm ol ulu dîvândayıdum

4 Yire bünyâd urulmadın Âdem dünyâya gelmedin
Öküz balık eylenmedin ben ezelî andayıdum

5 Eyyûb'ıla derde esîr iniledüm çekdüm cezâ
Belkîs'ıla taht üzere mühr-i Süleymân'dayıdum

6 Yûnus'ıla balık beni çekdi deme yutdı bile
Zekeriyyâ'yıla kaçdum Nûh'ıla tûfândayıdum

7 ‘Asâyıla Mûsâ'yıla kaçdum çıkdum Tûr Tagı'na
İbrâhîm'ile Mekke'ye bünyâd bıragandayıdum

8 İsmâ'île çaldum bıçak bıçak ana kâr itmedi
Hak beni âzâd eyledi koçıla kurbândayıdum

9 Yûsuf'ıla ben kuyıda yatdum bile çekdüm cezâ
Ya'kûb'ıla çok agladum bulınca figândayıdum

10 Mi'râc gicesi Ahmed'ün dönderdüm ‘Arş'da na'linin
Üveys'ile urdum tâcı Mansûr'ıla urgandayıdum

11 ‘Alî'yile urdum kılıç Ömer'ile ‘adl eyledüm
On sekiz yıl Kâf Tagında Hamza'yla meydândayıdum

12 Yûnus senün ‘âşık cânun ezelî ‘âşıklarıla
Ol Allah'un dergâhında seyrân u cevlândayıdum

F. 117b, T. 37a, YE. 61a, NO. 185b, K. 65b, B. 5a, HB. 106, A. 15.

169

1 İy yârânlar iy kardaşlar sorun bana kandayıdum
‘Işk denizine taluban deryâ-yı ‘ummândayıdum

2 Yire bünyâd urulmadın yir-gök melâik tolmadın
Levh ü kalem çalınmadın mülk-i yaradandayıdum

3 Ol kim beni bekleridi her kandasam saklarıdı
‘Işk urganı ucındagı kandîldagı câudayıdum

4 Kaygu eli irmezidi gussa gözi görmezidi
Endîşe şehrinden taşra bir ulu mekândayıdum

5 Bu işlerde olan kişi terk itsün cümle teşvîşi
İçerüden içerü bir key latîf nihândayıdum

6 Benüm gibi bu cihâna yüz bin gelürse az ola
Benüm gelişüm şimdidür üstâdda Kur'ân'dayıdum

7 Dört kitâbı okumadın ayırup seçmek olmadın
Ezberledüm sebakumı bu ‘ışkı hânendeyidüm

8 Pâdişâhdan destûr oldı bizi bunda mülke saldı
İki cihân Uçmak oldı Uçmak'da Rıdvân'dayıdum

9 Yılduzıdum bunca zamân gökde melâik arzûmân
Cebbâr-ı ‘âlem hükm ider ben ol zamân andayıdum

10 Toksan bin Hak kelâmını söyleşicek Habîb'ile
Otuz bini sırr olıcak ben ol sır olandayıdum

11 Ben bu sûretden ilerü adum Yûnus degül iken
Ben olıdum ol ben idüm bu ‘ışkı sunandayıdum

F. 131b, RY. 7b, YE. 55a, 67a, Rt. 17, K. 57a.

170
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ben bende buldum çün Hak'ı şekk ü gümân nemdür benüm
Ol dost yüzin görmez isem bu gözlerüm nemdür benüm

2 Gelsün münâcât eyleyen toksan bin hâcât söyleyen
Taşra ‘ibâdet eyleyen görsün ki dost nemdür benüm

3 Mûsî olup Tûr'a çıkam nûr oluban gözden bakam
Söz oluban dilden çıkam sûr u nagam nemdür benüm

4 Mûsî varur Tûr'a çıkar anda varur nûra bakar
Dostdan gayrı zerre kadar bu gözlerüm görmez benüm

5 Uş ben beni cem' eyledüm ol dosta îmân eyledüm
Birligine kıldum kâmet riyâ tâ‘at nemdür benüm

6 Ol dost bana ümmî dimiş hem adumı Yûnus komış
Dilüm şeker gevdem kamış bu söyleyen nemdür benüm

7 Ümmî benem Yûnus benem dokuz atam dörtdür anam
‘Işk odına düşüp yanam sûk u bâzâr nemdür benüm

RY. (Mecmûa) 8a, Ç. 42b.

171

1 Ben bunda garîb geldüm ben bu ilden bîzâram
Bu tutsaklık tuzagın demi geldi üzerem

2 Ben bu ‘ışk kitâbını okıdum tahsîl kıldum
Hâcet degüldür bana aga kara yazaram

3 Dört kitâbun ma'nîsi tamâmdur bir elifde
Bâ didürmen siz bana bâ diyicek azaram

4 Bir elif tahsîl iden münezzehdür ‘âlemden
Endîşe iklîminde niçün durup gezerem

5 Yitmiş iki millete suçum budur Hak didüm
Korkı hıyânetedür yâ ben niçün kızaram

6 Bir çeşmeden akan su acı tatlu olmaya
Edebdür bana yirmek bir lüleden sızaram

7 Şerî'at oglanları niçe yol eyde bana
Hakîkat deryâsında bahrî oldum yüzerem

8 Çünki ben bunda geldüm ben anı bunda buldum
Mansûr'am dâra geldüm kül oluban tozaram

9 Karanu dünler olsa yollar hîç anlanmasa
Kulavuzum er olsa ben neyiçün azaram

10 Dost bana gelsün dimiş benüm kaydumı yimiş
İş bu yüzüm karasın teberrükler düzerem

11 Çün varam dost Hazret'e el kavşurup hıdmete
Benden 'amel sorarsa bu 'amelden bezerem

12 Yûnus bu kuş dilidür bunı süleymân bilür
Gerçek eren bu yolda ne didügin sezerem

F. 118b, T. 38a, NO. 185a, K. 58b, YE. 55b, Rt. 18, A. 15, Ç. 35b.

172

1 Ben bu cihâna gelmedin sultân-ı cihândayıdum
Sözi girçek hükmi revân ol hükm-i sultândayıdum

2 Halâyık bunda gelmedin gökler melâik tolmadın
Bu mülke bünyâd olmadın mülk-i yaradandayıdum

3 Yüz yigirmi dört bin hâsı dört yüz kırk dört tabakası
Devlet makâmında ol gün ulu hânedândayıdum

4 Gussa beni görmezidi kaygu eli irmezidi
Endîşe şehrinden taşra bir yüce mekândayıdum

5 Yûnus bu cümle varlıgun dost katında zerre degül
Güftile kelâmdayıdum hem bunda hem andayıdum

F. 119b, T. 38b, YE. 61b, YE. 62a.

173

1 Uş gine geldüm ben bunda sır sözin ‘ıyân eyleyem
Bir söz ile yiri gögi cümlesin hayrân eyleyem

2 Dilerisem ten eyleyem dilerisem cân eyleyem
Gönlümi Tûr cânum Mûsâ ‘ışkı Süleymân eyleyem

3 Dirlik bana karşu gele ben dirligün boynın uram
Ölüm eger vâcib ola cânumı kurbân eyleyem

4 ‘Îsâ ki Meryem'e varur şöyle varam ben ol Hakk'a
Fazlı yolında ol Hakk'un ‘âlemi handân eyleyem

5 Azrâîl ne kişi durur kasd idebile cânuma
Ben anun kasdını gine kendüye zindân eyleyem

6 Yâ Cebrâîl kim ola kim hükm ide benüm âhuma
Yüz bin Cebrâîl gibiyi bir demde perrân eyleyem

7 Bu bizden öndin gelenler ma'nîyi pinhân didiler
Ben anadan togmış gibi geldüm ki ‘uryân eyleyem

8 Yûnus senün gönlün evi Hak varlıgı toptoludur
Uş geldüm ki ‘âşıklara varlıkdan ihsân eyleyem

F. 119b, T. 38b, YE. 60b, Rt. 34, Ç. 46a.

174

1 Cümle ‘âlem terkin urup ben dost terkin urımazam
Andan ayru buçuk sâ‘at ben ansuzın durımazam

2 Andan ayru diriligüm dirlik degül durur benüm
Kadîm odur görür beni ben ölüyem görimezem

3 Hûrî gelüp eydürise gönül bana virgü diyü
Dostdan artuk kimseneye ben gönlümi virimezem

4 Dost diyü geçdi bu ‘ömrüm başarmadum dost kullıgın
Koyam başara ol beni ben hîç iş başarımazam

5 Bir kezden ol oldum ahî benden ümîd yokdur bana
Ben olısam pes ol kanı ben bu sırra irimezem

6 Dostlar ögüt virür bana gitgil anun yakınından
Daha yakın varam meger andan ayruk varımazam

7 Degmeler eydür Yûnus'a katlan bugün-yarın diyü
Cehd ideyim bugünümi yarına irgürimezem

RY. (Mecmûa) 16a, Dîvân, Staatsbibliothek/Marburg, Ms., Ort.; 2869. Vr. 66b.

175

1 Ben bir ‘aceb ile geldüm kimse hâlüm bilmez benüm
Ben söylerem ben dinlerem kimse dilüm bilmez benüm

2 Benüm dilüm kuş dilidür benüm ilüm dost ilidür
Ben bülbülem dost gülümdür bilün gülüm solmaz benüm

3 Ol dost bana gelsün dimiş sundum kadeh alsun dimiş
Aldum kadeh içdüm şarâb ayruk gönlüm ölmez benüm

4 Ne turum var ne turagum hîç yirde yokdur karârum
Hakk'a münâcât itmege bellü yirüm olmaz benüm

5 Sor turdugum yiri bana gelürsen gösterem sana
Bir zerrece Hak'dan ayru gözüm nesne görmez benüm

6 Tûr Tagı'nda bir tecellî gör Mûsâ'ya neler kıldı
Yûnus eydür Hak katında sözüm girü kalmaz benüm

RY. (Mecmûa) 16a; Dîvân, Staatsbibliothek/Marburg, Ms., Ort.; 2869. Vr. 31b.

176

1 Kaçan kim ben beni bildüm yakîn bil kim Hakk'ı buldum
Korkum anı bulıncaydı şimdi korkudan kurtuldum

2 Hîç ayrukdan ben korkmazam ya bir zerre kayurmazam
Ben şimdi kimden korkayın korkdugumıla yâr oldum

3 ‘Azrâîl gelmez cânuma sorucı gelmez sinüme
Bular benden ne sorısar anı sorduran ben oldum

4 Yâ ben onca kaçan olam anun buyrugın buyuram
Ol geldi gönlüme toldı ben ana bir dükkân oldum

5 Dükkân ıssı dükkânından hâli degüldür evinden
Ol bu eve geleliden ben bu halka bir kân oldum

6 Cânlular benden el alur cânsuzlar eri ne bilür
Hem virürler hem alurlar ben bir ulu dîvân oldum

7 Yûnus Hakk'a kıldı tapu Hak Yûnus'a açdı kapu
Bâkî devlet benüm imiş ben kul iken sultân oldum

F. 120b, T. 39a, K. 132a, RY. 73a, YE. 59a, 66b, Rt. 18.

177
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Haber eylen ‘âşıklara ‘ışka gönül viren benem
‘Işka bahâ kim yitüre ‘ışk ma'denin bulan benem

2 Yir gök tolu bu ‘ışk durur ‘ışksuz hîç nesne yok durur
‘Işk bahrisi olubanı denizlere talan benem

3 Deniz yüzinden su alup sunı virürem göklere
Bulutlayın seyrân idüp ‘Arş'a yakın varan benem

4 Yıldırım olup şakıyan gökde melâik tokıyan
Bulutlara hüküm sürüp yagmur olup yagan benem

5 Gördüm gögün meleklerin her biri bir cünbişdedür
Hak Çalab'un zikrin ider İncîl ü hem Kur'ân benem

6 Gördüm diyen degül gören bildüm diyen degül bilen
Bilen oldur gösteren ol ‘ışka esîr olan benem

7 Sekiz Uçmak ‘âşıklara köşk ü sarâydur anlara
Mûsî'leyin hayrân olup Tûr Tag'ında kalan benem

8 Kalem çalınıcak görgil haber böyle durur bilgil
Kâlû belâ kelecisin bunda haber viren benem

9 Delü oldum adum Yûnus ‘ışk oldı bana kulavuz
Hazret'e degin yalunuz yüz süriye varan benem

F. 121a, T. 39b, K. 168a, YE. 62a, B. 27b.

178

1 Ezelî bu ‘ışkı ben bu mülke sürüp geldüm
Biridüm anda şeksüz uş yine bire geldüm

2 Ol birün nûrı bana göründi er yüzünden
Cân gözile ol nûrı ben bunda sora geldüm

3 Ol nûrı göreliden unıtdum kendözümi
Sanasın Mûsâ benem hâcete Tûr'a geldüm

4 Tûr-ı münâcât bana turdugum yirde olur
Benem bugün Bâyezîd uş gizlü sırra geldüm

5 Ezel benüm ilümdür Elest benüm yolumdur
Ezelile Elest'i ben bunda göre geldüm

6 Ben ezelden varıdum ma'şûkıla yârıdum
Hak beni viribidi âlemi göre geldüm

7 Çün gökden yire yagdum yirden göge çok agdum
Âdem tonın tonandum devrânum süre geldüm

8 Et ü deri büründüm geldüm size göründüm
Adumı âdem kodum andan zuhûra geldüm

9 ‘Işk esritdi cânumı uş Ene'l-Hak didürür
Korku gitdi gönlümden Mansûr'am dâra geldüm

10 ‘Işkdan dertlü olana dermânum vardur benüm
‘Işk sayrusı olana erkândur sora geldüm

11 Mecnûn kadehin aldum Leylî gönline taldum
Çün Hakk'ı ‘ıyân bildüm andan sınura geldüm

12 Bundan böylesi bilgil pâdişâh iklîmidür
Dört yanum dîdâr oldı gör ne hûb yire geldüm

13 Bana bu ‘ışk tolalı adum Yûnus olalı
‘Iyân oldı pâdişâh kulam şükrâne geldüm

NO. 181b, HB. 17a, B. 30a, K. 133a, RY. 73a, 3a, Ç. 32b, M. 37, A. 15, 7.

179

1 Benüm bunda karârum yok ben bunda gitmege geldüm
Bezirgânam metâ‘um çok alana satmaga geldüm

2 Ben gelmedüm da'vîyiçün benüm işüm seviyiçün
Dostun evi gönüllerdür gönüller yapmaga geldüm

3 Dost esrigi deliligüm ‘âşıklar bilür neligüm
Degşürüben ikiligüm birlige yitmege geldüm

4 Ol hâcemdür ben kulıyam dost bâgçesi bülbüliyem
Ol hâcemün bâgçesinde şâd olup ötmege geldüm

5 Bunda bilişmeyen cânlar anda bilişimez anlar
Bunda bilişüp dostıla hâlüm ‘arz itmege geldüm

6 Yûnus Emre ‘âşık olmış ma'şûka derdinden ölmiş
Girçek erün kapusında hâlüm ‘arz itmege geldüm

F. 125b, T. 42a, NO. 189b.

180
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ne dirisem hükmüm yürür elümde fermân tutaram
Ne dirisem hükmüm revân çün hükm-i sultân tutaram

2 İns ile bu cinn ü perî dîvler benüm hükmümdedür
Tahtum benüm yil götürür mühr-i Süleymân tutaram

3 İblîs ü âdem kim olur kim azdura yâhûd aza
Bu cümlesi eyü yavuz kamusın andan tutaram

4 Dünyâ benüm mülküm durur kavmi benüm kavmüm durur
Her dem benüm yargum yürür yargumı handân tutaram

5 Senün gibi cân var iken Âb-ı Hayât isteyeni
Karanulıga gireni ben anı hayvân tutaram

6 Ansuz olursam ölürem anunla diri oluram
Siz sanmanuz ki dirligi hemîşe cândan tutaram

7 Dînüm îmânum ol durur ansuz olursam dünyede
Ne pûta-hâça taparam ne dîn ü imân tutaram

8 Yûnus eydür hîç şek degül ol benven ü ben olvanun
Ben ne dirisem dost tutar dost didügin ben tutaram

F. 122a, T. 40a, YE. 61a, NO. 187b, K. 160b, RY. 68b, B. 50b, A. 13, M. 51.

181

1 Cânum ben andan bunda ezelî ‘âşık geldüm
‘Işkı kılavuz tutdum ‘ışka ulaşup geldüm

2 Degülem kâl ü kîlde yâ yitmiş iki dilde
Yad yok bana bu ilde anda bilişüp geldüm

3 Geçdüm hod-bîn ilinden el çekdüm dükelinden
Ol ikilik bâbından birlige bitüp geldüm

4 Dört kişidür yoldaşum vefâ-dârum râz-daşum
Üçile hoşdur başum birine buşup geldüm

5 Ol dördün birisi cân biri dîn biri îmân
Biri nefsümdür düşmân anda savaşup geldüm

6 Bir kılı kırk yardılar birin yol gösterdiler
Bu mülke gönderdiler o yola düşüp geldüm

7 'Işk şerbetinden içdüm on iki ırmak geçdüm
Denizler bendin deşdüm ‘ummândan taşup geldüm

8 Ben andan geldüm bunda yine varuram anda
Ben anda varasumı anda tanışup geldüm

9 ‘Azrâîl ne kişidür kasd idesi cânuma
Ben emânet ıssıyla anda bitrişüp geldüm

10 Aradum çıkdum bir uca eglendüm teferrüce
Eren soyın soylayup ol soya düşüp geldüm

11 Yûnus Emre'ye ne gam ‘âşık melâmet bed-nâm
Küfrüm îmâna şol dem anda degişüp geldüm

F. 123b, T. 40b, YE. 62b, K. 71b, HB. 15a, RY. 54b, NO. 192b, Rt. 36, M. 9, Ç. 31a.

182

1 Dost elinden ölürisem güle güle girü gelem
Ganîmet görem bu demi cân şükrâne virü gelem

2 Cânın dirîg tutan kişi dost katından ırak düşer
Fidî kılam yüz bin cânı ıraklıkdan berü gelem

3 Cercîs'leyin ol dost beni yitmiş kez öldürürise
Bin kez dahı ölürisem yüz bin kez ilerü gelem

4 Yüz bin kez togam uyagam dost burcında cevlân kılam
Hem bunda olam hem anda bunda anda varu gelem

5 Dost burcında togmış iken niçün ırak varmak bana
Ol mahabbet feleginde her sabâh çevürü gelem

6 Yavı kılındum ne çâre yürürem dün-gün âvâre
Soranlara cevâb budur isteyüben soru gelem

7 Bin yıl toprakda yatursam hîç komayam Ene'l-Hakk'ı
Ne vakt gerek olurısa ‘ışk nefesin uru gelem

8 İnanmayan gel sinüme dost adını eyit kıgır
Kefen tonın pâre kılup topragumdan turu gelem

9 Dost yolından gider isem gelmekligüm geniz ola
Dost varlıgı benümile her dem nişân virü gelem

10 Bundan böyle n'olasını degme ‘akıl şerh itmeye
‘Âşıklara miskîn Yûnus hoş haber degürü gelem

F. 127a, T. 42b, K. 131a, NO. 193a, RY. 486, Rt. 18, Ç. 39a.

183
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bin yıl eger vasfın diyem bir zerresin düketmeyem
Bir katrede yüz bin deniz bir noktasın şerh itmeyem

2 Ne mesel baglasam olur ne hod gönül karâr kılur
Kim benzedür misl ü misâl hâşâ anı benzetmeyem

3 Kim ide bir nakş u sûret nakş u sûretden ol âzâd
Cümle ‘akıllar sende mât niçe ‘özür gözetmeyem

4 Çün ‘akıl fenâya vara delü ola ne başara
Delülere sensin çâre delü oldum pes n'itmeyem

5 Ögret imdi dil ne disün şart oldur seni söylesün
Tevfîk yari kılurısa gayrı dile söyletmeyem

6 Ne dirisen sen di bana koma beni benden yana
Benüm hâcetüm bu sana bana beni istetmeyem

7 Çün pâdişâh güçlü ola pes kul fuzûl işlü ola
Ben senünem bana ne gam ger suç idem ger itmeyem

8 Çün kim girdüm bu denize ne kenâr var ne cezîre
Çün dört yanumdan mevc ura teknem kavî hîç batmayam

9 Benüm degül bu keleci varlık senün Yûnus neci
Çün dilüme sensin kadîr sensüz lisân depretmeyem

F. 122b, T. 40a, RY. 67b, K. 138a, YE. 54b, Rt. 17, M. 50.

184

1 Sensin Kerîm sensin Rahîm
Allâh sana sundum elüm
Senden artuk yokdur umum
Allâh sana sundum elüm

2 Ecel irdi va‘de yitdi
Bu ‘ömrüm kadehi toldı
Kimdür ki içmedin kaldı
Allâh sana sundum elüm

3 Dilüm tetigi bozuldı
Cânum gevdemden üzüldi
Uşda gözlerüm süzüldi
Allâh sana sundum elüm

4 Urdılar suyum ılıdı
Kavum kardaş cümle geldi
Esen kalsun kavum kardaş
Allâh sana sundum elüm

5 Uş dikdiler kefen tonum
Hazret'e gönüldi yolum
Bunda kalan nemdür benüm
Allâh sana sundum elüm

6 Geldi salacam sarılur
Dört yana sala virilür
İl namâzuma dirilür
Allâh sana sundum elüm

7 Salacamı götürdiler
Musallâya yitürdiler
Görklü tekbîr getürdiler
Allâh sana sundum elüm

8 Götürdiler bunda üşüp
İndürdiler anda şeşüp
Topragum örterler eşüp
Allâh sana sundum elüm

9 Topraga çün düşürdiler
El topraga üşürdiler
Taşlarıla basdurdılar
Allâh sana sundum elüm

10 Uşda beni götürdiler
Makbereme getürdiler
Halka olup oturdılar
Allâh sana sundum elüm

11 Çün cenâzeden şeşdiler
Üstüme toprak eşdiler
Hep koyubanı kaçdılar
Allâh sana sundum elüm

12 Kaldum bir karanluk yirde
Ayruk varımaz ol yirde
Sataşdum bir ‘aceb derde
Allâh sana sundum elüm

13 Ölmedi meşhed tolduhça
Gündüzümüz oldı gice
Bilmeyüz hâlümüz niçe
Allâh sana sundum elüm

14 Geldi Münker ile Nekir
Her birisi sordı bir dil
İlâhî sen cevâb virgil
Allâh sana sundum elüm

15 Aldı beni ince yola
İltdi Sırât köprüsine
‘Amelüme yok mededüm

Allâh sana sundum elüm

16 Yidi Tamu sekiz Uçmak
Her birinün vardur yolı
Her bir yolda yüz bin çârsû
Allâh sana sundum elüm

17 Halâyıklar melâikler
Ger esrükler ger ayuklar
Sahha size uyanıklar
Allâh sana sundum elüm

18 Görün ‘aceb oldı zamân
Gönülden eylenüz figân
Ölür çün anadan togan
Allâh sana sundum elüm

19 Yûnus tap uzat bu sözi
Allâh'una dutgıl yüzi
Dîdârdan ayırma bizi
Allâh sana sundum elüm

F. 124b, T. 41b, RY. 31a, K. 174a, NO. 193b, YE. 63a, M. 58, Ç. 38a.

185

1 Muhammed ile bile Mi'râc'a çıkan benem
Ashâb-ı Suffa'yıla yalıncak olan benem

2 Sabrıla kanâ'atı virübidüm bunlara
Kırkını bir gönlege kanâ'at kılan benem

3 Ol kırkdan birisine çaldumıdı neşteri
Kırkından kan akıdup ‘ibret gösteren benem

4 Âdem Peygamber ile Havvâ yaradılmadın
Uçmak'dan sürülüben ol müflis olan benem

5 Mûsâ Peygamber ile bin bir kelime kıldum
‘Îsâ Peygamber ile göklere çıkan benem

6 İbrâhîm Edhem vaktı terk itdi tâc u tahtı
Allâh ‘ışkına bakdı ol sırrı tuyan benem

7 Abdü'r-rezzâk ol dervîş yoldaş idindi beni
Hallâc-ı Mansûr'ıla dâra asılan benem

8 ‘Ömer-i Hattâb'ıla çok ‘adl ü dâd işledüm
Oglıla fısk içinde hadde basılan benem

9 Adumı Yûnus dakdum sırrum ‘âleme çakdum
Levh ü kalemden öndin dilde söylenen benem

F. 126a, YE. 58a, RY. 52a, NO. 187b, K. 108b, HB. 10b. Rt. 14, M. 27, Ç. 44b, A. 14.

186
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Hak Çalab'um Hak Çalab'um sencileyin yok Çalab'um
Günâhluyam yarlıgagıl iy rahmeti çok Çalab'um

2 Kullar senün sen kullarun günâhları çok bunlarun
Uçmaguna sal bunları binsünler Burâk Çalab'um

3 Ben eydürem kim iy Ganî nedür bu derdün dermânı
Zinhâr esirgeme beni ‘ışk odına yak Çalab'um

4 Ne yohsul u ne baydasın ne köşk ü sarâylardasın
Girdün miskînler gönline idindün turak Çalab'um

5 Kogıl beni hoş yanayın kül oluban uşanayın
Ol sevdügün Muhammed'e olayın çerâk Çalab'un

6 Ne ‘ilmüm var ne tâ‘atüm ne gücüm var ne tâkatüm
Meger kıla ‘inâyetün yüzümüzi ak Çalab'um

7 Yûnus'ı sen yarlıgagıl bu günâhlu kullarıla
Eger yarlıgamazısan key katı firâk Çalab'um

F. 127b, T. 43a, HB. 11b, B. 5b, YE. 58a, RY. 37b, K. 114b, Rt. 16, M. 29 Ç. 30b.

187

1 Benüm cânum uyanukdur dost yüzine bakan benem
Hem denize karışmaga ırmak olup akan benem

2 Irmak gibi ben çaglaram gâh gülerem gâh aglaram
Nefsüm cigerin taglaram kibr ü kîni yıkan benem

3 Kırdum bu nefsün çerisin bir itdüm burc u bârûsın
Pâk eyledüm içerüsin mülketini yuyan benem

4 Ben Hazret'e tutdum yüzüm ol ‘ışk eri açdı gözüm
Gösterdi bana kendözüm âyet-i küll dinen benem

5 Şâh dîdârın gördüm ‘ıyân gümânsuzın bellü beyân
Kâfir ola inanmayan ol dîdâra bakan benem

6 Benüm durur bu cümle iş hikmetile bu yaz u kış
Ben bilürem yad u biliş ırılmasuz duran benem

7 Bu cümle cânda oynayan tamarlarında kaynayan
Küllî lisânda söyleyen küllî dili diyen benem

8 Nemrûd odın İbrâhîm'e ben bâg u bostân eyledüm
Küfür yüzinden toguban gine odı yakan benem

9 Ol Hallâc-ı Mansûr'ıla söyleridüm Ene'l-Hakk'ı
Hem yine anun boynına dâr urganun dakan benem

10 Ol Hak Habîb'i Mustafâ Mi'râc'a idicek sefer
Ol dem cânum fikr eyledüm ol sırrını duyan benem

11 Şimdi adum Yûnus durur ol demde İsmâ'îl idi
Ol dost içün ‘Arafât'a kurbân olup çıkan benem

12 Bu çarh benüm hükmümdedür her kanda ben oturmışam
Mülk benümdür hükm iderüm yapan benem yıkan benem

13 Sa'd benem sa'îd benem Yûnus dahı benümledür
‘İlm-i ledündür üstâdum ol esrârı tuyan benem

F. 128a, T. 43b, NO. 192a.

188

1 Aldı benüm gönlümi n'oldugum bilimezem
Yavı kıldum ben beni isteyüp bulımazam

2 Gönülsüz girdüm yola hâlüm hoş gelmez dile
Bir dem derdüm dimege bir dertlü bulımazam

3 Şâkirem derdümile sataşdum güle güle
Dertlüler bulıcagız ben beni bulımazam

4 Eydürlerise bana senün gönlün kim aldı
Niçe haber vireyin aglarum eydimezem

5 Bu benüm gönlüm alan toludur cümle ‘âlem
Kancaru bakarısam ansuz yir görimezem

6 Ayık olup oturma ayıksuzlar getürme
Severem ‘ışk esrügin ben ayık olımazam

7 Yûnus'a kadeh sunan Ene'l-Hak demin uran
Erenler cur'asından içdüm ayılamazam

F. 129b, T. 44a, YE. 65b, NO. 190a, Mecmûa (Millî Ktp. Nu: 442, 96).

189

1 ‘Işkun şarâbın içeli kandalıgum bilimezem
Şöyle yavı kılam beni isteyüben bulımazam

2 Deryâ-yı ‘ummân olmışam güherlere kân olmışam
Şöyleki hayrân olmışam kendözüme gelimezem

3 Yoluna basaldan kadem varlıgumı kıldum ‘adem
Gözden tolanma dem-be-dem kim sensüz ben olımazam

4 Tolalı hüsnün illere hayrân kamu gönüllere
Niçe tolusın dillere senden nişân alımazam

5 ‘Işkunıla mest olalı derdüni her dem bulalı
Visâl nişânın alalı Cennet'lere kalımazam

6 Benüm dürüp bünyâdumı Yûnus ezelden adumı
Kesdüm kamudan dadumı ‘ışkundan ayrılımazam

YE. 64b.

190

1 ‘Aceb degül senün içün ger cân fidî kılurısam
Senün varlıgun cân yiter hoşdur cânsuz kalurısam

2 Senün yüzün göricegiz cânum sana gitdiyidi
Senün sevgün bana yiter her kanda kim olurısam

3 Senün dadun almayana sözüm ‘aceb kelecidür
Ne cânum var ne diriyem bir dem sensüz olurısam

4 Bâkî suyın içmiş iken belürmez ölüm çeşnisi
Niçe zevâl ire bana sevmegile varurısam

5 Niçe ki ben seni sevem ecel eli irmeyiser
Kaçan sunar ‘Azrâîl el ben seni cânlanurısam

6 Ger sûretüm düşerise niçe noksân ire bana
Kadîmî zerrenem senün niçe düşüp tururısam

7 Dahı Elest belürmedin ‘âşıkıdum sen ma'şûka
Gözüm şaşı bakmaz benüm yüz bin kaba girürisem

8 Dahı cihâna gelmedin cânum seni sevmişidi
Minnet degüldür Yûnus'a niçe tapu kılurısam

F. 131a, T. 45a, NO. 194a, K. 197a, YE. 63a, RY. 63a.

191

1 Tehî görmen siz beni dost yüzin görüp geldüm
Bâkî devrân-rûzigâr dostıla sürüp geldüm

2 Ne var söylenen dilde varlık Hakk'undur kulda
Varlıgum hep ol ilde ben bunda garîb geldüm

3 Bezirgânam meta‘m çok dest-gîrüm üstâdum Hak
Ben ziyânum assıya anda degişüp geldüm

4 Yir ü gök yaradıldı ‘ışkıla bünyâd oldı
Topraga nazar kıldı aksurdı durup geldüm

5 Gördüm yidi Tamu'sın sekiz Uçmak kamusın
Korkıdan günâhumı andan sızurup geldüm

6 Âdem olup turmadın nefsüm boynın burmadın
Yanıldum bugday yidüm Uçmak'dan sürlüp geldüm

7 Nûh oldum Tûfân içün çok dürişdim dîn içün
Dînüme dönmeyeni suya gark idüp geldüm

8 Yalan degüldür sözüm bak yüzüme aç gözün
Dah'örtülmedi izüm uş yoldan urup geldüm

9 Eyyûb oldum tenüme cefâ kıldum cânuma
Çagurdum Sübhân'uma kurtlar toyurup geldüm

10 Zekeryâ oldum kaçdum irdüm agaca geçdüm
Kanum dört yana saçdum depem deldürüp geldüm

11 Mûsâ'yla Tûr'a çıkdum bin bir kelime kıldum
Bu halâyık bilsünler anda bulınup geldüm

12 ‘Îsâ oldum kudretden bahâne bir avretden
İnâyet oldı Hak'dan ölü dirgürüp geldüm

13 Cercîs olup basıldum Mansûr oldum asıldum
Hallâc panbugı gibi bunda atılup geldüm

14 Muhammed'i bir gice Hak okıdı Mi‘râc'a
Ser-te-ser uçdan uca bile yüz sürüp geldüm

15 Yalunuz Sübhân'ıdı peygamberler cânıdı
Yûnus hod pinhânıdı sûret degşürüp geldüm

F. 132b, T. 46a, NO. 192a, YE. 56a, K. 75a, Rt. 15, Mecmûa (Millî Ktp. FB. 204, s. 151).

192
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy yârânlar tınman bana ben yine n'oldum bilmezem
‘İlm ü ‘amel sorman bana dîvâne oldum bilmezem

2 Ayruksı nesne tatmışam bildüklerüm unutmışam
Cânumı ‘ışka atmışam anda ne buldum bilmezem

3 ‘Aklum yavı vardı besi tagıldı fikrüm kamusı
Boşaldum uş toldum velî neyile toldum bilmezem

4 ‘Işkun beni yakup durur gönlüm dosta akup durur
Divşürimezem ben beni dem-beste kaldum bilmezem

5 Ben ‘ışksuzın olımazam ‘ışk olıcak ben ölmezem
‘Işkdur hayâtum hâsılı ‘ışkdan gayrısın bilmezem

6 Bu ‘ışk ile bulanugam ne esrügem ne ayıgam
Ne uyuram ne uyanugam hayrân u mestüm bilmezem

7 Sen beni şeyh oldı diyü benden nasîhat isteme
Ben sanuram key bilürem uş şimdi bildüm bilmezem

8 ‘Âşık Yûnus sen cânunı Hak yolına eyle fidâ
Bu şeyhıla buldum Hak'ı ben gayrı nesne bilmezem

K. 194a, NO. 190a, RY. 61b, HB. 17a, M. 70.

193
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Evvel benem âhir benem cânlara cân olan benem
Azup yolda kalanlara hâzır meded iden benem

2 Bir karâra tutdum karâr benüm sırrumı kim tuyar
Câhil beni kanda görür gönüllere giren benem

3 Kün deminde nazar iden bir nazarda dünyâ düzen
Kudretinden han döşeyüp ‘ışka bünyâd uran benem

4 Düz döşedüm bu yirleri çöksü urdum bu tagları
Sayvân eyledüm gökleri girü tutup duran benem

5 Dahı ‘aceb ‘âşıklara ikrâr u dîn îmân oldum
Halkun dahı gönlindeki küfr ü İslâm gümân benem

6 Bir niçeye virdüm emir devlet ile sürdi ‘ömür
Yanan kömür kızan demür örse çeküç salan benem

7 Kar yagduran buz tonduran hayvânlara rızkın viren
Şöyle bilün ol mahlûka ol Rahîm ü Rahmân benem

8 Halk içinde dirlik düzen dört kitâbı togru yazan
Ag üstine kara dizen ol yazılan Kur'ân benem

9 Dostıla birlige yiten buyrugı neyise dutan
Mülk bezeyüp dünyâ düzen ol bâgçevân hemân benem

10 Dünyâda ben ol Rüstem'em dünyâ içinde bostânam
Karşumdagı sensin benüm seni sende gören benem

11 Benem Hakk'un kudret eli benem beli ‘ışk bülbüli
Söyleyüp her dürlü dili halka haber viren benem

12 Diller damaklar şeşüren ‘ışk kazanını taşuran
Hamza'yı Kâf'dan aşuran ol agulu yılan benem

13 Yagmur olup yire yagan bulud olup göge agan
Gözsüzlerün gözündeki boz pusaruk tuman benem

14 Yûnus degül bunı diyen kendüligidür söyleyen
Kâfir olur inanmayan evvel-âhir hemen benem

F. 130a, T. 44b, NO. 180b, RY. 34b, 109a, YE. 60a, 64a, Rt. 13, M. 27, Ç. 43b.

194
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ka'be vü büt-îmân benem çarh uruban dönen benem
Bulut olup göge agan yagmur olup yagan benem

2 Yaz yaradup yir tonadan gönlümüz evi hânedân
Hoşnud ata vü anadan kullık kadrin bilen benem

3 Yıldırım olup şakıyan kakıyup nefsin dokıyan
Yirün ka'rında berkiyen şol agılu ılan benem

4 Hamza'yı Kâf'dan aşuran elin ayagın şeşüren
Çokları tahtdan düşüren hikmet ıssı sultân benem

5 Et ü deri sünük çatan cism eyleyüp diri tutan
Hikmet beşiginde yatan kudret südin emen benem

6 Gerçek ‘âşık gelsün berü gösterelüm togru yolı
Makâm durur gönül şarı ırılmayup turan benem

7 Yiri gögi benüm diyen magrıb maşrık benüm diyen
Denizlere gel kıgıran adum Yûnus ‘ummân benem

F. 140b, T. 50b, K. 102b, YE. 59b, RY. 22b, NO. 180b, Rt. 13, M. 25

195

1 Evvel kadîm önden sona zevâli yok sultân benem
Yidi iklîme hükm idüp yiri gögi dutan benem

2 Ben bu yiri yaradıcak yir üstine gök turıcak
Ulu deniz mevc urıcak Nûh'a tûfân viren benem

3 Kün didüm bu yire turdı gökler dahı karâr kıldı
Yüz bin dürlü âdem geldi getürüp gideren benem

4 Yûsuf ile çâha inen terâzûya altûn vuran
Keffesine basaduran Mısır ıssı sultân benem

5 Sofîyılan sofî olan sûfîyile sâfî olan
Bel baglayup tâ‘at kılan o Kerîm ü Rahmân benem

6 Kâf'dan Kâf'a hükm eyleyen dîvleri hükmine koyan
Yile binüp seyrân kılan bu mülke Süleymân benem

7 Et ü deri endâm çatan ‘âlemlere gönül katan
Âdem tonın tonanuban mülke kadem basan benem

8 Sekiz Uçmak ‘âşıklara köşk ü sarâydur anlara
Mûsâ'layın Tûr Tagı'nda hayrân olup kalan benem

9 Ben ‘âbidem ben ma'bûdam kamu yirlerde hâzıram
Zâlimlerden dâd alıcı miskînleri dutan benem

10 Tapduk diyem cümle dile inanmışam degme kula
Yûnus dahı hod kim ola bu sözleri diyen benem

F. 134b, T. 47a, YE. 64b, K. 99a, NO. 180b, RY. 7a, 59a, M. 23, A. 14.

196

1 Andan berü gönildüm dostıla bile geldüm
Bu ‘âleme çıkıcak bir ‘aceb hâle geldim

2 Ol dost açdı gözümi gösterdi kendözümi
Gönlümdeki râzumı söyledüm dile geldüm

3 Gör ne yuvadan uçdum râzumı halka açdum
‘Işk duzagına düşdüm tutıldum ele geldüm

4 Tuzaga düşen gülmez ‘âşıklar râhat olmaz
Söylerem dilüm bilmez bir ‘aceb ile geldüm

5 Ben bunda geldüm ise ilüme girü gidem
Sanma ki bunda beni altûna mâla geldüm

6 Degülem kâl ü kîlde bu yitmiş iki dilde
Hâlüm ahvâlüm nedür bu mülke sora geldüm

7 Ne hâldeyüm ne bilem duzakdayum ne gülem
Bir garîbçe bülbülem ötmege güle geldüm

8 Gül Muhammed deridür bülbül anun yâridür
Ol gülile ezelî cihâna bile geldüm

9 Mescidde medresede çok ‘ibâdet eyledüm
‘Işk odına yanuban andan hâsıla geldüm

10 Kudret sûret yapmadın feriştehler tapmadın
‘Âlemi halk dutmadın ilerü yola geldüm

11 Yine Yûnus'a sordum eydür Hak nûrın gördüm
İlk yaz güneşi gibi mevc urup toga geldüm

F. 135a, T. 47b, YE. 57b, K. 105a, RY. 24a, 50b, NO. 195b, Ç. 34a.

197
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Erenlerün himmetini ben bana yoldaş eyleyem
Her kancaru varurısam cümle işüm hoş eyleyem

2 Koyam bu dünyâyı gidem çün âhrete sefer idem
Ol Uçmak'da Hûrîleri ben bana yoldaş eyleyem

3 Tene yumışak geymeyem cümlesinden fârig olam
Döşegümi toprak idüp yasdugumı taş eyleyem

4 Uram yıkam nefs evini oda yana hırs u hevâ
El götürem şimden girü nefsile savaş eyleyem

5 Tenüm dahı cânum dahı hîç bilmedi Ene'l-Hak'ı
Şimdiye dek bilmedise şimden girü tuş eyleyem

6 Bugün gülen kişi bunda yarın aglayısar anda
Revân döküp göz yaşını yasdugumı yaş eyleyem

7 Miskîn Yûnus dir çagırur ‘âşıkıyam miskînlerün
Dervîş degülise taşum içümi dervîş eyleyem

F. 134a, T. 47a, YE. 56b, K. 79a, HB. 11b, M. 13, Ç. 45b.

198
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Hîç bilmezem kezek kimün aramuzda gezer ölüm
‘Âlemi bostân eylemiş râyihanın keser ölüm

2 Alur yigidi çagında bülbüli ötmez bâgında
Kimse komaz ocagında yigitleri alur ölüm

3 Bir niçenün bilin büker bir niçenün mülkin yıkar
Bir niçenün yaşın döker var güçini üzer ölüm

4 Birinün alur kardaşın revân döker gözi yaşın
Hiç onarmaz bagrı başın hayır işden bezer ölüm

5 Yigidi koca kılınca komaz kendüyi bilince
Birini koyup gelince gözlerini süzer ölüm

6 Alur yigidi kocayı yakar ananun içini
kızlarun sarı saçını teneşirde çözer ölüm

7 Alur yigidün âlâsın dîvâne ider anasın
Gelinlerün el kınasın topraklara karar ölüm

8 Alur yigidün hâsını döker gözlerin yaşını
Mecnûn ider anasını yüreklerin yakar ölüm

9 Kanı anun sevdük yari kıl tâ‘atun arı yüri
Miskîn Yûnus eydür bunı ejderhâlar yudar ölüm

F. 136a, T. 48a, YE. 60a, Cönk (Ankara Millî Ktp. Nu.1, s. 6).

199
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy kamu derd ehli gelün derd benem ü dermân benem
Kâfirdeki küfr-i nihân mü'mindeki îmân benem

2 ‘Âlemde fitneyi kodum Mansûr'ı kül itdi odum
Dilinde Ene'l-Hak didüm boynındagı urgan benem

3 Yûsuf'daki hüsn ü cemâl Ya'kûb'daki hüzn ü melâl
Gâh bedr olam gâhî hilâl gökde mâh-ı tâbân benem

4 Nemrûd'daki sûret kılan İbrâhîm'i oda atan
Bir kılını yandurmayan od u kül ü reyhân benem

5 Yûnus bu cismüm adıdur cisim anun bünyâdıdur
Adum eger sorarısan bilgil câna cânân benem

B. 30a.

200
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İy gönül bize kerem kıl bile seyrân idelüm
Cân u tenden geçüben gel ‘azm-i cânân idelüm

2 Ten nedür dostun yolında ben anı terk itmeyem
Dost cemâlin görmege gel cânı kurbân idelüm

3 Bu fenâ-ender-fenâyı terk idelüm dost içün
Öz bekâ-ender-bekâ milkinde cevlân idelüm

4 Âsitân-ı mürşidün gel kıble-i cân kılalum
Ol şeh-i şâhlar şâhın gel biz de mihmân idelüm

5 Gel beri tagılmayalum katre-i bârân gibi
Cem' olup deryâlayın gel kasd-ı ‘ummân idelüm

6 Ben anun ‘ışkı şarâbın içmişem her dem-be-dem
Dost cemâlin görmege gel ‘Arş-ı Rahmân idelüm

7 Bu za'îf Yûnus'a çünki bile yoldaş olmadun
İy gönül ol şâhı gel taht-ı Süleymân idelüm

B. 30b, Dîvân, Staatsbiblitohek/Marburg, Ort. 2869. Vr. 32a.

201
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bu fenâ mülkinde ben niçe niçe hayrân olam
Niçe bir handân olan yâ niçe bir giryân olam

2 Geh feleklerde meleklerden dilekler eyleyem
Gâhı ‘Arş' u şems ile gerdün olam gerdân olam

3 Adımum atdum yidi dört on sekiz binden öte
Tokuzı yolda koyup şâh emrine fermân olam

4 Dost ferâh kıldı terâhdan ben teberrâ eyledüm
Sûretâ insân olam hem cân u hem cânân olam

5 Gâh bir müftî müderris gâh mümeyyiz gâh temiz
Gâh müdebbir nâkıs u geh naksıla noksân olam

6 Gah batn-ı Hût içinde Yûnus'ıla söyleşem
Geh çıkam ‘Arş üzere bir cân olam Selmân olam

7 Gâh inem esfellere şeytânıla şerler düzem
Geh çıkam ‘Arş üstine seyrân olam cevlân olam

8 Geh varup bir sır olam hem işidem hem söyleyem
Bir cüvân olup gehi insân olam nisyân olam

9 Gâh ma‘kûlât u meşrû‘ât u takrîr ü beyân
Gâhi maksûrât olam gâh sâhib-i keyvân olam

10 Niçe bir sûretde insân ü sıfatda cânavâr
Niçe bir dilkü olam yâ kurd u yâ arslan olam

11 Niçe bir tecrîd ü tefrîd ü mücerred-münferid
Niçe bir cinnî vü insî yâ niçe şeytân olam

12 Niçe bir ‘ışk meydânında nefs atın segirtdürem
Yâ niçe bir başumı top eyleyüp çevgân olam

13 Birligile bir olam birlik benümle bir ola
Geh dönem deryâ olam katre olam ‘ummân olam

14 Gâh duzahda yanam Firavn'ıla Hâmân'ıla
Gâh Cennet'de varam Gılmân'ıla Rıdvân olam

15 Gâh bir gâzî olam Efreng'ile ceng eyleyem
Geh dönem Efreng olam nisyânıla isyân olam

16 Gâh bir mechûl olam merdûd olam Nemrûd olam
Geh varam Ca'fer olam Tayyâr olam perrân olam

17 Gâh bir nâmî olam ‘ilmile kâm ıssı olam
Cehlile geh yüriyem nâ-kâm olam nâdân olam

18 Geh yıkam gâhî yakam yir yüzini perrân idem
Geh varam ‘Arş'a çıkam hem şâh olam sultân olam

19 Degmeler bu sırra irmezler ledünnîdür ‘azîz
Hızr'ı koyup yolda ben kerrûbıla gerdân olam

20 Niçe bir derdler ile odlara yanam yakılam
Niçe bir şâkir olam zâkir olam mihmân olam

21 Yâ niçe bir dostıla ol ben olam ben ol olam
Yâ niçe ırak düşem mahzûn olam ahzân olam

22 Terk idem nârıla hâki bâdı nârı aslına
Şeş cihetde ben çıkam bî-ten olam bî-cân olam

23 Niçe bir Cercîs ü Bercîs olam u Mirrîh olam
Niçe bir Câlinûs u Bukrât olam Lokmân olam

24 Bu tokuz arslan u yidi evren ü dört ejdehâ
Bunlarunla ceng idem Rüstem olam destân olam

25 Bir demî âsûde bir dem gafletile hurd u hâm
Bir demî âşüfte olam Mecnûn olam hayrân olam

26 Gönlümün gencine rencler irmedin bir yol bulam
Yâ Hû deryâya girem bî-reng ü bî-elvân olam

27 Cânile ‘ârif olup senlik ü benlik terk idem
Geh varup dilsüz olam ögsüz olam hayvân olam

28 Çün di dirler n'ideyin dimezse yanar cân u ten
Ben dahı dürler dökem dosta hezâr destân olam

29 Kâr olam bî-kâr olam ‘âriflere esrâr olam
Geh dönem gerdân olam güftâr olam Nu‘mân olam

30 Geh varam balçık olam geh dönüben gird-i hâk
Geh varam gevher olam yâkût olam mercân olam

31 Âdemîlikden çıkam uçam melekler mülkine
Levn olam bî-levn olam geh kevn olam bî-kân olam

32 Geh mutî' olam Hudâ'nun emrine bin cân ile
Geh dönem ‘âsî olam Mûsî olam ‘İmrân olam

33 Geh varam Dâvud olam çıkam Süleymân tahtına
Geh gine güm-râh olup vaslı koyup hicrân olam

34 Gâh zindândan çıkam âzâd olam âbâd olam
Geh gine derbân olam mahbûs olam zindân olam

35 Dâr olam girdâr olam ber-dâr olam Mansûr olam
Cân olam hem ten olam hem în olam hem ân olam

36 Geh beyâbân (u) harâb u geh serâb u geh türâb
Geh gine ma‘mûr olam geh çetr ü geh sayvân olam

37 Gâh ‘izzetle varup mü'mîn olam devletlü ben
Geh varam rükkân olam rehber olam ruhbân olam

38 Geh dönem hâmûş olam geh cûş idem geh hûş olam
Geh dönüp pür-rengilen hem bâg u hem bostân olam

39 Gâh varam bir sâz olam bir söz olam pür-sûz olam
Geh varam imkân olam îmân olam ihsân olam

40 Dem olam Âdem olam ‘âlem olam ‘âlemde ben
Dem olam bî-dem olam hem nâm olam hem nân olam

41 Yûnus'a Tapdug u Saltug u Barak'dandur nasîb
Çün gönülden cûş kıldı ben niçe pinhân alam

42 Yûnus imdi bu sözi sen ‘âşıka di ‘âşıka
Kim sana ben sıdk olam hem derd ü hem dermân olam

43 Gâh hâlis ü gâh muhlis olam uş Furkân'ıla
Gâh Rahmâni'r-Rahîm yâ Hayy u yâ Mennân olam

44 Geh dönem bir şems olam zerremde yüz bin ‘Arş ola
Geh yine tugyân olam ‘âlemlere tûfân olam

45 Evveli Hû âhiri Hû yâ Hû illâ Hû olam
Evvel âhir ol kala vü men aleyhâ fân olam

F. 136b, T. 48b, K. 52b, NO. 184a, YE. 59a M. 1, Ç. 39b.

202

1 Ben seni sevdügümi işitsünler hâs u ‘âm
Söyleşenler söyleşsün sensüz dirligüm harâm

2 Kim senün lezzetünden cânı dad almazısa
Yürür bir cânsuz sûret ‘âlem halinden bî-gam

3 Ben bu dem seni gördüm niçesi sabr eyleyem
Seni bir dem görmege müştâkdur cümle ‘âlem

4 Seni seven kişiye ne hâcet Hûr u Kusûr
Seni sevmeyen câna Tamu'dur cümle makâm

5 İki cihân varlıgı ger benüm olurısa
Sensüz bana gerekmez iş senünledür tamâm

6 Bin yıl ‘ömrüm varısa harc idem bu kapuda
Gerçek ben ‘âşıkısam gerek bu yolda ölem

7 Bana sen geregisen n'iderem kendözümi
Ger ben sen oldumısa ben beni yavu kılam

8 ‘Âlemlerün arzûsı seni bulmagiçündür
Ben seni bulmışiken sensüzin nite olam

9 Çok sorarlar Yûnus'a niçe ‘ışk esrükligi
N'itsün ezel bezminde öyle çalındı kalem

F. 141a, YE. 58b, K. 125a, NO. 188a, RY. 45b, M. 33.

203
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Beni anmaklıga benden farigvam
N'iderem anuban bes ne lâyıkvam

2 Benüm yoldaşlıgum edebe sıgmaz
Edebsüz kişiye niçün refîkvam

3 Cihâna düşmişem elsüz ayaksuz
Mekândan katı bu hâle ırakvam

4 Bu cümle egleyen döküldi kaldı
Ne esrük ne humâr ne hod ayıkvam

5 Ne sabr u meskenet ne hod becid iş
Ne adım adaram ne hod tarîkvam

6 Bugün cihâna geldüm uş giderem
Sanasın bir eve kondum konakvam

7 Kanı Yûnus kanı cünbiş harekât
Ne ser-mâyem ola ne var ne yokvam

F. 141b, T. 51a, K. 80b, M. 14, Ç. 57b.

204
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Her kancaru dönerisem 'ışkıladur işüm benüm
Oldur gönülde teşvîşüm hem 'ışkdur yoldaşum benüm

2 'Işksuzlara göynür özüm anunçün fâş olur râzum
Göricegiz 'âşıkları kaynar içüm taşum benüm

3 Bu ‘ışk bize Rahmânîdür hem cânumuzun cânıdur
Anun içün şeytânıla her dem bu savaşum benüm

4 Benüm cânum bir kuş durur gevdem anun kafesidür
Dostdan haber gelicegiz bir gün uçar kuşum benüm

5 Geldüm dünyâyı seyr itdüm ya bugün ya yarın gitdüm
Ben bunda eglenimezem bunda bitmez işüm benüm

6 Yûnus eydür ben ‘âşıkam hem ‘âşıkam hem sâdıkam
Bu ayruk ‘âşıklar gibi yokdur arâyişüm benüm

YE. 61b, RY. 7a, 64a, K. 152a.

205

1 Ben ol yârı sevdügümi niçe bir gizleyübilem
Gönlüme sıgmaz n'ideyin meger râzum ile diyem

2 Dil tutuban yüridügüm yadlıguma delîl imiş
Yakam yadlık perdesini hicâbumı ben giderem

3 Anunıla ahvâlümi ‘âlemlere bildüreyin
Çagıruban muştulayam ‘âlemi üstüme direm

4 ‘Âşıklarun gönli gözi ma'şûkaya açık olur
Ben gönlümi kul eyleyem bâşed ki ma'şûka irem

5 Cânum kurbân kılam ana ger cân kabûl kılurısa
Kaçanısa ölesiyem niçe bunda diri turam

6 Şükrâne cânum üstine ben dost içün ölürisem
Ölmek lâzımdur kamuya ben ölmedin kanca varam

7 Ol dostıla benüm işüm ölmegile bitmeyiser
‘Amelümdür bile varur topraguma tuta girem

8 Kamularun ‘amelidür Münker-Nekir olup gelen
Benüm ‘amelüm dostıdı ‘amelümi tuta varam

9 ‘İlm ü ‘amel sözi degül Yûnus dili söyledügi
Dil ne bilür dost haberin ben dostıla niçe birem

F. 141a, T. 51b, YE. 58b, K. 125a, NO. 188a, RY. 44a, M.
32.

206

1 Niteki ol ma'şûkıla ben râzumı bir eyleyem
Gark olam müşâhâdeye hakdur kim nefîr eyleyem

2 Kimdür ki anı görüben gizlenübile ahvâli
Göster bana ol kişiyi ben dahı el-bir eyleyem

3 Bu halâyık eydür bana sakla anı cân içinde
Bir zerresi yüz-bin cihân eyit niçe sırreyleyem

4 Gör Mûsî'ye Tûr içinde bir tecellî neler kılur
Yir gök tolu tecellîdür yâ ben niçe sabr eyleyem

5 Şunun gibi çâpük-nazar bir Mûsî'den yüz bin Mûsî
Ser-mest ü hayrân kamusı ben niçe tedbîr eyleyem

6 Hâcet degül ‘âşıklara Tûr'da münâcât eylemek
Ben kandasam dost andadur her bir yiri Tûr eyleyem

7 Benümile dostdan artuk hîç bir nesne bâkî degül
Günümi ol harca sayam dünümi şeb-gîr eyleyem

8 Hidâyet irdi kamuya hevâsından geçmezlere
Tevfîk yüzin yire urup ‘ışkumı şîr-gîr eyleyem

9 Muhakkikler göre durur Yûnus gözile gördügin
Düşüm degül söyledügüm necm ile ta'bîr eyleyem

F. 143a, T. 52a, YE. 59b, Ç. 45a.

207

1 Teferrüc eyleyü vardum sabâhın sinleri gördüm
Karışmış kara topraga şu nâzük tenleri gördüm

2 Çürimiş toprak içre ten sin içinde yatur pinhân
Boşanmış tamar akmış kan batmış kefenleri gördüm

3 Yıkılmış sinleri tolmış hep evleri harâb olmış
Kamu endîşeden kalmış ne düşvâr hâlleri gördüm

4 Yaylalar yaylamaz olmış kışlalar kışlamaz olmış
Bar dutmış söylemez olmış agızda dilleri gördüm

5 Kimisi zevk ü ʻişretde kimi sâz u beşâretde
Kimi belâ vü mihnetde dün olmış günleri gördüm

6 Sogulmış şol kara gözler belürsüz olmış ay yüzler
Kara topragun altında gül diren elleri gördüm

7 Kimi boyun burup yatmış tenini topraga katmış
Anasına küsüp gitmiş boyun buranları gördüm

8 Kimi zâri kılup aglar zebânîler cânın taglar
Dutuşmış sinleri oda çıkan dütünleri gördüm

9 Yûnus imdi bunı gördi anı bize haber virdi
ʻAklum şaşdı ögüm dirdi nitekim bunları gördüm

F. 143b, T. 52b, NO. 192a.

208

1 Hak'dan nazar oldı bana Hak kapusın açar oldum
Girdüm Hakk'un haznesine dürr ü gevher saçar oldum

2 Devlet tâcı başa kondı ‘ışk kadehin bana sundı
Susadugumca ben dahı her dem anı içer oldum

3 Esritdi ‘ışka düşürdi ben hamıdum ‘ışk bişürdi
‘Aklum başuma divşürdi hayrı şerden seçer oldum

4 Hayra döndi benüm işüm endîşeden âzâd başum
Nefsüm başını kesüben şer işlerden kaçar oldum

5 Kesildi nefs başı öldi fısk u fesâd işler kaldı
Hak'dan bana nazar oldı kanatlandum uçar oldum

6 Uçdum bir hoş yire kondum bu dünyâyı bâkî sandum
İy yârânlar ben usandum kondum gine göçer oldum

7 Göçenler menzile yitdi vardı anda karâr itdi
Geçdi ‘ömür kavil yitdi varlıgumdan nâ-çâr oldum

8 Cânum nâ-çârıdı bunda kalmışıdum bu zindânda
Gel didiler vardum anda varlıgumdan geçer oldum

9 Yûnus Hakk'a bilişeli cân u gönül virişeli
Şol Tapdug'a irişeli gizlü râzum açar oldum

F. 144b, T. 53a, RY. 20b, YE. 66a, K. 206b, M. 75.

209
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Kanı bana sabr u karâr senün sözüni dinleyem
Kanı bana ‘akl u bili tuydurmadın seni sevem

2 Kanı bana ol havsala kim hâlümi bilmeyeler
Kanı bana zûr u kuvvet kim senün ‘ışkuna döyem

3 Cânum seni seveliden benüm hâlüm hâle döner
Kanı bana usûl-i dîn ‘ilmün edebin ögrenem

4 ‘İzzet ü erkân eyü ad ‘ışk yolına noksân durur
Ben n'iderem eyü adı çün terbiyet ‘ışkdan yirem

5 Gerçek sana ‘âşıkısam ‘ârlanmaklık nemdür benüm
Şükrâne cânumı virem ger melâmet tonın geyem

6 Zühd ü tâ‘at usûl-i din ‘ışk haddinden taşra durur
Nisbet degüldür ana hem secde vü rükû‘ u kıyâm

7 Dost sûreti gözgü durur bakan kendü yüzin görür
Gelsün o kendüsüz gelen ben râzumı ana direm

8 Cân gözile bakan görür Yûnus gözile gördügin
Yohsa yaban gözi ile kimseneye ne söyleyem

YE. 67a, RY. 29a, K. 170b, M. 56, Ç. 48b.

210
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Dostdan bana haber geldi turayım andan varayım
Kurbânlıga bu cânumı vireyim andan varayım

2 Şol bir iki arşın bizün ne yini var ne yakası
Kaftân idüben egnüme sarayım andan varayım

3 Cân alıcı hod geliser emâneti vir diyiser
Ben emâneti ıssına vireyim andan varayım

4 Gitdi cânum kaldum eyle nâ-çâr olup girdüm yola
Dostlar şâd oldugın bile göreyim andan varayım

5 Münker ü Nekir geliser yir ü gök ünle tolısar
Ben bunlara cevâbını vireyim andan varayım

6 Yazugum çok günâh öküş yürür idüm dünyâda hoş
İtdüklerümün hisâbın vireyim andan varayım

7 Besledügüm nâzük teni terk itmeyem dirdüm anı
Kara topraga ben anı koyayum andan varayım

8 Ben bu ‘ömür hırmenini dögdüm getürdüm uş yine
Yûnus eydür bu dükkânı direyim andan varayım

RY. 15b, YE. 77b, K. 199a, RY. (Mecmûa) 5b.

211
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Ol Kâdir-i Kün feyekûn lutf idici Sübhân benem
Kesmedin rızkını viren cümlelere sultân benem

2 Nutfeden Âdem yaradan yumurdadan kuş düreden
Kudret dilini söyleyen zikr eyleyen Sübhân benem

3 Kimini zâhid eyleyen kimini fâsık eyleyen
‘Ayıblarını örtüci delîlile burhân benem

4 Bir kulına atlar virüp ‘avret ü mâl çoklar virüp
Hem birinün yok bir pûlı rahm idici Rahmân benem

5 Benem ebed benem bekâ ol Kâdir ü Hay mutlaka
Hızır ola yarın saka anı kılan Gufrân benem

6 Dört dürlü nesneden hâsıl bilün benem uşda delîl
Odıla su toprag u yil bünyâd kılan Yezdân benem

7 Ete deri sünük çatan ten perdelerini dutan
Kudret işüm çokdur benüm hem zâhir ü ‘ıyân benem

8 Hem bâtınam hem zâhirem hem evvelem hem âhirem
Bu cümlesini yaradup hem tertîbi kılan benem

9 Yokdur arada tercemân andagı iş bana ‘ıyân
Oldur bana viren lisân ol denize ‘ummân benem

10 Bu yiri gögi yaradan bu ‘Arş'ı Kürs'i durudan
Bin bir adı vardur Yûnus ol sâhib-i Kur'ân benem

NO. 180a, K. 140a, RY. 67b, B. 25b, M. 41.

212
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Bu cümle erkânı koyup birlik yolun tutan benem
Hırs u tama‘ bende ırak hem arduma atan benem

2 Bakan benem gören benem alan benem viren benem
Ne Cebrâîl ne Mikâîl İsrâfîl'i kılan benem

3 Yidinci kat yirlerde (ben) sekizinci at göklerde (ben)
Bu söylenen dillerde (ben) hükmi tamâm kılan benem

4 Emrile bulut oynadan yirde bereket kaynadan
Elümde kudret şinigi halka rızkın viren benem

5 Bir karâra tutdum karâr benüm sırruma kim irer
Câhil beni kanda görür gönüllere giren benem

6 Çagram himmet leşkerine dirile dost işigine
‘Arş önünde ‘aklumıla hıdmet kılup turan benem

7 Gök yüzinde ferişteler Yûnus ne kasd ider bular
Dek turmazsa ferişteler ‘Arş'a çomak uran benem

8 Delü oldumıdı Yûnus ‘ışk oldı bana kulavuz
Hazret'e degin yalunuz yüzi süri viren benem

NO. 180b.

213

1 İy dost ‘ışkun denizine girem gark olam yüriyem
İki cihân meydân ola devrânum sürem yüriyem

2 Girem denize gark olam ne elif ü mim dal olam
Dost bâgında bülbül olam gülleri direm yüriyem

3 Bülbül olubanı ötem gönül olam cânlar ütem
Başumı elümde tutam yoluna varam yüriyem

4 Bülbül olubanı gidem iy niçe gönüller güdem
Yüzüm ‘ışkıla dem-be-dem topraga sürem yüriyem

5 Şükür gördüm dîdârunı aşdum visâlün yarını
Bu benlik senlik şârını terkini uram yüriyem

6 Yûnus'dur ‘ışk âvâresi bî-çâreler bî-çâresi
Sendedür derdüm çâresi dermânum soram yüriyem

YE. 68a, RY. (Mecmûa) 10a.

214

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Ger râzumı söylerisem kimse dilüm bilmez benüm
Eger sabır eylerisem gönlüm karâr kılmaz benüm

2 İy uslular iy uslular siz eyidün ben n'ideyüm
Ol dost yüzin göreliden ‘aklum başa gelmez benüm

3 Bunun gibi tertîbile işüm niçe başa vara
Elümden iş kaldıyısa cânumdan iş kalmaz benüm

4 Ne usluyam ne delüyem neye benzer işüm benüm
‘Işk denizine gark olup gönlüm gözüm toymaz benüm

5 Bu mahabbet odı benüm yüregümde yana durur
Denize gark olurısam söynüp hatâ kılmaz benüm

6 Yıl on iki ay ‘ışk odı içümde uş yanup durur
Yandugunca artar kokum devrüm geçüp solmaz benüm

7 Cümle Hak'a yol vardılar sabrıla Hakk'a irdiler
‘Işkun aslı oddan durur sabrumıla olmaz benüm

8 Niçe eyitdüm gönlüme var sabır eyle dek otur
Şol dem dahı bed-ter olur ögüdümi almaz benüm

9 Bu Yûnus'un çün sûreti ölüp toprak olurısa
Bâtınumdan ‘ışk sevgüsi bilün ki hîç gitmez benüm

YE. 56b, K. 188a, RY. 57b, NO. 195a, Rt. 13, M. 66, Ç. 43a.

215
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Senden gelür cevr ü cefâ ben âh u vâh itmeyeyüm
Düşmişem ‘ışkun odına yanup niçe dütmiyeyüm

2 Uş yürüyem yana yana top cigerüm döndi kana
‘Işkundan oldum dîvâne niçe zârı kılmayayum

3 Senün ‘ışkun denizine düşübeni gark olayum
Kimsenem yok elüm ala koma beni batmayayum

4 Sekiz Uçmagun Hûrîsi gelürise bir araya
Sana ümmet olmayanı ben anlara katmayayum

5 Yûnus Emre sen bu sözi yüz bin dirisen az-ola
İşidenler ‘âşık ola iñende uzatmayayum

YE. 68a, B. 29b.

216
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy ehl olan eydün bana ben niçesi döleneyim
Ne dürlü tedbîr ideyüm ya niçe sagınç sanayım

2 Cânumda ol büt bitüpdür gönülümi ol tutupdur
Hey beni ol avutupdur ayruk neye baglanayım

3 Öyle idüpdür ol beni seçemezem dünden güni
Alsun teni utsun cânı kon ben ana aldanayım

4 Ben gevheriyem kânum ol ben bir kulam sultânum ol
'Aklum u cânum gönlüm ol andan niçün usanayım

5 Ansuzlıgum bana harâm andan durur nakdüm tamâm
Buncılayın lutf u kerem kanda bulup dinleyeyüm

6 Oldur bana Yûnus diyen oldur benüm bagrum delen
Oldur beni bensüz koyan hem ben olam bu ben neyim

NO. 190b.

217
1 Dost bakalı yüzüme ben şehi görüp geldüm
Ol yüce yücesine bî-gümân irüp geldüm

2 Esrikligüme bakma adum delüye takma
Esrikligüm ezelden 'işreti sürüp geldüm

3 Ezelden bileyidüm *Elest*'de *Belâ* didüm
Ol kadîmî denizden sil olup akup geldüm

4 'İşretüne irmişem sala diyü durmışam
Cânı dîn ü îmânı şükrâne virüp geldüm

5 Nûr bana ‘Îsâ oldı erenler du‘â kıldı
Niçe kezin toprakdan ben öri turup geldüm

6 Mansûr eydür Ene'l-Hak dir sûretün oda yak
Dinüz dâra gelsünler ben dârı kurup geldüm

7 Sorman Yûnus'dan haber dost kandasa anda var
Haberi gören virür ben anı görüp geldüm

YE. 68a, NO. 188a.

218
Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zamân geçdi devir döndi
Salâdur kudse gidelüm
Bu cihâna gelen gitdi
Salâdur kudse gidelüm

2 Sâlihler kalmadı gitdi
Bu cihânı fesâd tutdı
Bu cihânun işi bitdi
Salâdur kudse gidelüm

3 Şeyâtîn fırsatın buldı
Gönül kararuban öldi
Eyi dirlik kesâd oldı
Salâdur kudse gidelüm

4 ‘Âlimler okıyup tutmaz
Halkı görüben gözetmez
Gönüllerde safâ bitmez
Salâdur kudse gidelüm

5 Emr-i ma‘rûf bu dem kaldı
Bid‘at gelüp sünnet öldi
Nasîbli nasîbin aldı

Salâdur kudse gidelüm

6 İ Yûnus sen sözün bilgil
Öz hâlüne nazar kılgıl
Ölüm gelmezdin ön ölgil
Salâdur kudse gidelüm

B. 28a.

219
Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Yüz bin cefâ kılsan bana
Senden yüzüm döndürmezem
Cânum dahı alurısan
Senden yüzüm döndürmezem

2 Seni severem cânıla
Kul olmışam fermânıla
And içerem Kur'ân'ıla
Senden yüzüm döndürmezem

3 Kilîseye dirsen girem
Nakûs dahı dirsen çalam
'Âşıklara yokdur kalem
Senden yüzüm döndürmezem

4 'Îsâ mısın Mûsâ mısın
Yâ Yûsuf-ı Ken'ân mısın
Va'llâh ki cânlar cânısın
Senden yüzüm döndürmezem

5 Yûnus gerçek 'âşıkısam
Hak yolına sâdıkısam
Hıdmetlere lâyıkısam
Senden yüzüm döndürmezem

Ç. 37b, DAY. 104.

220

1 Ben bu yurtlu degülem bunda durup n'iderem
Niçe niçe tutsaklu tuzak üzdüm giderem

2 Ben ol kimseyem ki fertişteh baş indürür
Allâh ile ‘ahdüm var ol ‘ahdümi güderem

3 Ol ‘ahdümi ondum uş kimündür benüm işüm
Niçe bir dahı ben bunda nefs eynini iderem

4 Pâdişâh olan kişiye sekbân olmak olmaya
Çün n'ideyüm ben dahı mihnet dadın dadaram

5 Atamı yidi dirler anamı dört bilürem
Atam anam birimiş niçün gussa yudaram

6 Yidiyile ikiden on sekizden on dörtden
On ikiden on birden öte adım ataram

7 Ben niçe sag işleri yolda koyup gitmişem
Ol agacun budagın budar oldum budaram

8 Yidi zindân kapusın Yûnus soynuban çıkdı
Kalmaya sensüz dahı ben gussadan yadaram

A. 15.

221

1 İlk adum Yûnus'ıdı adumı ‘âşık dakdum
Terk itdüm ud u edeb şöyle haber bırakdum

2 ‘İzzete kalmış iken ‘âşıklık nemdür benüm
Ben kendü elümile yüzüme kara yakdum

3 Ne bucak var elümde tekye kılam ben ana
‘Âşıklar hânmânını buşla boynuma dakdum

4 Benüm gibi bâzirgân kim sagıncıla bayır
Bir pûla gücüm yitmez Mısır metâ'ın çatdum

5 ‘İsî yarım igneyle yol bulmadı Hazret'e
Benüm bunca dilekle ya kanda sıgar rahtum

6 'Âşıklar mezhebinde şermisâr oldı Yûnus
‘Âşık ma'şûka irdi ben dünyâya kayıkdum

YE. 59a, RY. 72a, K. 132a, M. 36.

222

1 Girdüm ‘ışkun denizine bahrileyin yüzer oldum
Geşt idüben denizleri Hızır'layın gezer oldum

2 Cemâlüni gördüm düşde çok aradum yayda kışda
Bulımadum tagda taşda denizleri süzer oldum

3 Sordum deniz balıgına ırak degül salıgına
Girdüm gönül sınugına gönülleri düzer oldum

4 Gönlümüz oldı ulu şâr o şâr gibi yâ kanda var
Haznesinden aldum gevher dükkân yüzin bezer oldum

5 Ben ol dükkândâr kulıyam cevherler ile tolıyam
Dost bâgınun bülbüliyem budakdan gül düzer oldum

6 Ol budakda biter îmân îmân bitse gider gümân
Dün-gün işüm budur hemân nefsüme bir Tatar oldum

7 Cânum bu tene gireli nazarum yokdur altûna
Düşdüm ayaklar altına topraklayın tozar oldum

8 Tenüm toprak tozar yolca nefsüm iltür beni önce
Gördüm nefsün burcı yüce kazma aldum kazar oldum

9 Kaza kaza indüm yire gör bu nefsi yüzi kara
Hürmeti yok Peygamber'e bendlerini bozar oldum

10 Bu nefsile dünya fânî pes dünyâya gelen kanı
Aldadun iy dünyâ beni işleründen bîzâr oldum

11 Yûnus turdı girdi yola kamu gurbetleri bile
Kendü cigerüm kanıla vasf-ı hâlüm yazar oldum

K. 180b, YE. 66b, RY. 71a, B. 25b, M. 61.

223

1 Bu cihâna gelmedin ma‘şûkıla bir idüm
Kul huva'llâh sıfatlu bir bî-nişân nûr idüm

2 Ol dem ki dirligidi Hakk'ıla birligidi
Ol pâyânsuz devirde ne Mûsî ne Tûr idüm

3 Bile idüm Hazret'de ol bî-kıyâs kudretde
Ne şerîküm varıdı ne kimseyle yâr idüm

4 Yir gök yaradılmadın Kâlû Belâ dinmedin
Levh-kalem çalınmadın Mi‘râc'a kâdir idüm

5 Niçe kez geldüm gitdüm delim sûret yaratdum
Bu şimdiki devrede Yûnus'a aldar idüm

NO. 181a, B. 29b. A. 14.

224

1 Beni bunda viribiyen bilür ben ne işe geldüm
Karârum yok bu dünyâda giderem yumışa geldüm

2 Dünyâya çok gelüp gitdüm erenler etegin tutdum
Kudret ünini işitdüm kaynayuban cûşa geldüm

3 Serd söz ile gönül yıkdum od oldum cânları yakdum
Sırrumı ‘âleme çakdum bu halka temâşâ geldüm

4 Ben oldum İdrîs-i derzi Şît oldum tokıdum bizi
Dâvûd'un görklü âvâzı âh idüp nâlişe geldüm

5 ‘Âşık oldum şol ay yüze nisâr oldum bal agıza
Nazar kıldum kara göze siyâh olup kaşa geldüm

6 Mûsâ oldum Tûr'a vardum koç olup kurbâna geldüm
‘Âli olup kılıç saldum meydâna güreşe geldüm

7 Deniz kenârında ova kuyuda işleyen koga
‘Îsâ agzındagı du‘â oluban ben işe geldüm

8 Ay oldum ‘âleme togdum bulut oldum göge agdum
Yagmur olup yire yagdum nûr olup güneşe geldüm

9 Kâl ü kîlden geçenlere yolda gözin açanlara
Anlayuban seçenlere vak‘a olup düşe geldüm

10 Benem dertlüler dermânı benem ol ma'rifet kânı
Benem Mûsî-i İmrânî Tûr Tagı'ndan aşa geldüm

11 Yolum sana oldı turak sabahın söyleyendür Hak
Yûnus Emre dilinde Hak olup dile düşe geldüm

NO. 180b, YE. 64a, K. 155b, RY. 25a, Rt. 15, A. 13, M. 48, Ç. 33a.

225

1 İy dervîş diyen bana nem durur dervîş benüm
Dervîşlik yaylasında hareketüm kış benüm

2 Kendözümi görürem sallanuban yürürem
Bugz u kibr ü ‘adâvet gönlümi almış benüm

3 Dervîş adın idindüm dervîş tonın tonandum
Yola bakdum utandum hep işüm yanlış benüm

4 Şeyhüm kamudan ulu yolda uludan ulu
Gönlüm idi kaygulu nefsüm âsâyiş benüm

5 Hırkam tâcum gözlerem fâsid işler işlerem
Her yanumdan gizlerem bin bir fâsid iş benüm

6 Yoldan haber sorarlar eydürem inanurlar
Kalbüm sâfî sanurlar vay ne düşvâr iş benüm

7 İçerüme bakarsan buçuk pulluk nesne yok
Taşramun gavgâsından ‘âlemler tolmış benüm

8 Sûretüm güler halka kanı ya kullık Hakk'a
Bu dirligüme baka hep işüm yanlış benüm

9 Yûnus eydür yârenler iy gerçegüm erenler
Bu yolda olan hâller Allâh'a kalmış benüm

YE. 65a, NO. 183b.

226

1 Denizler olsa bir kadeh susalıgum kanmaz benüm
İnildümi yenemezem gözüm yaşı dinmez benüm

2 Uş yine Mansûr kadehin ma‘şûka sundı elüme
Dört yanumdan od urdılar kimse hâlüm bilmez benüm

3 Yana yana kül oluban sen ma‘şûkanun yolına
Günde bin kez yanarısam dostdan yüzüm dönmez benüm

4 Cânum ‘ışkun külüngine Ferhâd olup dutdum başum
Dâim taşları keserem Şîrînüm hîç sormaz benüm

5 Gel varalum bizüm ile tâ giresin bâgçelere
Ma‘mûr olmış bostânlarum agyâr gülüm dirmez benüm

6 Bizüm ilün bâgçeleri turmaz öter bülbülleri
Açılmış tâze gülleri gülistânum solmaz benüm

7 Yûnus eydür iy sultânum ‘ışk odına yandı cânum
Virsen eger dermânını ayruk cânum ölmez benüm

YE. 57b, 69a, HB. 17b, Rt. 14, Ç. 42b.

227

1 Eyle sanman siz beni kendözümden gelmişem
Yâ kendü gönlüm ile bu kafese girmişem

2 Uşadam bu kafesi yıkam hırs u hevesi
Za‘îf kılam bu nefsi tâ asluma ulaşam

3 Bilmezem aslum nedür ata hod bahânedür
Ezel ana karnında kan yiyüp dirilmişem

4 Kan degül benüm aşum hırs u hevâ yoldaşum
Hazret'e uçar kuşum meger tene girmişem

5 Gâh mü'minem tâ'atde dem-be-dem münâcâtda
Gâh rindem harâbâtda ben bir ‘aceb kolmaşam

6 Hikmet ile bak bana tâ ‘ıyân olam sana
Zirâ ben bu sûretde yüz bin dürlü gelmişem

7 Yûnus Emre sen kanda kalmayasın zindânda
Zindân kanda ben kanda kimün mâlın yimişem

NO. 190b, YE. 63b, 69a.

228
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Eyyûb'am dil mübtelâyam derde dermân isterem
‘Âşıkam dil-hastayam câna cânân isterem

2 Ya‘kûb'am agladum Yûsuf içün çekdüm firâk
Yûsuf'am zindân içinde fazl-ı Rahmân isterem

3 Mûsâ'nun Tûr'ına vardum dost cemâlin görmeyi
Gitdi ‘aklum nâgeh ol dem sırr-ı Sübhân isterem

4 Bir mekâna varmışam ki ol benüm yurdum degül
Hızr'ıla zulmete irdüm Âb-ı Hayvân isterem

5 Defter-i ‘amâlümi yüklendüm itdüm ‘azm-i râh
Menzil-i maksûda Hak'dan emr ü fermân isterem

6 Yûnus Emrem kimseler hîç bilmedi hâlüm benüm
Hâlümi ‘arz itmege bir merd-i ‘irfân isterem

Ç. 36a, DAY. 118.

NUN

229
1 Kullukdan ırag olma sultân göresin birgün
Göstere cemâlini hayrân olasın birgün

2 Gel beri kulum diyüp kalbüne nazar salup
Câm-ı ebedî sunup hayrân olasın birgün

3 Tâlib meseli ırmak mürşid meseli deryâ
Seyr ü seferi hoş gör ‘ummân bulasın birgün

4 Kıldıysa tenün kısmet cânun bulısar vahdet
Derdün varısa n'oldun dermân bulasın birgün

5 Bî-çâre za'îf Yûnus neye hased idersün
Kamu esbâbunı döküp 'uryân olasın birgün
B. 9a.

230
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bugün sohbet bizüm oldı bize bizüm diyen gelsün
İçürdi 'ışk bize şehdin nûş eyleyüp yudan gelsün

2 Kanâ'at hırkası içre selâmet başını çekdüm
Melâmet gönlegin biçdüm 'ârif olup geyen gelsün

3 Bu 'ışk meydânı içinde çagurdum bir âvâz itdüm
Müezzinlik bizüm oldı îmâm oldum uyan gelsün

4 Bu 'ummânda delim dürlü güher vardur ele girmez
Bahâsuz inci bulunmaz câna başa kıyan gelsün

5 Sûret nakşın gidermekle gönül mülki temiz olmaz
Akar rahmet suyı çaglar gönül kirin yuyan gelsün

6 İ dostlar işidün sözüm dün itmişem bu gündüzüm
Ben yavı kıldum kendözüm bu Hak yola giren gelsün

7 Yûnus miskîn anı görmiş eline hem dîvân almış
'Âlimler okıyamamış bu ma'nîden tuyan gelsün

K. 180b, RY. 70b, Ç. 58b, A. 18, Mecmûa (Millî Ktp. Nu: 204, s. 155).

231
1 Biz dünyâdan gider olduk kalanlara selâm olsun
Bizüm içün hayır-du'â kılanlara selâm olsun

2 Ecel büke bilümüzi söyletmeye dilümüzi
Hasta iken hâlümüzi soranlara selâm olsun

3 Tenüm ortaya açıla yakasız gönlek biçile
Bizi bir arı vechile yuyanlara selâm olsun

4 ‘Azrâîl alur cânumuz kurur tamarda kanumuz
Yayıcagız kefenümüz saranlara selâm olsun

5 Gider olduk dostumuza iremedük kasdumuza
Namâz içün üstümüze duranlara selâm olsun

6 Sözdür söylenür araya kimse döymez bu yaraya
İltüp bizi makbereye koyanlara selâm olsun

7 Bunda hep gelenler gider hergiz gelmez yola gider
Bizüm hâlümüzden haber soranlara selâm olsun

8 ‘Âşık oldur Hakk'ı seve Hak derdine kıla devâ
Bizüm içün hayır-du‘â kılanlara selâm olsun

9 Miskîn Yûnus söyler sözi kan yaşıla toldı gözi
Bilmeyen ne bilsün bizi bilenlere selâm olsun

B. 46b.

232
Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün

1 Ol göz ki seni gördi ol niye nazar itsün
Şol cân ki seni tuydı tende ne karâr itsün

2 Işkuna düşen ‘âşık derdüne yanar her dem
Vaslundur ana dermân hekîm ne tîmâr itsün

3 ‘Işkun ezelî şâhum yoklukda komış varı
Bu remzi duyan ‘âşık yoklugı şikâr itsün

4 Sen bir ganî sultânsun bî-hadd ü bî-pâyânsun
Vasfun kaleme sıgmaz dil niçe şümâr itsün

5 Bu çeşniyi tadana bu gevheri yudana
Derdüne düşen câna hekîm ne tîmâr itsün

6 Gerçek sana kul olan gönlini sana viren
Kendüde seni bulan kancaru sefer itsün

7 Bu sırrı duyan kanı key ‘ârifise cânı
Açıldı güher kânı alana haber itsün

8 Bu yolda muhkem durduk nefsin boyunın urduk
Sen şâha gönül virdük düşmân ne zafer itsün

9 İmdi key Yûnus kalmış hazretde yüzi kara
Çün nesnesi yok müflis neyile bâzâr itsün

10 N'itsün bu Yûnus n'itsün bu yola niçe gitsün
Gönlini sana virüp gözlerin humâr itsün

RY. 33b, RY. (Mecmûa) 5a, Mecmûa (Ankara Millî Ktp. Nu: 442, s. 75), Ç. 58a.

233

1 Evvel kadîmden geldüm yir gök yaradılmazdan
‘Arş-kürsî levh ü kalem hîç dahı anılmazdan

2 Dostıla sohbetdeydüm içerü halvetdeydüm
Âdem niçe nesnedür hîç dahı anılmazdan

3 Yüz bin yigirmi dört bin cânlar cânum içinde
Gizlü Muhammed cânı dahı içerü bizden

4 Hem cânlar ana perde ol nûr içinde nûrda
‘Işk anda kadîm durur cânlara ayrılmazdan

5 ‘Işkdur Hakk'un varlıgı yir ü gök ma‘mûrlıgı
‘Işk bizi pertev itdi her biri birimüzden

6 Evvel Âdem yaratdı sonra peygamberleri
Âhir Muhammed nûrı balkıdı içümüzden

7 Âdem atadan berü velî evliyâ Nebî
Hak müşerref eyledi Ahmed'i kamu yüzden

8 Yitmiş bin yıl öndinden yaratdı Muhammed'i
Hak kendü âşık oldı bahâne bir yılduzdan

9 Ol yılduz ki varıdı kandaydı Âdem cânı
Ya bunca peygamberler anılmadın agızdan

10 Âlimler bunı bilmez degme ‘akl ana irmez
Hidâyetdür Yûnus'a keşf oldı hacemüzden

YE. 73a, K. 139b, RY. 1b-39a, Ç. 52a, M. 41.

234

1 Gözüm seni görmegiçün elüm sana irmegiçün
Bugün cânum yolda koyam yarın seni bulmag içün

2 Bugün cânum yolda koyam yarın ‘ıvâzın viresün
‘Arz eyleme Uçmagunı hîç arzûm yok Uçmagiçün

3 Bana Uçmak neme gerek hergiz gönlüm ana bakmaz
İş bu benüm zârılıgum degül ahî bir bâgiçün

4 Uçmak Uçmagum didügün mü'minleri yeltedigün
Bir evile bir kaç Hûrî hevesüm yok kuçmagiçün

5 Bunda dahı virdün bize ogul u kız çift ü helâl
Andan dahı geçdi arzûm benüm âhum dîdâriçün

6 Sôfîlere vir sen anı bana seni gerek seni
Ben niçe terk idem seni şol bir ev ü çardagiçün

7 Yûnus hasret durur sana hasretüni göster ana
İşün zulüm degülise dâd eylegil varmagiçün

F. 145a, T. 53a, NO. 181b, RY. 14b, YE. 70b, Rt. 22, A. 17.

235
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Niçün sen nefs-i emmârı bu gafletden uyarmazsın
Muhammed şer‘î gülini senün yüzüne urmazsın

2 Hezârân dürlü hikmetler katunda söylenürise
Şekâvet penbesin hergiz kulagundan çıkarmazsın

3 Günâhun çogu şûmından îmânun gülleri soldı
‘İnâyet suyıla her dem niçün anı suvarmazsın

4 Senün ol çok günâhlarun seni uş sayru eyledi
Bî-çâre varuban niçün bu derde çâre sormazsın

5 Yârânlarundan utanup günâhı gizlü işlersin
Yaradan Hâlik'un hâzır niçün ondan utanmazsın

6 Utanmazsın Habîb'ünden o derdüne tabîbünden
Ne kim dilersen işlersin meger Hak'dan utanmazsın

7 Girü senden olanları elünle sinleye koydun
Şunı şöyle görür iken ölümün n'işe sanmazsın

8 İşitdün Mustafâ'yı kim bu yir yüzinde kalmadı
Şunı şöyle bilüriken yaragun n'işe kılmazsın

9 Yûnus sözün kime dirsin yâ kimün kaygusın yirsin
Nasîhat halka eylersin yâ özün neye tutmazsın

K. 145a, M. 43.

236

1 Dîn ü milletden geçer ‘ışk eserini tuyan
Mezheb ü dîn mi seçer kendüyi yoga sayan

2 ‘Işk kime kim irerse kendüden gayrı komaz
‘Işkdan zerre ayrılmaz kendüliginden tuyan

3 Uçmak'dan umusı yok Tamu'dan korkusı yok
Kendözin yavı kılup hayr u şer elden koyan

4 Ol benem dirse revâ benligin bilen hatâ
Terk eyleyüben rızâ ‘akl koyup ‘ışka uyan

5 ‘Âşıkları sorarsan bî-mezheb ü bî-millet
Yolda kalupdur sakın gice vü gündüz sayan

6 Küfr ü îmân ol yolda assı-ziyâna geçmez
Assı ziyândan fârig varlıgı levhin yuyan

7 Yûnus sen beni gider her ne ider dost ider
‘Aczüni bil ebsem ol var ‘ışk rengine boyan

NO. 182b, YE. 76b, Rt. 20.

237

1 Bu dervîşlik yolına ‘ışkıla gelen gelsün
Ya dervîşlik neydügin bir zerre tuyan gelsün

2 Hele biz iş bu yola gelmedük riyâyıla
Bu melâmetlik tonın bizümle geyen gelsün

3 Göziyle gördügini örte etegiyile
Bu yol key ince yoldur yüregi döyen gelsün

4 Ulu kiçi erenler dimiş bizi sevenler
Kayıkmasun girüye Allah'ı seven gelsün

5 İş bu sözi eydenden bize nişân gerekdür
Söz muhtasârı budur cânına kıyan gelsün

6 Yûnus söz ile kimse kabilyete geçmedi
Budur vücûd der-miyân ortaya koyan gelsün

NO. 182b, YE. 76b, Rt. 20.

238

1 N'eylerler fânî dünyâyı
Allah sevgüsi var iken
Yâ dahı kanda giderler
Ol dost sevgüsi var iken

2 Allah ile olan kişi
İhsân olur anun işi
N'eylerler gayrı teşvîşi
Allah sevgüsi var iken

3 Görün bi'llâhi şu halkı
İstemezler güzel Hakk'ı
Yâ n'eylerler mâlı mülki
Allah sevgüsi var iken

4 Dinlen ‘âşıklar bu sözi
Behremend eyleye sizi
Yâ n'eylersin oglı kızı
Allah sevgüsi var iken

5 Yûnus sen kendüni görme
‘İbâdet kıl mahrûm kalma

Gayrısına gönül virme
Allah sevgüsi var iken

B. 3b.

239

1 Dervîşlerün yolına sıdkıla gelen gelsün
Hak'dan özge nesneyi gönlinden süren gelsün

2 Dervîşler didükleri bir dükenmez kân olur
Hâs u ‘âm kul u sultân bu kândan alan gelsün

3 Dervîş tolınur togar her nefes göge agar
Ben diyeyin togrıyı cânına kıyan gelsün

4 Dervîşlik bir lokmadur yirile gökden ulu
Bu ‘azâmet lokmayı yudup sinüren gelsün

5 Dervîşün gözi açuk düni güni uyanık
Bu söze Tanrı'm tanuk bakmadın gören gelsün

6 Dervîşün kulagı sak Hak'dan işidür sebak
Deprenmedin dil-dudak sözi işiden gelsün

7 Dervîşün eli uzun çıkarur münkir gözin
Şarka garba düp-düzin sunmadın iren gelsün

8 Dervîşler Hakk'un dostı cânlarıdur Hak mesti
‘Işk şem‘ini yakdılar pervâne olan gelsün

9 Bu miskîn Yûnus'ı gör dervîşlik ide geldi
Nefsindendür şikâyet nefsin öldüren gelsün

YE. 74b.

240

1 Şükür şükür ol Çalab'a maksûduma irdüm bugün
Müştâkıdum bunca zamân pîrüm yüzin gördüm bugün

2 Kaygu beni almışıdı cânum zebûn olmışıdı
Gördüm pîrümün yüzinİ ol kayguyı sürdüm bugün

3 Gelsün yardan ayru düşen gurbetile bagrı bişen
Dost bâgçesi içindeki ‘ışk bezmine girdüm bugün

4 Görün görün bu devleti bu ‘ışkıla beşâreti
Dost bâgınun içinde ben ‘ışk çadırın kurdum bugün

5 Eydür Yûnus yâr kulıyam dost bâgçesi bülbüliyem
Söyleyeyüm şimden girü gülzâruma irdüm bugün

F. 146a, YE. 75b, Rt. 21, Ç. 57b.

241

1 İy yârânlar iy kardaşlar ecel ire ölem birgün
İşlerüme pişmân olup kendözüme gelem birgün

2 Yanlaruma kona elüm söz söylemez ola dilüm
Karşuma gele ‘amelüm n'itdümise görem birgün

3 Oglan gider dânışmâna saladur dosta düşmâna
Şol dört tekbîr namâzıla (vaktum) tamâm kılam birgün

4 Beş karış bez durur tonum ılan-çıyan yiye tenüm
Yıl geçe obrıla sinüm unıdılup kalam birgün

5 Başuma dikeler hece ne irte bilem ne gice
‘Âlemler ümidi hâce sana fermân olam birgün

6 Yûnus Emre sen bu sözi dahı tamâm itmemişsin
Tek yüriyeyin n'eyleyem üstâduma gelem birgün

F. 146b, T. 54a.

242

1 Sûretden gel sıfata yolda safâ bulasın
Hayâllerde kalmagıl yoldan mahrûm kalasın

2 Bu yolda ‘acâib çok sen ‘acâib anlama
‘Acâib anda ola dost yüzini göresin

3 ‘Işk kuşagın kuşangıl dostun yolını vargıl
Mücâhede çekersen müşâhade idesin

4 Bundan ‘ışkun şehrine üç yüz deniz geçerler
Üç yüz deniz geçüben yidi Tamu bulasın

5 Yidi Tamu'da yangıl her birinde kül olgıl
Vücûdun anda kogıl ayruk vücûd bulasın

6 Hakîkatdür Hak şârı yididür kapuları
Dergâhında yüz dürlü gerek kudret göresin

7 Evvelki kapusında bir kişi durur anda
Sana eydür teslîm ol gel miskînlik bulasın

8 İkinci kapusında iki arslan vardur anda
Niçeleri korkutmış olmasın kim korkasın

9 Üçüncü kapusında üç evren vardur anda
Sana hamle iderler olmasun kim dönesin

10 Dördünci kapusında dört pîrler vardur anda
Bu söz sana rumûzdur gör kim delîl bulasın

11 Beşinci kapusında biş ruhbân vardur anda
Dürlü metâ‘lar satar olmasun kim alasın

12 Altıncı kapusında bir Hûr oturur anda
Sana eydür gel berü olmasun kim varasın

13 Çün kim anda varasın ol Hûrîyi alasın
Bir vâyeden ötürü yoldan mahrûm kalasın

14 Yidinci kapusında yidiler otrur anda
Sana kurtuldun dirler gir dost yüzin göresin

15 Çün içerü giresin dost yüzini göresin
Ene'l-Hak şerbetini dost elinden içesin

16 Şu didügüm keleci vücûddan taşra degül
Tefekkür kılurısan cümle sende bulasın

17 Yûnus işbu sözleri Hak varlıgından eydür
İsterisen kânını miskînlerde bulasın

F. 147a, T. 54a, K. 78b, YE. 70a, NO. 183b, B.15a, Ç. 54a, İ. Hakkı Şerhi.

243

1 Çarh-ı felek yogıdı cânlarumuz var iken
Biz ol vaktin dost idük ‘Azrâîl agyâr iken

2 Niçe yıllar biz anda cem‘ idük cân kânında
Hakîkat ‘âleminde ma‘rifet söyler iken

3 Çalap ‘ışkı cândaydı bu bilişlik andaydı
Âdem-Havvâ kandaydı biz anunla yâr iken

4 Dün geldi sâfî Âdem dünyâya basdı kadem
İblîs aldadı ol dem Uçmak'da gezer iken

5 Ol vaktin biz uçarduk cevlân urup göçerdük
Nûrdan şarâb içerdük Hak bizi toylar iken

6 Cânlar anda bilişdi ol dem gönül alışdı
‘Âlem halkı karışdı denizler kaynar iken

7 Şükür bu deme geldük dostları bunda bulduk
Tuz-ekmek bile yidük ‘ışk demin oynar iken

8 Ne ogul vardı ne kız vâhid idük anda biz
Konşıyıduk cümlemüz nûr tagın yaylar iken

9 Ne gök varıdı ne yir ne zeber vardı ne zîr
Yûnus dostdan haber vir ‘ışkıla göyner iken

F. 148b, T. 55a, NO. 192a, RY. 31b, K. 90b, HB. 14b, Rt. 21, Ç. 57b, M. 18.

244
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Giderem ‘aklum başumdan şaşuban
Yanaram ‘ışkun odına düşüben

2 Od bırakdun cânuma dün-gün yanar
Yanaram yalap yalap tutuşuban

3 ‘Işkdan ne var eger sındumısa
‘Işkıla kim sınmadı ugraşuban

4 ‘Âşık olgıl ma‘şûkın dîdârına
Ma‘şûk olgıl ‘ışkıla sarmaşuban

5 Yûnus cânun ‘ışka vir şükrâneye
Kimseler bulmaz yârin isteşüben

Rt. 22, Ç. 51b.

245
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Gönül hayrân olupdur ‘ışk elinden
Ciger biryân olupdur ‘ışk elinden

2 Niçeler tâc u tahtı mâl u mülki
Koyup ‘uryân olupdur ‘ışk elinden

3 Özümün kalmadı sabr u karârı
Gözüm giryân olupdur ‘ışk elinden

4 Eridi karlı taglar zerre zerre
Deniz ‘ummân olupdur ‘ışk elinden

5 Koyup İbrâhîm Edhem tâc u tahtı
Yiri külhân olupdur ‘ışk elinden

6 Zihî Mansûr ki ma‘şûk yolında
Başı ber-dâr olupdur ‘ışk elinden

7 Ne gördi Leylî'nün yüzinde Mecnûn
Ki ser-gerdân olupdur ‘ışk elinden

8 Ne gördi Züleyhâ Yûsuf yüzinde
İşi efgân olupdur ‘ışk elinden

9 Mahabbet derdine düşeli bülbül
Dili handân olupdur ‘ışk elinden

10 Yûnus Emrem bu hasrete bu zâra
‘Aceb mihmân olupdur ‘ışk elinden

B. 12b, DAY. 133.

246

1 Zinhâr virmegil gönül dünyâ pâyına birgün
Dünyâya gönül viren düşe tayına birgün

2 Bu dünyâ bir evrendür âdemleri yuducı
Bize dahı gelüben yuda toyuna birgün

3 Görmez misin topragı hâsları kuçmış yatur
Bizi dahı anun tek ala koynına birgün

4 Ol kuşun kim yuvası togan elinde ola
Ol anda kaçan tura gide yayına birgün

5 Miskîn bî-çâre Yûnus tutgıl eren etegin
Tâ seni Hakk'a ilte düşgil soyına birgün

F. 149a, T. 55b, RY. 69b, YE. 72a, NO. 187b, K. 94b, M. 21, Ç. 58a.

247

1 Andan yigrek ne vardur kişi bile kendözin
Kendözin bilen kişi kamulardan ol güzin

2 Kişi gerek çok bile ol gerek ögüt ala
Menzile irsem diyen bilürsin hazin hazin

3 Bu yol yavlak uzakdur dünyâ ana duzakdur
Bu duzaga ugrayan komaya kılavuzın

4 Ben emîn olsam diyen yâ emînlik isteyen
Geçsün bu kâl ü kîlden topraga ursun yüzin

5 Kim ere kullık ide ol ‘azâbdan kurtıla
Mutlak ol yarlıganur kim görürse er yüzin

6 Yûnus bir haber virür işidenler şâd olur
Gence ugrasam diyen izlesün eren izin

F. 150b.

248

1 Lâ-şerîkden okursın sonra şerîk katarsın
Bire iki dimegi kimden fetvâ dutarsın

2 Dîn ü îmân bünyâdı togrulıkla gerçeklik
Ol tamâm olmayıcak neyile dîn çatarsın

3 Çün Kur‘ân gökden indi anı Allâh buyurdı
Andan haber virsene hâ kitâbdan ötersin

4 Okursın tasnîf kitâb niçe binâ vü i‘râb
Havf ü recâ sende yok eyle ki bir Tatar'sın

5 ‘İlm okımak bilmeklik kendözini bilmekdür
Pes kendözün bilmezsen bir hayvândan betersin

6 ‘İlm okımak ma‘nîsi ‘ibret anlamagiçün
Çün ‘ibretden degülsin görmedin taş atarsın

7 On iki bin hadîsi cem‘ eyledi Mustafâ
Anı işitdün meger şerh ile söz satarsın

8 Kılursın riyâ namâz yazugun çok hayrun az
Dinle neye varur söz Cehennem'de yatarsın

9 Halkı fetvâ virürsin yâ sen niçün dutmazsın
‘İlmün var ‘amelün yok hâ günâha batarsın

10 Sen fakîhsün ben fakîr sana tanumuz yokdur
İhlâsıla gelürsen bizden nesne ütersin

11 Bu düzilen tertîbi ayruksıdı mı dirsin
Başaramazsın hâce endîşeden yitersin

12 Yûnus miskîn bu sözi ‘ışk ‘âleminden söyler
Dime bilmedin ana kendözünden katarsın

F. 149b, T. 56a, HB. 9b, NO. 186a, K. 106a, RY. 50b, YE. 72b, 74a, Rt. 31, A. 19.

249

1 Hak bir gevher yaratdı kendünün kudretinden
Nazar kıldı gevhere eridi heybetinden

2 Yidi kat yir yaratdı ol gevherün nûrından
Yidi kat gök yaratdı ol gevherün bugından

3 Yidi deniz yaratdı ol gevher tamlasından
Tagları muhkem kıldı ol deniz köpüginden

4 Muhammed'i yaratdı mahlûkat şefkatinden
Hem ‘Alî'yi yaratdı mü'minlere fazlından

5 Gâyıb işin kim bilür meger Kur‘ân ‘ilminden
Yûnus içdi esridi ol gevher denizinden

F. 151b, T. 57a.

250

1 Egriligün koyasın togrı yola gelesin
Kibr ü kîni çıkargıl erden nasîb alasın

2 Ne virsen elünile şol varur senünile
Ben disem inanmazsın varıcagaz göresin

3 Gönülde pas oturur anda seni yitürür
İçerü şâh oturur girimezsin göresin

4 On ikidür hücresi yidi dervâzesi vardur
Anda iki dilber var bilmezsin ki sorasın

5 Var kardaşunı öldür dahı ‘avretün boşa
Anana kâbin kıydur Hakk'ı ‘ıyân göresin

6 Bî-çâre miskîn Yûnus ‘ışkdan da‘vî kılursın
Dostdan haber gelicek yüz süriyi varasın

F. 153b, T. 58a.

251

1 Gelün bugün yanalum yarın yanmamagıçün
Ölelüm ölmeziken yine ölmemegiçün

2 Tartalum günâhumuz artduralum âhumuz
İdelüm hisâbumuz hisâb olmamagiçün

3 Erenlere gidelüm eteklerin tutalum
Bugün eyle idelüm yolda kalmamagiçün

4 Bak göresin dünyeye geldügüni bil neye
İş bu fânî dünyeye magrûr olmamagiçün

5 Yûnus yok dünyâ tadı çün kim fânîymiş adı
Muhammed zindân didi biz şâd olmamagiçün

K. 146a, RY. 3a, M. 44.

252

1 ‘Işk ilinün haberin disem işide misin
Yoldaş olup bu yola sen bile gide misin

2 Ol ilün bâgı olur şerbeti agu olur
Kadeh dutmaz ol agu nûş idüp yuda mısın

3 Ol ilün zavadası cefâ duta gidesi
Şeker ayruga sunup sen agu tada mısın

4 Ol ilde ay-gün olmaz ay gedilüp tolunmaz
Tertîbler terk idüben şumâr unıda mısın

5 Senlik-benlik terk idüp yoklık evine girüp
'Işkdan içüp esriyüp varlık terk ide misin

6 İş bu tenün tertîbi od u toprak yil u su
Yûnus sen gör özüni suda toprakda mısın

F. 156a, T. 59b, K. 101b, RY. 22a, YE. 72a, 76a, Rt. 12, M. 25, Ç. 55b.

253
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Talayın 'ışkun bahrine gavvâs olayın bir zamân
İsteyeyin dâyim seni seyyâh olayın bir zamân

2 Varayın her bir mahfile sırrum dimeyem her dile
Sırdan haber diyenlere mihmân olayın bir zamân

3 Yolunda Mansûr olayın Ene'l-Hak demin urayın
Asılup vaslun dârına ber-dâr olayın bir zamân

4 'Işkun odına yanayın derdün suyına kanayın
Gördügüm seni sanayın hayrân olayın bir zamân

5 Akıdayım kanlu yaşum arturayım bagrum başın
Ta ki bulınca nakkâşum seyrân ideyin bir zamân

6 Leylî ile Mecnûn olup Ferhâd ile taşlar yonup
'Abdü'r-rezzâk gibi yanup giryân olayın bir zamân

7 Benligüm benden koyayın senün kohunı duyayın
Bunca zamân ben kul iken sultân olayın bir zamân

8 Ol dost bana benden yakın hikmet bilen bulur Hakk'ın
Okuyup hikmet ‘ilmini Lokmân olayın bir zamân

9 Miskîn Yûnus aç gözüni Hazret'e urgıl yüzüni
Mürşid-i kâmil yolına kurbân olayın bir zamân

Ç. 50b, Mecmûa (Millî Ktp. Nu: 442, s. 73).

254

1 ‘Âşıklara ne diyem ‘ışk haberinden şîrîn
‘Işkıla dinleyene eydeyin birin birin

2 Hayf durur ‘ışksuzlara ‘ışkdan haber söylemek
Kim gerçek ‘âşıkısa ben râzum ana dirin

3 Evvel yir-gök yogıdı varıdı ‘ışk bünyâdı
‘Işk ezelden kadîmdür ‘ışk getürdi ne varın

4 Evvel ezel bezminde kim dost yüzin gördiyse
Anun cânıdur ‘âşık sor andan ‘ışk haberin

5 ‘Işkı hîç bir nesneye mesel baglasam olmaz
Dünyâ vü âhiretde ne dutısar ‘ışk yirin

6 Emânetdür sakıngıl ‘ışk haberini zinhâr
Oturup degme yirde söyleme ‘ışkun sözin

7 Cevherîler katında kâ'ide böyle durur
Kadrini bilmezlere göstermedi gevherin

8 Yûnus'un havsalası ‘ışk tolmışdur sînesi
Derdin gizleyemedi gensüz söyler ‘ışk dilin

F. 157a, T. 60a, NO. 187b, YE. 74a, RY. 18a, K. 201b, Rt. 35, A. 19.

255

1 Sen cânundan geçmedin cânân arzû kılursın
Bilden zünnâr kesmedin îmân arzû kılursın

2 Men ‘arafe nefsehu dirsin illâ degülsin
Melâikden yukarı seyrân arzû kılursın

3 Tıfl-ı nev-reste gibi etegin at idinüp
Ele çevgân almadın meydân arzû kılursın

4 Bilimedün sen seni sadefde ne gevhersin
Mısır'da sultân iken Ken'ân arzû kılursın

5 Ol ezel ‘âleminde ebedi gözlemedin
Per ü bâlün bitmedin cevlân arzû kılursın

6 Yitmiş yidi perde var dostunı arzûlama
Yidisinden geçmedin yakîn arzû kılursın

7 Otuzı gözde durur otuzı gönüldedür
Onun dahı bilmedin görmek arzû kılursın

8 Sen bunda işe geldün uş yine varısarsın
Henüz sen kul olmadın sultân arzû kılursın

9 Yûnus düşdün bu derde Eyyûb'layın sabreyle
Derde katlanımazsın dermân arzû kılursın

F. 158b, T. 61a, N0. 193a, K. 178b, HB. 13a, RY. 60a, 66b, A. 17, Ç. 53a.

256

1 ‘İlmünde gark oluban ben beni bilimezin
Dilile söyleyüben sıfatun irimezin

2 Sıfatun gelmez dile kandalıgun kim bile
Sun‘unı dimeklige ben lâyık olamazın

3 Hem evvelsin hem âhir kamu yirlerde zâhir
Hîç makâm yokdur sensüz ben niçün göremezin

4 Görmedin delü oldum yanıldum günâh kıldum
Ussum ‘aklum aldurdum esridüm ayılmazın

5 Çünki beni esritdün cân u gönül iletdün
Ayırma beni senden bulışdum yad olmazın

6 Bana cânı sen virdün ‘Azrâîl'e bildürdün
Senden artuk kimseye emânet viremezin

7 İy Yûnus'ı yaradan hicâb götür aradan
Sâdıkam yolunda ben yalan da'vî kılmazın

F. 156a, K. 92b, NO. 186a, RY. 32b, YE. 74a.

257

1 Bunca gönüller alan cihâna sultân mısın
Hükmün cânlar içinde cân içinde cân mısın

2 Nazarun bin cân alur derdün yürekde kalur
Gören kendüden varur ‘âşıka kıyan mısın

3 Uçan kuşlar uçunur esen yil görse turur
Dîvler hükmüne girür Belkîs-Süleymân mısın

4 Yüzünden gün tutılur ay togmaya utanur
Gören heybete kalur Yûsuf-ı Ken'ân mısın

5 Ölü görse dirilür kalıbına cân gelür
Toprakdan âvâz gelür ‘Îsâ bin Meryem misin

6 ‘Işkun dîne şûr eyler arslana zencîr eyler
Katı taşı mûm eyler Ferhâd-ı zamân mısın

7 ‘Işkun Hakk'a irgürür cân gözi dîdâr görür
Görenler baş indürür İbrâhîm Edhem misin

8 Yüzün dîdâr nûrıdur saçun Mi‘râc dünidür
Gören cânın unıdur Fahr-ı ‘âlem sen misin

9 Yûnus sevdügün gözle Hak yolını key izle
Râzun gönülde gizle sen söze beyân mısın

F. 157b, K. 68b, B. 53a. YE. 69b, M. 8, A. 18.

258
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Bu ‘ömrüm yok yire harc itmişem ben
Cânumı gör ne oda atmışam ben

2 Kimesne kimseye itmemiş ola
Anı kim kendüme ben itmişem ben

3 ‘Amelüm rahtını dirdüm götürdüm
Kamu assum ziyâna satmışam ben

4 Cihânda bir sınuk saksıdan ötrü
Güherlerüm ziyâna satmışam ben

5 ‘Amelüm ne ki varsa hep riyâdur
‘Acebdür ihlâsı unutmışam ben

6 Giceye iresini kimse bilmez
Tûl-ı emel başın uzatmışam ben

7 Dükeli ‘ömrini harcına sürdi
Ziyândan bellüdür ne ütmişem ben

8 Aguya bal diyü barmak uzatdum
Aşuma zehr-i kâtil katmışam ben

9 Bî-çâre Yûnus'un çokdur günâhı
Anun dergâhına yüz tutmışam ben

RY. 19a, K. 204a.

259
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dost yüzini göricegez niçe karâr kılsun bu cân
Yagmâya virür ol demde yüz bin zâhid dîn ü îmân

2 Ta'na urman 'âşıklara her ne hâle dönerise
Fermân olımaz kendüye müşâhadeye gark olan

3 Cân u gönül fehm ü 'akıl 'ışk mevcine gark olıcak
Pes niçe ansun ol kişi yazug u müzd assı-ziyân

4 Cânında gözi yok kişi görmeyiser dost yüzini
Gözsüz niçe fehm eylesün ne renkdedür işbu cihân

5 Yüz bin melik ü selâtîn dost yüzini göricegiz
Terk eyleye tahtını vü 'izzet ü leşker hânumân

6 'Âşık niçe harâbısa velâyeti arta durur
Anuniçün ki dâimâ vîrândadur genc-i nihân

7 'Ayne'l-yakîn gören kişi ırmaz gözin dost yüzinden
Niçe görebilsün anı bu sevüden taşra turan

8 Yûnus'a bu 'ışk kızgını komaz dilini tutmaga
'Âşıkla ma'şûk râzını dürüst diyemeye lisân

F. 159a, T. 61a, RY. 41a, K. 118a, YE. 71a, NO. 186a, Rt. 23, Ç. 49b, A. 20.

260
Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Ol dürr-i yetîmem ki görmedi beni 'ummân
Bir katreyem illâ ki 'ummâna benem 'ummân

2 Gel mevc-i 'acâib gör deryâ-yı nihân gözle
Zî-bahr-i nihâyetsüz katrede olur pinhân

3 Dem urmazıdı Mansûr tevhîd-i Ene'l-Hak'dan
'Işk dârına dost zülfi asmışdı beni 'uryân

4 Bu 'âlem-i kesretde sen Yûsuf u ben Ya'kûb
Ol 'âlem-i vahdetde ne Yûsuf u ne Ken'ân

5 Bunda dimeden Mecnûn Leylâ adını Mevzûn
Ne Leylâ idüm anda ne Mecnûn-ı ser-gerdân

6 Yi-nûn-sîn ulaşmadın cân kuyuya düşmedin
'Işk dadıla mest geldük hem mest giderüz bundan

7 Bu cismüm belâsıdur adum Yûnus oldugı
Zâtum sorar olursan sultâna benem sultân

F. 159b, T. 62a, K. 194b, RY. 62a, YE. 73b, NO. 188a, Rt. 20, Ç. 50a.

261
1 Ol cân kaçan öliser sen ana cân olasın
Ölmiş gönül dirile anda ki sen olasın

2 Ölmeklik dirlik ola ölümsüz dirlik bula
Başlu gönül onula merhemi sen olasın

3 Sen oldugun gönüller her dem cânın yiniler
Bunlardur ölmeyenler hâkimi sen olasın

4 Sen oldugun makâmda ehl-i dâd olur anda
Güç olmaz ol dîvânda sultânı sen olasın

5 Cân bedenden uçıcak menzilinden göçicek
Ol cihâna geçicek göze ‘iyân olasın

6 Tozını yil almaya bir zerre ırılmaya
‘Âşık cânı ölmeye ma'şûkı sen olasın

7 Yûnus sen ‘âşıkısan ‘ışka muvafıkısan
Korkma ulaşıgısan ne olursan olasın

F. 160a, T. 62a, K. 130a, RY. 48b, YE. 71b, M. 35, A. 18.

262
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 ‘Aceb oldı hâlüm bu ‘ışk elinden
Göremezem yolum bu ‘ışk elinden

2 Bu cümle ‘âlemün tâcı iken uş
Ayaklarda gubâram ‘ışk elinden

3 Garîb bülbülleyin zâri kıluram
Akar çeşmüm yaşı bu ‘ışk elinden

4 Gazel yapraklayın benzüm sarardı
Kararuban düşdüm bu ‘ışk elinden

5 Yarın mahşerde ben yırtam yakamı
Niçe feryâd idem bu ‘ışk elinden

6 Tag u taşlar erür bu ‘ışk elinden
Denizler cûşa geldi ‘ışk elinden

7 Niçe bin enbiyâ ‘ışka giriftâr
Yir ü gök toptolu bu ‘ışk elinden

8 Çagurup eydeler gel güç görenler
Benüm çilem nedür bu ‘ışk elinden

9 N'iderem ben yarün vaslından ayruk
Büküldi kad-bâlâm bu ‘ışk elinden

10 Yûnus sen Tapdug'una kıl du'âyı
İçersün zehr-i kâtil ‘ışk elinden

NO. 187b, YE. 69b.

263
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Gönül usanmadun sen bu seferden
Çalab'um saklasun seni hatardan

2 Kişi kim kişinün kahrın çekince
Gidüp görünmemek yigdür nazardan

3 Togaldan bagrumı togradı gurbet
Sızar tamar ciger kanı tamardan

4 Vatan oldı diken gurbet gülistân
Agu içmek yig oldı ney-şekerden

5 Güher didükleri ‘ilm-i hünerdür
Hüner-mende hüner yigdür güherden

6 Yûnus gögüs açup dosta giderken
Çalab'um saklasun seni hatardan

RY. 71b, K. 181b, B. 25b, M. 62, Ç. 51b.

264

1 Dîn ü millet kodurdı ol benüm gönlüm alan
Anı gören kişiye ne gönül kalur ne cân

2 Tuymayanlar hâlümi dînin kodı dir bana
Neyile dîn beslesin cânsuz gönülsüz kalan

3 Sûretümde varlıgum cânıla gönülidi
Kodurdı kamusını bana ‘ışk bagışlayan

4 ‘Işkun serhengi beni komaz hîç bir nesneye
Ne İslâm'da ne dînde anılmaz küfr ü imân

5 Şart u farz olmaz anda cânı ‘ışkda kalanda
Cevâb sözi dil söyler niçe bilsün bu lisân

6 ‘Işka mesel baglanmaz ‘ışk işi hisâb olmaz
Dostlık ticâretinde anılmaz assı-ziyân

7 Beni benlikden kodı varlık defterin yudı
Havf u recâ göstermez hayr u şer elden koyan

8 Elden iş bırakdurdı niteliksüz bakdurdı
Bizüm ahvâlümüzde anılmaz nâmla nişân

9 Sorman Yûnus'dan haber dost kandasa anda var
Yüz bin gevherden fârig ‘ışk denizine talan

K. 118a, RY. 41b, NO. 182b, YE. 71b, Rt. 19, Ç. 49a, A. 20.

265

1 Erenlere muhib iken yâ münkir oldugun neden
Key sakıngıl datlu cânun okları çıkmadın yaydan

2 Kahır erenler atıdur gayret dahı hil'atıdur
Erenler yayı katıdur okları geçer kayadan

3 Bize muhib olanları Hak'dan dilerüz anları
Dönüp münkir olanları tîz çıkarurlar aradan

4 Bunda el-ayak öpilür görenün cânı kapılur
Garîb müsâfir yapılur zavye vü mescid-hâneden

5 Agu içerse nûş olsun süçi içerse hoş olsun
Yûnus ile yoldaş olsun gelsün Allâh'ına giden

Rt. 21.

266

1 Ol dost bize gelmezise ben dosta girü varayın
Çeküben cevr ü cefâyı dostumun yüzin göreyin

2 Ser-mâyemüz bir cânıdı anı dahı aldı bu ‘ışk
Ne ser-mâye var ne dükkân bâzâra neye varayın

3 Kurulmış dükkân u bâzâr dost içine girmiş gezer
Günâhum çok gönlüm sizer ben dosta çok yalvarayın

4 Gönlüm eydür dost benümdür gözüm eydür dost benümdür
Gönlüm eydür göze sabr it bir dem haberin vireyin

5 Hak nazar kıldugı câna bir göz ile bakmak gerek
Ana ki Hak nazar kıldı ben anı niçe yireyin

6 Tapduk eydür bu Yûnus'a bu ‘ışk Hakk'a irse gerek
Kamulardan ol yücedür ben ana niçe ireyin

F. 151a, YE. 70b, K. 116a, 203b, RY. 18b, 40b, A. 16.

267

1 İy gönül bir dem bir vakit dünyâdan usanmaz mısın
Bunca fâsid işlerile yüzünden utanmaz mısın

2 Sen seni hoş tutgıl arı istigfâr eyle yârı
Îmân bilüne baglanup dîn tonın tonanmaz mısın

3 İy metâ'ın kalba satan güherine pûllar katan
Assıyı ziyâna satan assıya uzanmaz mısın

4 Gayret içinde mübtelâ günâhlar içinde kodı
Dîn yolında gönül sayrı ciddile tayanmaz mısın

5 Ölmez vuslat meyin içen ma'siyyet denizin geçen
Meyhâneden 'azim idüp mescidlere kanmaz mısın

6 Yiri gögi seyrân kılan 'Arş u Kürsi cevlân uran
Yûnus katında iy gönül bir dem eglenmez misin

YE. 75a, A. 17.

268

1 Şöyle hayrân eyle beni 'ışkun odına yanayın
Her kancaru bakarısam gördügüm seni sanayın

2 Beni okıdı sultânum uş gönüldi gider cânum
Elden bırakdı benligi bunda niçe egleneyin

3 Senün kokun tuydı cânum terkin urdum bu cihânun
'Aceb kandadur mekânun ya ben kanda isteyeyin

4 Dört mezhebün 'âşıkıyam yidi mezheb geçdi cânum
Kogıl beni söyletmegil bu yollarda uyanayın

5 Yidi Tamu didükleri katlanmaya bir âhuma
Sekiz uçmak eglemeye bunda niye egleneyin

6 Sekiz Uçmak ‘arz olursa yitmiş bin Hûrî gelürse
Aldamaya bu cânumı bunda nite aldanayın

7 Dilde söylenür haberün hergiz bulunmaz eserün
Götür yüzünden perdeyi dîdâruna göyüneyin

8 ‘İlm-i hikmet okıyanlar ‘ışkdan fakîr durur bunlar
Mansûr oldum asun beni hep dillerde söyleneyin

9 Yûnus dimedi bu sözi câna toldı dost âvâzı
Kördür münâfıkun gözi ya ben niçe göstereyin

F. 152a, T. 57b, K. 208b, NO. 190b, RY. 8b, HB. 12b, YE. 75b, M. 77, A. 13.

269

1 İlâhî bir ‘ışk vir bana ben benligüm bilmeyeyin
Yavu kılayın ben beni isteyüben bulmayayın

2 Şöyle hayrân eyle beni bilmeyeyin dün ü güni
İsteyeyin dâim seni ayruk nakşa kalmayayın

3 Al gider benden benligi toldur içüme senligi
Bundayiken öldür beni varup anda ölmeyeyin

4 Söylerisem gelmez dile kim söge bana kim güle
Bâri yanayın derdile hâlüm dile gelmeyeyin

5 Uş yürüyem yana yana cigerüm gark oldı kana
‘Işkun bir ok urdı câna niçe zâri kılmayayın

6 Ko ben yanayın tüteyin dost bahçesinde yiteyin
Bir gül olayın biteyin açıluban solmayayın

7 Mansûr'layın dâra beni şöyle ‘ıyân göster seni
Kurbân kılayın bu cânı 'ışka münkir olmayayın

8 ‘Işkdur bu derdün dermânı ‘ışk yolına virdüm cânı
Miskîn Yûnus dir yâ Ganî bir dem ‘ışksuz kalmayayın

HB. 12b, YE. 73a, Rt. 23 Mecmûa (Millî Ktp. Nu: 442, s. 73.)

270

1 Taşdun yine deli gönül sular gibi çaglar mısın
Akdun yine kanlu yaşum yollarumı baglar mısın

2 N'idem elüm irmez yâre bulınmaz derdüme çâre
Oldum ilümden âvâre beni bunda egler misin

3 Yavu kıldım ben yoldaşı onulmaz bagrumun başı
Gözlerümün kanlu yaşı ırmag olup çaglar mısın

4 Ben toprak oldum yoluna sen aşuru gözedürsin
Şu karşuma gögüs gerüp taş bagırlu taglar mısın

5 Harâmî gibi yoluma arkurı inen karlu tag
Ben yârümden ayru düşdüm sen yolumı baglar mısın

6 Karlu taglarun başında salkım salkım olan bulut
Saçun çözüp benüm içün yaşın yaşın aglar mısın

7 Esridi Yûnus'un cânı yoldayım illerüm kanı
Yûnus düşde gördi seni sayru mısın saglar mısın

RY. (Mecmûa) 46a.

271

1 Cânlar cânını buldum bu cânum yagmâ olsun
Assı ziyândan geçdüm dükkânum yagmâ olsun

2 Ben benligümden geçdüm gözüm hicâbın açdum
Dost vaslına ulaşdum gümânum yagmâ olsun

3 Benden benligüm gitdi hep mülkümi dost tutdı
Lâ-mekân kavmi oldum mekânum yagmâ olsun

4 İkilikden usandum ‘ışk tonını tonandum
Derdi hânına kandum dermânum yagmâ olsun

5 Varlık çün sefer kıldı andan dost bize geldi
Vîrân gönül nûr toldı cihânum yagmâ olsun

6 Geçdüm bitmez sagınçdan usandum yaz u kışdan
Bostânlar başın buldum bostânum yagmâ olsun

7 Ta‘allukdan üzüşdüm ol dostdan yana uçdum
‘Işk dîvânına düşdüm dîvânum yagmâ olsun

8 Yûnus ne hoş dimişsin bal u şeker yimişsin
Ballar balını buldum kovanum yagmâ olsun

F. 154b, T. 58b, NO. 191a, YE. 73b, HB. 13a, A. 18.

272

1 Anup kıyâmet günini
Aglaşalum ol gün içün
Ol gün melâmet günidür
Aglaşalum ol gün içün

2 Ol günde yirler yarıla
Cümle ölenler dirile
Cümle günâhlar sorıla
Aglaşalum ol gün içün

3 Ol günde gök çatlayısar
İnsân niçe katlanısar
Ol günde kim korkmayısar
Aglaşalum ol gün içün

4 Âh ol günün korkuları
Koca kılur ma‘sûmları
Niçe olur mücrimleri
Aglaşalum ol gün içün

5 Ol gün katı efgân ola
İrkek dişi ‘uryân ola
Cümle ciger biryân ola
Aglaşalum ol gün içün

6 İy Yûnus Emre gir yola
Hâl bilmez kardaş ne ola
Meger dermân Hak'dan ola
Aglaşalum ol gün içün

B. 17a.

273
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Sübhân bizi uyarısar niçe zamân yatmış iken
Cânlar teni isteyiser terk idüben gitmiş iken

2 Gör Hâlik'ün ‘inâyetin deryâ-yı bî-nihâyetin
Bize dîdâr gösteriser bunca günâh itmiş iken

3 Hakk'un ‘inâyeti çokdur irer kullarına dâim
Allah Halîl'i sakladı Nemrûd oda atmış iken

4 ‘İnâyeti kime irse ol kul iken sultân olur
İşitmedün mi Yûsuf'ı bâzirgâna satmış iken

5 ‘Işkıla gelsen yola Yûnus'layın olsan n'ola
Tâ‘atini terk itmedi balık anı yutmış iken

6 ‘Ahdüni eylegil vefâ gönlüni eylegil safâ
Kanı Muhammed Mustafâ ‘Arş'a Mi‘râc itmiş iken

7 Kan'enbiyâ vü evliyâ geldi geçdi cümle velî
Kanı Dâvud u Süleymân Kâf'dan Kâf'a dutmış iken

8 Ne kadar çok ise mâlun ecel sana sunar elin
Ne assı eyledi Kârûn bu dünyâya batmış iken

9 Kulak urgıl benden yana haberüm var diyem sana
La‘net kıldı ‘Azâzîl'i ‘Arş'da mekân tutmış iken

10 Dostdan belâ gelicegiz Eyyûb'layın sabreylegil
Niçe sıhhât buldı teni bunca belâ çekmiş iken

11 Anıcaguz şol bir güni ditrer mi Yûnus'un cânı
Îmân-Kur'ân yoldaş ile son menzile yitmiş iken

Ç. 56a, A. 19, DAY. 160.

274

1 Hey yârânlar hey kardaşlar nic'edeyin n'ideyin ben
Sen benüm kulum degülsin dir olursa n'ideyin ben

2 Zelîl magbûn kala başum anda hîç dinmeye yaşum
Mahşer güni içüm taşum nâr olursa n'ideyin ben

3 Suç anıcak göyner özüm kan yaşıla tolar gözüm
Yarın Hak katında yüzüm kar'olursa n'ideyin ben

4 Fesâdıla tolu içüm hey hoca bagışla suçum
Key Cehennem benüm içün yir olursa n'ideyin ben

5 Ben fesâd içinde kaldum Yûnus eydür artdı derdüm
Sine varıcagız kabrüm dar olursa n'ideyin ben

B. 11b.

275

1 Yokdur bende ‘amel tâ‘at
Ben n'ideyüm n'eyleyeyin
Kopıcak rûz-ı kıyâmet
Ben n'ideyüm n'eyleyeyin

2 Dost bana su‘âl idicek
‘Aklum başumdan gidicek
Hicâb derdi gark idicek
Ben n'ideyin n'eyleyeyin

3 Helâline ola hisâb
Harâmına ola ‘azâb
‘İsyânıla yüzüm kara
Ben n'ideyin n'eyleyeyin

4 Yitmiş bin zebânî yide
Tamu'yı haşrda ilede
Mücrimlere heybet ide
Ben n'ideyin n'eyleyeyin

5 Bir kez Cehennem silkine
'Âsîlere ide kîne
Yâ Rab iricek ol güne
Ben n'ideyin n'eyleyeyin

6 ‘Âşıklar maksûda ire
‘Ârifler dost yüzin göre
Şöyle mücrim yüzi kara
Ben n'ideyin n'eyleyeyin

7 Yûnus Emrem derdün katı
Hayra geçmez bir tâ‘atı
Olmazsa Hak ‘inâyeti
Ben n'ideyin n'eyleyeyin

B. 11b.

276

1 İy benüm ‘ömrüm kuşı kanda varasın birgün
Ecel avlayup yudar ele giresin birgün

2 Gelüp gögsüne kona dutuşup cânun yana
Bir kadeh şerbet suna içüp kanasın birgün

3 Görmege gelenleri hâtırun soranları
Sevgili yârânları görmez olasın birgün

4 Yârânlarun geleler seni ta'cilleyeler
Soyalar tonlarunı ‘uryân olasın birgün

5 Binüp agaç atına yanulup Hızr'a tana
Şol kara yir altına gire yatasın birgün

6 Tap tîmâr eyle tene yarak eyle bu câna
Şol yılana çıyana nasîb olasın birgün

7 Münker ü Nekir gele hâllerün düşvâr ola
Dilünce su'âl sora cevâb viresün birgün

8 Yûnus Emrem n'idesin kaçup kanda gidesin
Erenler sohbetine gelmez olasın birgün
B. 13b, Ç. 59a.

277

1 ‘Aceb şu yirde var m'ola
Şöyle garîb bencileyin
Bagrı başlu gözi yaşlu
Şöyle garîb bencileyin

2 Gezdüm Urum'ıla Şam'ı
Yukaru illeri kamu
Çok istedüm bulımadum

Şöyle garîb bencileyin

3 Kimseler garîb olmasın
Hasret odına yanmasun
Hocam kimseler olmasun
Şöyle garîb bencileyin

4 Söyler dilüm aglar gözüm
Garîblere göynür özüm
Meger ki gökde yılduzum
Şöyle garîb bencileyin

5 Niçe bu derdile yanam
Ecel ire birgün ölem
Meger ki sinümde bulam
Şöyle garîb bencileyin

6 Bir garîb ölmiş diyeler
Üç günden sonra tuyalar
Sovuk suyıla yuyalar
Şöyle garîb bencileyin

7 Hey Emrem Yûnus bî-çâre
Bulunmaz derdüne çâre
Var imdi gez şârdan şâra
Şöyle garîb bencileyin

Şiir Muahhar Mecmûalarda bulunmaktadır.

278
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Kanda bulam isteyüben iy gönül seni kandasın
Kanda vîrâne varısa va'llâhi gönül andasın

2 İy gönül sana uyaldan kalmadı yüzümün suyı
Rahmet gele ta ki sana kandayısan dîvândasın

3 Bir lahza olursın rûşen bir dem yürürsin perîşân
‘Âlemlere nâm u nişân derde esîr dermândesin

4 Bir dem ‘âbid bir dem zâhid bir dem ‘âsî bir idem mutî'
Bir dem gelür ki iy gönül ne dînde ne îmândasın

5 ‘Işk başumdan aşıcaguz mevc uruban taşıcaguz
Bir dem gelür ki iy gönül mescidile Kur'ân'dasın

6 Kayseri Tebriz ü Sivas Nahcuvân u Maraş Şirâz
Gönül sana Bagdâd yakın ‘âlemlerde dîvândasın

7 Yûnus imdi tapdur hemin akıtma gözünün nemin
Eger bugün eger yarın çün Hakk'içün kurbândasın

YE. 78a.

279
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Eger ‘ışkı seversen cân olasın
Gönüller tahtına sultân olasın

2 Seversen dünyeyi mihnet bulasın
Niçe bir eskiye hasretlenesin

3 Cihân köhne-sarâydur sen begisin
Niçe bir eskiye hasretlenesin

4 Agudur bal degül dünyâ murâdı
Niçe bir aguya parmak banasın

5 Kanadsuz kuşlayın kaldun yabanda
Kanadlu kuşlara kanda iresin

6 Diken olma gül ol eren yolında
Diken olurısan oda yanasın

7 Niyâz içün buyurdı Hak namâzı
Niyâzdan vay sana gâfil olasın

8 Sana erden ‘asâ gerek bu yolda
Tayanursan ‘asâya tayanasın

9 Erenler nefesin ‘asâ idin sen
Eger nefsüne uyarsan fenâsın

10 ‘İbâdetler başıdur terk-i dünyâ
Eger mü'minsen ana inanasın

11 Atan anan hak'ı yitürdünise
Yeşil tonlar geyesin tonanasın

12 Eger konşı hak'ı boynundayısa
Cehennem'de yarın bâkî kalasın

13 Yûnus bu sözleri erenden aldı
Sana dahı geregise alasın

14 Gönüle gireni gönendi dirler
Gönüle sen de gir kim gönenesin

F. 155a, T. 59a, YE. 78a.

280

1 İy dost seni sevelden ‘aklum gitdi kaldum ben
Bınarları terk idüp denizlere taldum ben

2 Bir zerre ‘ışkun odı kaynadur denizleri
Düşdüm ‘ışkun odına tutuşuban yandum ben

3 Ol cânda ki ‘ışk ola anda gussa olmaya
Bu ‘ışk bana gelelden gussam gitdi güldüm ben

4 Bülbül de ‘âşık olmış kızıl gülün yüzine
Gördüm erenler yüzin hezâr destân oldum ben

5 Bu ‘ışkı bana virdün ben n'iderem kendözüm
İçüm taşum nûr doldı dosta ‘âşık oldum ben

6 Sımasan bûtın nefsün ‘abes kamu tâ‘atün
Anı sımaga çâre hele şimdi buldum ben

7 Dünyâ cefâsın almak sonucı vefâyımış
Cefâyı virübenin seni satın aldum ben

8 Bir kurı agacıdum yol üzre düşmişidüm
Bir bana nazar kıldı tâze cüvân oldum ben

9 Yûnus sen ‘âşıkısan adunı miskîn kogıl
Cümlesinden ihtiyâr miskînlikde buldum ben

F. 153a, T. 58a, K. 158b, YE. 75b, RY. 53a, B. 5b, Rt. 22.

281

1 Ol vaktin bir olasın ayrulıkdan kalasın
Cânsuz gel bu kapuya bâkî dirlik bulasın

2 Cân tuta gelürisen cânum vardur dirisen
Cân şumâr iderisen küllî sagıncılasın

3 Bunda ne sagınç şumâr yâ bunda kim kalur var
Çün böyle düşdi sefer gerek yolda olasın

4 Derdile gelmeyince dermâna irmeyesin
Bir cân yolda korısan yüz bin cânı bulasın

5 Kalma fânî sagınca kasd eyle bâkî gence
Yüz bin cihânda bâtın hazînesin bulasın

6 Dadarsan ‘ışk dadından geçesin zâhir dînden
Ayrulıgun odından ol vakit kurtulasın

7 Yavı vargıl bu yolda her bir dürlü menzilde
Cümle söylenen dilde gerek unıdulasın

8 İy Yûnus kanı ‘aklun gensüzin söyler dilün
Pâyânı yok bu yolun sen kanda tolanasın

NO. 181b, YE. 75a, K. 164b, RY. 31a, B. 51a, Rt. 19, M. 53, Ç. 54a.

282
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 İlâhî derdümün dermânı sensin
Günâhkâr kullarun gufrânı sensin

2 Senün emrün ile döner felekler
Hem ayun güneşün devrânı sensin

3 Halîl'ün hullesi Ya‘kûb'un âhı
Yûsuf'un bend ile-zindânı sensin

4 Mûsâ'nun münâcâtı Tûr Tagı'nda
‘Îsâ'nun göklerde seyrânı sensin

5 Gözümün nûrı vü gevdem hayâtı
Gönüller tahtınun sultânı sensin

6 Yûnus Emrem sebakı senden okur
Elinde defteri dîvânı sensin

B. 27b.

283
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İy gönlümün eglencesi eyit bana n'eyleyeyin
'Işkundan oldum âvâre derdüm kime söyleyeyin

2 Mülk-i fenâdan geçeyin ol dost iline uçayın
Talayın 'ışk 'ummânına denizlerin kaynadayın

3 'Işkun od urdı cânuma gelsün 'âşıklar yanuma
Dökeyin 'ışkun hânını 'âşıkları toylayayın

4 Çü girdüm 'ışkun bâgına bakdum soluma saguma
Dürlü yemişlerün yiyüp güllerini yıylayayın

5 Dün-gün kılayın âh u zâr 'âşık olayın il ü şâr
Dökeyin kanlu yaşumı zârılıklar eyleyeyin

6 'Âşık olayın şol güle tolsun cihâna gulgule
Hezâr destân olubanı dost bâgını yaylayayın

7 Miskîn Yûnus 'âşıklarun dirligini dirilmedün
Bâri gücüm yitdügince soylarını soylayayın

NO. 189a, HB. 17a, B. 13a, RY. (Mecmûa) 17b, A. 200.

284
1 Ayurma beni senden yaradan
Düşüp ölürüm ben bu yaradan

2 Öldügüm içün gussa mı yirem
Ala cânumı yine yaradan

3 Öldi diyeler kaydum yiyeler
Bir kuş oluban çıkam aradan

4 Aglama direm şol gözlerüme
Kan yaş akıdur ag u karadan

5 Yirler mi kodum göl eylemedük
Siller akıtdum her bir dereden

6 Ben bir kulıdum sen sultânıdun
Düşdüm araya bilmem nereden

7 Varam kul olam şeyh işigine
'Abâ dikinem yüz bin pâreden

8 Emrem Yûnus'un murâdı budur
İre yârine çıka aradan

Ç. 52a, NO. 186a, Millî Ktp. Mecmûa Nu: 442, 75a.

VÂV

285

1 İy yârânlar iy kardaşlar korkaram ben ölem diyü
Öldügümi kayurmazam itdügümi bulam diyü

2 Bir gün görinür gözüme 'aybum urulur yüzüme
Endîşeden del'olmışam n'idem ben ne kılam diyü

3 Eger gerçek kulımışsam ana kullık kılayıdum
Aglayadum bu dünyede yarın anda gülem diyü

4 Hemin geldüm bu dünyâya nefsüme kullık itmege
Eyü 'amel işlemedüm 'azâbdan kurtulam diyü

5 İy bî-çâre miskîn Yûnus günâhun çok neyleyesin
Sıgındum ol Allâh'uma didi hem 'afv kılam diyü

YE. 79a, K. 187b, RY. 57a, M. 65.

286
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dost gönlümi yagmâladı n'olsa gerek şimden girü
Derdi bırakdı cânumı yansa gerek şimden girü

2 Derdünile cânum yanar 'ömür geçer devrân döner
Gün geldükçe benzün solar solsa gerek şimden girü

3 Bu ne 'acâyib ser-güzeş çıkardı bagrumuzda baş
Gözlerümden kanıla yaş aksa gerek şimden girü

4 Evliyâdur Hakk'un sırrı alnındaki Allah nûrı
Anı seven âh u zârı kılsa gerek şimden girü

5 Sen hocasın ben bir kulam ebedî kullukda kalam
Bu sözümi cümle 'âlem bilse gerek şimden girü

6 Fenâ sarâyından göçüp bekâ sarâyına geçüp
'Işkun şarâbından içüp kansa gerek şimden girü

7 Görün ki Yûnus n'itdi varuban hazrete gitdi
Katredür 'ummâna yitdi tolsa gerek şimden girü

NO. 187b, Mecmûa, Millî Ktp. Nu: 442, s. 71.

287
1 Mansûr-vâr oldum bugün ber-dâr iden gelsün berü
İnni ene'l-lâh okudum inkâr iden gelsün berü

2 Kul küllün min İndi'l-lâh ansuz degülem v'allah
Ben Hak'ıla Hak olmışam agyâr iden gelsün berü

3 Levh ü kalemde yazılan tertîb-i tevhîd okuram
'İlm-i ledün seyr ü sülûk güftâr iden gelsün berü

4 Bir Tanrı'nun Peygamber'i ben andan aldum haberi
Bir Tanrı vü Peygamber'e ikrâr iden gelsün berü

5 *Men 'arefe nefsehu fekad 'arefe Rabbehu*
Bildüm bunı buldum anı inkâr iden gelsün benü

6 Münkir-münâfıklar beni öldürelüm dirlerimiş
Beni yaradan öldürür yok-var iden gelsün berü

7 Gelsün beni ol öldüren külümi göge savuran
Ben Küntü kenz'em mahfî'yem izhâr iden gelsün berü

8 Gâzî benem şehîd benem ölüben öldüren benem
irte gice ol dostıla bâzâr iden gelsün berü

9 Cümle cihân Gufrân'ıdur kamu 'âlem hayrânıdur
Yûnus anun hayrânıdur tekrâr iden gelsün berü

RY. 73b, YE. 78b, K. 137b, M. 39.

288

1 İy bizümle yâr olup dosta giden gelsün berü
Yok eyleyüp kendözin cân terk iden gelsün berü

2 Terk idelüm kâl ü kıylı isteyelüm togrı yolı
Hem bulalum gevher kânın cevher alan gelsün berü

3 Gevher bu cân maksûdıdur cân maksûdun Mansûr'ıdur
Maksûd içün Mansûr'layın ber-dâr olan gelsün berü

4 İrmek dilersen maksûda çok hizmet eyle her işde
Sen senligünden usan nûr-ı dîdâr olan gelsün berü

5 Pinhân idenler kendözin anlar görürler Hak yüzin
Görmek dilersen Hak yüzin ikrâr iden gelsün berü

6 Yûnus gel anlat hâlüni bildür nedür ahvâlüni
Derde bırakdı cânını dermân iden gelsün berü

YE. 79b, NO. 190a

289
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Benem zârî kılan şol yâre karşu
Gönülden cân viren dildâre karşu

2 Giceler subha dek hayrân u mestem
Oluban muntazır dîdâre karşu

3 Seher-gâhın turup zârî kıluram
Sanasın bülbülem gül-zâre karşu

4 Alaldan cânumı 'ışk-ı İlâhî
Benem Mecnûn gibi âvâre karşu

5 Cemâlün şem'ine pervâne gibi
Yakaram per ü bâli nâra karşu

6 Anun 'ışkı şarâbın nûş idelden
İrişür yüregüme yâre karşu

7 Bugün Mansûr benem 'ışkun yolında
Yüriyüp çarh uram şol dâre karşu

8 Bî-çâre bülbülem dost bahçesinde
Varam virem haber şol yâre karşu

9 'Âşık Yûnus bugün gurbetde kaldı
Ki 'ışkı söyledür dildâre karşu

K. 184a, RY. 73a, RY. (Mecmûa) 5a, M. 64, Ç. 60a.

290
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Severem ben seni cândan içerü
Yolum ötmez bu erkândan içerü

2 Nere varurısam gönlüm tolusın
Seni kanda koyam bundan içerü

3 Beni sorman bana bende degülem
Sûretüm boş gezer tondan içerü

4 Beni benden alana irmez elüm
Kadem kim basa sultândan içerü

5 Tecellîden nasîb irdi kimine
Kiminün maksûdı bundan içerü

6 Kime dokundısa ol dost nazarı
Anun şu‘lesi var günden içerü

7 Senün ‘ışkun beni bende alupdur
Ne şîrîn derd bu dermândan içerü

8 Şerî‘at-Tarîkat yoldur varana
Hakîkat-Ma‘rifet andan içerü

9 Süleymân kuş dili bilür didiler
Süleymân var Süleymân'dan içerü

10 Sülûk seyir iden ‘ışkun erine
Niçe mezheb olur dînden içerü

11 Dînin terk idenün küfürdür işi
Bu ne küfürdür îmândan içerü

12 O bir dilber durur hîç yok nişânı
Nişân olur mı nişândan içerü

13 Meger Yûnus gözi tuş oldı dosta
Ki kaldı kapuda andan içerü

YE. 78b, NO. 193a, K. 66b, Rt. 35, M. 7.

291

1 Düşd'ögüme hubbü'l-vatan gidem hey dost diyü diyü
Anda varan kalur hemân kalam hey dost diyü diyü

2 Gele şol ‘Azrâîl duta assı kılmaz ana ata
Binem şol agaçdan ata gidem hey dost diyü diyü

3 Halvetlerde meşgûl olam dâim açılam gül olam
Dost bâgında bülbül olam ötem hey dost diyü diyü

4 Şol bir biş-on arşın bizi kefen ideler egnüme
Dikem şol dünye tonların geyem hey dost diyü diyü

5 Mecnûn oluban yüriyem yüce tagları büriyem
Mûm olubanı eriyem yanam hey dost diyü diyü

6 Günler geçe yıl çevrile üstüme sinlem obrıla
Ten çüriye toprak ola tozam hey dost diyü diyü

7 Yûnus Emre var yolına münkirler girmez yolına
Bahrî olup dost göline talam hey dost diyü diyü

RY. 40b.

HE

292

1 Hak'dan gelen şerbeti içdük el-hamdüli'llâh
Şol kudret denizini geçdük el-hamdüli'llâh

2 Şol karşugı tagları mîşeleri bâgları
Saglık safâlık ile aşduk el-hamdüli'llâh

3 Kurıyıduk yaş olduk ayagıduk baş olduk
Kanatlanduk kuş olduk uçduk el-hamdüli'llâh

4 Vardugumuz illere şol safâ gönüllere
Baba Tapduk ma‘nîsin saçduk el-hamdüli'llâh

5 Beri gel barışalum yadısan bilişelüm
Atumuz eyerlendi eşdük el-hamdüli'llâh

6 İndük Rûm'ı kışladuk çok hayr u şer işledük
Uş bahâr geldi girü göçdük el-hamdüli'llâh

7 Dirildük bınar olduk irkildük ırmag olduk
Akduk denize tolduk taşduk el-hamdüli'llâh

8 Tapdug'un tapusında kul olduk kapusında
Yûnus miskîn çigidük bişdük el-hamdüli'llâh

F. 160b, T. 62b, YE. 81b.

293

1 Zinhâr gönül evinde tutma yavuz endîşe
Biregüyçün kuyı kazan ‘âkıbet kendü düşe

2 Nefsün begenmeyeni ayruklara sanmagıl
Ayruklara sanursan bilgil kim işün şaşa

3 Kendüye yaramazı biregüye sanan ol
Adı müsülmân anun kendü benzer keşîşe

4 Komadugun nesneyi sunuban götürmegil
Komadugun götürmek düşüre yatlu işe

5 Bu dünyede üç kişi Hak dîdârın görmeye
Bir dikçi bir kovcı biri gammâzdur beşe

6 Yûnus bu nasîhatı tutan yatlu olmaya
Bir niçe ögüt durur dinlesen başdan başa

F. 161b, T. 63a, NO. 181a, K. 136b, B. 9b, YE. 82b, RY. 38b, A. 24, Ç. 67a.

294
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Hoşdur eger yürürisem ‘ışk odına yana yana
Pes yanmadın nite olam çün ‘ışk odı düşdi câna

2 Cânum ‘ışkun külhânıdur tartınmadın ur odını
Kamış suyı şeker olur od bıragıcak külhâna

3 Her nesne ki çig olıcak od olmayınca bişmez ol
Benüm dirligüm çigidi ‘ışk odı oldı bahâne

4 Bu işler tamâm olıcak halvet olur ma‘şûkıla
Ma‘şûk yüzin gören kişi gerek yana vü dükene

5 Devlet durur ol kişiye yanarısa ‘ışk odına
Acı tütüni çıkıcak aydın olısar bu hâne

6 Ol dostıla bâzârumuz fülân vaktdan berü degül
Severidük ma‘şûkayı henüz gelmedin cihâna

7 Râzîyam ol oda ben günde bin kez yanarısam
Gör niçe cân fidâ kılur şem‘i öninde pervâne

8 ‘Işka neçe yanarısam dahı şîrîn gelür bana
Cânum fidî olsun beni bu ‘ışk odına atana

9 ‘Işk sultânı Tapduk durur Yûnus gedâ bu kapuda
Gedâlara lutf eylemek hem kâ'idedür sultâna

F. 162a, T. 63a, K. 102a, NO. 181a, RY. 22b, YE. 83b, Rt. 26, Ç. 71a, M. 25.

295

1 Vücûd bir binâ durur sırr-ı hikmet içinde
Gönül bir bünyâd durur nakd ol bünyâd içinde

2 Gönül sultân hâkim cân cümle iş ana kurbân
Dil dahı bir tercemân yürür kudret içinde

3 Gönül oturur tahta hükm ider Kâf'dan Kâf'a
Nefis durmış ırakda meyli ‘işret içinde

4 Ol nefs kim câna uyar ma‘nîden sanma duyar
Her dem ana uymayan bil ‘inâyet içinde

5 Evvel kapu şerî‘at geçse andan tarîkat
Gönül evi ma‘rifet ‘ışk hakîkat içinde

6 Şerî‘at şîrîn olur işidene hoş gelür
Ne kim dilerse kılur ol şerî‘at içinde

7 Tarîkat cân yoldaşı cân ile olur işi
Tarîka giren kişi dün-gün ‘ibret içinde

8 Ma‘rifet gönül ile dün ü gün zârıyıla
Söylesem gelmez dile sırr-ı sıfat içinde

9 Hakîkat ‘ışkdur ‘ıyân görsün ol şebih beyân
Hakîkat donın geyen agır hil'at içinde

10 Şerî'at sûret evi tâ‘ate girer kavî
‘Âleme çıkdı çavı ‘ubûdiyyet içinde

11 Tarîkat câna gelür tâ‘atına cân kılur
Girmeyen ziyân kılur iş bu devlet içinde

12 Hakîkate irenler hakîkati bulanlar
Ne bahtludur cânları hep mahabbet içinde

13 Her kim şerî‘at bile hem okıya hem kıla
Ol gerek kim er ola dün-gün tâ‘at içinde

14 Ger tâ‘at kılmazısa üstâda varmazısa
Şer‘iden olmazısa adı la‘net içinde

15 Şerî‘at ana eydür ana ‘abes ol addur
Anun makâmı oddur şol âhiret içinde

16 Her kim tarîka gire gerek mâl terkin ura
Yola togrı cân vire bu tarîkat içinde

17 Ger togrı turmazısa mâl terkin urmazısa
Yola cân virmezise tuymaz sohbet içinde

18 Tarîkat anun degül ol kılmış yolın melûl
Hak kılmaz anı kabûl bulmaz rahmet içinde

19 Ger bahrî olmazısa denize dalmazısa
Seyrânun bilmezise yokdur kıymet içinde

20 Ma'rifet gönül şehri makâmun bulur fakrı
Bahrî gerekdür bahrî bu ma‘rifet içinde

21 Ma'rifet andan ırak anun degüldür durak
İşi olsa da yavlak anun bu ad içinde

22 Her kim hakîkat süre kahrı lutfı bir göre
İş aça togrı dura bu hakîkat içinde

23 Ger togrı turmazısa yolına irmezise
Kahrı hoş görmezise adı yok ad içinde

24 Anun degül hakîkat ol devlet ol nasîhat
Evvel âhir ‘âkıbet bulınca mât içinde

25 Bu dört menzildür utan ledün makâmun tutan
Oldur menzile yiten tamâm murâd içinde

26 Ol menzile yitenün dört nişânı var anun
Ol nişânı kılanun yiri rahmet içinde

27 Sûretün halka düze Hakk'un yolında ize
Çıka seyir eyleye ol semâvât içinde

28 Tevekkül işi ola kanâ‘at aşı ola
‘İnâyet başı ola nûr-ı rahmet içinde

29 Kıyl u kâle mecâl yok ol hâldür ana kâl yok
Hergiz ana ecel yok ezel-ebed içinde

30 İşdür bunca âvâzlar didügüm ma‘nî sözler
Tapduk Yûnus'ı gözler bu vilâyet içinde

Şiir Muahhar Mecmûalarda Mevcuttur.

296
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 ‘Âşık oldum erene irmegile
Hakk'ı buldum ben eri görmegile

2 Ere irdüm erde buldum maksûdum
Bulımadum taşradan sormagıla

3 Ne yire bakdumısa er oturur
Gönlin aldum yüz yire sürmegile

4 Hak'dan imiş cânlara cümle nasîb
Olmazımış Ka‘be'ye varmagıla

5 Ka‘be senün işigündür eyle bil
Bulımadum yol çeküp varmagıla

6 Beni gören bir pûla saymazıdı
Şimdi gören gösterür barmagıla

7 Bir gölidüm kıldı erenler nazar
Deniz oldum dört yana ırmagıla

8 Geldi ün Yûnus diyü turdum örü
Gözüm açdum kulagum urmagıla

F. 162b, T. 63b, K. 148b, NO. 188b, YE. 87a, RY. 13a, 63a, Rt. 26, Ç. 70b, A. 23.

297

1 Gönül nite dölene ma‘şûkın bulmayınca
Kimse ‘âşık mı olur gönülsüz kalmayınca

2 Gönüldür seven anı esîr eyleyen seni
Kimi âzâd eylersin sen âzâd olmayınca

3 Boynı zencîrlü geldük key katı esîr olduk
Er nazar eylemedi hâlümüz bilmeyince

4 Bir yanadan ararlar ayruk nesne sanurlar
Bahâsın ne bilesin sen satun almayınca

5 Bahâsı cânum anun mâlıla tavar degül
Sevdük mi ele girür sevdükler virmeyince

6 Câna niçe ‘âşıksın bu kayıddan geçmezsin
Deryâdan ne alasın ırmakdan geçmeyince

7 Dostı kanda bulasın sende durmagıla sen
Ol ‘imâret eylemez sen vîrân olmayınca

8 Sözi Yûnus'dan işit kibir kılma dut ögüt
‘İmâret olmayasın tâ harâb olmayınca

F. 163a, T. 63b, YE. 85b, RY. 11b, Ç. 61a, A. 23.

298
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Vasf-ı hâlin eydiserem vuslat hâlin bilenlere
Yidi dürlü nişân gerek hakîkate irenlere

2 Bu yidisinden birisi eksük olursa olmaya
Birisi eksük gerekmez bu sarp yola varanlara

3 Evvel nişânı bu durur yirmeye cümle milleti
Yirenler kaldı yirini yir degmedi yirenlere

4 İkinci nişânı budur hîç nefsini semirtmeye
Zinhâr siz andan olmanuz nefsine kul olanlara

5 Üçünci nişânı budur cümle heveslerden geçe
Hevesler eri yolda kor yitemez yol varanlara

6 Dördünci nişânı budur dünyâdan münezzeh ola
Dünyâ seni sayru eyler ne kul kaysı sayrulara

7 Yûnus yidi nişân didi evet üçini gizledi
Anı dahı eydivirem gelüp halvet soranlara

F. 162b, T. 64a, YE. 86b, RY. 16a, B. 29a, NO. 181b, Rt. 25, A. 22, Ç. 65a.

299

1 Miskînlikden buldılar kimde erlik varısa
Nerdübândan yitdiler yüksekden bakarısa

2 Gönül yüksekde gezer dem-be-dem yoldan azar
Taş yüzine ol sızar içinde ne varısa

3 Ak sakallu pîr koca bilmez ki hâli nice
Emek yimesin hacca bir gönül yıkarısa

4 Sagır işitmez sözi gice sanur gündüzi
Kördür münkirün gözi ‘âlem münevver ise

5 Gönül Çalab'un tahtı gönüle Çalap bahdı
İki cihân bed-bahtı kim gönül yıkarısa

6 Sen seni ne sanursan ayruga da anı san
Dört kitâbun ma‘nîsi budur eger varısa

7 Bildük gelenler geçmiş konanlar girü göçmiş
‘Işk şarâbından içmiş kim ma‘nî tuyarısa

8 Yûnus yoldan ırmasun yüksek yirde turmasun
Sinle Sırât görmesün sevdügi dîdârısa

F. 164a, T.64b, B. 28b, YE. 85b, RY. 45b, A. 24, Ç. 66a, Mecmûa, Nu: 204, s. 157.

300

1 Bir söz diyeyin sana dinle cânun varısa
Hiç tama‘ eylemegil ‘aklun sana yarısa

2 Yavuzluk eylemegil la‘net işitmeyesin
Senden sonra söylene key eylügün varısa

3 Yavuzlukdan kem bitdi yâ eylükden kim yitdi
Eylük Hakk'a yaraşur sende ikrâr varısa

4 İkrâr erün yarıdur varsa Uçmak yiridür
Bâhil uçmak görmeye yüz bin gözi varısa

5 Ma‘nîde getürmişler kardaşdan yâr yigrekdür
Oguldan dahı tatlu eger togrı yârısa

6 Yârün sana mukâbil tapusında sücûd kıl
Çıkar cigerün yidür eger çâren varısa

7 Gördün yârün egridür nen varısa vir kogıl
Ululardan meseldür işitdügün varısa

8 Etmek yiyüp tuz basmak ol nâ-merdler işidür
Etmek anı komaya tuzun hakkı varısa

9 Çok söz hayvân yükidür az söz erün görkidür
Bilene bir söz yiter cânda gevher varısa

10 Yûnus miskîn delüdür hem sözinden bellüdür
‘Ayıblaman yârenler eksüklügi varısa

Rt. 2, B, 47b, HB. 13b, Ç. 66b.

301

1 İy kopuzıla çeşte aslun nedür ne işde
Sana su'âl soraram eydivir bana üşde

2 Eydür ki aslum agaç koyın kirişi bir kaç
Gel ‘işretüm dinle geç ‘aklı koma beleşde

3 Eydürler bana harâm ben ugrulık degülem
Çünki aslum mismildür ne varımış kirişde

4 Bana kiriş didiler ‘ışka giriş didiler
Benüm adum ‘ışk virdi ben durmazam kolmaşda

5 Şâdılıgıla geldüm iş bu ‘âleme toldum
Mürvetlere düzüldüm kodılar iş bu düşde

6 Agaç deri dirildi kirişile bir oldı
‘Işk denizine taldı bahâne yok bu işde

7 Mevlânâ sohbetinde sâzıla işret oldı
‘Ârif ma‘nîye taldı çün biledür ferişde

8 Ferişteyi anmakdan bilesin murâd nedür
Gice gündüz biledür senünile her işde

9 Ol ferişteler adı Kirâmen Kâtibîn'dür
Yazmakdan usanmazlar armazlar yaz u kışda

10 Birisi sag omzunda birisi sol omzunda
Birisi hayrun yazar birisi şer cünbişde

11 Kâgıdları dükenmez ne hod mürekkebleri
Aşınmaz kalemleri kâ’imlerdür ol işde

12 Hem meyhâneye varur hem büt-hâneye girür
Bunlar saklarlar seni sen gâfilsin bu işde

13 Yûnus imdi Sübhân'ı vasf eylegil gönülde
Ayru degül ‘ârifden bu kopuzıla çeşde

F. 167b.

302

1 İstedügümi buldum eşkere cân içinde
Taşra isteyen kendü kendü nihân içinde

2 Kâ’imdür hîç ırılmaz ansuz kimse dirilmez
Adım adım yir ölçer kendü revân içinde

3 Bu tılsımı baglayan cümle dilde söyleyen
Yire göge sıgmayan girmiş bu cân içinde

4 Ugrı olmış ugrılar kendü kendüyi çakar
Sahne kendüsi olmış kendü zindân içinde

5 Dutun diyü çagırur ugrı dahı çagırur
Bu ne ‘acâyib ugrı bu çagıran içinde

6 Siyâset meydânında galabadan bakan ol
Siyâset kendü olmış girmiş meydân içinde

7 Kudret kılıcın almış nefsün boynını çalmış
Nefsini depelemiş elleri kan içinde

8 Sayru olmış iniler Kur'ân ünini dinler
Kur'ân okıyan kendü kendü Kur'ân içinde

9 Yüce yüce ‘Arş düzer kendözin anda bezer
Gör niçe cevlân ider hırka palâs içinde

10 Dürlü dürlü ‘imâret köşk ü sarây yapan ol
Kara nikâb dutunmış girmiş külhân içinde

11 Başdan ayaga degin Hak nûrı seni dutmış
Hak'dan ayru ne vardur kalma gümân içinde

12 Birisen birlige bak ikiyi elden bırak
Bütün ma‘nî bulasın sıdk u îmân içinde

13 Orucuna güvenme namâzuna tayanma
Cümle tâ‘at tak olur nâz u niyâz içinde

14 Oruc-namâz gusl u hac hicâbdur ‘âşıklara
‘Âşık andan münezzeh hâssü'l-havâs içinde

15 Girdüm gönül şehrine taldum anun bahrine
‘Işkıla seyr iderken iz buldum cân içinde

16 Ol izi ben izledüm sagum solum gözledüm
Çok ‘acâibler gördüm yokdur cihân içinde

17 Şâh oluban oturur kula buyruk tutdurur
Fermânını buyurur küfr-i fermân içinde

18 Yûnus senün sözlerün ma'nîdür bilenlere
Söyleyeler sözüni devr-i zamân içinde

F. 165a, T. 65a, K. 62b, 205a, YE. 81a, HB. 15b, NO. 184a, 185b, RY. 20a, Ç. 63a, Rt. 23.

303

1 Cân olgıl cân içinde kalma gümân içinde
İstedügün bulasın yakın zamân içinde

2 Rükû‘ sücûda kalma ‘amelüne tayanma
‘İlm ü ‘amel gark olur nâz u niyâz içinde

3 İkiligi terk itgil birlik makâmın tutgıl
Cânlar cânın bulasın iş bu dirlik içinde

4 Oruç-namâz zekât hac cürm ü cinâyet durur
Fakîr bundan âzâddur hâss-ı havâs içinde

5 Şerî‘at korıcıdur hakîkat ordusında
Senün içün korınur hâsıl ordu içinde

6 Cânlar cânın bulasın sen dahı cân olasın
‘Işkıla teferrücün ola dîdâr içinde

7 Ayne'l-yakîn görüpdür Yûnus Mecnûn olupdur
Bir ile bir olupdur Hakke'l-yakîn içinde

YE. 87a, F. 166a, T. 65b.

304

1 Dervîş olan kişiler ‘aceb nite dirile
Yol takazası budur bir ola her birile

2 İkilik eylemeye hîç yalan söylemeye
‘Âlem bulanurısa bulanmadın turıla

3 ‘Aceb öyle kim ola bulanmadın turıla
Öylelik isterisen yoldaş olgıl er ile

4 Er ile yoldaş olan key olısar gönülden
‘Âlem yoldaş olurdı olurmısa dilile

5 Dilden nesnene gelmez suyıla gönül yunmaz
Girçegin gelenleri yederler bir kılıla

6 Dün ü günin çekerler o kıl üzülsün diyü
‘Ömrin anda berkitmiş yedilür bir kılıla

7 İnce sanman ol kılı güzâf sanman bu yolı
Erenler geçdi geldi her biri bir hâlile

8 Her kim hâli hâllendi ol beg oldı kullandı
Yûnus sen kul olıgör beg söyleşür kulıla

F. 167a, T. 66a.

305

1 On sekiz bin ‘âlem halkı cümlesi bir içinde
Kimse yok birden artuk söylenür dil içinde

2 Cümle bir anı birler cümle ana giderler
Cümle dil anı söyler her bir menzil içinde

3 Cümle göz anı gözler kimse yok nişân virür
Gören kim görmeyen kim kalduk müşkil içinde

4 Kim göre anı ‘ıyân kim diye nakş u nişân
Sözi *Len terânî*'dür Mûsâ'ya Tûr içinde

5 Kimseden ayru görme her birile bile gör
Cümle ‘âlem toludur berr ile bahr içinde

6 Sidretü'l-Müntehâ'dan andan içerü giden
Hiç nişân eydimedi menzil-i nûr içinde

7 Toksan bin kelimesi otuz bin ‘âm u hâsı
Otuz bin hâslarına otuz bin sırr içinde

8 Ol durur ol gizlü söz ‘ârif söyler dün gündüz
Hiç nişân eyitmesün Hûr u Kusûr içinde

9 Yûnus sen dilerisen dostı görem dirisen
‘Iyândur görenlere işde gönül içinde

F. 169a, T. 67a, K. 65a, B. 47a, YE. 88a, Rt. 25, Ç. 63b, A. 23.

306

1 İsrâfîl sûrı ura yir yüzi divşürile
Harâb ola berr ü bahr çarh-ı felek yoyıla

2 Kimse varmaya bunda cümlesi vara anda
Ol pâdişâh öninde Hak terâzû kurıla

3 ‘Iyân ola cümle iş kurtılmaya yâd-biliş
Gel fülân ibn-i fülân her bir kula kıgrıla

4 Cümle halâyık tura yir yüzin tolu tuta
Hükm eyleye pâdişâh mahşere dek sürile

5 Kopa kıyâmet hevli ikinci nefhayılan
Üçünci nefha içinde yirler yüzi yarıla

6 Baglana bin bin sunûf ‘âşıka yok havf u hayf
Yarın mahşer güninde Yevme yenfehu urıla

7 Yûnus yaragun eyle yol korhulı key anla
Gökren katran denizi kıldan Sırât gerile

F. 169b, T. 77b, K. 72a, Ç. 69b, M. 10.

307

1 Kimse döymez bu nazara ‘ışkıla kim pençe ura
Bu nazara karşu duran hânumânın garka vire

2 Çün elini ‘ışka ura 'ışk okına kimdür tura
Gök yüzinde melâiki ‘ışk anı indürdi yire

3 Gör Hârût-Mârût neyidi Hazret'de ferişteyidi
Nasîbin ‘ışka aldurup makâmın zühreye vire

4 Âbdestümüz namâzumuz dogrulıkdur tâ‘atümüz
‘Işkıla bagladuk kâmet sâfumuzı kim ayıra

5 Mescid medrese oldugı pâk cemâ‘at kılındugı
Halâyıklar sâf turdugı ‘ışk şükrânesidür zire

6 İçümde yanar ‘ışk odı gönlümde anun hasadı
‘Işk odınun tütüninden Yûnus'un benzi sarara

F. 170a, 176a, T. 68a, T. 71b.

308

1 ‘Âşıklar dostı koyup kanda vara
Zindândur ‘âşıklara dostsuz serâ

2 Dost yüzinden gözini ırmaz ‘âşık
Anunçün cânı dün ü gün âvâre

3 Ma‘şûka yüz bir dürlü yol gösterür
Peş ‘âşık niçe tura bir karâra

4 Ma‘şûkanun haddinün pâyânı yok
Anunçün sıgmaz ‘âşık ile-şâra

5 Zihî devlet zihî sâ‘adet zihî ‘ışk
Kim bunda ol dostıla iş başara

6 Kim bilişmediyse bunda dostıla
Gam durur dirligi kaldı bî-çâre

7 Dost ismini tutagör bunda Yûnus
Yarına korısan işün Hakk'a vara

NO. 194a.

309

1 Var derdile yan yüri dermâna irişince
‘Işkıla kullık eyle sultâna irişince

2 Sular gibi seyreyle bir yirde karâr itme
Alçaklara ak yüri ‘ummâna irişince

3 Gâyet hor u hakîr ol başda Halîl olasın
İsmâ'îl gibi sen de kurbâna irişince

4 Eyyûb'layın sabr eyle Ya‘kûb'layın çok agla
Yûsuf-sıfat sen dahı Ken‘ân'a irişince

5 Yûnus sen bu gevheri harceyleme nâdâna
Bu yolda neler çekdün ol kâna irişince

Ç. 60b, DAY. 144, Mecmûa, Nu: 204, s. 154, Mecmûa Nu: 442, s. 89.

310

1 Bî-mekânam bu cihânda menzilüm turagum anda
Sultânam tâcıla tahtum Hulle vü Burâg'um anda

2 Eyyûb'am bu sabrı buldum Cercîs'em bin kezin öldüm
Ben bu mülke tenhâ geldüm be-külli yaragum anda

3 Yûsuf'am bâzâra geldüm Mansûr'am bu dâra geldüm
Arslanam şikâra geldüm velâkin yatagum anda

4 Bülbülem uş öte geldüm dilde menşûr tuta geldüm
Bunda müşküm sata geldüm geyigem otlagum anda

5 Kim ne bile ne kuşam ben şol ay yüze tutaşam ben
Ezelîden serhoşam ben içmişem ayagum anda

6 Delüyem pendi tutmazam degme yire ben gitmezem
İş bu sözi işitmezem tutmışam kulagum anda

7 Sır sözi eşkere olmaz anda od yanar belürmez
Dün ü gün yanar söyünmez bu benüm çerâgum anda

8 Ben bu mülke ta‘lîm kıldum hem yidi kez cevlân urdum
Muhammed nûrını gördüm bu benüm mekânum anda

9 Yûnus bu fikrete taldı hep cihânı arda saldı
Va'llâhi hoş lezzet aldı tatmışam dimâgum anda

F. 171a, T. 68b, RY. 27a, YE. 89a, NO. 180b, K. 98a, Rt. 24, M. 22, Ç. 62b.

311

1 Uş yine nazar oldı bu bizüm cânumuza
Muhammed bünyâd urdı dîn ü îmânumuza

2 Peygamberler serveri dîn diregi Muhammed
Gör ne gevherler kodı bu bizüm kânumuza

3 Gelün ‘amel idelüm elümüz irer iken
Ecel irer ansuzın irgürmez sanumuza

4 İy dirîgâ n'idelüm bizde ‘amel olmazsa
Hışm idüp yapışalar bu kefen tonumuza

5 Sorucılar geleler sorı hisâb soralar
Karanu sin içinde otura yanumuza

6 Ölüm Hak'dur bilürsin niçün gâfil olursın
‘Azrâîl kasd idiser günâhlu tenümüze

7 Miskîn Yûnus bu sözi kendözinden eyitmez
Hak Çalap viribidi sebagın dilümüze

F. 171b, RY, 23b, YE. 83b, NO. 185a, K. 103b, Ç. 65b.

312

1 Yine bu bâd-ı nev-bahâr hoş nev‘ ile esdi yine
Yine kışun sovuklugı fuzûllıgın kesdi yine

2 Yine rahmeti bî-kıyâs yine ‘işret oldı dem-sâz
Yine geldi bu yini yaz kutlu kadem basdı yine

3 Yine yini hazîneden yini hil‘at giydi cihân
Yine virildi yini cân ot u agaç sesdi yine

4 Ölmiş idi ot u şecer dirilüben girü biter
Müşriklere nükte yiter var eyledi nesli yine

5 Yine sahra vü merg-zâr hoş akar esrük bu sular
Cihânlara saçdı nisâr cümle ‘âlem dostı yine

6 Yine yir yüzi tonanup kat kat olup renge batup
Bülbül güle karşu ötüp cân budaga asdı yine

7 Sözüm degül yaz kış içün geldi ma‘şûka iş içün
Oldı yini bagışlamak pâdişâhun kasdı yine

8 Yine Yûnus başdan çıkıp ‘âr u nâmûsı yıkup
‘Âşıklarun cur‘asından ulu kadeh içdi yine

F. 172a, T. 69a, YE. 81b, RY. 36b, K. 111a, M. 28.

313

1 Bu dünyânun misâli benzer bir degirmene
Gaflet anun sepedi bu halk ögünen dâne

2 Degirmene varursun degirmenci sorarsın
‘Azrâîl dirlerimiş ol unı ögüdene

3 Oluk-su Hak varlıgı evliyâdur çarh igi
Çarhı çarha benzetmiş âferin benzedene

4 Andan ol çarhun yiri ol çakıldak ipleri
Endîşendür bulaşuk kaygula perîşâne

5 Öter çakıldak dün gün ögüdür döger anı
Ol gün durur gün bu gün geçdi ‘ömür ziyâna

6 Bu yir altun taş gibi deprenmez kâ’im turur
Bu gök üstün taş gibi gerek kim her dem döne

7 Bir niçeler turmışlar dün-gün nevbet öñerler
Bir niçeler göymezler öñürdürler rindâne

8 Toza bulaşmış yatur yaşı yitmiş kocalar
Nevbet irse yöñerür hem pîre hem cüvâne

9 Ol degirmenün tucı hep ol götürür güci
İşbu dünyâ son ucı fenâ olısar fenâ

10 Ol sepet teknecügi sonı ölüm döşekdür
Dâne tamâm olıcak gerek unun dükene

11 Unluk sinündür senün sakın gûr ‘azâbından
Mustafâ böyle didi inanursan Kur'ân'a

12 Niçe bu temsîlleri söyleyesin yüriyüp
Yûnus sen sa'y idegör derdün içün dermâna

RY. 2b, K. 142a, M. 42, Mısır N. 4b.

314

1 Dutgıl bir Tanrı hâsını
Gel ikrâr it erenlere
Sileler gönlün pâsını
Gel ikrâr it erenlere

2 Öyle bir berkitgil ‘ahdün
Hem mâlun olsun hem rahtun
Hakk'ı bilmek olsun cehdün
Gel ikrâr it erenlere

3 Erenlerdür Tanrı hâsı
Silerler gönülden pâsı
Dostıladur mu‘amlesi
Gel ikrâr it erenlere

4 Gider gönül teşvîşüni
Bezeme hoyrat nakşunı
Uçurmadın cân kuşunı
Gel ikrâr it erenlere

5 Geç bu uzun endîşeden
Erdire nefsin uşadan

Bakmagıl dosta taşradan
Gel ikrâr it erenlere

6 Bu cân sana bâkî kalmaz
Anda varan girü gelmez
Son pişmânlık assı kılmaz
Gel ikrâr it erenlere

7 Bu dünyâyı elden bırak
Âhirete eyle yarak
Erenlerden olma ırak
Gel ikrâr it erenlere

8 Eger seversen Allah'ı
Hoş nidâ eyle o şâhı
Hak rahmet ider va'llâhi
Gel ikrâr it erenlere

9 Yûnus sen pişmân olmadın
İrişgil ere ölmedin
Bu dünyâ sana gülmedin
Gel ikrâr it erenlere

RY. 30b, K. 173b, YE. , M. 58.

315

1 Sana direm iy velî
Tur irte namâzına
Eger degülsen öli
Tur irte namâzına

2 Ezân okur müezzin
Çagırur Allah adın
Yıkma dînün bünyâdın
Tur irte namâzına

3 Agar pervâze kuşlar
Tesbîh okur agaçlar
Himmet alan kardaşlar
Tur irte namâzına

4 Namâzı kıl zikr eyle
Elün götür şükr eyle
Ölecegün fikr eyle
Tur irte namâzına

5 Namâz kıl yarak olsun
Âhretde gerek olsun
Sinünde çırâk olsun
Tur irte namâzına

6 Namâz kıl îmânıla
Yatmagıl gümânıla
Gidesin emânıla
Tur irte namâzına

7 Çıka gide cân dahı
Şöyle kala ten dahı
Dervîş Yûnus sen dahı
Tur irte namâzına

F. 173b, T. 70a.

316
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bir 'imâret göster bana kim sonı vîrân olmaya
Kazanı gör ol mâlı kim senden o girü kalmaya

2 Döküle altûnun mâlun ayrugıla ola hâlün
Senden girü kalan mâlun sana bil assı kılmaya

3 Ol mâl ki Halîl'ündür hayırlara yilterler anı
Ol mâl ki Kârûn'undur ıssı hîç râhat bulımaya

4 İsrâfîl sûrını ura tagları yirinden tura
Bir karınca cevâbını bin Süleymân virimeye

5 Bu dünye hep ıssuz kala altûnı mâlı döküle
Sebil olubanı yite hergiz ıssı bulunmaya

6 Hey Yûnus Emre ölince var yüri togru yolunca
Dünyâsını terk idenler yarın Hazret'de ölmeye

F. 173a, T. 69b, B. 28b, NO. 186a, K. 136a, RY. 38b.

317
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ben dost içün aglarısam gözüm yaşını kim sile
Yaşum niçe dine benüm böyle 'acâyib derdile

2 İy yârânlar gelün berü anladayum ahvâlümi
Hîç kimsene ola mı kim bu derdüme dermân kıla

3 Cümle 'âlem gelürise ansuz dermân olmayısar
Derdüme kim dermân olur çün gönlümde ol sevile

4 Ölüp sine girürisem etüm-tenüm çürimeye
Anun içün kim dünyeden ben giderem sevmegile

5 Yârenlerüm eydür bana ayrık anı görmeyevüz
Fürkâte düşdi sûretüm bir menzilden bir menzile

6 Bir gözi yaşlu 'ârife ugradum eydür aglagıl
Bunda çok aglayan kişi anda gider güle güle

7 'İlm-i sâbıkdan ilerü dahı Elest belürmedin
Ben ol idüm ol ben idi şimdi niçesi kesile

8 Ol kıyâmet bâzârında her bir kula baş kayusı
Ne kayursın anı seven çün ol ‘arasâtda bile

9 Ol dostıla benüm işüm ölüp dahı bitmeyiser
Bu niçe ola kim bite çün gönülde dost sevile

10 İsrâfîl sûrı urıcak her bir sûret nefsüm diye
Ben anmayam hîç Yûnus'ı Tapduk gele ol dem dile

F. 174a, T. 70a, K. 92a, YE. 83a, RY. 32a, M. 19, A. 22, Ç. 69b.

318

1 Zihî şîrîn hûlu dilber ki bu dem turagı cânda
Cân evini ala çün dost hemân özi sıgar anda

2 Cân içinde dostı bulan ayruk yirde ne istesün
Anı taşra soranlarun ‘ömri geçdi perâkende

3 Anun kim ‘ışkı gözgüsi kendüde gösterür bizi
Gönül esrük Hak'a ‘âşık esîr olmış bu dermânde

4 Anı bana sorarısan yönüm dostdan yana benüm
Her ne hâlde yürürisem mihrüm arta durur günde

5 Bu sûretde kim var dahı yönin ayruk yana döner
Benüm varlıgum dost aldı eserümdür kalan bunda

6 Anı bana soranlara niçe nişân eydivirem
Diliyle kim eydibile bu ‘ışkun turagı kanda

7 Zihî kim İlâhî devlet kime yoldaş olurısa
Ki dostıla sürdi ‘ömri bu arada bu mekânda

8 Dostdan yana giden kişi kendüligin koyasıdur
Dünyâ duta gelen harîf geçmeyiser bu dîvânda

9 Niçe şîrîn durur gel gör ki kocalar yigit olur
Esrükligi ayılmadın ne şûr ider bu meydânda

10 Yûnus gel gör ‘âşıkları niçe yavu varup durur
Dünyâ-âhret elden koyup ne virende ne alanda

F. 175b, T. 71a, NO. 193a, B. 50b, YE. 84b, K. 157a, 202b, RY. 18a, 26a.

319

1 Ma‘nî berâtın alduk uş gine elümüze
Hak sözi viribidi pâdişâh dilümüze

2 Hak sözlerini söyler cânları hayrân eyler
Câhiller giremezler bu bizüm seyrümüze

3 Sırrumuza irmezler inen yoldaş olmazlar
Degmeler hâldaş olmaz bu bizüm hâlümüze

4 Hâlümüze hâldaş ol yolumuza yoldaş ol
Müşkilün beyân olsun baş indür ulumuza

5 Bu bir genc-i nihândur n'ister sofîlar bunda
Niçe ördek niçe kaz hoş iner gölümüze

6 Şol bâkîye biz tapduk dünyâyı elden koduk
Âhreti kabûl itdük şâkirüz ulumuza

7 Yûnus sen bahrî olgıl nûr denizine talgıl
Bu Hak sözleri algıl iresin kânumuza

F. 177a, T. 72a, NO. 185a, K. 107a, RY. 51a, M. 26, A. 24, Ç. 66a.

320

1 Görenün hâli döner nişânsuz bî-nişâna
Esritdün cümle halkı sırf içürdün peymâne

2 Sen bunca sıfat birle pinhân iken iy server
'Âşıklar devletisin meşhûr oldun cihâna

3 Anı işiden kulak ebsem oldı kaldı sak
Cümle gönüller mutlak saddâk didi bürhâna

4 Sana biriken birlik oldur ebedî dirlik
Senden ayrugı bildük cümle kuru efsâne

5 Senün hikmetün ırak sensün cânlara turak
Sen yandurdugun çerâk bildük ebedî yana

6 Sen hâslarun bâbısın 'âşıklar kitâbısın
Mutlak dîdâr kapusın görenler mahlûk sana

7 Yir gök kâyım turdugı denizler mevc urdugı
Cennet ü Hûr oldugı cümle sensin bahâne

8 Dahı yir-gök yogıdı cümle söz mensûhıdı
'Âşıklar taparlardı ol bî-nişân Sübhân'a

9 Senün kaşun turmadın ok atar yay kurmadın
İsrâfîl sûr urmadın niçe cânlar uyana

10 Bu göz kendözin görmez nişânun nişân virmez
Yûnus'un 'aklı irmez inen oldı dîvâne

F. 178a, T. 72b, YE. 80a, NO. 184b, K. 67b, Ç. 71b, M. 8, A. 21.

321

1 Muhammed'ün medhini idelüm baş üstine
Zîrâ ki ol Muhammed yüridi ‘Arş üstine

2 ‘Arş'ına basdı kadem ol Resûlu'llâh benem
Düşdi bu cümle sanem ser-nigûn Ferş üstine

3 Bir taşa kıldı nazar mu'cizâtıla yarar
Çıkdı ber-Tâ vü Sin ü Yâ dürli nakış üstine

4 Taş elinde söyledi Hak Resûl'sün sen didi
Anun içün komadı bir taşı taş üstine

5 Muhammed'e kâfirler üç kez agu virdiler
Birin kuzuyla yidi ikin aşın üstine

6 Aguyı kıldı şeker ol Resûlu'llah meger
Vir salâvât zenbûr-vâr derdile yaş üstine

7 Yûnus Emrem sen gine Mustafâ'ya kıl selâm
Ol dahı kıla edâ yüz ile baş üstine

B. 50a.

322

1 Hak yolını gözlerisen
Gel yanalum dostlarıla
‘Âşık izin izlerisen
Gel yanalum dostlarıla

2 Yok bu dünyânun vefâsı
Bî-‘aded küllî cefâsı
Hîç bunun yokdur vefâsı
Gel yanalum dostlarıla

3 Hep yana yana bulmışlar

Hak dîdârına irmişler
Seferin kaydın görmişler
Gel yanalum dostlarıla

4 N'idem sanursın dünyâda
Yiter gezdügün hevâda
Dermân isteyelüm derde
Gel yanalum dostlarıla

5 Kanı ata kanı ana
Bildün bu dünyâyı fenâ
Anda râhat gerek câna
Gel yanalum dostlarıla

6 İy bî-çâre Yûnus hemân
Dost yolına gerek kurbân
Vir cânunı iste cânân
Gel yanalum dostlarıla

B. 27a.

323
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Kimün nesi var kim sana vire kılınç yorutmaga
Cümle 'âlem hükmündedür kim ne bilür el katmaga

2 Viren alan sen olıcak kim cünbiş eyleyübile
Kıymet ü müşteri senün her meta'unı satmaga

3 Cümle hazîneler senün kime dilersen viresin
Kimün ne zehresi ola destûrsuz el uzatmaga

4 İki cihân varlıgını kudret eli tutup durur
Yol yok durur hîç kimseye sensüz bir adum atmaga

5 Cümle ‘âlemler üstine hayr u şerri sen yasadun
Rahmet ü hışm havâledür kendü aslına katmaga

6 Tevfîk ‘inâyet olmasa kim sebeb eyleyübile
Her kandasa fitne senün gücün yiter oynatmaga

7 İblîs ü şeytân kim ola anda fuzûllık kılmaga
Yirlü yirine sen kodun kul geldi kullık kılmaga

88 İy yârânlar siz bu sözi dinlen gönül kulagıla
Cân dudagı hâlis gerek birlik şarâbın tatmaga

9 Birlik diyen katında hîç sen-ben dimek hîç yok durur
Yûnus dilin sen yumşatdun bu tevhîdi eyitmege

F. 178b, T. 73a, RY. 17b, K. 201b, YE. 85a, M. 73.

324
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Her kime kim dervîşlik bagışlana
Kalbı gide pâk ola gümüşlene

2 Nefesinden müşkile ‘anber düte
Budagından il ü şâr yimişlene

3 Yapragı dertlüyiçün dermân ola
Gölgesinde çok kademler işlene

4 ‘Âşıkun gözi yaşı hem göl ola
Ayagından sâz bitüp kamışlana

5 Cümle şâ‘ir dost bahçesi bülbüli
Yûnus Emre arada dürrâclana

K. 165a, YE. 88b, B. 51a, RY. 54a.

325

1 ‘Aklum başuma gelmedi ‘ışk şarâbın tatmayınca
Kandalıgum bilimedüm girçek ere yitmeyince

2 Pes kolayından bir ‘âşık kaçan hâsıla gelür
Kimse menzile irmedi er etegin tutmayınca

3 ‘Âşık gönlinde çok yol var o yolda bin dürlü hâl var
Kimse bu yolı anlamaz küfr ü îmân satmayınca

4 Çün bülbül ‘âşıkdur güle nazar Hak'dan olur kula
Bir keleci gelmez dile gönüllerde bitmeyince

5 Var dîn îmân gerek ise diril bu dünyâda eyü
Yarın anda bitmez işün bugün bunda bitmeyince

6 Bu gönlümdeki râzumı sıgrınmazam size direm
‘Âşıklar nice katlana ‘ışk metâ'ın satmayınca

7 Bî-çâre Yûnus'un sözin key ‘âşık gerek anlaya
O kuş dilidür n'eylesün ol dinlenmez ötmeyince

YE. 86b, B. 6a, a. 21, Ç. 61b.

326

1 ‘Âşıkları Tamu'ya yandurmaya
Uçmaguna bunlar baş indürmeye

2 Yidi Tamu bir âha katlanmaya
Yidi deniz ‘ışk odın söndürmeye

3 Buyrugın tutmazısan Âdem'leyin
Üç yüz yılda yaşunı dindürmeye

4 Bin yıl cefâ çekmeyince Nûh gibi
Tûfânında gemiye bindürmeye

5 Kurbân olmayınca İsmâîl gibi
Kimse içün gökden koç indürmeye

6 Çobanlık itmeyince Mûsâ'layın
Kelîm'üm diyüp Tûr'a göndermeye

7 Hulkun olmayınca Muhammed gibi
Hak dîdârın sana göstermeye

8 Yûnus kogıl sen bu kurı da‘vâyı
Vay ona ki Allah uyandurmaya

YE. 88b.

327

1 Bir şâha kul olmak gerek hergiz ma‘zûl olmaz ola
Bir işik yasdanmak gerek kimse elden almaz ola

2 Bir kuş olup uçmak gerek bir kenâra geçmek gerek
Bir şerbetden içmek gerek içenler ayılmaz ola

3 Çevik bahrî olmak gerek bir deryâya dalmak gerek
Bir gevher çıkarmak gerek sarrâf anı bilmez ola

4 Bir bahçeye girmek gerek hoş teferrüc kılmak gerek
Bir güli yıylamak gerek hergiz ol gül solmaz ola

5 Kişi ‘âşık olmak gerek ma‘şûkayı bulmak gerek
‘Işk odına yanmak gerek ayruk oda yanmaz ola

6 Bir toyı toylamak gerek bir soyı soylamak gerek
Bir sözi söylemek gerek kimse anı bilmez ola

7 Kişi Hak'ı bilmek gerek Hak haberin almak gerek
Zindeyiken ölmek gerek varup anda ölmez ola

8 Miskîn Yûnus var dek otur yüzüni Hazret'e götür
Tapduklayın bir er getür hîç cihâna gelmez ola

RY. 40a, HB. 12b, B. 8a, YE. 85b, K. 185b, Mecmûa, Millî Ktp., Nu: 204, s. 152.

328

1 İy ‘ışk delüsi olan ne kaldun perâkende
Ol seni delü kılan yine sendedür sende

2 Dünyâ âhiret ol Hak yir-gök toludur mutlak
Hîç gözlere görinmez kim bilür ne nişânda

3 Her kim anı gördüm dise gerek oda yakalar
Her kim ana şek getürür ne dînde ne îmânda

4 Ger meyhâneye vardum ansuz yir göremedüm
Yine ana sataşdum girdüm dahı külhânda

5 Her kim aradı cismin cisminde buldı hasmın
Ne dünyâ âhret ana ne assı ne ziyânda

6 Bir niçesine kaç dir bir niçesine tut dir
Kaçanla bile kaçar bile turur turanda

7 Ugrı diyü kullarını giriftâr iden ol
Meded idüp irişen gine bile zindânda

8 Eydürler miskîn Yûnus niçün delü oldun sen
Ne ‘akl u ne fehm kalsun iş bu sırrı tuyanda

YE. 88a, A. 22a.

329

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 ‘Işk odı düşdi cânuma yakup beni yandurmaga
Yidi deniz suyı yitmez susalıgum kandurmaga

2 Yidi deniz suyı n'ider susamış ‘âşık cânına
Şeyhüm yüzi gerek bana gördükde baş indürmege

3 Şeyhüm görem baş indürem el kavşuram karşu turam
Kendümi direm divşürem dost iline göndermege

4 Dost urdı yürege yare yaram onulmaz ne çâre
Şu gönlüm düşdügi yire elüm irmez döndürmege

5 Döndürür erün nefesi iricegiz Tanrı hâsı
Siler gönüllerden pâsı yirine nûr toldurmaga

6 Hem elüm alup kaldurur şâd idübeni güldürür
Gönlüme rahmet toldurur eri Hak'ı bildürmege

7 Yûnus ko yalan da‘vîyi gel arıta ko sivâyı
Gönlün evüni kız eyle dost gelicek kondurmaga

HB. 17b, NO. 194a, A. 23, Mecmûa, Milli Ktp. Nu: 442, s. 72.

330

1 İçümde bir dert oldı diyeyin dervîşlere
Dervîşlerün kademi kutludur her işlere

2 Her kimün ki derdi var dermân isteyü gider
Benüm dermânum sensin bagrumdagı başlara

3 ‘Işkdan sebak alursın hem key katı bilürsin
Nite revâ görürsin hizmeti dervîşlere

4 ‘Işkunun cefâsından dünin günin aglaram
Akan bunar ne misâl gözden inen yaşlara

5 Câna tuzak kuralum şâyed ‘ışk ele gire
‘Işkı niçe avlarlar soralum tutmışlara

6 Şöyle hevâî gelür duzak ilmin kim bilür
Niçe duzak kuralım bu konmaduk kuşlara

7 Yûnus gönlün alanı sen kime söyleyesin
Sorarısan sor imdi sen anı bulmışlara

NO. 190a.

331

1 ‘Âşık-ı zinde kulun hükmi geçer cânlara
Eksilmez nukl u şarâb ‘ışk hânın yiyenlere

2 İş bu cihân-ı harâb dâim işidür taleb
Harâblıklar gösterür kendüyi bulanlara

3 ‘Işk dilde genez olur ‘ışk bilici az olur
Dünyâ âhret terk gerek ‘âşıkam diyenlere

4 Dünyâyı elden bırak olmagıl Hak'dan ırak
Ser-mâye kendüs'olmış varlıklar yuyanlara

5 Bundan ulu ıssı makâm ne şâd vardur ne gam
Ödler sıdurmak gerek saladur diyenlere

6 Gel imdi Miskîn Yûnus yolunda yalan olma
Bilürsin ‘ışk aldanmaz yalan söyleyenlere

NO. 185a.

332

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 ‘Âşık oldum bugün meydân içinde
Benem key pehlevân meydân içinde

2 Bu dem ‘ışkun suyıyla gayrı yudum
‘Aceb ‘ârif benem ‘irfân içinde

3 Bugün ‘ışk bahrinün gavvâsı oldum
Gevherler bulmışam ‘ummân içinde

4 Benem bugün harâbât u melâmet
Benem ol yüriyen seyrân içinde

5 Egerçi küfr tonını geydi sûret
Gönül cânı görür îmân içinde

6 Eger ‘ârif isen bilgil ki binâ
Girü kendüsidür dükkân içinde

7 Anı isteyici çokdur velâkin
Benem mahrûm hemân mihmân içinde

8 Yûnus ‘ışkunla kâ’imdür bu ‘âlem
Anunçün devr ider devrân içinde

NO. 194a.

333

1 Kimseye düşmân tutmazuz agyâr dahı yârdur bize
Kanda ıssuzlık varısa mahalle vü şârdur bize

2 Adumuz miskîndür bizüm düşmânumuz kimdür bizüm
Biz kimseye kîn tutmazuz kamu ‘âlem yârdur bize

3 Pîşrev bize Kur'ân durur vatan bize Cennet durur
Ol Tamu'yı Hak yandurur ol gül-i gül-zârdur bize

4 Biz âhret gamın yiyicek dün ü gün yâ Hû diyicek
Hak'dan yana gönelicek denizde yol vardur bize

5 Dünyâ bir ‘avretdür karı yoldan koyar niçeleri
Sürün gitsin ol ‘ayyâr'ı anı sevmek ‘ardur bize

6 Dünyâ harâmdur hâslara lâkin helâldür hamlara
Bu dünyâyı dost tutmazuz ol dünyâ murdârdur bize

7 Yûnus eydür Allah dirüz Allah'ıla kapılmışuz
Dergâhına yüz tutuban hemân bir ikrârdur bize

NO. 185b, A. 22.

334

1 Bir ‘acâyib ‘ışk geldi bende bu hâl üstine
Gönlümi taht eyledi oturdı cân üstine

2 Sen sultânsın ben kulam sen gülsin ben bülbülem
Hükmün ‘âleme yiter ne kim var kul üstine

3 Evvel bahâr olıcak agaçlar tonanıcak
Gör niçe medh iderler bülbüller gül üstine

4 Görürsün ‘âşıkları gezerler halk içinde
Kişi var görmez gözi oturmış yol üstine

5 Sözler eyitdüm diyü Yûnus nükte itmegil
Dahı yigrek eydür var el vardur el üstine

NO. 183a, YE. 88a.

335

1 Gitdi bu kış zulmeti geldi bahâr yaz ile
Yeni nebâtlar bitdi mevc urdı hep nâz ile

2 Yine merg-zâr oldı uş yine gül-zâr oldı
Ter nagme düzer oldı mûsikîde sâz ile

3 Hoş haber geldi dostdan yaratdı bâg u bostân
‘İlm okur hezâr destân bülbülleri râz ile

4 Kim görmişdür baykuşun gülistâna girdügin
Leylekler zikr idemez bir latîf âvâz ile

5 Yâ niçe saklarısan dür-dâne gevher olmaz
Keklik keklikle uçar hemîşe bâz bâz ile

6 El kuşı elden ele gül kuşı gülden güle
Baykuş vîrâne sever şahinler pervâz ile

7 Kanda ki bir gevde var kerkesler anda üşer
Tûtîler evin şekker bulurlar kafes ile

8 Her şahsun kendü tuşın kendüye tuş eyledi
Sâdıklar ikrâr ile sûfîler namâz ile

9 Câhil münâfık münkir cümle ‘aklına şâkir
‘Âşıklar dîdâr sever ‘ârifler niyâz ile

10 Dervîşlik didükleri dilde haber degüldür
Hak ile Hak olana anda menzil düzile

11 Ben dervîşin diyenler yalan da‘vî kılanlar
Yarın Hak dîdârını görmeyiser göz ile

12 ‘İlm ü ‘amel ne assı bir gönül yıkdunısa
‘Ârif gönül yapdugı berâber hicâz ile

13 Ulu dîvân kurıla anda kullık sorıla
Bin tekebbür virmeye bir garîb nevâz ile

14 Egriler egri ile togrular togru ile
Yalan yalanı sever gammâzlar gammâz ile

15 Kimi dükkândan bakar kimi hoşluklar sever
Kimi bir pûla muhtâc kimisi cân-bâz ile

16 Kula nasîb degicek sultân elden alamaz
Zülkarneyn n‘eyledi yâ Hızır u İlyâs ile

17 Görmez misin Edhem'i tahtını terk eyledi
Hak katında hâs oldı bir eski palâs ile

18 Bu dünyâya inanma dünyâyı benüm sanma
Niçeler benüm dimiş giderler ham bez ile

19 ‘Işk yagmurı tamlası gönül göginden tamar
Sevgü yili götürür yagmurı ayaz ile

20 Yûnus imdi gam yime n'idem ne kılam dime
Gelür kişi başına ezelde ne yazıla

NO. 194b.

336

1 Sen bu cihân mülkine geldüm gelmedüm dime
Dut evliyâ etegin zinhâr elünden koma

2 Gâfil olma ‘ömr geçdi bir niçe yılun aşdı
‘Işkdur kaynadı taşdı buldum bulmadum dime

3 ‘Işk bî-karâr denizdür cânunı ‘ışka yüzdür
Denizde bahrî vardur yüzdüm yüzmedüm dime

4 Gemi denize girdi bir zamân cevlân urdı
Bir gün gemi gark oldı bozdum bozmadum dime

5 Denizde hakâyıklar cevlân urur balıklar
Yûnus deniz mevcine taldum talmadum dime

NO. 193a, A. 25.

337

1 ‘Âlem düşmân olurısa beni dostdan ırımaya
Dost kandayısa ben anda düşmânlık ayırımaya

2 Dost ehli bizüm ile hem dost bundadur bize ne gam
Yüz bin cehd iderse düşmân dost mahfilin turımaya

3 Düşmân bana n'idebile işüm gücüm dostdan yana
Dost makâmı cân içinde düşmân eli irimeye

4 Sultânlar ‘âcizdür anda ne gönüldedür ne cânda
Mahrûmdur iki cihânda kim dost yüzi görimeye

5 Kime kim dost kapu aça düşmânı elinden kaça
Yûnus agzı güher saça degme ‘ârif dirimeye

Rt. 2, Ç. 73a.

338

1 Dirligüm neyidügin eydeyin kıldan kıla
Irak yakın işide hâs u ‘âm cümle bile

2 Hâs u ‘âm mutî ‘âsî dost kulıdur cümlesi
Kullar yol varmayınca şâha kim varıbile

3 Dosta gidenün yolı gönül içinden geçer
Bir ‘âmel eylemedüm gireyidüm gönüle

4 Dosta giden kişiler unıdur kendözini
Ben nereye varursam beni ileden bile

5 Senlik-benlik olıcak iş ikilikde kalur
İkilik dutan kişi niçe birike birle

6 Bundan böyle dostıla bilmezem n'olasını
Şimdiye degin ‘ömrüm geçmiş yok sevdâyıla

7 Bu kıssam uzun durur niçe dükedi bilem
Kangı bir eksükligüm getüribilem dile

8 Yitmiş iki milletün ayagın öpmek gerek
Yaramagçün ma‘şûka cümle millete bile

9 ‘Âşık mıyıdı Yûnus vuslat bulaydı bugün
‘Âşık karâr mı ider yarınki va‘deyile

K. 116b, RY. 54b, YE. 82a, M. 30.

339

1 Ma‘şûkumı isteyü iş bu cihân içinde
Delim teferrüc kıldum zemîn ü âsmân içinde

2 Gezdüm cümle ‘âlemi ‘Arş u Levh ü Kalem'i
‘İlm-i kitâbı dahı delîl beyân içinde

3 Çok cehd idüp istedüm yir ü gögi aradum
Hîç mekânda bulmadum buldum insân içinde

4 Girdüm vücûd bahrine taldum anun ka‘rına
‘Işkıla seyr iderken iz buldum cân içinde

5 Ol izi hoş izledüm sagum solum gözledüm
‘Acâyiblere irdüm yokdur cihân içinde

6 Nâ-gehân gördüm bir yüz yokdur anunla hîç söz
Sırrın dirisem olmaz sıgmaz lisân içinde

7 Çünki gördüm yüzini ana virdüm özümi
Beni benden iletdi kaldum hayrân içinde

8 Yûnus Emre yok oldı küllî varı yok oldı
Andan artuk nesne yok kalman gümân içinde

K. 144a, M. 43, DTCF. 225b.

340

1 Bir söz geldi dilüme eydem ölüm üstine
Gerek sünnî müselmân gerek zâlim üstine

2 Çün va‘de ire câna çıka yukaru hana
Kösülerler ayagum elüm yenüm üstine

3 Beni arı yuyalar meşhedüme koyalar
Kâfirler esirgeye baka hâlüm üstine

4 Vay ki n'ola hâlüm bilinmezise ahvâlüm
Yılan-çıyan karınca üşe dilüm üstine

5 İltüp sine koyalar yine eve geleler
Anca savaş kuralar benüm mâlum üstine

6 İy Yûnus nükte kılma sözler eydürem diyü
Niçe bilürler vardur el var elüm üstine

K. 144a, M. 43.

341

1 San'atun yigregi çün namâzımış hoş pîşe
Namâz kılan kişide olmaz yavuz endîşe

2 Tanlacak turı gelgil elüni suya urgıl
Üç kez salâvât virgil andan bakgıl güneşe

3 Allah buyrugın dutgıl namâzun kılup gitgil
Namâzun kılmayınca zinhâr varmagıl işe

4 Evünde helâlüne biş vakt namâz ögretgil
Ögüdün dutmazısa yazugı yokdur boşa

5 Namâz kılmaz kişinün kazandugı hep harâm
Bin kızılı varısa birisi gelmez işe

6 Namâz kılmayana sen müsülmândur dimegil
Hergiz müsülmân olmaz bagrı dönmişdür taşa

7 Yûnus imdi namâzun komagıl sen kıla gör
Ansuzın ecel irer ‘ömür yitişür başa

B. 9b, K. 172b, RY. 30a, M. 57.

342

1 Bir ay gördüm bu gice kamu burclardan yüce
Esritdi gönlüm cânum bilmezem hâlüm niçe

2 Nûr Muhammed nûrıdur Halîlu'llâh sırrıdur
Sanasın kim açıldı Uçmak'dan bir deriçe

3 Ol ayun şu‘lesinden ‘âlem münevver oldı
Gönlümdeki çerâgı uyardı ulu hoca

4 Müdde‘î bizi görmez gözine girersevüz
Gerekse yüz kez varsun Ka‘be'ye ulu hacca

5 ‘Âşıklarun yüzinden bellüdür benizinden
Her kim ‘âşık olmadı benzer kurı agaca

6 Kur'agacı n'iderler kesüp oda yakarlar
Bülbüller öticegiz nevbet degmez dürrâca

7 Yûnus'ı ögen ögsün sögen Yûnus'a sögsün
Keçe suya salupdur ne durur irte gice

YE. 87b, HB. 16b, NO. 189a, K. 172a, RY. 30a, A. 24, Mecmûa, Nu: 204, s. 156.

343

1 Yine yaz günleri geldi
Söyle bülbülcügüm söyle
Cümle çiçekler zeyn oldı
Söyle bülbülcügüm söyle

2 Kış çıkıcak irdi bahâr
Cânunı gafletden uyar
Cennet'e döndi her diyâr
Söyle bülbülcügüm söyle

3 Yaşıl ton geydi agaçlar
Pervâz urup uçar kuşlar
Nefesün cânlar bagışlar
Söyle bülbülcügüm söyle

4 ‘Işkıla eylegil cûşı
Gider gönlünden teşvîşi
Çıkuban gül-zâra karşu
Söyle bülbülcügüm söyle

5 Kuru dikende gül biter
Hasretinden gine yiter
Dertli m'oldun benden beter
Söyle bülbülcügüm söyle

6 Bülbül ‘âşık durur güle
‘Âşıkun hâlin kim bile
Güle karşu hoş ‘ışkıla
Söyle bülbücügüm söyle

7 Kudret haznesi açıldı
‘Âleme rahmet saçıldı
Hulle tonları biçildi
Söyle bülbülcügüm söyle

8 Şeyhüm andadur ben bunda
Cânum karâr kılmaz tende
Zârılıgum dün ü günde
Söyle bülbülcügüm söyle

9 Kanadunı aça bilürsin
Açuban uça bilürsin
Deryâlar geçe bilürsin
Söyle bülbülcügüm söyle

10 Yuvandan yavrun aldılar
Seni dîvâne kıldılar
Zamân böyl'olur didiler
Söyle bülbülcügüm söyle

11 Geçdi yâ ‘ömrümün varı
Kor gidersin bu gül-zârı
Yûnus'un mûnisi yârı
Söyle bülbülcügüm söyle

B. 49b.

344

1 ‘Işkun ile ‘âşıklar yansun yâ Resûla'llâh
İçüp ‘ışkun şarâbın kansun yâ Resûla'llâh

2 Şol seni seven kişi komış yoluna başı
İki cihân güneşi sensün yâ Resûla'llâh

3 Şol seni sevenlere kıl şefâ‘at anlara
Mü'min olan tenlere cânsun yâ Resûla'llâh

4 Şol seni sevdi Sübhân oldun kamuya sultân
Cânum yolına kurbân olsun yâ Resûla'llâh

5 ‘Âşıkam şol dîdâra bülbülem şol gül-zâra
Seni sevmeyen nâra yansun yâ Resûla'llâh

6 Dervîş Yûnus'un cânı ‘âlem şefâ‘at kânı
İki cihân sultânı sensün yâ Resûla'llâh

Ç. 68a.

345

1 Dostdan haber kim getürdi sorun seher yillerine
Hak Çalab'um bititmesin ayrılıgın kullarına

2 Vay bu ayrılık firâkı dünyâ kime kaldı bâkî
Hak Çalab'um olmış sâkî kadeh sunar kullarına

3 Ol kadehün içi tolı anı içen olur deli
Ol hocanun tâlibleri bil baglamuş yollarına

4 Hocanun tâlibi çokdur hîç bundan kemteri yokdur
Şunun kim mürşidi Hak'dur uymaz nâsun âllerine

5 Nefsine muhalif kişi turmaz akar gözi yaşı
Bunda nefse uyan kişi talmaz kevser göllerine

6 Kevser havzına talanlar ölmezdin öndin ölenler
Nefsini düşmân bilenler konar Tûbâ dallarına

7 Tûbâ talından uçanlar yüce makâmlar geçenler
Şarâben tahûr içenler banmaz dünyâ ballarına

8 Bu ma‘nîden kimse almaz anda varan yine gelmez
Bu dünyâya kimse kalmaz gelen göçer illerine

9 İy miskîn Yûnus n'eylesün derdini kime söylesün
Bir dem tecribe eylesün bu dünyânun hâllerine

B. 4b.

346

1 Kandayıdun kandan geldün dîvâne
Aç gözüni bu gafletden uyan e

2 Kâfile geçdi sen gafletde bulundun
Sakın ser-mâyeni virme ziyâne

3 Kanı atan kanı anan ogul kız
Kime vefâ kılısardur zamâne

4 Hakîkat bilürsin birgün ölürsin
Yâ niçün virürsin özün gümâne

5 Hakk'a kulluk eylemekden kaçasın
Yâ niçün kulluk eylersin ‘avâne

6 Hak içün bir pûlun yok viresin
Yâ niçün virürsin assı ziyâne

7 Yûnus sen nefsüni müslümân sanma
Meger şimden girü cümle îmâne

Ç. 71a.

347

1 İçün taşun murdâr iken ‘ışk n'eylesün senünile
Gönlün gözi uyur iken ‘ışk n'eylesün senünile

2 Âşıklara yoldaş olup sâdıklara yâr olmadun
Ölmezdin öndin ölmedün ‘ışk n'eylesün senünile

3 Dünyâ gözün rûşen idüp gönül gözün kör eyledün
Zulmet tolıcak gönlüne ‘ışk n'eylesün senünile

4 Bize girçek dervîş gerek cihân toldı da‘vâ ile
Yalan da‘vâ iderisen ‘ışk n'eylesün senünile

5 Dervîşligi sanma hemân sûret düzmegile olur
Dilde ise senün işün ‘ışk n'eylesün senünile

6 Yûnus Emre hoş derdile süregör gel devrânunı
Togrı yola gitmez isen ‘ışk n'eylesün senünile
Ç. 71a.

YA
348
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Kime ki dost geregise eydeyim ne kılasını
Terk eyleye kendözini hîç anmaya n'olasını

2 Resim durur ‘âşıklara dost öninde kurbân olmak
Minnet dutar cümle ‘âşık cânını ‘ışk alasını

3 Her kim ‘âşık olmadısa kurtulmadı mekr elinden
Cümlesini ‘ışk eridür dünya âhret belâsını

4 Lâyık degüldür degme cân dost yolında harc olmaga
Ümîd dutar cümle ‘âşık dosta kurbân olasını

5 Dostdan yana giden kişi kendözinden geçmek gerek
Dost yagmâlar cân şehrini alur gönül kal‘asını

6 Dost yolına gönülene girü dönmek olmayısar
Bilme misin bu kamusı senden girü kalasını

7 ‘Âşıkun çü kahr nâlesi hemân sabr itmek çâresi
‘Âlemde ‘ışk meyhânesi nûş eyle gel sâkîsini

8 Sûret gözi ne göriser dost meclisi kandalıgın
Cân kulagıdur işiden bu ‘âşıklar nâlesini

9 Bu dünyede dostdan artuk Yûnus nesne sevemedi
Bilmez misin gayretsüze dost u düşmân gülesini

F. 179b, K. 97a, RY. 27a, Rt. 29, YE. 92a, 96a, M. 22, Ç. 81b, A. 20.

349
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bana namâz kılmaz diyen ben kıluram namâzumı
Kılurısam kılmazısam ol Hak bilür niyâzumı

2 Hak'dan artuk kimse bilmez kâfir müselmân kim durur
Ben kıluram namâzumı Hak geçürürse nâzumı

3 Ol nâzı dergâhda geçer ma'nî şarâbından içer
Hicâbsuz cân gözin açar dost kendü siler gözümi

4 Dost bundadur bellü beyân gördüm dost dîdârın 'ıyân
Bu 'ilm-i hikmeti tuyan ider bana dek 'azimi

5 Gönül gözi bîdâr durur her kanda baksam yâr durur
Kimde 'akıl-fehim vardur ol bilür benüm sözümi

6 Gizlü sözi şerh eyleyüp dürlü nükteler söyleyüp
Degme 'ârif şerh itmeye bu benüm gizlü râzumı

7 Sözüm ma'nîsine irün bî-nişândan haber virün
Dertlü 'âşıklara sorun bu benüm derd ü sûzumı

8 Derd 'âşıklar dermânıdur dertlü 'âşıklar ganîdür
Kadîr ü kudret ünidür işiden dir âvâzumı

9 Dost isteyen gelsün bana göstereyin dostı ana
Budur sözüm önden sona ben bilürem kendözümi

10 Yûnus imdi söyle Hak'ı münkir dutar sana dakı
Bişür kotar Hak hânını 'ârifler datsun duzumı

F. 180b, T. 74a, NO. 185b, K. 99b, RY. 21b, YE. 96a, M. 24, Ç. 85a, A. 32.

350
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Allah sana viribiye bir gün ecel serhengini
Gele gözüne görine azdura benzün rengini

2 Eyde sana emânetin vir issi diler ilteyin
Ala senden emâneti kıla senünle cengini

3 Emâneti senden ala gevdeni şöyle boş sala
Günâhlar boynunda kala nefsün ura gülbengini

4 Mâlun çogısa iy paşa hısımun kavmun üleşe
İledeler seni sine göresin yirün tengini

5 Seni sinünde koyalar menzil mübârek diyeler
Üstüne tîz tîz örteler bu dünyâ hâk ü sengini

6 Karanu yirde olasın 'amelün ile kalasın
Âh idüben çok çalasın âhir peşmânlık çengini

7 Yûnus var imdi tevbe kıl cân sendeyiken it 'amel
'Âşıkısan kuşanı gör dervîşlerün palhengini

F. 182a, T. 74b, HB. 10b, K. 104a, RY. 24a, YE. 96b, M. 26, Ç. 85b.

351
1 Su'âlüm var tapuna iy dervîşler ecesi
Meşâyıh ne buyurur yol haberi nicesi

2 Virgil su'âle cevâb tutalum olsun savâb
Şu'le kime gösterür 'ışk evinün bacası

3 Evvel kapu şerî‘at emr ü nehyi bildürür
Yuya günâhlarunı her bir Kur'ân hecesi

4 İkincisi tarîkat kulluga bil baglaya
Yolı togrı varanı yarlıgaya hocası

5 Üçüncisi ma‘rifet cân gönül gözin açar
Bak ma‘nî sarâyına ‘Arş'a degin yücesi

6 Dördüncüsi hakîkat ere eksük bakmaya
Bayram ola gündüzi Kadîr ola gicesi

7 Bu şerî‘at güç olur tarîkat yokuş olur
Ma‘rifet sarplık durur hakîkatdür yücesi

8 Dervîşün dört yanında dört ulu kapu gerek
Kancaru bakarısa gündüz ola gicesi

9 Ana iren dervîşe iki cihân keşf olur
Anun sıfatın öger ol hocalar hocası

10 Dört hâl içinde dervîş gerek siyâset çeke
Menzile irmez kalur yol eri yuvacası

11 Kırk kişi bir agacı tagdan indürimeye
Yâ bunca mürîd muhib Sırât niçe geçesi

12 Küfür okın atarken îmânun urma sakın
Yilüp sıyasın güçin sebl ola güvecesi

13 Dört kapudur kırk makâm yüz altmış menzili var
Ana irene açılur vilâyet derecesi

14 ‘Âşık Yûnus sözlerin muhâl diyü söylemez
Ma‘nî yüzin gösterür bu şâ‘irler kocası

F. 182a, T. 74b, B. 48a, K. 57b, YE. 90b, NO. 188b, M. 4, A. 27.

352

1 Hak nûrı ‘âşıklara her dem nüzûl degül mi
Kime kim nüzûl degmez Hak'dan ma‘zûl degül mi

2 Mine'l-kalbi ile'l-kalb yol var dimişler erler
Her gönülden gönüle rast togru yol degül mi

3 Kargayıla bülbüli bir kafese koysalar
Birbiri sohbetinden dâim melûl degül mi

4 Eyle ki karga diler bülbülden ayrılmaga
Bülbülün de gönlinde maksûdı şol degül mi

5 Câhil ile ‘ârifün meseli şuna benzer
Câhil katında îmân ma‘lûm mechûl degül mi

6 Işık ile Dânişmend sû'i işler her zamân
Dânişmend Işık'a eydür bî-şerî‘at degül mi

7 Yitmiş iki milletün sözini ‘ârif bilür
Yûnus Emre sözleri dâim usûl degül mi

F. 183a, T. 75b, NO. 185b, YE. 55a, 91a, K. 61a, M. 5.

353

1 ‘Işk bâzirgânı ser-mâye cânı
Bahadur gördüm câna kıyanı

2 Zihî bahadur cân terkin urur
Kılıç mı keser himmet giyeni

3 Kamusın bir gör kemterin er gör
Alçak görmegil palâs giyeni

4 Tîz çıkarurlar fevka'l-'ulâya
Bil ‘Îsâ gibi dünya koyanı

5 Tîz indürürler tahte's-serâya
Şol Kârûn gibi dünyâ kovanı

6 'Âşık olanun nişânı vardur
Melâmet olur bellü beyânı

7 ‘İlm ü ‘amele olmagıl magrûr
Hak kabûl itdi kefen soyanı

8 Kodı atlası geydi palâsı
İbrâhîm Edhem sırdan duyanı

9 Çün Mansûr gördi ol benem didi
Oda yakdılar işitdün anı

10 Oda yandurtdun külin savurtdun
Eyle mi gerek seni seveni

11 Zinhâr iy Yûnus gördüm dimegil
Dâra çekerler gördüm diyeni

F. 184a, T. 76a, HB. 10b, K. 62a, YE. 91a, 98b, Mecmûa, Nu: 442, s. 83, A. 30, Ç. 83b.

354

1 Kaçan kim ol dilber benüm gözlerüme tutaş oldı
Gönlüm cânum virdüm ana ‘ışkı bana yoldaş oldı

2 Gönlüm eydür benem kulı cânum eydür benem kulı
Hîç bilmezem kimdür yigi bu ikiden savaş oldı

3 Bu ikisi arasında bildüm devlet benüm imiş
Hîç danışugum yog iken başum anunla hoş oldı

4 Bir dem anunla dirligüm bin yıl ‘ömrümden yigimiş
Andan ayru geçen günüm yüregümde bir baş oldı

5 Her kancaru bakarısam oldur gözüme görinen
Önüm ardum sagum solum küncile göz ü kaş oldı

6 Hızr u İlyâs degüliken ölmez dirlige sataşdum
Hergiz yimez içmez iken içüm toptolu aş oldı

7 Anı seven ‘âşıklarun söylerisem sıfatını
Anun ‘ışkı urganında koyundan da yavaş oldı

8 Niçe arslan da‘vî kılur ‘ışka boyun virmemege
Senün ‘ışkun zencîrinden kızan evvel yavaş oldı

9 Cümle ‘âlemün gönlinde vardur anun mahabbeti
Anı cândan sevmeyenün bil kim îmânı taş oldı

10 Senün ‘ışkun odı meger sıçramaya kimesneye
Bir zerre degdi Yûnus'a cihân içinde fâş oldı

F. 184a, T. 76b, NO. 194b, K. 70b, YE. 91b, M. 10, Ç. 77b.

355

1 Yir gök yaradılmadın Hak bir gevher eyledi
Nazar kıldı gevhere sızurdı dür eyledi

2 Gevherden bug çıkardı bugından gök yaratdı
Gök yüzinün bizegin çok yılduzlar eyledi

3 Göge eytdi dön didi ay-gün yürisün didi
Suyı mu‘allak kodı üstinde yir eyledi

4 Yir çalkandı turmadı bir dem karâr kılmadı
Yüce yüce tagları Hak çöksüler eyledi

5 ‘Azrâîl gökden inde bir avuç toprak aldı
Dört ferişte yogurdı bir peygamber eyledi

6 Çün cân gevdeye irdi ahsurdı öri turdı
El götürüp ol demde Hakk'a şükür eyledi

7 Allah eydür Âdem'e çün kim irdün bu deme
Bu dünyâda ne didün dilün neyi söyledi

8 Yogiken var eyledün topragiken cân virdün
Kudret diliyle andun dilüm söyler eyledi

9 Bu söz Hakk'a hoş geldi kulın ‘azîz eyledi
Ne geçdise gönlinden virdi hâzır eyledi

10 Bu söz Yûnus'a kandan kim vire haber cândan
Meger kim ol lutf ıssı ana nazar eyledi

F. 185a, T. 76b, K. 85a, YE. 95a, M. 16, Ç. 79b.

356

1 Çalap Âdem cismini toprakdan var eyledi
Şeytân geldi Âdem'e tapmaga ‘âr eyledi

2 Eydür ben oddan nûrdan ol bir avuç toprakdan
Bilmedi kim Âdem'ün için gevher eyledi

3 Zâhir gördi Âdem'ün bâtınına bakmadı
Bilmedi kim Âdem'i halka server eyledi

4 Kırk yıl kalıbı yatdı adı ‘âlemi tutdı
Gör şeytânı bugzından ne fitneler eyledi

5 Âdem toprak yatmışdı at âlemi dutmışdı
Fikrine bak İblîs'ün ya'ni hüner eyledi

6 Ol yüriyen atları sürdi Âdem üstine
Âdem'e mekr irgürüp ya'ni zafer eyledi

7 Âdem'ün göbeginden Çalap yaratdı anı
Vaff diyüp turı geldi anlar güzer eyledi

8 Çün gitdi Âdem ‘ahdi yetdi Mûsâ'nın vaktı
İblîs'e işbu işler yavlak eser eyledi

9 Mûsâ gönüldi Tûr'a Hak'la münâcât kıla
Gördi kim bir su akar Mûsâ nazar eyledi

10 Mûsâ eydür göreyin bu su ne yirden gelür
Ger böyle akarısa zîr ü zeber eyledi

11 İlerü vardı Mûsâ la‘în oturmış aglar
Gözinün yaşıyımış ol su bınar eyledi

12 Mûsâ sordı la‘îne agladugun nedendür
N'ideyim aglamadın dir işüm zâr eyledi

13 Mukarrrebdüm Mûsâ ben ol Hakk'un dergâhında
Götürdi urdı yire işümi şer eyledi

14 Sen bilmez misin Mûsâ ben neden ayrıldugum
Şunlar ögüme düşdi beni humâr eyledi

15 Vargıl digil yâ Mûsâ rahmet eylesün bana
Tevbe kılup işine hoş istigfâr eyledi

16 Mûsâ irdi hâcete Hakk'ıla münâcâta
Unutdı emâneti söz muhtasâr eyledi

17 Hak Mûsâ'ya eyitdi unutdun emâneti
Ol nidâya cânını Mûsâ nisâr eyledi

18 Vargıl digil yâ Mûsâ rahmet ideyim ana
Secde itsün Âdem'e çün istigfâr eyledi

19 Mûsâ geldi la‘îne didi Hakk'un buyrugın
Secdeyi işidicek döndi inkâr eyledi

20 Ben andan umarıdum derdüme dermân kıla
Dahı arturdı derdüm ya‘ni tîmâr eyledi

21 Ben eger tapsam ana ol vaktin taparıdum
Şimdi hod toprak olup zîr ü zeber eyledi

22 Âdem İblîs kim ola işi işleden Çalap
Ayı güni yaradup leyl ü nehâr eyledi

23 Ma‘nî nedür İblîsden câhillik kamu bizden
Ne duydun iş bu sözden sırrı esrâr eyledi

24 Çalap eydür şol kula ‘inâyet benden ola
Ne şeytân azdurısar ne kimse kâr eyledi

25 Altı bin yidi yüzi yıldan geçen Âdem'i
Dile getürdi Yûnus söz muhtasâr eyledi

F. 186a, T. 77b, K. 83a, YE. 94a, M. 15, Ç. 78b, A. 31.

357

1 ‘Âşık mıdur ol ma'şûk içün virmeye cânı
‘Âkil midür ol dünyeyile isteye anı

2 Âdem midür ‘ömrini kullıkda geçürmez
‘Ârif midür ol anlamaya sûd u ziyânı

3 ‘Âlim midür ol ‘ilmine lâyık ‘ameli yok
Câhil midür ol ‘ışka sata iki cihânı

4 ‘Âbid midür ol işlemedi tâ‘at u ihlâs
Fâsık dimenüz kendözini suçlu bileni

5 Esrik midür ol kadehi nûş itmedi dostdan
İyü dimenüz gafletile nefse uyanı

6 Gönül midür ol hikmeti kılmadı tefekkür
Yâ göz midür ol yaş yirine dökmeye kanı

7 Miskîn Yûnus'un ser-mâyesi yokdur İlâhî
İllâ sevicidür seni ‘ışkıyile seveni

NO. 183a.

358

1 Biz bizi bilmezidük bizi kendüden eyledi
Âşkâre kıldı bizi kendüy pinhân eyledi

2 Biz bile pinhânidük gayr-ı sen ü ben idük
Mutlak bî-gümânidük hem bî-gümân eyledi

3 Topragı kadarladı sûreti hat bagladı
Durgurdı dört âleti adın insân eyledi

4 Çün yaratdı Âdem'i bileyidük biz kamu
Bu kamu hâs u ‘âmı bir ma‘denden eyledi

5 Asl-ı ma‘dendeyidük kaygusuz ganîyidük
Ol bî-nişân cihânda şöyle revân eyledi

6 Görgil Çalap fazlını yıkmaz ‘âsî gönlüni
Bin bin kerem lutfıla ol tercemân eyledi

7 Kamu bir yire gider kimse niçesi yiter
İki birdür bir biter gör bir neden eyledi

8 Çün nefs oldı havâle dagılduk degme yola
Tatlu oldı nevâle ol sen ü ben eyledi

9 Ne sen ü ben ne fülân ne dutarısa yalan
Dünyâ çirkine kalan işün gümân eyledi

10 Âdem'den buna degin ne eli var ne yegin
Geymegile yimegi bir dâneden eyledi

11 Elest'de bileyidük göz açduk “Belî” didük
Yûnus'ıla gayrını kamu birden eyledi

F. 189a, T. 79a, K. 128b, YE. 93a, NO. 185a, RY. 47b, Rt. 33.

359
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müsef‘ilün Müstef‘ilün

1 Bencileyin gören kişi ben sevdügümün yüzini
Delü ola taga düşe yavu kıla kendözini

2 Kim şükrâne yitüriser bir kez seni görmeklige
Hâşâ anı gören kişi niçe ırısar gözini

3 Dilile kim eydibile anun cemâli tertîbin
Cân tutagı gerek dada anun kılıncı tuzını

4 Kişi neyi severise dilinde sözi ol olur
Gensüz söyleyesüm gelür gönlüm alanun sözini

5 Böyle şîrîn kılıncıla her kancaru bakarısam
Yitmiş iki milletine geçüriserdi sözini

6 Hîç kimsene geniyile dostına ‘âşık olmadı
Mahabbet burcında komış ‘âşıklarun yılduzını

7 Dertsüzlere benüm sözüm benzer kaya yankusına
Hâldaş bilür hâldaşınun gönlindeki şol râzını

8 Her kim severise seni ebed diri kalur cânı
Her dem senün ‘ışkunla geçürür dün ü gündüzini

9 Zühre eger göreyidi Yûnus göziyle gördügin
Çengini elden bıragup unıdayıdı sâzını

F. 188a, T. 78b, YE. 101a, RY. 23a, K. 189a, A. 31.

360
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dostdan haber soran kişi güzâf degül dostun işi
Bellü bilün mahrûm durur bu dünyâda dostsuz kişi

2 Kimdür ki dost yüzin göre dost dost diyü cânın vire
Şolok dem ol dosta ire unıda cümle teşvîşi

3 Dost işi ‘aceb iş durur cân denizin tutuşdurur
Cânsuzlara bir düş durur ger yorasın sen bu düşi

4 ‘Işk şevkından ‘âlem toldı bu ‘âşıklar andan geldi
‘Işksuz biten çiçek soldı ‘ışkıladur dirlik hoşı

5 Ben niçe diyeyin anı kabûl itmez yüz bin cânı
Ana lâyık dirlik kanı yokdur ana lâyık işi

6 Kim bahâ bulısar ana ol kıgurur andın yana
Devlet irdi andan bana hâcet degül hümâ kuşı

7 Cân ne durur dost önünde fetvâ budur kamu dilde
Gel göresin bu meydânda topdur dostı seven başı

8 Dostı seven ‘âşıklara ‘ışkı turakdur cânlara
‘Işkdur yire göge direk ayrugı hep söz öküşi

9 Yûnus imdi sen ben iken ‘âşıklara ne sen ü ben
Yokluk durur anı sevmek koyun ayruksı bakışı

F. 190a, T. 79b, B. 7b, NO. 192b, YE. 89b, RY. 52b, K. 162b, Rt. 30, A. 29, M. 52.

361

1 Girü durur yoklukdan kamularun baylıgı
Bunca varlık var iken gitmez gönül tarlıgı

2 Batmış dünyâ mâlına bakmaz ölüm hâline
İrmiş Kârûn mâlına zihî iş düşvârlıgı

3 Bu dünyâ kime kaldı kimi ber-hûrdâr kıldı
Süleymân'a kalmadı anun ber-hûrdârlıgı

4 Süleymân zenbîl ördi kendü emegin yirdi
Anunıla buldılar bunlar peygamberligi

5 Gel imdi miskîn Yûnus varun Hakk'a harc eyle
Gördün elünde kalmaz bu dünyânun varlıgı

F. 191b, YE. 92b, K. 109b, RY. 34b, M. 27.

362

1 Ol Çalab'umun ‘ışkı bagrumı baş eyledi
Aldı benüm gönlümi sırrumı fâş eyledi

2 Hergiz gitmez gözümden hîç eksilmez dilümden
Çalap kendü nûrını gözüme tuş eyledi

3 Cân gözi anı gördi dil andan haber virdi
Cân içinde oturdı gönlümi ‘Arş eyledi

4 Bir kadeh sundı câna cân içdi kana kana
Tolu geldi peymâne cânum serhoş eyledi

5 Esrük oldı cânumuz dür döker lisânumuz
Ol Çalab'umun ‘ışkı beni dervîş eyledi

6 Cânda yanar çerâgı gönüllerde turagı
Gönül dahı cân dahı ‘ışkıla cûş eyledi

7 Ben kaçan dervîş olam ya Hakk'a kulam diyem
Yüz bin benüm gibiyi ‘ışk hırka-pûş eyledi

8 Yûnus imdi avınur dostı görüp sevinür
Erenler mahfilinde ‘ışkı cünbiş eyledi

F. 190b, T. 80a, RY. 48a, K. 129b, NO. 190b, Rt. 30, M. 35.

363

1 Ol dost benden yana hîç bilmezin niçe bakdı
İş bu vücûd şehrine bir hoş nazar bırakdı

2 Gözüm anun yüzinden niçe gideribilem
Bin dürlü kılıncıla gönlümi şöyle kapdı

3 Kimden ögüt istersem sabır gösterür bana
Sabrumun perdesini mahabbet odı yakdı

4 Sabrıla benüm işüm niçe varısar başa
Şol dostumun nüvahtı cânuma cân bırakdı

5 Sevdükli sevdügile bile kopısar yarın
Benüm işüm yarına koymaz bugün soyakdı

6 Yûnus sever dostını cânından anuniçün
Kişi neyi severse cânın ana uyakdı

F. 192a, T. 81a, RY. 37a, K. 113b, NO. 182b, YE. 93a, M. 29, A. 31.

364

1 Banladı ol mü'ezzin turdı kâmet eyledi
Hazret'e tutdı yüzin döndi niyyet eyledi

2 Hazret'e baglu elüm Fâtiha okur dilüm
Belini büküp Hakk'a hoş rükû‘ât eyledi

3 Şu benüm hâcet-gâhum Tûr tagı oldı meger
Mûsî'leyin bu gönlüm hoş münâcât eyledi

4 Bir sûret gördi gözüm secdeye vardı yüzüm
Yıkıldı tertîblerüm zühdümi mât eyledi

5 Ne du‘â kılam ne selâm ne zikr ü tesbîh kılam
Bu biş vakt namâzumı ‘ışkun gâret eyledi

6 Gör Yûnus'ı n'eyledi hoş haberler söyledi
‘Âşıkıdı ma'şûka dâd u sited eyledi

F. 194b, T. 82b.

365

1 Tecellîyâtun nûrına döymez vücûdum tagları
Cismüm gemisinün zîrâ muhkem degüldür bagları

2 Katreden deryâlar düzen cân kuşı pâ-bendin üzen
Yüz bin deryâları yüzen gel sürelüm bu çagları

3 Dildâr içün dil şehrini pâk eyle arıt gayrıdan
Zîrâ ki sultân tahtıdur bunda komazlar zâgları

4 Düşdükçe öge Hubbü'l-Vatan zerrece kalmaz me'men
Gözden sızup olur seven her dem yüregüm yagları

5 ‘Âkil eli irmez ile irse dahı gelmez dile
Dertli hâlin dertli bile sayru ne bilsün sagları

6 Ma‘şûklıgun hil'atini her kime giydürdün ise
Gelmez gözine zerrece Firdevs-i a‘lâ bâgları

7 Yûnus hüsnün kitâbını bir hoş temâşâ eylemiş
Anda sala ‘âşıklara dag üstine kor dagları

B. 15a, A. 26.

366

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Toldur kadeh sungıl bize ‘ışk şarâbından iy sâkî
Ol badyadan gerek bize andan içe şeyh ü fakî

2 Sohbetümüz ilâhîdür sözümüz kevser âbıdur
Şâhumuz şâhlar şâhıdur çalgumuzdur dost firâkı

3 Kim ki bir dem sohbet ola müftî müderris mât ola
Bir İlâhî devlet ola andan içen oldı bâkî

4 Hırka vü takye yol virmez ferecile ‘âlim olmaz
Dîn diyânet olmayıcak n'eylersün bunca varakı

5 Okıdun yidi mushafı tâ‘at gösterürsün sâfî
Çünki ‘amel eylemedün gerekse var yüz bin okı

6 Bin kez hacca vardunısa bin kez gazâ kıldunısa
Bir kez gönül sıdunısa gerekse yüz yıl yol dokı

7 Gönül mi yig Ka‘be mi yig eyit bana ‘aklı iren
Gönül yigdür zîrâ ki Hak gönülde tutar turakı

8 Konşıyıla gönülleri ısmarladı Hak Resûl'e
Mi‘râc gicesi dostıla bu keleci oldı dakı

9 Yûnus senün işün budur dutgıl ulular etegin
Dilerisen pâk olasın gönüllerde olgıl bâkî

F. 192b, T. 81a, YE. 90a, RY. 42b, NO. 193b, K. 121a, Rt. 33, M. 31.

367

1 Biz uludan işitdük evvel er yaratıldı
Pâdişâhun birligin evvel kadîm er bildi

2 Bunca yıl bunca zamân biz işitdük bî-gümân
Çalap kendü sun‘ından ere Tanrılık kıldı

3 Eydürler bir kuşıdı hikmeti öküşidi
İki cihân ‘ârifi ol kuşdan ‘ibret aldı

4 Ol kuşun her bir yöni yüz bin yigirmi dört bin
Evvel ol kuş uçuban rahmet göline taldı

5 Çün gölden girü döndi budak üzere kondı
Silkindi her bir yönden bir tamla su döküldi

6 Ol suyun her birisin bir cân yaratdı güzin
Ol cânun her birisi bunda peygamber oldı

7 Evvelki bünyâd oldı altı kez dünyâ toldı
Yidincisi buyıdı bu Âdem yaratıldı

8 Âdem toprakdanıdı ‘Azâzîl oddanıdı
İşitdük ‘Azâzîl'i Âdem'e bakdı güldi

9 Secde geldi Âdem'e eydür inün kademe
Cümle firişte indi ‘Azâzîl dura kaldı

10 Eydür ben oddan olam yüz bin yıl tâ‘at kılam
Tapu buyuracagın tâ‘atın ‘arza kıldı

11 Ol halkun varlıgından pâdişâh birliginden
Şol bir söz sebebinden sürildi la‘net oldı

12 Her kim kendüyi gördi üstâdı İblîs oldı
Kişi ne buldıyısa miskînligile buldı

13 Eksikligüm Hak bilür ‘ışkı bana ol virür
Kılgıl Yûnus'a tîmâr ‘ışk beni benden aldı

K. 150b, YE. 100b, RY. 64b, Rt. 14b, M. 46.

368

1 Sana ‘ibret geregise gel göresin bu sinleri
Ger taşısan eriyesin bakup göricek bunları

2 Şunlar ki çokdur mâlları gör niçe oldı hâlleri
Sonucı bir gönlek geymiş anun da yokdur yenleri

3 Kanı mülke benüm diyen köşk ü sarây begenmeyen
Şimdi bir evde yaturlar taşlar olmış üstünleri

4 Bunlar eve girmeyeler zühd ü tâ‘at kılmayalar
Bu beyligi bulmayalar zîrâ geçdi devrânları

5 Kanı ol şîrîn sözlüler kanı ol güneş yüzlüler
Şöyle gâib olmış bular hîç belürmez nişânları

6 Bunlar bir vakt begler idi kapucılar korlar idi
Gel şimdi gör bilmeyesin beg kangıdur ya kulları

7 Ne kapu vardur giresi ne yimek vardur yiyesi
Ne ışık vardur göresi dün olmışdur gündüzleri

8 Bir gün senün dahı Yûnus benven didüklerün kala
Seni dahı böyle kıla nitekim kıldı bunları

F. 193b, T. 81b, YE. 97b.

369

1 Ol geçidün korkusı uş beni yoldan kodı
Geçemez degme kişi köprüsin kıldan kodı

2 Yirde gökde ol dostun hikmetleri bî-pâyân
Hikmetine talaldan uş beni kâlden kodı

3 İndi öküzi ol la'în âl ile azdurmaga
Sinek ile Hak Çalap öküzi elden kodı

4 Öküz taşun üstinde taşı balık götürür
Balık suyun içinde binâsın yilden kodı

5 Cehennem key karanu Cehennem tahte's-serâ
Kula ayruk su'âl yok kulı su'âlden kodı

6 Dosta 'âşık olanun güci sözine yiter
Güci sözine yiten sözini dilden kodı

7 Dostun etegin dutan dostıla bâzâr ider
Bâzâr iden dostıla bâzârın elden kodı

8 İşitdün Meryemoglı dostına varur iken
Gör âhir yarım igne 'Îsâ'yı yoldan kodı

9 Yûnus eydür dimegil dostı girçek severin
Dostı girçek sevenler benligin elden kodı

F. 194a, T. 82a, K. 191a, NO. 186a, RY. 59b, YE. 92b, M. 68, A. 25.

370

1 Ben bende seyr ideriken 'aceb sırra irdüm ahî
Bir siz dahı siz de görün dostı bende gördüm ahî

2 Bende bakdum bende gördüm benümile ben olanı
Sûretüme cân olanı kimdügini bildüm ahî

3 Ben istedüm buldum anı ol ben isem yâ ben kanı
Seçemedüm andan beni bir kezden ol oldum ahî

4 Sûret toprakdur diyeni gönlüm kabûl itmez anı
Bu topragun cevherini Hazret'e irgürdüm ahî

5 Münkir kişi tuymaz anı dertlülerün sizer cânı
Ben dost bâgı bülbüliyem ol bâgçeden geldüm ahî

6 Ma‘şûk bizümledür bile ayru degül kıldan kıla
Uzak sefer bizden kala dostı yakın buldum ahî

7 Degme bir yol kandan bana tagılmayam degme yana
Kutlu oldı bu seferüm hoş menzile irdüm ahî

8 Mansûr'ıdum ben ol zamân uş yine geldüm bunda ben
Yak külümi savur yile ben Ene'l-Hak didüm ahî

9 Ne oda yanam dagılam ne dâra çıkam bogılam
İşüm bitince yüriyem teferrüce geldüm ahî

10 Mun‘im oldum yoksul iken benüm oldı kevn ü mekân
Şarka vü garba ser-te-ser yire göge toldum ahî

11 Nitekim ben beni bildüm diledügüm Hakk'ı buldum
Korkum anı buluncadı korkıdan kurtuldum ahî

12 Yûnus kim öldürür seni viren alur gine cânı
Bu cânlara hükm ideni kim idügin bildüm ahî

F. 195a, T. 82b, HB. 10b, K. 146b, YE. 98a, RY. 3b.

371

1 Evvel dahı varıdı cânumda bu ‘ışk odı
Eşkere itmez idüm bilürdüm ki dost kodı

2 Dört kitâbı şerh iden bulmadı ‘ışka çâre
Ne begler ne sultânlar ne müderris ne kâdî

3 Yir gök kâ'im ırılmaz yiller esüp deprenmez
Her nesne muhkem olur ‘ışk olıcak bünyâdı

4 ‘Işk anadan dogmadı kimseye kul olmadı
Hükmile esîr kılur cümle bilişi yadı

5 Günde bin kez yanaram râzîyam ben şol oda
Zîrâ şekkerden şîrîn bana ‘ışkunun odı

6 ‘Işka Mecnûn olanlar assı-ziyândan fârig
Korkmaz ıssı sovukdan pes ne biliser odı

7 Ezelden benüm fikrüm Ene'l Hak'ıdı zikrüm
Henüz dahı togmadın ol Mansûr-ı Bagdâdî

8 ‘Işk odı cûş eyledi cânumı hoş eyledi
Kimse söyündüremez cânumda yanan odı

9 ‘Işk çengine düşenün melâmet olur işi
Anun içün bed-nâmdur miskîn Yûnus'un adı

F. 196b, T. 83b, K. 90a, NO. 182a, RY. 72b, YE. 95b, Rt. 28, M. 18, Ç. 75a.

372

1 İki cihânı unıdur sana gönül viren kişi
Yalan söyler ‘âşık degül gözin senden ıran kişi

2 Bu fenânun terkin ura ol bekânun kaydın göre
Zihî devletlü cân anun yüz agıla varan kişi

3 Kendüligin terkin ura senün yolunda cân vire
Sorısuz uçmaga gire sen sultâna iren kişi

4 Her ki bu dünyâdan geçer ‘ışk kadehin tolu içer
‘Işka cânun saçu saçar dost gülini diren kişi

5 Cân ne imiş dost yolına ‘âşık anı terkitmeye
Bu cânıla bin cân alur cânın Hak'a viren kişi

6 Cânını şükrâne vire yüzin ayaklara süre
Erenler gönline gire Hak'dan haber soran kişi

7 ‘Akıl gide hayrân ola dünyede ser-gerdân ola
Küfri anun îmân ola ‘ışka gönül viren kişi

8 Terk ide fâsid işleri iş idine dervîşleri
Akıda gözden yaşları dost haberin duyan kişi

9 Gözlerini giryân ider cigerini biryân ider
Gönülleri hayrân ider ‘ışk eseri olan kişi

10 Çün dünye bilürsin fenâ ne yatarsın döne döne
Uyhu m'uyur kana kana dost yolını soran kişi

11 Şol kim sorar dost kandadur kanda dirisen andadur
Ma‘şûkıla seyrândadur girçek ‘âşık olan kişi

12 Miskîn Yûnus sabr eylegil bu dünyânun zahmetine
Dürlü cefâya katlanur sen sultâna iren kişi

HB. 17a, K. 193b, YE. 101b, RY. 33b, 61a, M. 70, A. 29.

373

1 İşidün iy yârânlar
Eve dervîşler geldi
Cân şükrâne virelüm
Eve dervîşler geldi

2 Her kim gördi yüzini
İndürür kendözini
İlm-i bâtından öter
Eve dervîşler geldi

3 Dervîşler uçar kuşlar
Deniz kenârın kışlar
Zihî devletlü başlar
Eve dervîşler geldi

4 Dervîşler yüzi sulu
Görenler olur delü
Bâtını ‘Arş'dan ulu
Eve dervîşler geldi

5 Seydî Balum ilinden
Şeker tamar dilinden
Dost bâgçesi yolından
Eve dervîşler geldi

6 Yûnus kulun ögürsüz
Kimsesi yok yalunuz
Fidî olsun cânumuz
Eve dervîşler geldi

F. 197a.

374
Müstef'ilün Müsef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dînün îmânun varısa hor görmegil dervîşleri
Cümle ‘âlem müştâk durur görmeklige dervîşleri

2 Ay u güneş müştâk durur dervîşlerün sohbetine
Firişteler tesbîh okur zikir ider dervîşleri

3 Tersâlar tapuya gelür hükm ısları zebûn olur
Taglar taşlar secde kılur göricegez dervîşleri

4 Ol Fahr-i ‘âlem Mustafâ ol ma‘den-i sıdk u safâ
İsterisen andan vefâ incitmegil dervîşleri

5 İncidesin âh ideler ‘ömrin gülin kurıdalar
Gözsüz olasın yideler tâ bilesin dervîşleri

6 Dervîş okı ırak atar hey dimedin câna batar
Gâfil olma yiter tutar hor görmegil dervîşleri

7 Yir gök eydür hırka hakı himmetleri olsun bâkî
Çün pâdişâh oldı sâkî esridiser dervîşleri

8 Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okurısan
Va'llâh dîdâr görmeyesin sevmezisen dervîşleri

9 Devletlüler sever bizi her dem sorar hâlümüzi
Kördür münkirlerün gözi görmeyiser dervîşleri

10 Yûnus eydür bu ‘ışk geldi ölmiş cânum diri kıldı
Sen ben dimek dilden kaldı göricegez dervîşleri

F. 197b, T. 84a, B. 47b, K. 152b, YE. 98b, RY. 7a, A. 32.

375

1 Menzili ırak bu yolun bu yola kim varası
Müşkili çok bu hâlün bunı kim başarası

2 Bu yola yarak gerek eksük gerek çok gerek
Key demür yürek gerek bu sarp yola giresi

3 Îmân aldaguçları bilün çokdur bu yolda
Nefsine uyanlarun gitmez yüzi karası

4 Yitmiş bin riyâ çeri vardur bu yolda bilün
Nefs öldürmiş er gerek ol çeriyi kırası

5 Togrulık mancınıgı istigfâr taşıyıla
Togru vardı atıldı yıkıldı nefs kal‘ası

6 Kimde kim togrulık var bilgil kim öldürür ‘âr
İki cihâna yarar girçek er ser-mâyesi

7 İnce Sırât köprüsi genez imiş bu yolda
Dosta giden kişinün togrulıkdur çâresi

8 Yûnus imdi saladur gel gidelüm yoklıga
Göz eger lâyıkısa Hak dîdârın göresi

F. 198b, T. 84b, NO. 191a, YE. 99a, RY. 9b, Rt. 32, A. 28.

376
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 ‘Işkun odı düşdi câna eritdi yürek yagını
Kesdi hevâsetün kökin oda yandurdı bâgını

2 Kazdı kahır kazmasıla cânda cefâ ocagını
Çaldı nefsümün boynına himmet eri bıçagını

3 Rahmet suyıyıla yudı gönlüm evin ap-arıca
Hıdmet kapusundan ana sundı şükür ayagını

4 Her kim bizi yererise Hak dilegin virsün ana
Urmaklıga kasd idenün düşem öpem ayagını

5 Kim bize taş atarısa güller nisâr olsun ana
Çırâguma kasd idenün Hak yandursun çırâgını

6 Miskîn gönlün ‘ışk elinden iki büküldi vücûdı
Tevbe kapusından sundum ana îmân tayagını

7 Gel imdi iy miskîn Yûnus hevâseti elden bırak
Çalab'um rûzı eyle bize kanâ‘at bıçagını

F. 199b, T. 85b.

377

1 Gerçek ‘âşık olanlarun hemen dostı sever cânı
Unıdur kibr ü kînini ma‘şûka terk ider cânı

2 Gerçek ‘âşık ögüt bilmez zire ögüt assı kılmaz
Karâr itmez ögüt ile bulmak ister ol Sübhân'ı

3 Gerçek ‘âşık olanlarun yüzinde nişânı olur
Dün ü güni turmaz akar gözleri yaşınun kanı

4 Bu cümle ‘âlem sevdügi bu dîn ile bu îmândur
Va'llâhi ışksuz gerekmez şol dîn ile şol îmânı

5 Bir ucına varurısa ayru degül ‘âşık cânı
Sorun cümle ‘âşıklara kıldan kıla bilür anı

6 Evvel-âhir Hayyü'l-Kayyûm ‘âşıklara ma'şûkıdı
‘Aklun varısa hisâb it geçiser bu ‘ışk devrânı

7 Her kim ‘âşıkam diyüben hasret geçürür varısa
Gözi hicâblıdur anun görinmedi ‘ışk nihânı

8 Yûnus yüzün kaldurmagıl ‘âşıklarun ayagından
Fidî eyle yüz bir cânı anda bulasın sultânı

NO. 183a

378

1 Erenler bir denizdür ‘âşık gerek talası
Bahrî gerek denizden girüp gevher alası

2 Gine biz bahrî olduk denizden gevher alduk
Sarrâf gerek gevherün kıymetini bilesi

3 Yüri var epsem ol a ne simsârlık satarsın
‘Alî gibi er gerek iş bu sırra eresi

4 Muhammed Hakk'ı bildi Hakk'ı kendüde gördi
Cümle yirde Hak hâzır göz gerekdür göresi

5 Dile rızkını Hak'dan *nahnu kesemnâ* pinhân
Nefsin bilmiş er gerek göz hicâbın silesi

6 Didüm iş bu nefesi ‘âşıklar hükmiyile
Bâhıllıksuz er gerek bir karâra durası

7 ‘Âlimler kitâb düzer karayı aka yazar
Gönüllerde yazılur bu kitâbun sûresi

8 Yüri hey sûfî zerrâk ne sâlûslık satarsın
Hak'dan artuk kim ola kula dilek viresi

9 Hak duragı gönülde âyâtı var Kur'ân'da
‘Arş'dan yukarı cânda ‘ışk burcınun kulesi

10 Şöyle delü olmışam bilmezin dünden güni
Yüregümde işledi ‘ışk okınun yaresi

11 Gel imdi miskîn Yûnus tut erenler etegin
Cümlesi miskînlikde yoklugımış çâresi

F. 200b, T. 86a.

379
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Pâdişâhlar pâdişâhı ol Ganî
Emrile viribidi bize cânı

2 Od u su vü topragı yili bile
Anunıla bünyâd eyledi teni

3 Yaratdı yitmiş iki dürlü dili
Arada üstün kodı müsülmânı

4 Biz müsülmân Muhammed ümmetine
Hil‘ât virdün bize dîn ü îmânı

5 Cân nûrdandur nûra karışırısan
‘Ayb eyleme sûret olursa fânî

6 Zekeriyyâ agaca sıgınmagın
Bıçguyıla iki dildürdün anı

7 Eyyûb'un kurda yidürdün tenini
Sabrıla buldı o dahı dermânı

8 Ya‘kûb'ı agladup aldun gözlerin
Yûsuf'ı Mısr'un sen itdün sultânı

9 Kamuya söz söyledür ‘ibret içün
Yûnus'ı da söyledür ol Sübhân'ı

F. 203a.

380

1 Niçe bir besleyesin bu kaddile kâmeti
Düşdün dünye zevkına unutdun kıyâmeti

2 Toprakdan yaratıldun yine toprakdur yirün
Toprak olan kişiler n'ider bu ‘alâmeti

3 Uslu degül delüdür yüce sarâylar yapan
‘Âkıbet vîrân olur cümlenün ‘imâreti

4 Düriş kazan yi-yidür bir gönül ele getür
Yüz Ka‘be'den yigrekdür bir gönül ziyâreti

5 Kerâmetüm var diyen halka sâlûslık satan
Nefsin müsülmân itsün varısa kerâmeti

6 Nefsin müsülmân iden Hak yola togru giden
Yarın ana olısar Muhammed şefâ‘ati

7 Yüz bin peygamber gele hîç şefâ‘at olmaya
Vay eger olmazısa Allah'un ‘inâyeti

8 Yûnus imdi sen dahı girçeklerden olıgör
Girçek erenler imiş cümlenün ziyâreti

F. 199a, T. 85a, YE. 97a, RY. 56b, NO. 186a, K. 186b, A. 32, Ç. 73a, M. 65, Câmiü'n-Nezâir 784.

381

1 ‘Işkun aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanaram düni güni
Bana seni gerek seni

2 Ne varlıga sevinürem
Ne yokluga yirinürem
‘Işkunıla avınuram
Bana seni gerek seni

3 ‘Işkun ‘âşıklar öldürür
‘Işk denizine taldurur
Tecellîyile toldurur
Bana seni gerek seni

4 ‘Işkun zencîrini üzem
Delü olam taga düşem
Sensin dün ü gün endîşem
Bana seni gerek seni

5 Eger beni öldüreler
Külüm göge savuralar
Topragum anda çagura
Bana seni gerek seni

6 Sûfîlere sohbet gerek
Ahîlere âhret gerek
Mecnûn'lara Leylâ gerek
Bana seni gerek seni

7 Ne Tamu'da yir eyledüm
Ne Uçmak'da köşk bagladum
Senün içün çok agladum
Bana seni gerek seni

8 Cennet Cennet didükleri
Bir ev ile bir kaç Hûrî
İsteyene virgil anı
Bana seni gerek seni

9 Yûsuf eger hayâlüni
Düşde göreydi bir gice
Terk ideyidi mülklerin
Bana seni gerek seni

10 Yûnus çagururlar adum
Gün geçdükçe artar odum
İki cihânda maksûdum
Bana seni gerek seni

F. 201b, T. 86b, NO. 186a, HB. 13a, YE. 90a, Ç. 82a, A. 28.

382

1 Dilsüzler haberini kulaksız dinleyesi
Dilsüz kulaksuz sözin cân gerek anlayası

2 Dinlemedin anladuk anlamadın dinledük
Girçek erün bu yolda yoklukdur ser-mâyesi

3 Biz sevdük ‘âşık olduk sevildük ma‘şûk olduk
Her dem yini dirlikde sizden kim usanası

4 Yitmiş iki dil seçdi aramuza söz düşdi
Ol bakışı biz bakduk yirmedik ‘âm u hâsı

5 İy Yûnus imdi velî yirde gökde toptolı
Her bir taşun altında bir İmrânoglı Mûsî

F. 202a, T. 87a, YE. 91b, K. 62a, NO. 181a, Rt. 27, A. 26.

383

1 Nasîhat kandîlinden bir işâret göründi
Tenüm içinde cânum andan yana süründi

2 Nefsümün ejdehâsı döndi bana haml'itdi
Kanâ‘at hay dimezse hakîkatdür yir indi

3 Kanâ‘ati yar idin uyma nefs dilegine
İresin hakîkate yirün buldun tur indi

4 Kanâ‘at didügini eger sen tutmazısan
Nefsüne uyarısan ser-gerdân ol var indi

5 Yûnus Hak tecellîsin şâ‘ir dilinden söyler
Cânda gevher varısa Hak'dan yana yürindi

F. 202b, T. 87a, K. 82a, NO. 182a, YE. 94a, M. 14, Ç. 76b.

384
Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 ‘Ömrüm beni sen aldadun
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

Beni deprenimez kodun
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

2 Benüm varum hep sen idün
Cânum içinde cân idün
Hem sen bana sultân idün
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

3 Gönlüm sana egleridüm
Gül diyüben yıylarıdum
Garîbseyüp aglarıdum
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

4 Giderimiş bunda gelen
Dünyâ işi cümle yalan
Aglar ‘ömrin yavı kılan
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

5 Hayrum şerüm yazılısar
‘ömrüm ipi üzüliser
Gidüp sûret bozulısar
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

6 Bârî koyuban kaçmasan
Göçgünci gibi göçmesen
Ölüm şarâbın içmesen
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

7 Birgün ola sensüz kalam
Kurda kuşa ögün olam
Çürüyüben toprak olam
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

8 Miskîn Yûnus bilmez misin
Yoksa nazar kılmaz mısın
Ölenleri anmaz mısın
Âh n'ideyin ‘ömrüm seni

F. 204b, T. 88b.

385

1 Bu ne gülecek yirdür aglasana key katı
‘Azrâîl seni kovar katı cân ‘alâmeti

2 Sanma kalasın bunda gensüz varasın anda
Anca yatasın sinde görince kıyâmeti

3 Mâl u mülkden ayrılup sine varasın turup
Münker ü Nekir gelüp su'âl idiser katı

4 İki ferişteh ine gele karşuna kona
Günâhlarunı yaza sala boynuna biti

5 Günâhlarun tartalar andan Sırât'a ilteler
Zebânîler dutalar figânlar ola katı

6 İsrâfîl sûrın ura halâyık turı gele
Baş açuk yalın ayak ıssılar ola katı

7 Ata oguldan beze bakmaya ana kıza
Şol gün geliser bize unutma ‘arasâtı

8 Yûnus günâhun çokdur sen aglarısan hakdur
Yarın sana gerekdür Muhammed şefâ‘ati

F. 204a, T. 88a, B. 16a, A. 30, RY. Mecmûa, 16a.

386
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Kime gönül virdümise benümile yâr olmadı
Hâlüm bilüp derdüm sorup bana vefâdâr olmadı

2 Hak'dan meger takdîr idi gönül sana ‘âşık idi
Hiç kimsene bencileyin derde giriftâr olmadı

3 ‘Işkdan degül şikâyetüm kendü tâli'ümden durur
Kendü yolın aramayan câhildür ol er olmadı

4 ‘Işk bir ulu hil‘at durur bir niçeye virdi Çalap
Bir niçeler mahrûm kalup ‘ışkdan haberdâr olmadı

5 ‘Işk bir ulu nazar durur ‘âşık cânı dîdâr durur
‘Işkı olmayan gönüller vîrânedür şâr olmadı

6 İbrâhîm'e Nemrûd odın ‘ışkdur gülistân eyleyen
‘Işkdan çün irdi bir nazar gül-zâr oldı nâr olmadı

7 Yaradıldı yir ile gök Muhammed dostlıgına
Levlâk ana delîl durur ansuz yir ü gök olmadı

8 ‘Işkda kahırlar çok olur ‘ışk erine gayret muhâl
Yûnus ‘âşık oldunısa ‘âşıklarda ‘âr olmadı

F. 205b, T. 89a, K. 179b, RY. 70b, Rt. 31, A. 29.

387
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Müsülmânlar zamâne yatlu oldı
Helâl yinmez harâm kıymetlü oldı

2 Okınan Kur'ân'a kulak tutulmaz
Şeytânlar semirdi kuvvetlü oldı

3 Harâm ile hamîr tutdı cihânı
Fesâd işler iden hürmetlü oldı

4 Kime kim Tanrı'dan haber virürsen
Kakır başın salar hüccetlü oldı

5 Şakird üstâdıla ‘arbede kılur
Ogul atayıla ‘izzetlü oldı

6 Fakîrler miskînlikden çekdi elin
Gönüller yıkuban heybetlü oldı

7 Peygamber yirine geçen hocalar
Bu halkun başına zahmetlü oldı

8 Dutulmaz oldı Peygamber hadîsi
Halâyık cümle Hak'dan utlu oldı

9 Yûnus gel ‘âşıkısan tevbe eyle
Nasûha tevbe ucı kutlu oldı

F. 206a, T. 89a, Ç. 76a.

388

1 Geldi geçdi ‘ömrüm benüm şol yil esüp geçmiş gibi
Hele bana şöyle gele şol göz açup yummış gibi

2 İşbu söze Hak tanukdur bu cân gevdeye konukdur
Bir gün ola çıka gide kafesden kuş uçmış gibi

3 Miskîn Âdem oglanını benzetmişler ekinciye
Kimi biter kimi yiter yire tohum saçmış gibi

4 Bu dünyede bir nesneye yanar içüm göyner özüm
Yigid iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi

5 Bir hastaya vardunısa bir içim su virdünise
Yarın anda karşu gele Hak şarâbın içmiş gibi

6 Bir miskîni gördünise bir eskice virdünise
Yarın anda sana gele Hak şarâbın içmiş gibi

7 Yûnus Emre bu dünyâda iki kişi kalur dirler
Meger Hızır-İlyâs ola Âb-ı Hayât içmiş gibi

F. 207a. T. 89b.

389
Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 Eşkere kıldum bugün pinhânumı
Cân virüben buldum ol cânânumı

2 Cân gönül hayrân kalupdur ma'şûka
Maʻşûkıla sürerem devrânumı

3 Derd gerekdür derd gerekdür derd gerek
Kim gerek derde virem dermânumı

4 Bî-mekânam anun içün dünyede
Kimsene bilmez benüm mekânumı

5 Kânı buldum n'iderem ben ayrugı
Yagmâya virdüm bugün dükkânumı

6 Top benem çevgânı aldum çalaram
Kim ala bu topdan meydânumı

7 Yir benümdür gök benümdür ʻArş benüm
Gör niçesi germişem sayvânumı

8 Yûnus oldıysa adum pes ne ʻaceb
Okuyalar defter ü dîvânumı

F. 207b, Rt. 32.

390
1 İy yârenler eydimezem cânum neye taldugını
Dilile vasf idemezem gönlümi kim aldugını

2 Gönlüm tolı sıgmaz dile ‘âşıkdur ol kim hâl bile
‘Işk niçeyi virdi sile anlayamaz n'oldugını

3 ‘Işkdan haber bilenlerün ‘ışk derdile tolanlarun
Küfri îmân olanlarun ‘ayıblaman güldügini

4 Aglamak gülmek ‘âşıka dirilmek ölmek ‘âşıka
Kahırla lutfı bir bilür bilmez melûl oldugını

5 ‘Işk Yûnus'ı eyledi lâl Yûnus kanı ‘ışka helâl
Kon varın itsün pâyimâl görmesün ayruldugını

YE. 101b, HB. 13a, Rt. 28.

391

1 Erenlerün gönlinde ol sultân dükkân açdı
Niçe bizüm gibiler anda konuban göçdi

2 Cümle erenler uçdı taglar yazılar geçdi
‘Işk kazanına düşdi kaynayubanın bişdi

3 Bu dünyenün meseli benzer murdâr gevdeye
İtler murdâra üşdi Hak dostı kodı kaçdı

4 ‘Âşık mı diyem ana cân terkini urmadı
‘Âşık ana diyeler melâmet dile düşdi

5 Yine esridi Yûnus Tapduk yüzin görelden
Meger anun gönlinden bir cur'a şerbet içdi

Rt. 27, Ç. 74a.

392

Müfte‘îlün Mefâ‘îlün Müfte‘îlün Mefâ‘îlün

1 Bülbül-i haste gül yüzün gördi ‘arasât eyledi
İrdi ‘âşık ma'şûkına şükür beşâret eyledi

2 Gaflet ile yaturıdum şâh nazar eyledi bana
Didi ki uyhudan uyan geldi işâret eyledi

3 Hayli zamândı va‘deye salmışıdı za‘îfini
Gördi gönül şikestesin kapdı ‘imâret eyledi

4 Ben garîbün hâtırını sormaga geldi şol sanem
Düzdi gönül sınugını hâtır ziyâret eyledi

5 Gör bu dervîşi Yûnus'ı tercemân-ı lisân okur
Dir ki bu ‘ışkıla beni Tanrı delâlet eyledi

B. 52a, K. 182a, RY. 48a, M. 62.

393

1 İsteridüm Allah'ı buldumısa ne oldı
Aglarıdum dün ü gün güldümise ne oldı

2 Erenler meydânında yuvalanur top idüm
Pâdişâh çevgânında kaldumısa ne oldı

3 Erenler sohbetinde deste kızıl gül idüm
Açıldum ele geldüm soldumısa ne oldı

4 ‘Âlimler müderrisler medresede buldılar
Ben harâbât içinde buldumısa ne oldı

5 İşit Yûnus'ı işit uş yine delü olmış
Erenler ma‘nîsine taldumısa ne oldı

YE. 63b, B. 54a.

394

1 Andan berü kim ‘ışkun benümle yoldaş oldı
Rahmân yolına beni göstermege baş oldı

2 Cânum üzere turdı Rahmân çerisin dirdi
Şeytân ilini urdı key yagmâ tarâş oldı

3 ‘Işk nefs iline akdı ne buldıyısa yakdı
Kibir kal‘asın yıkdı anda çok savaş oldı

4 Dost yüzin ‘ıyân gördüm sır haberlerin sordum
Didi gizlü bilmezsin uş söyledüm fâş oldı

5 Nefs ili oldı harâb kibr ayaklarda türâb
Gitdi perde vü hicâb dost gözüme tuş oldı

6 ‘Işk oldı elüm benüm gösterdi togrı yolum
Hakk'a şükür kim hâlüm bayagıdan hoş oldı

7 Anlar ki göz açdılar bu dünyeden geçdiler
Bekâya ulaşdılar menzilleri ‘Arş oldı

8 Bunlar bunda kaldılar dünyeye aldandılar
Yalancılar oldılar hep bunlar kolmaş oldı

9 Ölenler hâlin bilmez göz açup ögin dirmez
Miskîn Yûnus Emre'nün meger bagrı baş oldı

Rt. 31, A. 29.

395

1 ‘Işkıla isteridük yine bulduk ol cânı
Gönlek idinmiş geyer sûretile bu teni

2 Girmiş sûretde gezer cümle işleri düzer
Girü kendüye söyler gevherile bu kânı

3 Bu dünye bir bâzârdur sûretler olmış dükkân
Bu dükkâna girüben oldur satan bu kânı

4 Bir niçeler kayurur bunca mâlum kaldı dir
Viren oldur alan ol sormaz nedür ziyânı

5 Yûnus imdi sen senden ayru degül hem cândan
Sen sende bulmazısan kanda bulasın anı

HB. 15a, NO. 191a, K. 147a, YE. 92a, 99b, RY. 4a, A. 25, Ç. 84a, M. 4.

396

1 İy dünyâya aldanan hayırla ihsân kanı
Unutdun âhireti şefkatla îmân kanı

2 Kimde ki şefkat vardur rahmet dahı andadur
Şimdi bir gönli açuk sünnî müsülmân kanı

3 İbrâhîm Halîl geldi Ka‘be'ye bünyâd urdı
Oglına bıçak çaldı İsmâîl kurbân kanı

4 Şeddâd bir uçmak yapdı Nemrûd göge ok atdı
Kârûn'ı da yir yutdı Âdil Nuşirvân kanı

5 Kim ki istedi buldı kullugı tamâm oldı
Key Mısr'a sultân oldı Yûsuf-ı Ken'ân kanı

6 Resûl Mi‘râc'a agdı gökden yire nûr yagdı
Habîb'üm diyü ögdi ol Fahr-ı cihân kanı

7 Ebubekr ile ‘Ömer yüzlerinden nûr tamar
Sînesi tolu Kur'ân Osmân-ı Âffân kanı

8 Bineridi Düldül'e bilinde Zülfekâr'ı
Erenler açdı dîni Tanrı Arslan'ı kanı

9 Çalap Tanrı'nun hâsı Hazret'e geçer nâzı
Peygamber'ün ‘âmusı Hamza pehlevân kanı

10 Cüneyd-i Bagdâdî vü Şiblî vü Ma‘rûf-ı Kerhî
Anlar vardı bu yolı şimdi ol erkân kanı

11 Bâyezîd-i Bestâmî yidi kat gök seyrânı
Ol erenler sultânı gevher-i ma‘den kanı

12 Geçdi bunlarun çagı dünyâ kahrun ocagı
Ebu'l-Müslim Necefî sâhib-i kırân kanı

13 Bir gönül ele getür ferâgât ol geç otur
Konya şehrinde yatur ol iki sultân kanı

14 Fakîh Ahmed Kutbü'd-dîn Sultân Seyyid Necmü'd-dîn
Mevlânâ Celâlü'd-dîn ol Kutb-ı cihân kanı

15 Ol Seyyid Ahmed Kebîr müyesserdi ana nûr
‘Iyâlleri cümle şîr ol hulkı merdân kanı

16 Yûnus Emrem aç gözün toprak eylegil yüzün
Sana dahı diyeler cigeri biryân kanı

RY. 36a, K. 199a, M. 72.

397

1 Bakdugum yüzde gördüm O Tapdug'um nûrını
Maksûdum bugün buldum ben n'iderem yarını

2 Yarınum bugün bana hoş bayram dügün bana
Düşde gelür ün bana işidün ahbârını

3 Dostun haberiyile nefsün sana yâr eyle
Yık dosta yarag eyle bu vücûdun şârını

4 Vücûda gelmeyince kimse Hakk'ı bilmedi
Bu vücûddan gösterdi dost bize dîdârını

5 Erün dîdârın gördüm gümân terkini urdum
Dost bahçesine girdüm ögerem gül-zârını

6 Dostun yüzi gül bana ‘âşıkam yol bul ana
Kaykımazam dört yana çün buldum ‘ışk erini

7 *Elestü bi-Rabbiküm* Hak'dan nidâ gelicek
Mü'minler *Belî* diyüp itdiler ikrârını

8 *Kâlu belî* dinildi münkir-muhib bilindi
O demden duta geldi câhiller inkârını

9 Yûnus'a küfr elinden şikâyete geldiler
İy sultânum girçek er kes gider zünnârını

RY. 60a, K. 192a, M. 68.

398

1 Helâl kıldı ma‘şûka ‘âşık kendü kanını
Ma‘şûk nakşından okur her ‘âşık Kur'ân'ını

2 Yârdan ayru olınca asılup ölmek yigdür
‘Âşık kendü bıragur boynına urganını

3 Gitmez ‘âşık gözinden hergiz ma‘şûk hayâli
Nitekim Zelhâ virür Yûsuf'un nişânını

4 Dirlik budur ‘âşıka Ma‘şûk yolında öle
Sorarlarsa eyidem ‘âşıkun burhânını

5 Belkîs'ıla Süleymân ‘ışka düşdi bir zamân
İsteyüp bulmadılar bu derdün dermânını

6 Gökdeki Hârût-Mârût ‘ışk içün indi yire
Zühre yüzin göricek unıtdı Rahmân'ını

7 Güzâf görmen siz ‘ışkı kime ugradıyısa
Sultânı iltür başdan yitürür hânmânını

8 Ferhâd bu ‘ışk yolında başın külünge tutdı
Hüsrev Şîrîn derdinden dosta virdi cânını

9 Leylî'yle Mecnûn işi ‘aceb gelür bu halka
Abdü'r-rezzâk terk itdi ‘ışk içün îmânını

10 Zamân bî-vefâları cefâ kılur Yûnus'a
Bir togru yâr bulıcak fidî kılur cânını

YE. 96b, RY. 5b, K. 149b, NO. 183a, Rt. 30, A. 30.

399

1 İy yârânlar iy kardaşlar görün beni n'itdüm ahî
Ere irdüm eri buldum er etegin tutdum ahî

2 Cânum bir gözsüz cânıdı içi tolu sen ben idi
Tutdum miskînlik etegin ben menzile yitdüm ahî

3 Korkar oldum bir Tanrı'dan bîzâr oldum yatlu hûdan
İşbu işüm sagıncıla ben yoluma gitdüm ahî

4 Anladum kendü hâlümi gözledüm togru yolumı
Tutdum ulular etegin Hazret'e ben yitdüm ahî

5 Giderdüm gönlümden kîni kîn dutanun yokdur dîni
İy yârânlar ben bu sözi uludan işitdüm ahî

6 ‘Âşıkısan miskîn Yûnus Hazret'e dutgıl yüzüni
Anlayana gevher durur söz sarrâfa satdum ahî

YE. 102a, RY. 29b, K. 171b, NO. 190a, M. 57, Ç. 73b.

400

1 Yine yüzini gördüm yine yüregüm yandı
Dost senün ‘ışkun odı yüregüme dayandı

2 Görklü yüzüni gören gönlini sana viren
Bellü tapunda turan ne toydı ne usandı

3 Gevherdür senün özün güneşden arı yüzün
Şekerden datlu sözün her kim gördi utandı

4 Şu gönlüm garîb idi cigerüm kebâb idi
Görklü yüzüni gördüm içüm taşum bezendi

5 Yûnus Emre bî-karâr şol hûb yüze intizâr
Senden ayrılmaz nazar vardı yakıldı yandı

RY. 15b

401

1 Müslümânlar kim görmişdür ‘âşık tevbe itdügini
Yâ kim işitdi denize od düşüben tütdügini

2 Şâhum senün ‘ışkun odı düşdi gönül deryâsına
‘Aceblemen kaynayuban ma‘rifetler bitdügini

3 Yüz bin ‘Îsâ'yilen Mûsâ ‘ışkıla ser-gerdân gezer
‘Aceblemen beni dahı ‘ışk nihengi yutdugını

4 Yüzgeçlik ögrenimeyen kul girmesün bu denize
‘Işk denizi derin olur ‘aceblemen batdugını

5 Sarrâflıgı ögrenmeyen bu gevheri boncuk sanur
Varur virür yok nesneye bilmez neye satdugını

6 Her kim ol dost dîdârını bunda ‘ıyân görmezise
Yarın ol ser-gerdân geze hîç bilmeye n'itdügini

7 Uşda miskîn Yûnus eydür Tapdug'umuz dost yüzidür
İnanmayan işbu söze eydebilsin eytdügini

NO. 182b, Rt. 29, A. 26.

402
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bu ‘ışk denizine talan hâcet degül ana gemi
Yâhûd kanda bulalum sohbetile bu demi

2 Dünyâlıgum yokdur dime bu gussayı öküş yime
Ma‘şûkı ger sevdünise gider gönüldeki gamı

3 Ben sevdügüm ma‘şûkayı sen dahı bir görseyidün
Virmeyedün bu ögüdi fidâ kılaydun sen cânı

4 ‘Âşık kişi ögüt bilmez zirâ ögüt assı kılmaz
Unıdur ol kibr ü kîni terk eyler gider dükkânı

5 Girçek ‘âşık olanlarun yüzinde nişânı olur
Dünin günin turmaz akar gözleri yaşınun kanı

6 Bu cümle ‘âlem sevdügi şol dînile îmân durur
Va'llâhi “ışksuz gerekmez şol dîniyile îmânı

7 Yûnus yüzün kaldurmagıl ‘âşıklarun ayagından
Fidâ eyle yüz bin cânı andan bulasın Sübhân'ı

RY. 52b, K. 162a, YE. 100a, NO. 185a, M. 52.

403
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Yort iy gönül sen bir zamân âsûde fârig hoş yüri
Korkma kayırma kimseden gussa vü gamdan boş yüri

2 Hakîkate bakarısan nefsün sana düşmânyiter
Var imdi ol nefsünile vuruş-tokuş savaş yüri

3 Nefsdür eri yolda koyan yolda kalur nefse uyan
Ne işün var kimseyile nefsüne kakı buş yüri

4 Dilerisen bu dünyenün şerrinden olasın emîn
Terk eyle bu kibr ü kîni hırkaya gir dervîş yüri

5 İsterisen bu dünyede ebedî serhoş olasın
‘Işk kadehin tolu götür yıl on'ki ay serhoş yüri

6 Kimse bâgına girmegil kimse güline dirmegil
Var kendü ma‘şûkunıla bâgçede el alış yüri

7 Gönüllerde ig olmagıl mahfillerde çig olmagıl
Çig nesnenün ne dadı var gel ‘ışk odına biş yüri

8 Yûnus imdi hoş söylersin dilün ile şerh eylersin
Halka nasîhat satınca er ol yolunca hoş yüri

NO. 191b, K. 148b, RY. 5a, Rt. 28, Ç. 81a, M. 45.

404

1 Gönlüm düşdi bir sevdâya
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi
Başumı virdüm gavgâya
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

2 Ben yürürem yana yana
‘Işk boyadı beni kana
Ne ‘âkilem ne dîvâne
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

3 Ben yürürem ilden ile
Dost soraram dilden dile

Gurbetde hâlüm kim bile
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

4 Benzüm sarı gözlerüm yaş
Bagrum pâre yüregüm baş
Hâlüm bilen dertlü kardaş
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

5 Gurbet ilinde yürürem
Dostı düşümde görürem
Uyanup Mecnûn oluram
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

6 Gâh tozaram yirler gibi
Gâh eserem yeller gibi
Gâh çaglaram seller gibi
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

7 Akar sulayın çaglaram
Dertlü cigerüm taglaram
Şeyhüm anuban aglaram
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

8 Yâ elüm al kaldur beni
Yâ asluna irdür beni
Çok aglatdun güldür beni
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

9 Ben Yûnus-ı bî-çâreyem
Başdan ayaga yareyem
Dost ilinde âvâreyem
Gel gör beni ‘ışk n'eyledi

Mecmûa Nu: 442, s. 74, Ç. 77a.

405
Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Yok yire geçürdüm güni
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni
Senünle olmadum ganî
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

2 Geldüm ü geçdüm bilmedüm
Aglayup gussa yimedüm
Senden ayrılam dimedüm
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

3 Seni bana yâr sanurdum
Bana vefâdâr sanurdum
Aygâr imişsin bilmedüm
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

4 Kanı sana güvendügüm
Sevinüben özendügüm
Küllî kalur kazandugum
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

5 Gidüp gine gelmeyiser
Gelüp beni bulmayısar
Bu begligi sürmeyiser
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

6 Çün beni koyup gidesin
Varup sinleye giresin
Anda gelüp söyleyesin
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

7 Hayrum şerüm yazılısar
‘Ömrüm ipi üziliser
Sûret benden bozulısar
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

8 Miskîn Yûnus gidisersin
‘Aceb sefer idisersin

Hasretile kalısarsın
Âh n'ideyüm ‘ömrüm seni

YE. 97b, K. 144b, Ç. 82b, RY 64a.

406
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Bir sâkîden içdük şarâb ‘Arş'dan yüce meyhânesi
Ol sâkînün mestleriyüz cânlar anun peymânesi

2 Bir meclisdür meclisümüz anda ciger kebâb olur
Bir şem‘adur anda yanar ay u güneş pervânesi

3 Ol şem‘a karşu yananun küllî vücûdı nûr olur
Ol od bu oda benzemez hîç belürmez zebânesi

4 Ol meclisün ‘âşıkları İbrâhîm Edhem'dür biri
Belh şehri gibi bin ola her gûşede vîrânesi

5 Bizüm meclis mestlerinün demleri Ene'l-Hak olur
Bin Hallâc-ı Mansûr gibi en kemîne dîvânesi

6 ‘Işk şarâbın içenlere gel bir nazar eyleyi gör
Bunca yıldur niçe döner ol meclisün piyâlesi

7 Yûnus bu sözlerün senün ma‘nî durur bilenlere
‘Âkil-kâmil olan kişi bu ma‘nîye inanası

RY. 64b, K. 175b, YE. 98a, Rt. 29, A. 27, Mecmûa, Millî Ktp. Nu: 442, s. 92.

407
1 Çıkdum erik talına anda yidüm üzümi
Bostân ıssı kakıyup dir ne yirsün kozumı

2 Kerpîç koydum kazgana poyrazıla kaynatdum
Nedür diyü sorana bandum virdüm özini

3 İplik virdüm Çulhâya sarup yumak itmemiş
Becid becid ısmarlar gelsün alsun bezini

4 Bir serçenün kanadın kırk kanluya yükletdüm
Çifti dahı çekmedi kaldı şöyle yazılı

5 Bir sinek bir kartalı kaldurup urdı yire
Yalan degül gerçekdür ben de gördüm tozını

6 Balık kavaga çıkmış zift turşısın yimege
Leylek koduk togurmış bak a şunun sözini

7 Bir küt ile güreşdüm elsüz ayagum aldı
Güreşüp basamadum göyündürdi özümi

8 Kâf Tagı'ndan bir taşı şöyle atdılar bana
Öylelik yire düşdi bozayazdı yüzümi

9 Gözsüze fısıldadum sagır sözüm işitmiş
Dilsüz çagırup söyler dilümdeki sözümi

10 Bir öküz bogazladum kakıldum sere kodum
Öküz ıssı geldi eydür bogazladun kazumı

11 Ugrulık yapdum ana bühtân eyledi bana
Bir çerçi geldi eydür kanı aldun gözgümi

12 Tosbagaya ugradum gözsüzsepek yoldaşı
Sordum sefer kancaru Kayserî'ye ‘azimi

13 Yûnus bir söz söylemiş hîç bir söze benzemez
Münâfıklar elinden örter ma‘nî yüzini

NO. 184, Ç. 87a, a. 26, 44, YE. 105, Niyâzî-i Mısrî, Alî Nevrekânî, Şeyhzâde Muhyiddin, İsmâil H. Bursavî, İbrahîm Hâs.

408

1 Dost yüzini göricegez artar gözlerümün nûrı
Uçmak gelmez nazaruma hezârân bin olsa Hûrî

2 Dost gözümün nûrı durur bu gönlümün sırrı durur
Bir dem ansuz olımazam cânum anunladur diri

3 Ol dostıla durur benüm dünin günin münâcâtum
Ben kandasam dost andadur n'iderem Mûsâ vü Tûr'ı

4 Ol dost durur kamuların hâcetini revâ kılan
Var hâcetün andan dile yüzün dergâhına süri

5 Eger gerçek ‘âşıkısan key beklegil sır sözini
Bir sözden oda atdılar miskîn Hallâc-ı Mansûr'ı

6 İşbu sözüm anlamayan eydem sana neye benzer
Hayvân durur anun gibi tagda yürür süri süri

7 Yûnus girçek ‘âşıkısan ırılmadın togru durgıl
Irılmadın togru varan ol göriserdür dîdârı

K. 138b, YE. 94a, RY. 71b, M. 40.

409
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Ne kim senün cevrünile geçürmişem ben günümi
‘Işkun odı çıkarısar ‘Arş'a degin dütünümi

2 ‘Işkun odı düşdi bana ben yanaram ne gam sana
Yanup içüm kül olmışam gözetme taşra tonumı

3 Yanup oda dirsen girem yatluga baş indürmeyem
Senden yüzüm döndürmeyem çün sana tutdum yüzümi

4 Gündüz hâlüm gören kişi kâfir ise göynür özi
Kim ne bilür ben bilürem kim niçe geçer dünümi

5 Kasdum budur şehre girem feryâd u figân koparam
Yine dönüben korkaram işide düşmânünümi

6 Eydür Yûnus kim hakîkat ben Mecnûn oldum ‘âkıbet
N'ola disen Mecnûn-sıfat hoş tutunuz Mecnûn'umı

YE. 102b.

410
Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Girçek ‘âşık oldunısa gel ‘ışk kitâbından okı
Cân gözini açdunısa hakîkat bulasın Hak'ı

2 Degme ‘âlimler okımaz bu ‘âşıklar kitâbını
Zîrâ ki ol yazmış anı ezel ebed oldur bâkî

3 ‘Âşıklarun ‘Arş yüzinden ma‘şûkı gitmez gözinden
Dâima okur sözinden zîrâ kim ol durur fakı

4 ‘Şeyh ü dânişmend ü fakı gönül yapan bulur Hak'ı
Sen bir gönül yıkdunısa gerekse var yüz yıl okı

5 Yûnus ‘âşık oldunısa ma‘şûkunı buldunısa
Mâ‘şûkını bulan kişi yok durur nesneden bâkî

YE. 102b.

411
Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Zihî deryâ ki katreden görindi
Ne deryâdur ne katredür gör indi

2 ‘Aceb katre ki deryâ anda mahfî
Bu mahfî sırrı sen senden sor indi

3 Murâdı on sekiz bin ‘âlemün sen
Bu gaflet pes sana sendendür indi

4 Sana gel sen seni sende bulıgör
Sana bak sendeki bil kimdür indi

5 Fenâ ol kim bulasın zevk-i vuslat
Bu sözüm düş midür sana yor indi

6 Hicâb-ı nûr u zulmet külli sende
Niçe sen sen niçe ben ben tur indi

7 Sana senden yakındur aşrı tap bak
Yoran mülkine sultân ol yor indi

8 Asılda ‘âşık u ma‘şûk u ‘ışk bir
Bu birden gerçi kim yüz bin görindi

9 Eger âyîne bin olsa bakan bir
Gören bir görinen bin bin görindi

10 Saladur kime gark olmak dilerse
Yûnus bu bahre gavvâs ol gir indi

NO. 191b, YE. 102a, K. 195b, RY. 62a, HB. 12a, Ç. 77a, A. 26.

412

1 İşbu vücûd bir kal‘adur ‘akıl içinde sultânı
İşbu gönül bir hazînedür ‘ışk tutmış bekler anı

2 Nazar üzre dil kapucı cümlesi ‘akla tapucı
‘Akıldur işler yapucı eyler cümle âbâd anı

3 ‘Akıl başda iş bitürür nazar gözden bakar görür
‘Akıl gönül içre turur ol üç haslet besler anı

4 ‘Akıl taht eyledi başı şöyle bilür her bir işi
Dünyâ içre ‘âkil kişi degmez kimseye ziyânı

5 Başdur bu vücûdun şâhı başdur ‘akılun taht-gâhı
Katı buşmagıl nigâhı buşudur ‘aklun düşmânı

6 Eger katı buşarısan başun nefse koşarısan
Nefs hâline düşerisen ol buşdugı ‘akıl kanı

7 ‘Akıl gitdi buşu geldi ‘akl evini buşu aldı
İmdi sultân buşu oldı göze göstermez cihânı

8 Eger tama‘ kılurısan gördügüne kalurısan
Nefsün güm-râh kılurısan nazar dahı oldı fânî

9 Nazar gitdi tama‘ kopdı nazar yirin tama‘ tutdı
Basduk yirde fitne bitdi işletdi yine nefsânî

10 Nazar dahı gözde olur kimde ne var bakar görür
Tama‘ ana düşmân olur gözden savar ol nişânı

11 Îmân durur cân çerâgı gevde durur cân turagı
Kîn durur îmâna yagı gelse giderür îmânı

12 Eger kîne tutarısan gitdi senden îmân dahı
Bi'llâhi ol Tanrı hak'ı yokdur bu sözün yalanı

13 Yûnus ‘ışkun arta dursun cânun göynep düte dursun
Üstâd ‘aybun örte dursun oldur üstâdlar sultânı

B. 51b, RY. 28b, K. 169b, NO. 189b, M. 55.

413

1 Niçe yıllar ‘ömür sürdüm
Anca aglayuban güldüm
İşde ecel sana geldüm
Esenledüm dünyâm seni

2 Sürdüm ‘ömrümi geçürdüm
Cânum Hazret'e uçurdum
Ecel şerbetin içürdüm
Esenledüm dünyâm seni

3 Yürüridüm sag selâmet
Takdîr eyledi melâmet
Ecel kıldı hoş melâmet
Esenledüm dünyâm seni

4 Gelen geçermiş n'idelüm
Gelün âhrete gidelüm
Bu fenâyı terk idelüm
Esenledüm dünyâm seni

5 Hayr u şer itdügün işler
Ol görinen dürlü düşler
Bitdi bu kamu teşvîşler
Esenledüm dünyâm seni

6 Dün ü gün iderdüm zikir
Zikir kılurıdum Hakk'a şükür
Ecel irdi bizi okur
Esenledüm dünyâm seni

7 Ben bir dervîşidüm dostum
Hak'dan yana oldı kasdum
Ecel tuzagına basdum
Esenledüm dünyâm seni

8 Yârânlarum kardaşlarum
Hakk'a lâyık yoldaşlarum
Esen kalsun râzdaşlarum
Esenledüm dünyâm seni

9 İy Yûnus Emre bî-çâre
Özün dutgıl togru yâre
Ölüme yogımış çâre
Esenledüm dünyâm seni

B. 26b.

414

1 Berk yapışdun şol dünyâya koyup gitmeyesin bigi
Karanu yalınuz sinde varup yatmayasın bigi

2 Geldün bu dâr-ı mihnete aldandun fânî lezzete
Heves idüp Hak sohbete dadın datmayasın bigi

3 Behey miskîn aç gözüni bu fânîden yum gözüni
Günâhdan kara yüzüni hîç agartmayasın bigi

4 Behey miskîn gâfil olma dünyâ fânî bâkî sanma
Ecel yiticek agzundan lokman yutmayasın bigi

5 Dirnegi tagıdan gelmiş cân u gönül mahbûs olmış
Hep ‘azânı şeytân almış ögüt dutmayasın bigi

6 Ta‘n idersin ‘âşıklara gönül gözi açıklara
Uymışsın münâfıklara sıdka gelmeyesin bigi

7 Yûnus özün yalvarursan sıdkıla yola girürsen
El alup tevbe kılursan mahrûm kalmayasın bigi

B. 2b.

415

1 Dostı gerçek sevenlerün dosta ulaşur cânları
Kendüye hayrân eylemiş ezel ebed dost bunları

2 Ârâmı yok irte gice maksûdı dün gün ol hoca
Anuniçün ‘ışk gelicek tahtdan yıkar sultânları

3 Dost elinden ol er şâhı aldı içdi ‘ışk şarâbın
Anuniçün gitmez âhı dost firâkıdur honları

4 ‘Âşıkam diyen cânlarun bagrı kebâbdur anlarun
Gözlerinün akan yaşı cigerünündür kanları

5 ‘Âşıkam diyen cânlarun nişânı vardur anlarun
Eti teni arı olur hem palâs olur tonları

DTCF. 225a.

416

1 Nâgâh yagmâ eyledi ‘ışk odı cânumuzı
Hîç kimse nitelikden virmez nişânumuzı

2 Ne îmâna bakdurur ne hod dîne tapdurur
‘Işk odı şöyle dutdı yıkdı dükkânumuzı

3 Virdi birlikden şarâb kılduk dükkânı harâb
Cümlesini terk itdük assı-ziyânumuzı

4 Niçe nişân vireler kangı yoldan soralar
Kamusın elden koduk dîn ü îmânumuzı

5 Ne assı var ne ziyân gelsün cânuna kıyan
Cümlesinden geçüben bulduk Sultânumuzı

6 Birlikdedür varumuz biz bir olduk kamumuz
İkilik söylemege komaz lisânumuzı

7 Yüz bin lisân çün geldi yüz bin cân yolda kaldı
Yüz bin gözler görmeye bizüm cevlânumuzı

8 Bilelikden cânumuz hîç kalmadı gamumuz
Sâfî kendüden açar ma‘den ü kânumuzı

9 Gel gör imdi bu kândan ne biter bu ma‘denden
Ayrılmazuz birlikden bulduk mekânumuzı

10 Gözler nite göriser kimse nite iriser
İki cihândan öte kurduk sayvanumuzı

11 Yûnus imdi yavu var birlikden durur ikrâr
Hîç kimesne bu milkden virmez nişânumuz

RY. 28b, YE. 102b, Rt. 91a, DTCF.

417
Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Yâ ilâhî ger su'âl itsen bana
Bu durur anda cevâbum uş sana

2 Ben bana zulm eyledüm itdüm günâh
N'eyledüm n'itdüm sana iy pâdişâh

3 Gelmedin didün hakuma kem diyü
Togmadın didün ‘âsî Âdem diyü

4 Sen ezelde beni ‘âsî yazasın
Toldurasın ‘âleme âvâzesin

5 Her ne dilersen hakumda işledün
Ne tuşa durdumısa sen tuşladun

6 Ben mi düzdüm beni sen düzdün beni
Pür ‘ayıb niçün yaratdun yâ Ganî

7 Gözüm açup gördügüm zindân içi
Nefs ü hevâ pür-tolu şeytân içi

8 Habs içinde ölmeyeyin diyü aç
Mismil ü murdâr yidüm bir iki kaç

9 Nesne mi eksildi mülkünden senün
Yâ sözüm geçdi mi hükmünden senün

10 Rızkun alup seni muhtâc mı kodum
Yâ öyünün yiyüben aç mı kodum

11 Kıl gibi köpri yaparsın geç diyü
Geçüben kevser şarâbın iç diyü

12 Kıl gibi Sırât'dan Âdem mi geçer
Yâ üzilür yâ tayanur ya uçar

13 Yine fazlundur kulunı geçüren
Geçüben kevser şarâbın içüren

14 Kullarun köpri yaparlar hayr içün
Hayrı oldur kim geçerler seyr içün

15 Pes gerek kim anda muhkem ola ol
Kim görenler diyeler uş togrı yol

16 Terezü kurdun günâhum tartmaga
Kasd idersin beni oda atmaga

17 Terâzû ana gerek bakkâl ola
Ya bazirgân tâcir ü ‘attâr ola

18 Çün günâh murdârlarun murdârıdur
Hazretünde yaramazlar kârıdur

19 Pes niçün murdârı açup tartasın
Sen gerek lutfıla anı örtesin

20 Şimdi dirsin seni oda urayım
Şerri bir denk artugısa göreyim

21 Şerri azatmak gerekdür hayrı çok
Hayrı olmayanlar oldı anda yok

22 Sen basîrsin hod bilürsin hâlümi
Pes ne hâcet tartasın a'mâlümi

23 Haşâli'l-lâh senden iy Rabbü'l-enâm
Sen temâşâ kılasın ben hoş yanam

24 Geçmedi mi intikâmun öldürüp
Çüridüp gözüme toprak toldurup

25 Bir avuç topraga bunca kıyl u kâl
Neye gerek iy Kerîm-i Zü'l-Celâl

26 Kara kıldan çün ki agardı ak kıl
Bu cihân sevdâların elden kogıl

27 Çün Yûnus'dan gelmedi hergiz ziyân
Sen bilürsin âşikâre vü nihân

28 Olmasun bizden sana ayruk cevâb
Söz budur va'llahü a'lem bi's-sevâb

F. 207b, B. RY. K. NO. 196b, HB, 15b.

SÖZLÜK

-A-

Abâ(a): Yün esvâb. Hz. Peygamber'in giydiği yünden yapılmış geniş elbise.

Âbâd/âbâdân(f): Bayındır, şen, ma'mûr.

Abdü'r-rezzâk(a): Şeyh San'an. Hıristiyan bir çobanın kızına âşık olup, dinini değiştirerek evlenir. Bunun üzerine ona bağlı olan dervişler yanından ayrılırlar. İçlerinden birisi şeyhini terk etmez. Esasında bu bir ilâhî imtihandır. Şeyh San'an, sırrını bu dervişe verir. Şeyhin evlendiği kadın İslâm olur ve şeyh eski hayatına döner. Kendisinden ayrılmayan tek derviş, Şeyh San'an'ın makamına geçecektir. Bu kıssa Feridüddin Attâr'ın "Tezkire"sinde geniş olarak dile getirilmiştir. Edebiyatımızda "aşk" sembolüdür.

Abes(a): Boş, mânâsız, faydasız. Değersiz.

Âb-ı Hayât(f.a): Hayat suyu, ebedî dirilik verdiğine inanılan efsanevî su. Âb-ı Hayvan da denilir. Tasavvufta hakîki aşk. İlm-i ledün, marifetullah, mürşid-i kâmilin sözleri.

Âb-ı Hayvân(f.a): Bkz. Âb-ı Hayât.

Âb-ı Zemzem(f.a): Zemzem suyu. Ka'be civarında bulunan mübarek kuyunun adı.

Âbid(a): İbadet eden kul, zâhid, çok ibâdet eden kişi. Tasavvufta "ehl-i şeriat" anlamında kullanılmaktadır.

Aceblemek: Tuhaf bulmak, hayret etmek, hayretle karşılamak.

Acûz 'Acûze(a): Yaşlı kadın. Kocakarı.

Ad urunmak(t): Ad konulmak, isim verilmek, adlanmak.

Adl(a): Doğruluk, adalet.

Ag(t): Ak, beyaz.

Agaç at(t): Tabut, sal.

Âgâh(f): Uyanık, bilen, ârif. Gönül gözü açık olan.

Agâz(f): Başlama.

Agdug(t): Ağduğı, yükseldiği, çıktığı.(133/5) Ağduğı şeklindeki bu kelime vezin gereği "ağduğ" okunmalıdır.

Agmak(t): Yükselmek, yukarı çıkmak.

Agu(t): Zehir.

Agup-dönmek(t): Yuvarlanmak, sağa sola hareket etmek.

Agyâr(a): Yabancılar, başkaları, gayrılar. Tasavvufta kesret. İnsanın zihninde Hak'tan başka bir varlık varmış vehmi yaratması.
Âh u vâh(f): Ağlayıp sızlama, inleme, haykırma.
Âh u zâr(f): Ağlayıp inleme.
Ahad(a): Bir tek. Cenab-ı Hakk'ın sayıya gelmeyen birliği demek olup Vahdaniyyetinin hakikati için kullanılır. Hakk'ın Zat isimlerindendir.
Ahbâr(a): Haberler.
Ahd(a): Söz verme.
Ahî(a): Kardeş, fütüvvet ehli. Tarîkat kardeşi.
Ahmed(a): Hz. Peygamber'in adlarından birisi.
Ahvâl(a): Hâller, vaziyetler.
Ahzân(a): Hüzünler.
Ak teleme(t): Ak süt, kesik süt. Mecazen temiz sûret için kullanılır.
Âkıbet(a): Bir şeyin sonu, nihâyet, netice.
Âkil(a): Akıllı, aklî düşünen ve hareket eden. Mutasavvıfa göre sûrette takılıp kalan zâhid.
Akl-ı Cüz'(a): Yarım akıl. Parça akıl. İlahî zatı anlamayan ve küllî akıldan haberdâr olmayan akıl.
Akl-ı küll(a): Bütün akıl, tam akıl. İlahî zatı idrak eden akıl.
Akl-ı ma'aş/maîş (a): Dünyevî akıl, geçim düşüncesinde olan akıl, aklın en alt tabakası..
Akmak(t): Saldırmak, hücûm etmek, yürümek, meyletmek.
Al/âl(a): Hile, desise.
Alâ küll-i hâl(a): Şöyle böyle, olduğu üzere, olduğu kadar.
Alâ(a): Yüce, ulu.
Aldaguç(t): Aldatıcı, hileci, dünyevî ihtiraslar; tuzaklar.
Aldamak(t): Kandırmak, inandırmak. Aldatmak.
Aldanguç(t): Aldatıcı.
Aldanmak(t): İnanmak, sanmak, safça kabul etmek.
Aldar(t): Aldatır.
Aldayı tutmak(t): Boyuna aldatarak oyalamak.
Aleyhisselâm(a): Selam üzerine olsun. Peygamberler anıldığında ta'zîm için söylenir.
Alınmak(t): Temiz olmak, dokunulmamış olmak. Bu kelimenin geçtiği mısra "Nökerli kızdur kimisi alınmaduk çoklar yatur" şeklindedir.
Alışmak(t): Alevlenip yanmaya başlamak.

Ali(a): Hz. Ali, Peygamber'in damadı ve amcası Ebu Tâlib'in oğlu. Dördüncü Halife. On yaşında iman etmiş ve hiç putlara tapmamıştır. Gazalardaki kahramanlığı sebebiyle "Esedullah" denmiştir. Hz. Ali, cennetle müjdelenenlerden olup mutasavvıflar tarafından "Şah-ı velâyet" tanınmıştır.
Alkış(t): Övme, dua etme.
Alu(t): Alçak, alık, aptal.
Âm u hâs(a): Halk ve seçkinler. Metinde, zâhir bâtın(tasavvuf) ehli anlamında.
A'mâl(a): İşler ameller, hayırlar.
Amel(a): İş, hayır, çalışma.
Âmî(a): Avamdan olan kişi, halkın aşağı tabakasından. Tasavvufta hakikatten haberi olmayan.
Amm(a): Umûmî, herkese ait, halk.
Amu(a): Amca.
An(a): Lahza, çok az bir zamân.
Ân(f): O, güzellik, melâhat.
Anber(a): Güzel koku.
Anca(t): O kadar, onca.
Anda(t): Orada, oraya, o konuda, o hususta, o zamân.
Andak(t): Hemen, o anda, derhâl.
Andan(t): Ondan, ona, ondan sonra, ondan ötürü.
Anı(t): Onu.
Anın(t): Bununla, bu sebeble, bundan dolayı.
Anlar(t): Onlar.
Anmak(t): Hatırlamak, sözünü etmek.
Ansuz(t): Onsuz.
Ansuzın(t): Birdenbire, birden, bir anda.
Anter: Hz. Ali tarafından öldürüldüğü rivâyet edilen bir silahşör.
Anun(t): Onun.
Ap arı(t): Tertemiz, saf.
Âr(a): Benli, namus, utanma.
Arafât(a): Mekke'de hacılarun arefe günü ve gecesi kaldıkları mübarek dağın ismi.
Arasât(a): Arsalar, kıyâmetde her canlının dirilip toplanacağı meydan. Mahşer yeri, haşır neşir yeri.
Ârâyiş(f): Süs, bezek, ziynet.

Araz(a): İşaret, alâmet, tesadüf, kaza. Tasavvufta, zâtî olmayan hâl ve keyfiyet. Cevhere arız olan ve cevherden hariç bulunan.
Arbede(a): Kavga, gürültü.
Âreste(f): Süslenmiş, bezenmiş.
Arı(t):Temiz, pâk, saf, müberra, berî, güzel, parlak.
Arışgan(t): İddiacı, cedelleşen, mücadele eden.
Arıtmak(t): Temizlemek, tenzih etmek.
Arkurı(t): Eğri, karşı, ters, aykırı , tersine.
Armak(t): Yorulmak, yorgun düşmek.
Arş(a): Dokuzuncu gök. Bütün âlemi çevreleyen, âlem tasavvurunun sonu ve en yüksek noktası kabul edilen yer. Tavan.
Arş-ı 'azim(a): En büyük 'arş, Cenâb-ı Hakk'ın arşı. Zatî âlem. İnsân-ı kâmilin gönlü.
Arş-ı Rahmân(a): Cenab-ı Hakk'ın 'arşı. Allah'ın izzet ve saltanatının tecellî ettiği mahal. Kâmil insanın gönlü.
Arşın(f): Gez, endaze. Ölçü birimi.
Artuk(t): Başka, başkası, gayrı, fazla, artık.
Arturmak(t): Fazlalaştırmak, artırmak, arttırmak.
Arz(a): Yeryüzü, toprak, zemin, dünya.
Arzûmân(f): Dilek, istek.
Asâ(a): Değnek, baston, dayanak.
Âsân(f): Kolay.
Ashâb-ı suffâ(a): Hz. Peygamber'in sofasında kalan fakirler. Bu sahabe mutasavvıflara göre tam bir mistik hayat yaşamışlardır. İslâmda ilk sufiler kabul edilebilir.
Âsî(a): İsyân eden, emirlere itaat etmeyen kişi.
Âsil-zâde(a.f): Asil bir kişinin oğlu, şerefli bir âileye mensup.
Âsitân(f): Eşik, dergâh, tekye.
Âsitân-ı mürşid(f.a): Mürşidin tekkesi, şeyhin bulunduğu yer.
Assı(t): Fayda, menfaat, kazanç.
Âsûde(f): Rahat, sakin, müsterih.
Aş(t): Yemek.
Aşaklık(t): Tevazu, alçaklık.
Âşık-bâz(a.f): Âşıkla oynayan.
Aşıklıcak(t): Acele edince, acele ederek.
Aşıkmak(t): Acele etmek.
Âşikâre/âşkâre/eşkere(f): Belli, meydanda, açık, bedihi. Bu kelime Yûnus'un eserinde “eşkere” şekline dönüşmüştür.

Aşk-bâz(a.f): Aşkla oynayan, sevgiliyle oynayan kişi.
Aşmak(t): Geçmek, taşmak. “yıl aşmak” gibi.
Aşr okumak(a.t): Kur'ân'dan on âyet mikdarı okumak.
Aşurmak(t): Geçirmek.
Âşüfte(f): Perişân, dağınık, âşık.
Atâ(a): Verme, bağışlama, ihsanda bulunma, cömertlik.
Avâne(a): Beraber, taraftar, yardımcı.
Avâra(f): Avâre, kötü, adî, bayağı.
Âvâz(f): Sadâ, yüksek ses, şöhret.
Avret oğlan(a.t.) Kız oğlan kız.
Ayag / ayak(f): Ayaklı içki kadehi.
Ayagın durmak(t): Ayakta durmak.
Âyât(a): âyetler.
Ayb / 'ayıb(a): Kusur, leke, utandıracak hâl.
Âyet-i kül(a): Kur'ân, âlem, insan-ı kâmil.
Ayıtmak(t): Söylemek.
Âyîne(f): Ayna, mir'ât, gözgü.
Ayne'l-yakîn(a): Görerek inanmak, görüşle inanca ulaşmak.
Ayruk(t): Ayrı, başka, gayrı.
Ayruksamak(t): Farklı şekilde, aykırı olan.
Ayruksımak(t): Başka türlü, başka şekilde olan, aykırı olan, başkası.
Ayuk /ayık(t): Aklı başında, uyanık.
Ayuksuz(t): Aklı başında olmayan, serhoş.
Ayyâr(a): Hilekâr, desiseci, iki yüzlü, içi başka dışı başka olan kişi.
Az bakmak: Küçümsemek. Az görmek.
A'zâ(a): Bedenin bir uzvu.
Âzâd(f): Serbest, hür.
Âzâdlık(f): Hürriyet verilmiş, serbest bırakılmış.
Âzâl(a): Ezeller, başı olmayan zamânlar.(Ezelin çoğulu.).
Azâzîl(a): Şeytân, İblîsin bir adı.
Azdurmak(t): Bozmak, yoldan çıkarmak, değiştirmek.
Azık / azuk(t): Erzak, yiyecek,(mecazen) ibâdet.
Azîz(a): Sevgide üstün tutulan, hürmetli, saygı değer. Tasavvufta mürşid-i kâmil.
Azm eylemek(a.t): Karar vermek, niyet etmek, gayret etmek. Yola çıkmak.
Azmak(t): Şaşırmak, sapıtmak, yoldan çıkmak, ayrılmak, sapkınlığa düşmek.

Azrâîl(a): Ölüm meleği, dört büyük melekten birisi.

-B-

Bâb(a): Kapı, kısım, mevzu', fasıl.
Bâc(f): Vergi, cizye, harâc.
Bâd(f): Rüzgâr, nefes.
Badya(Rumca): Ağzı geniş, topraktan yapılmış kap. Şarap tası. Rumca “batheia"dan.
Bâg(f): Bahçe, büyük bahçe, bostan.
Bagır(t): Göğüs, ciğer, yürek.
Bâgi(a): Tecâvüz eden, saldıran, haksızlık eden, zâlim.
Bahadur(f): Cesûr, yiğit.
Bâhil(a): Cimri, hasîs, tamahkâr, malını kıyamayan.
Bahillik(a): Tamahkârlık, hasîslik, cimrilik.
Bahis(a): İddiali söz, noksan.
Bahr(a): Deniz.
Bahrî(a): Bir cins deniz ördeği, balıkçıl, balık.
Bahtılu / bahtlu (f.t): Bahtlı, talihi iyi, kısmetli.
Bâl(f): Kanat.
Bâlâ(f): Yüksek, yukarı, yüce, uzun.
Balaban: İri doğan kuşu.
Balıcak(t): Küçük balık.
Balk urmak (a.t): Parlamak, ışıldamak.
Balkımak(a.t): Parlamak, ışıldamak, çakmak.
Ban(t): Ulu, büyük bez, büyük çadır.
Bang(f): Haykırma, yüksek ses. dua.
Bañlamak(t): Ezan okumak, seslenmek, bağırmak.
Banmak(t): Batırmak, bulaştırmak. Suya banmak.
Bâr tutmak(f.t): Paslanmak.
Bâr(f): Kir, pas.
Bâr(f): Yük, kal'a duvarı.
Barak Baba: Bu zat hakkında fazla bilgi yoktur. Mevcut bilgilerin tahlili için bkz. Ahmet Yaşar Ocak, Sarı Saltık-Popüler İslâm’ın Balkanlardaki Destanî Öncüsü, Ankara 2002. Cami'ü'd-Düvel'de Barak Baba'nın Sarı Saltuk mürîdlerinden olduğu yazılıdır.(Bkz. Hasan F. Turgal, Anadolu Selçukîleri-Münecimbaşı'ya Göre, İstanbul 1935, s. 74;, Yazıcızâde Ali, Tarih-i Al-i Selçuk, Topkapı, Revan, 1391, varak 375 a; Eflakî Menakıbu'l-Arifîn.(Çev. Tahsin Yazıcı)

Ankara 1961, C. II, s. 484, Hilmî Ziya, "Anadolu Tarihinde Dinî Rûhiyat Müşahedeleri", Mihrâb, Sayı 13-14, 1340, s. 434-448. Kendi risâlesinde de Sarı Saltukla alakası üzerinde durulur: A. Gölpınarlı, Yûnus Emre ve Tasavvuf, İstanbul 1961, s. 252-259, 455-472. Şeyh Barak, 1307 veya 1308'de Moğollar tarafından öldürülmüştür.

Bârân(f): Yağmur.

Bâri(a): Yaratan, Allah. Düzenleyip tertip eden.

Bârigâh(f): Yüksek dîvân, izinle girilebilen yüksek yer. Otağ, Cenab-ı Hakk'ın huzuru.

Barmak(t): Parmak.

Bârû(f): Kale duvarı, hisar burcu, sûr.

Basar(a): Görme kabiliyeti, göz, kalp gözü.

Basaret(a): Göz açıklığı, derinliğine görüş.

Basîr(a): Her şeyi bilgisiyle gören Allah. Basîret sahibi kişi, kalp gözü ile gören.

Basîret(a): Kalb gözü, ileri görüşlülük.

Baş açmak(t): Dua etmek, şikâyet, beddua, yas tutmak.

Baş gözi(t): Zâhirî göz, gönül gözünün aksi.

Baş(t): Yasa.

Başa çatmak(t): Bir araya gelmek, baş başa vermek, bir işe girişmek.

Başa varmak(t): Sona gelmek, bitmek.

Bâşed ki(f): Ola ki, olur ki.

Başlu(t): Yaralı.

Bâtıl(a): Hurafe, sahte, hak olmayan.

Bâtın(a): İç yüz, öz. Gizli, görünmeyen. Cenab-ı Hakk'ın bir ismi.

Batn(a): Bkz. Bâtın.

Bay(f): Zengin, mîr, emîr.

Bayagı(t): Önceki, eski, eskisi gibi.

Bâyezîd-i Bistamî: Hicrî III. asırda yaşayan kutsal gönüllü veli. Baba adı İsa, Nişabur'un Bistam köyünde doğup büyümüştür. Şakîk-i Belhî ile sohbetleri var. H. 264 yılında öldü.

Bayık(t): Gerçek, açık, açıkça, aşikâr.

Bayımak(t): Zengin olmak, zenginleşmek.

Bayındırmak(t): Zenginleştirmek, mâmûr etmek.

Bâzirgân(f): Tâcir, tüccâr.

Becid (f): Acele, Çabuk, derhal, devamlı, ısrarlı, gerçek.

Bedi'(a): Eşsiz, örneksiz, benzersiz. İşitilmemiş, görülmemiş.

Bed-nâm(f): Adı kötüye çıkmış. Fenâ tanınmış.

Bedr(a): Dolunay.
Bed-ter(f): Daha kötü, beter.
Beg(t): Bey, zengin kişi.
Begâyet(a.f): Çok, ziyadesiyle, pek fazla, aşırı, son derece.
Behişt(f): Cennet, firdevs.
Behremend(f): Nasibli, behreli, hisseli.
Bekâ-ender-bekâ: Bekabillah makamlarından ikincisi. Bâkîlik içinde bâkîlik. Mutlak ebedîlik.
Bekrî(a): Gece gündüz içen, alkolik, içkiye düşkün.
Belâ/belî(a): Evet. Ruhların elest meclisinde Cenab-ı Hakk'ın "elestü bir rabbiküm" sorusuna verdikleri cevap.
Bele(t): Böyle.
Belî(a): Bkz. Belâ.
Belinlemek(t): Seyrimek, sıçramak, titremek.
Belkîs: Saba melikesi. Süleyman Peygamber zamânında yaşadığı, onun tarafından imana davet edildiği rivâyet edilir. Yemen'de Sebe bölgesinde hükûmet etmiştir.
Bellü beyân(t): Apaçık, âşikâr.
Bellü bilmek(t): İyi bilmek, kanaat getirmek.
Bellü(t): Belli, aşikâr, açık.
Bellü(t): Belli, aşikâr, açık.
Belürmek(t): Belli olmak, meydana çıkmak.
Benâm(f): Namlı, tanınmış, meşhûr, ünlü olmak.
Bencileyin(t): Benim gibi, bana benzeyen.
Bend(f): Bağlanan, bağlanmış, bağ, boğum.
Beniz(t): Beniz, yüz, alın, renk.
Benven(t): Benim.
Berât(a): Nişân, rütbe, imtiyaz, taltîf için verilen belge.
Bercîs(a): Müşteri yıldızı.
Ber-dâr(f): Dâr ağacına asılmış olan.
Bere-Berre(f): Kuzu.
Ber-hurdâr(f): Hayırlar elde etmiş kişi. Kısmetli, mes'ût olan.
Beriyye(a): Mahlûkat, yaratıklar, insanlar, halk.
Berk(t): Sağlam, katı, sert, kuvvetli.
Berkitmek: Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak. Pekitmek.
Berr(a): Kara, toprak.
Berü(t): Yakın, beri, bu yana, beriye, bu tarafa.
Berye/Beriyye(a): Çöl, kır, sahra.

Bes(f): Yeter. Kâfî, yetişir.
Bes/besi: Çok, fazla, ziyadelik. Birçok.
Beşâret(a): Müjde, iyi haber, muştu, muştuluk.
Beşe/Peşe/Paşa(?)(t): Ağabey, ulu, başkan, yüksek rütbeli kişi, ileri gelen kişi, paşa.
Bevvâb(a): Kapıcı.
Beyâbân(f): Çöl, kır.
Beytü'l-Ma'mûr(a): Gökte Ka'be hizasında bulunan Allah'a en yakın meleklerin tavaf ettiği ev.
Bezek(t): Süs, ziynet.
Bezemek(t): Süslemek, tezyin etmek.
Bezenmek(t): Süslenmek.
Bezirgân(f): Bkz. Bâzirgân.
Bezmek(f): Usanmak, bezmek, bıkmak.
Bıçgu(t): Kesecek âlet. Bıçkı, testere.
Bıñar(t): Pınar.
Bıragmak(t): Bırakmak, terk etmek.
Bî-'aded(f.a): Sayısız.
Bî-basar(f.a): Görmeyen, gözsüz.
Bî-cân(f.a): Cansız.
Bî-cism(f.a): Cisimsiz.
Bî-çâre(f.f): Çaresiz.
Bî-dâr(f): Uyanık.
Bid'at(a): Sonradan çıkan şey. Hz. Peygamber'den sonra ortaya çıkan âdet ve inanışlar. İslâm adına ortaya atılan yanlış inanışlar.
Bî-dem(f): Nefessiz, kansız.
Bî-dirîg(f): Esirgemeyen, esirgenmeyen, elinden geleni yapan. Korumasız. Zayıf. Âciz; yazık demeyen. Eyvah demeyen.
Bî-elvân(f.a): Renkleri olmayan, renksiz.
Bî-gam(f.a): Gamsız, kedersiz, üzüntüsüz.
Bî-gâne(f): Yabancı.
Bigi(t): Gibi.
Bî-gümân(f): Şüphesiz.
Bî-hod(f): Kendisinden geçmiş, bayılmış, mest. Dîvân'da, nefsini yok eden, nefissiz, kâmil insan için kullanılır.
Bî-hûş(f): Kendisinden geçmiş, şaşkın, sersem.
Bî-kân(f): Cevhersiz, özü olmayan.
Bî-kevn(f.a): Var olmayan.

Bî-kıyâs(f.a): Ölçüsüz. Mukayese edilemeyen.
Bi-Külli(a): Büsbütün, tamamen, tamamıyla.
Bil(t): Bel.
Bile(t): Beraberlik, maiyet.
Bî-Levn(f.a): Renksiz.
Bilik(t): Kemer, sadak, "İman biligin berk kuşan"(44/8).
Biliñmek(t): Seyrimek, sıçramak, titremek.
Bî-lisân(f.a): Dilsiz.
Biliş(t): Bildik, tanıdık, âşinâ, ma'rifet.
Bil-lâh(a): Allah için.
Bilü(t): Bilgi, ilim, irfân, idrâk.
Bî-mekân(f.a): Yersiz, yeri olmayan, yurtsuz.
Bî-mest(f): Mest olmayan, aklı başında.
Binâ(a): Arapçada fiillerin yapısını inceleyen bilim dalı. Fiillerin çatısı.
Binâ(a):Yapma, dayama.
Bî-nazir(f.a): Eşsiz, benzersiz. Eşi bulunmayan.
Bî-nihâyet(f.a): Nihâyetsiz, sonsuz. Tükenmez.
Bî-nişân(f): İzi olmayan, belirsiz. Alâmetsiz.
Bir demi(t.f): Bir an için bir anlık zamânda.
Bir kezden(t): Birden, hep birden.
Bir kezin(t): Bir defa.
Bir niçe(t): Birçok, pek çok.
Biregü(t): Bir kimse, başkası, birisi.
Bî-reng(f): Renksiz.
Birikmek(t): Toplanmak, bir araya gelmek, birleşmek, aynileşmek, beraber olmak.
Birin birin(t): Bir bir, teker teker, birer birer.
Birle(t): İle.
Biryân(f): Kebâb, kızarmış, yanmış.
Bişe(f): Orman, meşelik, sazlık.
Bişmek(t): Pişmek, olgunlaşmak, beslemek, geliştirmek.
Bişürmek(t): Pişirmek, olgunlaştırmak.
Biti(t): Mektup, yazılmış şey, amel defteri.
Bitimek(t): Yazmak, kısmet etmek,mukadder kılmak. Nasib.
Bititmek(t): Kısmet etmek, nasib etmek, yazmak, meydana getirmek.
Bitmek(t): Erişme, ulaşmak, belirmek, yetişmek, meydana çıkmak.
Bitrişmek(t): Hesaplaşmak, anlaşmak, ödeşmek.

Bitürmek(t): Meydana getirmek, yetiştirmek.
Biz/bez(t): Kumaş, çaput, bez.
Bizâ'e(a): Sermaye.
Bizâr(f): Rahatsız, bıkmış usanmış, küskün.
Bizek/bezek(t): Süs, ziynet.
Bizmek(t): Bezmek, usanmak.
Bolay ki(t.f): Ola ki.
Boncuk: Boncuk, inciye benzetilen cam süs eşyası.
Bostân(f): Bâğçe, yeşillik, bağlık yer.
Boşanmak(f): Boşalmak, boş olmak.
Boz yapalak(t): Boz tüylü. Boz renkli bir tür çaylak.
Boz-pusaruk(t): Boz renkli, sisli, kipkirli, alacalı, bulanık.
Bucak(t): Köşe, tenha yer.
Bûd u vücûd(f.a): Varlık, var oluş.
Bug(t): Buğu, buhar.
Bugz(a): Kin, kalpten düşmânolmak, nefret.
Buhl(a): Cimrilik, pintilik, hasislik, el sıklığı.
Bukrat: İskender'den yüz yıl önce yaşayan meşhur Yunan hakîmi Hipokratis.
Bular(t): Bunlar, bu kişiler.
Bulaşık(t): Karışık, bulanık âlûde.
Bulıncadı(t): Buluncaydı, buluncaya kadardı.
Buñ(t): Sıkıntı, gam, zaruret.
Buñalmak(t): Sıkılmak, gamlanmak, akli dengeyi yitirmek.
Buñamak(t): Bun olmak, saflaşmak, aklî muvazeneyi yitirmek.
Buñar(t): Pınar.
Burâk(a): Cennet bineği.
Burc(a): Kal'a çıkıntısı, sabit yıldız.
Burılmak(t): Dönmek, bükülmek.
Burmak(t): Bükmek, sarmak, boynu omuza düşmek.
Bustân/bostân(f): Bağçe, büyük bağçe.
Buşmak(t): Kızmak, öfkelenmek.
Buşu(t): Öfke, kızgınlık.
But/büt(f): Put, metinde birkaç yerde İlahî sevgili, mürşid için. Put kilise resmi anlamında da geçmektedir.
Bûy(f): Koku.
Buyruk(t): Emir, ferman.
Bühtân(a): İftirâ, birisine yalan isnat etme.

Bünyâd urulmak(f. t): Kurulmak, yapılmak.
Bünyâd(f): Temel, esâs, asıl.
Bürd-bâr(f): Uysal, halim, mütehammil, sabırlı.
Bürhân(a): Delil, isbat, tanık.
Bürrân(f): Keskin.

-C-

Cafer-i Tayyâr (a): Hz. Peygamber'in amcası oğlu, Hz. Ali'nin kardeşi. Mute savaşında iki kolu kesilmiş ve şehid olmuştur. Tayyâr lakabı ona Hz. Peygamber tarafından şehid olduğunda verilmiştir. Peygamberimizin Ca'fer için "Cennette meleklerle uçuyordu." dediği rivâyet edilir. Bu yüzden, "uçan" manasına "tayyâr" denilmiştir.
Câh(f): Mevki, mansıb, yer, rütbe, makam.
Câlinûs: Bergamalıdır.(131-200) İlkçağın Yunan hekimlerindendir.
Câm(a): Kadeh.
Câm-ı 'Işk(f.a): Aşk kadehi, İlahî aşk. Metinde bazen mürşid-i kâmilin sözleri.
Cân alıcı(f.t): Azrail.
Cân(a): Cin taifesi. Cinlerin reisi (bkz. 49/6).
Cân(f): Cism-i latif, rûh-ı hayvanî, metinde bir yerde mürîd anlamında.(Bkz. 406/1).
Cânâvâr/cânver(f): Can taşıyan, hayvan, canlı, canâvâr.
Cân-bâz(f): Cânıyla oynayan.
Cây-gâh(f): Yer, mevki, mahal.
Câzû(f): Cadı, büyücü sihirbaz.
Cebbâr(a): Kudret ve ululuk sahibi, Allah. Esmaü'l-hüsnadandır.
Cebbâr-ı Âlem(a): Dünyayı iradesine mecbur eden. Dilediğine istediği işi yaptırmaya muktedir. Allah.
Cebrâîl Cebreîl/Cibrîl (a): Vahiy meleği, dört büyük melekten birisi. Cibrîl. Muhammedî akıl.
Cebrî(a): Zorla yaptırılan, zorba.
Cehd(a): Fazla gayret, güç-kuvvet sarfetme azim.
Cehl(a): Câhillik. Bilmezlik.
Celâl(a): Büyüklük, ululuk. Allah'ın bir ismi.
Celîl(a): Büyük, ulu olan Allah.
Celle(a): Yüce, aziz olan.
Cemâl(a):Yüz güzelliği.
Ceng(f): Muharebe, savaş.

Cercîs(a): İsâ Peygamberden sonra geldiği rivâyet edilen ve onun şeriatine uyan bir peygamberdir. Kur'ân'da ismi geçmez. Yetmiş kez öldürülmüş her öldürüldüğünde yeniden dirilmiştir.
Cevelân/Cevlân(a): Gezinme, dolaşma, dolanma.
Cevher(a): Kıymetli taş, maya, öz.
Cevherî: Kâmil insan.
Cevşen: Zırh, savaş elbisesi.
Ceyhûn: Irmak.
Cîfe(a): Leş, kokmuş et.
Cim(a): Eski yazıda bir harf.
Cinn(a): Âteşten yaratılan bedensiz varlıklar. Muhtelif şekillere girebilirler. Latîf varlıklar oldukları için gaybî bazı bilgiler getirebilirler. Kelimenin sözlük mânâsı, hissetme kabiliyeti olan, seyreden, gizleyen, örten vb.
Cur'a(a): Kadehin bir yudumu.
Cûş(f): Coşmak, kaynamak.
Cûşa gelmek(f.t): Coşmak, kaynamak.
Cübbe(a): Zühd alameti. Uzun ve bol elbise.
Cüft(f): Çift, ikili, eşi olan.
Cümle(a): Bütün, hep.
Cünbiş(f): Kımıldanma, oynama, eğlence, hareket. Zevk.
Cürm(a): Kabahat, kusûr. Hata, günâh.
Cüst ü cû(f): Arayıp sorma, araştırma.
Cüvân(f): Genç, delikanlı.
Cüz'(a): Kısım, parça.
Cüz'iyyât-ı müselsel(a): Her şeyin bir başka şeyin devamı olması. Tasavvufta ve Yûnus'ta ma'den nebat ve hayvan kategorilerinin birbirini takib eden yaratılış tertibi. Her tabaka kendi içinde parça buçuk olup yine kendi aralarında ontolojik tabakalar halindedir. Bunlardan her cüz'ün seyri istisnasız Allah'a doğrudur.

-Ç-
Çabük-bâz(f): Çabuk, aceleci. Tez oyuncu.
Çag(t): Zaman, vakit, mevsim. Yaş, asır. "Sözün usıla düşirgil dimegil çağ ide(çağada?) bir söz"(Bkz. 102/3).
Çagada(t): Çocukça, çağa: Yeni doğmuş, tüyü bitmemiş.(Bkz. 102/3).
Çagırmak(t): Davet etmek.
Çagıru(t): Davet, davetiye.

Çagide(t): Çocukca, ham, manasız.
Çagşaban(t): Dağılarak.
Çâh(f): Kuyu, çukur.
Çakıldak(t): Degirmende öğütülen buğdayın taşlar arasında bitdiğini bildiren ve değirmen taşına çarparak “çak-çak” sesi çıkaran alet.
Çakmak(t): İyice anlatmak, bildirmek. Tanıtmak aksettirmek. İfşa etmek. Gammazlamak, kovalamak.
Çalap(t): Tanrı, Hak.
Çaldug(t): Üfürdüğü, üflediği, öttürdüğü. (133/5)'teki "çalduğı" şeklindeki bu kelime vezin gereği "çalduğ" şeklinde okunmalıdır.
Çalınmak(t): Çizmek, çizilmek, yazı yazmak, silinmek.
Çâpûk(f): Çabuk, tez, çevik.
Çâpûk-bâz(f): Çabuk, tez, çevik.
Çâr(f): Dört.
Çârdag(f): Çardak.
Çarh urmak(f.t): Dönmek, semâ etmek.
Çarh(f): Gök, felek.
Çarh-ı Felek(f): Gök, dolaba benzeyen gökyüzü, Mecazen tali', baht.
Çârsû(f): Çarşı.
Çatmak(t): Kurmak, tanzim etmek. Birbirine bağlamak. “Din çatmak”(Bkz. 248/2) veya “endam çatmak” gibi.
Çav(t): İklîm, memleket, şöhretli bir yer. Meşhûr.
Çavuş yıldızı(t): Zühre yıldızı(?)(Bkz. 66/4).
Çekmek(t): Tartmak, ölçmek, yemek, zorla almak.
Çeng(f): Kanuna benzeyen bir çeşit saz.
Çerâg/çerâk/çırak(f): Fitil, ışık, mum, kandîl, çıra.
Çerb(f): Besili, semiz, yağlı.
Çerçi(f): Bazı küçük eşya ve tuhafiye malzemesi satan kişi.
Çerge(f): Çadır.
Çerh(f): Çarh, dünya, felek.
Çerî(f): Asker.
Çeşni(f): Lezzet, tad, tadımlık miktarda.
Çeşte(f): Altı telli saz, tanbur. Şeştâ'dan gelmektedir.
Çetr(f): Çadır, gölgelik.
Çevgân(f): Gûy u çevgân, Cirit oyununda kullanılan değnek.
Çeynemek(t): Çiğnemek.
Çırâk(f): Çıra, mum, çerâg.
Çıyan(t): Zehirli ve sürüngen küçük bir böcek.

Çi(f): Ne, nasıl.
Çig(f): Ham, pişmemiş.
Çizginmek(t): Dönmek, “Bu çizginen gökleri”(Bkz. 133/2).
Çogaç(t): Gün, güneş.
Çokal: Eskiden savaşlarda atlara giydirilen çelik zırh. Bir çeşidini savaşçılar da giyer.
Çokallu: Zırhlı.
Çomak(t): Değnek, sopa, ucu topuzlu sopa.
Çöksü(t): Bir şeyin kımıldamaması için üste konan şey, baskı büyük çivi. Mıh.
Çökük(t): Çukur yer. Alçak.
Çul: Kıldan dokunan döşek.
Çulha: Dokumacı.
Çün(f): Çünkü, madem ki, ne zamân ki.

-D-
Dâd u sited(f): Alış veriş.
Dâd(f): Adalet.
Dad(t): Tat, lezzet, çeşni.
Dahı(t): Bundan başka, ayna zamânda, hem de.
Dak tutmak(t): Özür/Kusur bulmak.
Dak(t): Özür, kusur.
Dakı(t): Dahı, da, de.
Dakmak(t): Takmak, ad takmak. Ad koymak.
Danışık(t): Tanışık, ülfet, ünsiyet. Karşılıklı oturup konuşmak.
Dâniş(f): Söz, bilgi, ilim.
Dânişmend(f): Bilgin, müderris.
Dapa(t): Taraf, yön... a doğru... a karşı.
Dâr(a): Ev, yapı, yer, yurt.
Dâr(f): Dâr ağacı.
Dâra gelmek: Dârağacına gelmek. İdam edilmek. Mecazen, İlahî sırrı “Hallâc-ı mansur gibi” ifşa etmek. Şer'î olarak bu sırrın ifşası haramdır.
Dâr-ı mihnet: Mihnet evi. Mecazen dünya.
Dartınmak(t): Çekinmek, esirgemek.
Datlu(t): Tatlı.
Davâ(a): Dava, iddia, metinde “asılsız söz” anlamından çok, hakikati bilinmeyen şer'î sözler.

Dâvûd: İsrail oğullarından bir peygamber ve hükümdârdır. Süleyman Peygamber'in babası olan Dâvûd, sesinin güzelliğiyle tanınmıştır. Kitâp sahibi bir peygamberdir. Zebûr, Dâvud'a inmiştir.

Deccâl(a): Kıyâmete yakın meydana çıkacak olduğuna inanılan Deccâl, bazılarını dinden imandan edecektir. Hz. İsâ tarafından öldürülecek bir yalancı peygamber olduğu rivâyet edilir. Tasavvufta Deccâl, dünya sevgisinden ileri gelen nefsî güçlerden ibaret olup, bunlar, riyaset, rubûbiyet, büyüklenmek (kibir), hile vs.dir. Bu kuvvetler akl-ı ma'âşa bağlıdır. Nefislerinde söz konusu özellikleri yok edemeyen kişiler, tasavvufta "Deccâl"e benzetilmişlerdir. Deccâl'in bir gözünün şaşı olması ise, kişinin bu nefsi özellikleri taşımasından dolayı uhrevi ve ulvî âlemleri görmemesi anlamına gelir.

Degin(t): Kadar, dek.

Degme(t): Herhangi, her bir, her, rastgele.

Degmek(t): Ulaşmak, erişmek.

Degritmek(t): Oynatmak, hareket ettirmek, dolaştırmak.

Degşürilmek(t): Çevrilmek, döndürülmek.

Degşürmek(t): Değişmek, değiştirmek.

Degül(t): Değil.

Degürmek(t): Ulaştırmak, eriştirmek, yetiştirmek.

Dehr(a): Dünya, zamân. Maddeler âlemi

Dehrî (a): Maddeci, ruha, ahrete, manevî şeylere inanmayan kişi. Materyalist.

Dek durmak(t): Sessiz, sakin durmak. Uslu oturmak.

Dek(t): Kadar, …a kadar.

Dek/tek(t): Eş, benzer, gibi.

Delâlet(a): Delil olmak, kılavuzluk. Doğru yolu göstermek.

Delim(t): Çok, birçok, ziyade, fazla.

Delük(t): Delik, açık.

Dem(f): An, zamân, vakit, soluk, nefes.

Dem-be-dem(f): Vakit, vakit. Daima, zamân zamân.

Dem-beste(f): Susmuş, soluğu kesilmiş, nefesi bağlanmış.

Demren/temren(t): Okun ucuna geçirilen demir.

Dem-sâz(f): Uygun arkadaş, dost, sırdaş.

Denk(t): Eş, benzer, eş değer.

Denlü(t): Kadar.

Densüz(t): Münasebetsiz, ölçüsüz hareket eden, saygısız.

Depe/dapa(t): Taraf, yön.

Depemek(t): Tarafa gitmek, yöne gitmek.
Deprenmek(t): Kıpırdamak, kımıldamak, hareket etmek; kurumak.
Depretmek(t): Kımıldatmak, oynatmak; kurutmak.
Der(t): Ter. Yeni biten, taze."Ağaç deri dirildi"(301/6).
Derbân(f) : Kapıcı.
Dergâh(f): Tekye. Zikir ve ibâdet edilen yer. Kapı yeri, kapı eşiği. Tarikatlerin müessese devrinde irşad için kullandıkları teferruatlı geniş mekan. Dergâhlar, semâhâne, halvet veya çile odası, aşhâne, derviş hücreleri vs. bölümlerden teşekkül eder. Hakikî sûfî alemleri dergâh kabul eder.
Deriçe(f): Küçük kapı, pencere.
Dermânde(f): Âcil, kala kalmış, bî-çâre, zavallı, beceriksiz.
Dermek/dirmek(t): Toplamak, biriktirmek.
Dervâze(f): Büyük kapı, büyük bir binanın büyük taşra kapısı. Kale kapısı.
Dervîş(f): Yoksul, mütevazî kişi, tarikate girmiş kimse. Sülûka 'ahdeden ve Allah'a ulaşmak isteyen kişi.
Derzi(f): Terzi.
Destâr(f): Sarık, imâme, tülbent.
Dest-gir(f): Elden tutan, yardım eden, yardımcı.
Destûr(f): İzin, ruhsat.
Devlengeç: Çaylak; bazı yazmalarda dölengeç, dülengeç, devligeç şeklinde harekelenmiştir.
Devlet(a): Saadet, mutluluk.
Devrân(a): Dünya, felek, zamân, talih. Dönme, dolaşma.
Devşürmek/divşürmek(t): Dermek, toplamak, bir araya getirmek. Derlemek.
Deyr(a): Kilise, manastır.
Deyyân(a): Hakkıyla mükafatlandıran ve cezalandıran, hâkim, Allah.(Bir kudsî hadiste yaratıcı kendisini melik ve deyyân olarak anar. Burada deyyân, insanın başlangıçtan sonuna kadar mâcerâsını tamamlayıp hesâba çeken anlamındadır.).
Deyyâr: Bir kimse, yurt sahibi, manastır sahibi.
Dikçi(t): Âsi, dik dik karşılıklar veren kişi.
Dil tetiği(t): Dilin konuşma kabiliyeti.
Dilenigörmek(t): Hemen dilenmek, dilenmeye bakmak. Dilenmeye devam etmek.
Dil-hasta(f): Gönül hastası.

Dilkü: Tilki.
Dil-pezîr(f): Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği.
Dil-teng(f): Gönül darlığı, iç sıkıntısı.
Dimek(t): Demek, söylemek.
Din(a): İnanç, imân, tâat, âdet, huy, verilecek karşılığa hükmetmek.
Dinâr: Altın sikkeli para.
Dirgenmek(t): Toplanmak, birikmek, bir araya gelmek. Dayanmak.
Dirgürmek (t): Diri etmek, diri kılmak, diriltmek.
Dirîg(f): Esirgeme.
Dirîgâ(f): Hayfa, ne kadar yazık, eyvah.
Dirilik(t): Yaşayış, geçim, hayat, sağlık.
Dirmek (t): Toplamak, dermek.
Dirnek (t): Dernek, toplantı. Eğlenmek için toplanan kişiler.
Dîv(f): Şeytân, cin.
Dîvân (f): Huzur, meclis.
Dîvân-ı ışk (f.a): Aşk meclisi, mürşid huzuru.
Divşürmek(t): Devşirmek, toplamak. Bir araya getirmek.
Diyânet(a): Dindârlık. din hükümlerini yerine getirmek.
Doksan bin Hak kelâmı: Cenab-ı Hakk'ın Hz. Peygamber'e Mirâc'ta 90 bin sır söylediği, bunlardan 30 binini halka, 30 binini seçkinlere dediği; 30 binini ise sır olarak sakladığı rivâyet edilir.
Dokunmak(t): Vurmak, birbirine geçirmek. Çakmak, isabet ettirmek.
Dolanmak (t): Dolaşmak.
Dolınmak /dolunmak(t): Dolunmak, batmak, dolanmak, Gurup etmek.
Don (t): Don, elbise, kıyafet.
Donanmak (t): Süslenmek, giyinip kuşanmak.
Dölenmek (t): Mutmain olmak, temayül göstermek. Sükûnet, karar kılmak, çoğalmak.
Dörimek/dürimek (t): Meydana getirmek, türemek.
Döritmek/düritmek, düretmek (t): Yaratmak, bir araya getirmek, türetmek.
Dört ejderhâ: Dört unsur(Hava, âteş, su, toprak.).
Dört kapı (t): Şerîat, tarîkat, hakikat, marifet.
Dört yâr (t): Dört dost, Hz. Ebu Bekr, Ömer, Osman, Ali.
Döşek (t): Yaygı, kilim gibi fakat daha yumuşak bir minder.
Döymek (t): Tahammül etmek, dayanmak.
Duduksuz (t): Serbest, rehin olmayan, kapalı olmayan.
Dun (t): Alt taraf, kök.(147/4).

Dûr(f): Uzak.
Durak/turak (t): Makâm, mahal, durulan, eğlenilen yer, yurt.
Durgurmak (t): Durdurmak, kaldırmak, ayakta tutmak.
Durmak/turmak (t): Ayağa kalkmak, kıyam.
Durrac(a): Bkz. Dürrac, turaç kuşu.
Durutmak (t): Durdurmak, durdurmaya çalışmak.
Duş: Bkz. tuş.
Duşa gelmek(t): Rastlamak, karşı karşıya gelmek.
Dutmak (t): Tutmak, sahib olmak. Yapmak, yerine getirmek.
Dutsak (t): Esir.
Dutuşmak (t): Alev almak, tutuşmak.
Duvacık kapısı (t): Dua edilen yer. Allah'ın rahmet sıfatına sığınma. Bugün "dua kapısı" şeklinde kullanılıyor.(128/3).
Duzag(t): Tuzak.
Duzah(f): Cehennem.
Dükeli(t): Bütün, hep, cümle, hepsi, herkes.
Dükkân-dâr(a.f): Dükkân sahibi.
Düldül(a): Hz. Ali'ye, Hz. Peygamber tarafından verilen binek atı.
Dün (t): Gece.
Dün ü gün(t): Gece ve gündüz.
Dünyâ-perest: Dünyaya meyil veren. Maddiyatı çok seven.
Düp-düz (t): Düm-düz. Tamamıyla, baştanbaşa.
Düpdüzin (t): Tamamıyla, bir baştan bir başa.
Dürdâne(a.f): İnci tanesi.
Dürimek/dörimek(t): Bir araya getirmek, meydana getirmek, türetmek. Türemek.
Dürişmek(t): Çalışmak, isbat etmek, gayret etmek.
Dürlü(t): Türlü.
Dürr(a): İnci.
Dürrâc(a): Kekliğe benzer bir güzel kuş. Turac.
Dürr-i yetîm(f.a): Tek, iri, baha biçilmez inci. Eşsiz inci. Hz. Nûr-ı Muhammed.
Dürülmek(t): Katlanmak, toplanmak.
Düş(t): Rüyâ, vakıa. Yûnus'ta düş yerine bazan seyr veya seyrân kelimeleri de kullanılır.
Düşmek(t): Konaklamak.
Düşmek(t): Vâki olmak, mağlûb, müstevli olmak, hücûm etmek.
Düşvâr(f): Güç, zor.

Dütün(t): Tütün. Duman.
Düzenmek/düzünmek(t): Kendini düzeltmek, düzene sokmak, süslemek.
Düzmek(t): Tertib ve tanzîm etmek. Düzen vermek, sıralamak. Hazırlamak, imal etmek.

-E-
Ebed(a): Sonsuz, gelecek, sonu olmayan gelecek zamân.
Ebleh(a): Pek akılsız, ahmak, bön.
Ebsem/epsem: Suskun.
Ebter(a): Sonu kesik, çocuğu olmayan, eksik.
Ebu Bekir(Sıddîk): İlk halife, Çâr-yâr'dan ilki. Doğru ve sözünün eri manasına "Sıddîk" sıfatıyla anılmıştır.
Ecel(a): Ölüm vaktı, âhirete göçmek.
Ed-dünyâ cifetün ve tâlibihâ kilâb: Dünya bir cifedir, onun talibi köpeklerdir. Hadis.
Efgân(f): Bağırıp çağırma, istimdâd, feryâd.
Efreng/Firenk(f): Avrupalı, Frenk. Hıristiyan.
Egerçi(f): Her ne kadar, ise ide, gerçi.
Egin(t): Sırt, omuz.
Eglemek(t): Geçiktirmek, vakit geçirmek, oyalamak, avutmak.
Egleyen(t): Metinde mâsivâ anlamında kullanılmıştır.
Ehil(ehl): Yabancı olmayan, âşinâ, mahir, usta, becerikli; metinde, kâmil insan.
Ejdehâ(f): Yılan, ejderha. Metinde nefis için bir benzetme.
Ekincik(t): Olgunlaşmamış küçük boylu başak.(388/3).
Eksüklik/eksiklik(t): Kusurlu, hataları bulunan kişi. Aciz.
Eksümek(t): Eksilmek, azalmak, azaltmak.
Elest(a): "Elestü" Arapça'da "değil miyim?" demektir. Kur'ân'da 7. surenin 172-173. âyetlerinde, Allah'ın: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusunda geçer. Ruhlar bu soruya: "Evet, Rabbimizsin." diye cevap verdikleri için biribirlerine tanık tutmuşlar ve şehadet etmişlerdir. Kıyâmet gününde her ruh burada verdiği sözü yerine getirmek, Rabbini tanımak zorundadır. Sûfîler Bezm-i Elest'de verilen cevabların bazılarının olumlu "Kâlû belâ"; bazılarının olumsuz "lâ" şeklinde olduğuna inanırlar. Bu cevaba göre kıyâmette üç sıra insan görülecektir. Rablerinin sorusuna tasdik eyleyip gözleri ve dilleriyle kabul edenler; soruyu sadece kulaklarıyla duyup kararsızlık

gösterenler. Sadece lâ deyip Rablerinin birliğini kabul etmeyenler. Yunus Emre, Elest'te verilen söze, ahd-i sâbık terkibi ile de anlatır. Ona göre bu sır, bu dünyada iken bilinip yaşanacaktır.
El-hakk(a): Doğrusu, hakikaten.
Elhamdülillâh(a): Allah'a hamd olsun.
Elif(a): Eski yazımızın ilk harfi. Klasik dinî ve ledünnî şiirimizde Allah, zat-ı uluhiyyet veya makam-ı ma'rifet için kullanılır.
Elif-dal-mim: Eski harflerle emed, kelimesinin yazıldığı harflerdir. "Son, nihâyet" manalarındadır. Elif Hakk'ı, mim tafsilât-ı Muhammed'i, dal ise sırr-ı Muhammed veya nûr-ı Muhammedîyi temsil eder. Ayrıca, "Âdem" kelimesi de bu harflerle yazılır.
El-kalbü mine'l-kalbi(a): Kalpten kalbe, gönülden gönüle.
Elvân(a): Renkler, görünüşler.
Em: İlaç; çâre, devâ.
Emân(a): Emniyet, korkusuzluk. Yardım, imkân.
Emânet(a): İlahî sır. Âdem'e verilen yaratılış sırrı. Metinde bir yerde "cân" anlamındadır.(210/3).
Emcek(t): Meme, kuru veya yalancı meme denilen çocukların susturulması için kullanılan alet.
Emek yimek(t. d.): Gayret sarfetmek, emek çekmek.
Emr-i ma'rûf(a): 'Aklın ve şeriatin caiz ve güzel gördüğü şey, buyruk.
Endâm(f): Beden, vücûd, vücûdun görünüşü, boy.
Endîşe(a): Düşünce, fikir.
Ene'l-Hak(a): "Ben Hakk'ım", Bağdadlı Hallâc-ı Mansûr'un asılmasına sebep olan şath kabul edilen söz.
Er dimek(t): Eğer demek, er, "eger" kelimesinin muhaffefi olarak kullanılıyor. (Bkz. 19/7).
Er(t): Mürşid, insân-ı kâmil anlamındadır.
Eren(t): Evliyâ, ermiş kişi.
Erişgen(t): Ulaşan, yetişen, devamlı erişen, erişmek için uğraşan.
Erkân(a): Rükûnlar, direkler, esaslar, âdet, töre.
Erte/irte(a): Yarın, sabah.
Erte-gice(t): Sabah-akşam.
Esen(t): Sağ, salim, rahat, mes'ut.
Esenlemek(t): Veda etmek, esenlik dilemek.
Eser(a): İz, yapı, nişan.
Esfel(a): En aşağı, en alçak, en sefil.
Eshâb(a): Sebepler, bir şeye vâsıta olanlar.

Esilmek(t): Dökülmek.
Eskice(t): Eski elbise, yıpranmış giyecek.
Eslemek(t): Dinlemek, kulak asmak; kabûl etmek. Baş eğmek.
Eslenmek(t): Kulak asılmak, dinlenilmek.
Esrâr(a): Sırlar, gizli mânâlar, hikmetler.
Esrimek(t): Mest olmak, sarhoş olmak. Hâle girmek.
Esritmek(t): Serhoş etmek.
Esrük/esrik(t): Serhoş, mest, coşkun, ehl-i hal. İlahî aşk serhoşu.
Eşker/eşkere: Âşikâr, açık, meydanda. "Âşikâre"den.
Eşmek(t): Yürümek, yol almak, atı eşkin sürmek, koşturmak.
Etmek(t): Ekmek.
Evet(t): Metinde bir yerde "Fakat" manasınadır. "Yûnus yidi nişan didi evet üçüni gizledi"(298/7).
Evgâr(f): Davar sırtındaki yara, kötürüm, yatalak, yaralı.
Evin(t): Yiyecek, dane, tohum, içi. "Evin tutmak: Danelenmek."
Evren(t): Büyük yılan, ejderha.
Evvel(a): Allah'ın sıfatı. Öncesi olmayan.
Eyâ: Ey, hey.
Eye(t): Sahip, mâlik.
Eyi: İyi.
Eyin(t): Sırt, arka.
Eyitmek(t): Söylemek, anlatmak.
Eyle(t): Öyle, o şekilde.
Eylenmek(t): Edinmek, eylemek, yapmak.
Eyyûb(Peygamber): Kur'ân'da adı geçen peygamberlerdendir. Sabır sembolüdür. İsrailoğullarındandır.
Ezel(a): Zamanın önsüzlüğü, başlangıcı olmayan zamân.
Ezelî vatan: Elest bezmi, ruhlar âlemi.

-F-

Fahr(a): İftihâr, öğünme.
Fahr-ı âlem(a.f. terkip): Hz. Peygamber.
Fak (f): Tuzak.
Fakî(a): İslâm fıkhını iyi bilen, Fakih.
Fakîh Ahmed Kutbüddin: Menâkıbü'l-Ârifîn müllifine göre Sultanü'l-Ulemâ dervişidir. Horasan'dan gelerek Konya'ya yerleşmiştir. Fakîh Ahmed, Muhyiddin'in "Hızır-Namê"sine göre, Anadolu'da yaşayan en eski sûfîlerdendir. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Menkabevî bazı

bilgileri, Seyyid Hârûn, Hacı Bektaş Velâyet-nâmesi gibi menâkıb-nâmelerden öğrenmekteyiz. Bilinen iki küçük eserinden birincisi "Kitâbu Evsâfı Mesâcidi'ş-Şerife", diğeri, "Çarh-nâme"dir. Doğumu ve ölümü bilinmemektedir. Ölümü M. 1230'lu yıllarda olabilir.
Fakr(a): Tasavvufî bir ıstılah olarak; sülûk mertebelerini yaşayıp nefsin kendi nefsi olmayıp Hakk'a ait olduğunu idrâk etmek, anlamındadır. Yûnus'ta fakr tamamen nefis yokluğu anlamındadır.
Fânî(a): Geçici olan, yoklukla ilgili.
Fârig(a): Vaz geçmiş. Elini eteğini çekmiş.
Fârik(a): Farig'dan, vaz geçmiş.
Farîza/farîda(a): Allah'ın emri, farz, yapılması elzem olan.
Fâsık(a): Allah'ın emrinden çıkan. Kötülük yapan. Fıska düşen.
Fâsid(a): Kötü, fenâ, yanlış, bozuk, fesad çıkaran. Kavgacı, bozucu.
Fâş(f): Faş etmek, meydana çıkarmak. Açıklamak. Gizli olanı ortaya çıkarmak.
Fâtihâ(a): Kur'ân'ın birinci sûresi. Başlangıç, açış, giriş.
Fazîlet(a): Hüsn-i ahlak, ilim ve iman, değer, meziyet.
Fazl(a): Fazilet, olgunluk, iman ve cömertlik.
Fehm(a): Anlama, anlayış, kavrama.
Felek(a): Gök, sema.
Fenâ(a): Dünya için kinaye, yokluk mülkü.
Fenâ-ender-fenâ (a.f-a.): Yoklukta yokluk. Fenafi'l-fenâ.
Ferâgat(a):Tok gözlülük, hakkından vaz geçmek. Davadan vaz geçmek.
Ferâh(a): Bol, geniş, iç açıcı. Şenlendiren.
Ferâş/ferrâş(a): Döşeyen, hizmetçi, döşeyip süpüren, hizmetkâr.
Ferdâne(f): Tek başına, yalnız.
Fereci(a): Genişliğe, ferahlığa mensup. Bilginlerin ve şeyhlerin giydikleri önü açık, yakasız, geniş kollu ve uzun giyecek.
Ferhâd(a): Doğu Edebiyatında bir aşk kahramanının adı. Sevgilisi "Şîrîn"e ulaşabilmek için dağlar delip yol aşmış bir fedakarlık örneği. Mühendisliği ve nakkaşlığı da vardır.
Ferik(a): Bölük, topluluk.
Ferişte, ferişteh(f): Melek, günahsız, masûm.
Ferrâş(a): Döşeyen, temizlik yapan, hizmetçi.
Ferş(a): Yer, yeryüzü, döşeme, yaymak.
Fesâd(a): Bozuk, fenâlık, karışıklık.
Feth-i bâb (a): Kapı açmak.

Fevka'l-Ulâ: En yüce, yüksek. Pek yüksek.
Fısk(a): Hak yolundan çıkma, Allah'a isyân etme, ahlaksızlık, kötülük.
Fidâ/fidî(a): Bağışlama, fedâ, uğruna verme.
Figân(f): Ağlama sızlama.
Fil-hâl(a): Bu anda, hemen, şimdi.
Firâk(a): Ayrılık, ayrılma.
Firâset(a): Anlama, sezme kabiliyeti, uyanıklık.
Fir'avn: Mûsâ Peygamber çağında yaşayan ilâh olduğunu iddia eden Mısır hükümdarı. Kur'ân'da kıssası uzunca anlatılır.
Firdevs: Cennet, cennetin altıncı katı. Bostân.
Firişteh(f): Bkz. Ferişteh, melek..
Firkat/fürkat(a): Ayrılma, ayrılış.
Fitne(a): Karışıklık. Ortalığı karıştırmak, mâl ve mülk.
Furkân(a): İyi ile kötü, hak ile bâtıl, helâl ile haramın farkını gösteren. Kur'ân'ın sıfatı.
Fuzûl/fudûl(a): Lüzûmsuz, fazla şey veya söz.
Fuzûllık(a.t): Münasebetsizlik, sıradan.
Fürkat(a): Ayrılık. Bkz. Firkat.

-G-

Gaffârü'z-Zünûb(a): Günâhları afveden, bağışlayan, acıyıp merhamet eden Allah.
Gâfil(a): Gaflet ehli, gerçeklerden habersiz, uyuyan.
Gâh(f): Bazan, ara sıra.
Gâib/gâyıb(a): Görünmeyen, göz önünde bulunmayan, gizli ve bilinmeyen âlem.
Galab/galabe(a): Çokluk, kalabalık.
Galtân(f): Yuvarlak, tekerlenen, yuvarlanan.
Gamgîn(f): Gamlı, kederli.
Gam-güzâr: Gam geçiren, tasa çeken, ömrü gam ile geçen.
Gammâz(a): Münafık, fitneci, birini birine çekiştiren.
Ganî(a): Hiç bir şeye ihtiyacı olmayan, tam manasıyla zengin, müstagni. Allah.
Gâret(a): Çapulculuk, yağma.
Garîb(a): Gurbette olan kişi. Metinde, emsaline üstün olduğu; onları anlayacak insan kalmadığı için cemiyette yalnız kalan veliler veya ezel bezminden dünyaya gönderilişinin hikâyesini bilen kişi. Ehl-i fenâ,.

Garîbsemek(a.t): Garip kişiler gibi davranmak.
Gark olmak(a.t): Batmak, o şeyde boğulmak, o şeye benzemek.
Gark(a): Suda boğulmak, batmak.
Gassâl(a): Ölü yıkayıcı.
Gavvâs(a): Çok gayretli, çalışkan, suya dalan, dalgıç, inci arayan dalgıç.
Gaybet(a): Başka yerde bulunmak, gıybet, bir şeyin diğer bir şey içinde gayb olması. Dedikodu.
Gayr(a): Ayrı, başka.
Gâzî(a): Din uğruna harp eden.
Gedâ(f): Yoksul dilenci.
Gedilmek(t): Bir yanından eksilmek, bütünlüğü gitmek. Gedik açılmak(77/2).
Geh(f): Bazan, ara sıra.
Geñ (t): Geniş, bol.
Genc yaz: İlkbahâr.
Genc(f): Hazine, define.
Gencay-genç ay(t): Hilâl, yeni doğan ay.
Genc-hâne(f): Hazinenin bulunduğu yer.
Genc-i nihân(f): Gizli hazine, kenz-i mahfî.
Genc-i pinhân(f): Gizli hazine, kenz-i mahfî.
Geñez(t): Kolay, uygun, kolayca.
Geñiyile(t): Genişliğiyle.
Geñsüz söylemek(t): İsteği olmadan, istemeyerek söylemek.
Geñsüzin(t): İsteksiz.
Ger(f): Eğer.
Gerdân(f): Dönen, dönücü.
Gerdûn(f): Kainat, felek.
Geşt(f): Gezmek, dolaşmak.
Gevde(t): Gövde, vücûdun göğüs ve karın kısmı.
Gevher(f): Mücevher, inci, esâs, öz.
Geyikli Hasan: Bursa kurbinde Keşiş Dağı eteğinde, Orhan Gazi zamânında yaşayan bir erendir. Adı geçen yerde türbe, tekye ve cami bina etmiştir. Dağda geyiklerle sohbet etmesiyle şöhret bulmuştur.
Gıl/gil: Emir teklik 2. şahıs eki. Anmagıl gibi.
Gılmân(a): Cennettekilere hizmet eden güzel ve genç delikanlılar. Genç uşaklar.
Gile: Şikâyet, vadi.

Giñ/geñ (t): Geniş, bol.
Gine(t): Gene.
Girdâr (f): Amel, fiil, iş.
Gird-i hâl: Toz kabarcığı, toz zerreciği, fakr ve tevazu için bir benzetmedir.
Giriftâr(f): Tutulmuş, esir, düşkün, mübtelâ.
Girîv(f): Bağırma, bağrışma.
Girm(f): Kurt, kurtçuk.
Girü(t): Geri, tekrâr, sonra, yine, başka.
Giryân(f): Ağlayan, ağlayıcı.
Göçgünci(t): Bir yerden bir yere göçen, göçebe, göçer.
Gökçek(t): Güzel.
Gökren(t): Gömgök. Muahhar metinlerde "gökrek" şekli de var. "Gökren katran denizi kıldan Sırât gerile"(Bkz. 306/7).
Gönelmek(t): Yönelmek, yüzünü döndürmek, teveccüh etmek.
Gönilmek/ gönülmek(t): Yönelmek, teveccüh etmek, yüzünü döndürmek.
Gönlek(t): Gömlek.
Gönül(t): Gönül, yürek, kalp, fuad.
Gönülek(t): Gömlek.
Görk(t): Güzellik, yüz güzelliği, meziyet. İyi huy.
Görklü(t): Güzel, mübarek.
Göymek(t): . İçin için yanmak, parlamak.
Göynük/köynük(t): İçin için yanmak.Yanık, yara, acı, hicran.
Gözetme(t): Gözetme, kollama.
Gözgü(t): Ayna.
Gözsüzsepek/Göz-sepek(t): Köstebek.
Gubâr(f): Toz.
Gufrân(a): Cenâb-ı Hakk'ın günahları afvı, rahmeti.
Gulgule(a): Çığlık. Gürültü, büyük uğultu.
Gûr(f): Mezâr, kabir.
Guristân(f): Kabristân, mezarlık.
Gussa(a): Tasa, üzüntü. Sıkıntı. Kaygu.
Guş(f): Kulak, işitmek.
Güç görmek(t. d.): Zorlamak.
Güç götürmek(t. d.): Zorlamak.
Güç üzmek(t): Olmasını istemek. Güçlükle halletmeye çalışmak. Zorlamak.

Güç(t): Zor, kuvvet; istek.
Güft(f): Söz, lakırtı.
Güftâr(f): Söz, konuşma.
Güher(f): Mücevher, kıymetli taş, inci, gevher.
Gülbang/gülbenk(f): Yüksek ses. Bir ağızdan çıkan dua, ilâhî. Hususiyetle, sûfîlerin meclislerde ve törenlerde okudukları tanzim edilmiş dua.
Gülistân(f): Gül bahçesi.
Gülişgen(t): Çok gülüşen, birkaç kişiyle birlikte kahkaha atan.
Gülrek(t): Kahkaha atan, çok gülen.
Gülzâr(f): Gül bahçesi.
Gümân(f): Şüphe, zann.
Gümrâh(f): Yolunu kaybetmiş.
Gün(t): Gündüz, güneş.
Güvece:(?) Bu kelime "Yilüp siyasın güçin sebl ola güvecesi"(351/12) mısraında geçmektedir.
Güzâf(f): Boş, asılsız. Söz.
Güzer itmek(f.t): Geçmek.
Güzide(f): Seçilmiş, beğenilmiş kişi, şey.
Güzin(f): Seçkin, seçilmiş, seçen.

-H-
Ha dimedin(t): Hemen, derhâl, ha demeye vakit kalmadan.
Hâb(f): Uyku.
Habîb(a): Sevgili, sevilen, dost. Allah'ın isimlerinden.
Habs(a): Zapdetme, tutma, hapis, alıkoyma.
Hâcât(a): İhtiyac, lüzûm, muhtaçlık.
Hacerü'l-Esved(a): Karataş, Ka'be'nin duvarındaki mukaddes taş.
Hacet-gâh(a): Dilek yeri, ihtiyâcın bildirildiği yer.
Haç: Put, Haç, İstavroz.
Hadd(a): Şeriatçe verilen ceza.
Hadîs(a): Hz. Peygamber'in emri ve hareketi, sünnet-i nebevî.
Hâk(f): Toprak.
Hakk(a): Allah.
Hakk(a): Doğruluk, doğru, gerçek.
Hakke'l-yakîn(a): Bularak inanmak. Hakikati müşahede edip, yaşamak hali. Yakîn makamlarının sonuncusu. Hakikat ehlinin makamı.
Halâyık(a): Yaratıklar, yaratılmışlar. İnsanlar.

Hâldaş: Aynı durumda, hal arkadaşı.
Hâlik(a): Yaratan, Allah.
Halîl(a): Sâdık, samimi, dost. Hz. İbrahim'in sıfatıdır.
Hâlis(a): Saf, duru, saffetli, pek beyaz. Hilesiz, katıksız.
Hall(a): Giren, dahil olan.
Hallâc-ı Mansûr: Bkz. Mansûr.
Halvet(a): Yalnızlık. Allah'la beraber olup gayrıdan hazer etmek.
Hamîr(a): Maya, içki mayası, içki.
Hân(f): Yemek sofrası, yemek, ta'am, ahçı dükkânı.
Han: Hakan.
Handân(f): Gülen, güler, gülücü.
Hanende(f): Okuyan, şarkı söyleyen.
Hânümân/hânmân(f): Ev, bark, ocak.
Hâr(f): Hakir, aşağı, hor, zelil, bayağı.
Harâbât(a): Meyhane; tasavvufta tekye, mürşidin gönlü.
Harâmî(a): Yol kesen, hırsız, haram yiyen.
Harc/Harcı: Layığı, uygunu, elverişlisi, has olmayan. Haricî'den, âdi, ucuz.
Hâricî(a): Has olmayan, âdî, ucuz,
Harîf(a): Kimse, adam, iş eri, meslektaş.
Harîr(a): İpek.
Hâris(a): Kıskançlık, çekememezlik.
Hârût-Mârût(a): İki melek. Büyü ile uğraştıkları için kıyamete kadar kalmak üzere Babil'de bir kuyuya baş aşağı asılmışlardır.
Hâs u 'âm(a): Herkes, ileri gelenler ve halk.
Hasenât(a): Güzellikler, iyi ameller.
Hâsıl(a): Husule gelen. Olan, meydana gelen.
Hâss-ı havâs(a): Hâsların hâsı, gerçeğe ulaşanlar. Seçkinlerin seçkini.
Hâsslar (a): Seçkinler
Hâssü'l-hâs(a): Seçkinlerin seçkini.
Haşâ(a): Asla, hiçbir vakit. Katiyyen.
Haşâli'llah(a): Allah için bu iş, bu şey olmaz. Allah göstermesin.
Haşerât(a): Zararlı böcekler.
Haşr/haşır(a): Toplanma, kalabalık hale gelme. Ölülerin dirilip bir yerde toplanması. Mahşer.
Hatar(a): Tehlike, uçurum, emniyetsizlik, korku.
Hâtır(a): Gönül.
Hatt(a): Çizgi, yol, yazı, satır.

Hattâb(a): Oduncu. Hz. Ömer'in lakabı.
Havale(a): Görmeyi önleyen, mâni engel, hâil, bir işi bir başka kişiye bırakma. Ismarlama.
Havâle(a): Görmeyi önleyen, mâni, engel, hâil, bir işi bir başka kişiye bırakma. Ismarlama.
Havâs(a): İleri gelenler, seçkin kişiler.
Havf u recâ(a): Korku ve dilek, korkma ve dileme.
Havf(a): Korku.
Havsala(a): Zihnin bir şeyi kavrama kabiliyeti. Anlayış, akıl.
Havvâ(a): Yaratılan ilk kadın, Hz. Âdem'in zevcesi.
Havz(a): Havuz, su biriktirmeye mahsus üstü açık, etrafı duvarlı yer.
Hay(a): Haydi anlamında hitap.
Hayâ: Hicâb, utanma.
Hayf(a): Amansızlık,haksızlık, zülûm.
Hayr(a): Meşru iş, faydalı ve nurlu iş. İhsan.
Hayrân(a): Şaşırmış, şaşkın.
Hayy(a): Daima diri, ölmek ihtimalinden uzak. Allah. Hayatı zerreden küreye tedricen yayılan ve herşeyde hareket şeklinde tezahür eden varlık.
Hayyü'l-Bekâ(a): Ebedî diri olan Allah.
Hayz(a): Kadınlara mahsus ay başı hali.
Hazer: Çekinme, zarar verebilecek şeyden kaçınma. Korunma.
Hâzık(a): Tabib, hekim, işinin ehli.
Hazne(a): Hazine'den bozulmadır.
Hecâ(a): Ağızdan bir hareketle çıkan ses topluluğu. Harflerin “elif-bâ” şeklindeki sıralanışa verilen isim. Yûnus'ta bu kelime “mezartaşı” için şeklî bir benzerlik kurularak zikrediliyor. “Başıma dikeler hece” gibi.
Hemân(f): Aynı şekilde, öylece, derhâl.
Hem-dem(f): Yoldaş, yol arkadaşı.
Hemişe(f): Daimâ, boyuna, hep.
Hemrâh(f): Yoldaş, aynı yolda, yol arkadaşı.
Hem-râz(f): Sırdaş, sır arkadaşı.
Hergiz(f): Asla.
Hevâ(a): Heves, istek, arzû , nefse ait şeylere istek.
Hevâset(a): Nefse uymak, kötülük, heva ve hevese kapılma.
Heves(a): Gelip geçici istek, nefsin hoşuna gitmek. Devrân edip gezmek.
Hevl(a): Korku.

Heybet(a): Hürmetle beraber korku hisssini veren hal. Azamet, sakınıp korkulacak hal.
Heybet(a): Hürmetle beraber korku hisssini veren hal. Azamet, sakınıp korkulacak hal.
Hezâr destân(f): Bülbül şakıması; âşıkın sözleri ve şöhreti için benzetme.
Hezâr/hezârân(f): Bin, binler, binlerce. Bülbül, bülbüller.
Hıkd(a): Kin tutma, öç almak için fırsat gözetme.
Hınzır(t): Domuz/donuz.
Hırka-pûş: Hırka giyen, sâfî, zâhid, derviş.
Hırmân/hırmen(f): Harman.
Hırs(a): Aç gözlülük. Tamakârlık, arzû.
Hısım(a): Akraba, aralarında yakınlık kurulan kişiler.
Hışm(a): Öfke, hiddet, gazab, kızgınlık.
Hıyânet(a): Hainlik, vefasızlık, sözünde durmayan.
Hızır(a): Ebedî hayatın sembolü, Mûsâ şeriatine bağlı bir peygamber veya eren. Âb-ı Hayât içtiği için ölmezliğe erişmiştir. Hızır, İlyâs'la beraber yardım isteyen kulların yardımına koşar. Hızır daha çok karada yardımcıdır.
Hicâb(a): Örtü, perde, utanma, sakınma.
Hicâz(a): Arabistan'da Mekke-i Mükerreme ile Medine'nin bulunduğu yerler. Hacc'ın yapıldığı mekân.
Hidmet(a): Hizmet.
Hikmet(a): Bir işteki sebep. Gizli yön.
Hilâf(a): Zıt düşünceli, karşı fikirli, aleyhtar.
Hil'at(a): Eskiden devlet büyüklerine ihsân ettikleri süslü elbise, kaftan.
Himmet(a): Çalışma, gayret etme, bir işe girişmek, manevî yardım, manen birine yardım etmek.
Hitâmü'l-mürselîn: Hz. Peygamber.
Ho(f): Hod, kendi, miğfer.
Hoca/hâce(f): Bilgin, ulu kimse, efendi. Tüccâr.
Hod(f): Kendi, esasen, bizzat.
Hodbîn(f): Bencil, kendisini beğenen.
Hon(f): Han, sofra, yemek.
Horlık(f. t.): Aşağılık, aşağı olmak.
Horûs(f): Horoz.

Hû(a): Hüve'den. Cenab-ı Hakk'ın "O" anlamındaki zâtî ismi olup, gaybî hüviyetini delâlet eder.
Hû(f): Huy, mizâç.
Hûb(f): Güzel.
Hubbü'l-vatan mine'l-imân(a): Vatan sevgisi imandandır. (Hadîs).
Hudavendgâr(f): Efendi, sahib, hükümdar, Mevlânâ'nın lakabı.
Hulk(a): Huy, tabîat.
Hulle(a): Cennet elbisesi. Belden aşağı ve belden yukarı iki kısımdan müteşekkil elbise.
Hûr/hûri(a): Ahver ve Havra kelimelerinin cemidir. Ahu gözlüler, pek güzel cennet kızları.
Hurd(a): Ufak, küçük parça. Hurd u ham; parça parça.
Hurrem(a): Sevinçli, mesrûr, şen. Ferahlık veren.
Husrev(f): Husrev ve Şîrîn hikayesinin erkek kahramanı. Padişah oğlu olup Ferhat'ın sevgilisi Şîrîn'i sevmiştir.
Hûş(f): Akıl, fikir, zekâ.
Hûşyâr(f): Aklı başında, akıllı.
Hût(a): Balık.
Hüccet(a): Senet, vesika, delil.
Hüccetlü(a): Reddedilmeyecek delilli, senetli.
Hümâ(f): Devlet kuşu, yükseklerden uçan ve kişinin başına konarak talihini değiştiren kuş. Türkçe'de Umay kuşu da deniyor.
Hüner-pîşe(f): Maharetli kişi, marifet sahibi.
Hürmetlü: Şerefli, saygın, riâyet edilen.
Hüsn(a): Güzellik.
Hüve(a): O(Allah). Allah'ın zat ismidir.
Hüzn(a): Gam.

-I-
-ıcağaz/iceğez/ıcağız/iceğiz(t): Zarf fiil eki. -ınca/ince.
-ıcak/-icek(t): Zarf Fiil eki. -ınca/-ince.
Ilan(t): Yılan.
Ildurum(t): Yıldırım.
Ilduz(t): Yıldız.
Inık(t): Boyun bükme, itaat etme.
Irahman(a): Rahmân.
Irak/Irag (t): Uzak, ırak.
Irılmak(t): Ayrılmak, uzaklaşmak. oynamak.

Irmak(t): Ayırmak, uzaklaştırmak.
-ısar/-iser(t): Gelecek zamân eki. -acak/-ecek.
Isıcak(t): Sıcak.
Ismarlamak(t): Tevdi etmek, emânet etmek.
Issı(t): Sıcak, sıcaklık, harâret.
Issı/ısı/isi(t): Sâhip.
Işık(t): Melametî ve kalenderî tavırlar gösteren, Bektaşî ve Hurûfîler içinde yaşadıkları sanılan Ehl-i sünnetten olmayan, bâtınî ve şiâ temayüllü bir grup.
Işıtmak(t): Aydınlatmak, parıldatmak.
Işk(a): Aşk, candan sevme, sevgi.
Iyân(a): Ayan, açık, belli.
Iyş(a): Zevk ve sefa, işret.

-İ-

İ(t): Ey.
İblîs(a): İnsanları Allah yolundan çıkarmaya çalışan şeytân. Vesvese veren. Hannâs.
İbrâhîm Edhem: İlk sûfilerden ve sahabeye ulaşanlardandır. Belh şehzâdesi iken malını yağmaya vermiştir.
İbrâhîm Peygamber: Halîlullah. İsmail Peygamber'in babası. Nemrûd tarafından ateşe atıldığı halde bu ateş onu yakmamış, sabırla selâmete çıkmıştır. Tevhîd dininin babası kabul edilen İbrâhîm (a. s.) Hz. Muhammed'in büyük atasıdır.
İbret(a): Ders, insanı gafletden uyaran hadise, tuhaf, acayib.
İçre(t): içinde.
İç bâzâr(t.a): İç alışveriş, İçeriye yönelmek; insanın içiyle, gönlü ile alış verişi. Murakabe.
İdrîs: Kur'ân-ı Kerîm'de ismen zikredilen peygamberlerdendir. Hz. Şît'in oğlu. Terzilerin piri.
İg(t): Eksen, ip vb. şeyleri dolamaya yarayan ucu sivri iğne. "Olokdur Hak varlığı evliyâdur çarh iği"(313/3).
İgen/iñen(t): Çok, fazla, ziyade, pek.
İhlâs(a): Karşılıksız sevgi. Kalp sâfiyeti. İçten, samimi sevgi, yalnız Allah rızası için yapılan ibâdetler. Temiz kalp ile yapılan ibâdetler.
İhsân(a): Cenab-ı Hakk'ı görüyormuş gibi ibâdet etmek. İyilik, lutuf, bağış, güzellik. İyilikle muamele etme. Kulun mürakebe içinde olmasıyla İlâhî inâyetin erişmesi.

İhtiyâr(a): İstek, arzû , razı olmak, katlanmak, yaşlanmış kişi.
İkâb(a): Azâb, eziyet.
İklîm(a): Bölge, ülke, memleket.
İl(t): Memleket, ülke, şehir.
İl/el(t): Başkası, gayrısı, el.
İlâhî(a): Ey Allah'ım, ya Rabbi mealinde dua.
İletmek/iltmek(t): Götürmek, ulaşmak.
İley/ileyi/ileyü(t): Taraf, yön, nezd, huzur. Dîvân'da her üç anlam da mevcuttur.
İl-gün(t): Başkaları, yabancılar.
İlk yaz(t): Bahar, ilkbahar.
İllâ(a): Mutlaka, eğer, aksi halde, ne olursa. Ba-husûs.
İlm-i bâtın(a): Öz ilim, hakikat ilmi, tasavvuf. Ledün.
İlm-i sâbık(a): Elest bilgisi, ruhların henüz bedene girmeden önce kavrandığı hakikî bilgi.
İlyâs: Kur'ân'da ismi anılan Benî İsrail peygamberlerindendir. İlyâs, zamânındaki hükümdârlarla çok mücadele etmiştir. Denizde dara düşen kişilere yardım ettiği söylenir.
İmâret(a): Bayındırlık, ma'mûr olma. Yoksul olma, yoksullara yiyecek dağıtan hayır evi.
İmdi/indi(t): Şimdi, o halde.
İmrân(a): Mûsâ Peygamberin babasının adı.
İmrûz(f): Bugün.
İn olmak: Bu olmak.
İn(f): Bu, şu.
İn'am(a): Nimet verme, lütuf ve ihsanda bulunmak.
İnâyet(a): Yardım, lütuf, meded.
İncü(t): İnci.
İnen(t): Çok, pek, daha çok, gâyet ziyade.
İnletmek(t): İnletmek, sızlatmak. İçten içten, acılı ve içten sesler çıkartmak.
İnni ene'l Hak(a): Muhakkak Hak benim, mealinde.
İns(a): İnsan cinsi.
İntihâ(a): Son, nihâyet, uç.
İntizâr(a): Bekleme, nazar etme. Bakma.
İr(t): Er, vaktinden evvel.
İ'râb(a): Düzgün konuşmak, Arapça'da, kelime ve fiillerin sonunda bulunan harekelerin değişme sebeplerini öğreten ilim.

İrgürmek(t): Eriştirmek. Ulaşmak.
İrişmek(f): Ulaşmak, yetişmek.
İrkilmek(t): Birikmek, toplanmak, duraklamak.
İrte gice(t): Sabah akşam.
İrte namâzı(t.f): Sabah namazı.
İrte(t): Sabah, yarın sabah, bir gün, bir gece sonra.
İrürmek(t): Eriştirmek, ulaştırmak. Yetiştirmek.
Îsâ: Hz. Peygamber'den önce şeriat sahibi bir peygamber. Kur'ân'da babasız doğduğu yazılıdır. Hz. Meryem'e Rûhu'l-kudüs doğrudan rûh üflemiş, İsâ meydana gelmiştir. Bu bakımdan İsâ, Âdem Peygamber gibidir (Kur'ân-ı Kerîm, 3/59). Hastaları eliyle dokunarak iyileştirdiğinden Mesîh sıfatıyla anılır. İsâ, ölüleri dirilten bir özelliğe de sahiptir. Kur'ân'da, İsâ'nın ölmediği beyân olunur. İsâ, Yûnus Emre'de kamil insanın bir makamı, ölü gönülleri dirilten bir mürşid olarak zikredilir. İsâ, göğe yükselirken üzerinde bulunan “dünyalık” bir iğne yüzünden dördüncü katta kalmıştır.(Bu hadise, İsâ Peygamber'in cem' makamının salikleri için bir makam olduğunu ifade eder.).
İsâr(a): Dökme, saçma, serpme. İkrâm etme.
İsî(a): Bkz. İsa Peygamber.
İsi/ısı(t): Hararet, sıcaklık.
İsmâîl(a): Hz. İbrahim'in oğlu. Kur'ân'da ismi zikredilir. Babası İbrahim tarafından kurban edilmek istenmiş, kurban edileceği sırada yerine koç gönderilmiştir (Sûre 37/103). İsmail, Hz. İbrahim'in nefsi mesabesindedir. Edebiyatımızda, İsmail, daima koç ile beraber işlenmiş olup fedakârlık örneğidir.
İsnâd(a): Bir söz veya haberi birine nisbet etmek. Birine dayandırmak. İftira etmek.
İsrâfîl(a): Büyük meleklerden birisidir. Kıyametin kopması için öttüreceği sur ile ünlüdür.
İstemek(t): Aramak, arayıp sormak. İznini araştırmak. Talep etmek.
İstigfâr(a): Tevbe, mağfiret dileme.
İsyân(a): İtaatsizlik. Emre karşı gelme. Ayaklanma.
İş(t): Eş.
İşmâr(a): İşaret, göz.
İşret(a): İçki, içki içme, tasavvufta sufi/derviş meclisi. İlahi sohbet ve dem.
İtâb(a): Tedbir, şiddetle hitab. Azar, tersleme, paylama, incitme.

İv(a): Ev.
İvâz(a): Karşılık, bedel.
İven(t): Acele eden.
İy(t): Ey.
İyal(t): 'İyâl, hane halkı, geçimini temin etmek zorunda olduğumuz kişiler.
İye/eye(t): Sahib, malik, efendi.
İze(t): Yürüye, takip ede.(295/27).
İzhâr(a): Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikâr etme.
İzlemek(t): Takip etmek. İzi sıra gitmek, ardından gitmek.
İzz/izzet(a): Değer, kıymet, yücelik, üstünlük, ululuk, şeref.
İzzetlü: Şerefli, ulu hürmete layık.

-K-
Kâ'im / kayım(a): Daimî bulunan, sebat eden.
Ka'be(a): Beytullah.
Kâbız(a): Alan, sıkıntıya gönül darlığına düşen, kapanan.
Kâbil(a): Kabul eden, kabiliyetli.
Kâbin(f): Nikah, güveyinin geline verdiği ağırlık. Eşya para.
Kabz(a): Alma, sıkıntıya gönül darlığına düşme.
Kaçan(f): Ne vakit, ne zamân.
Kaçmak(t): Koşmak, seğirtmek.
Kadarlamak (t): Dizmek, sıralamak, tanzîm etmek.
Kadd (a): Boy-pos.
Kadd-bâlâ (a.f): Uzun boy.
Kadem basmak(a.t): Adım atmak, bir işe başlamak.
Kadem(a): Ayak, adım, bir uzunluk ölçüsü, uğur. Hayır ve bereket.
Kadîm(a): Zaman itibariyle eski olan, öncesi olmayan. Allah'ın bir sıfatı.
Kadir Gecesi(a.t): Ramazanın ve senenin en kudsî gecesi. Kur'ân âyetlerinin ilk defa vahy edilmeye başlandığı gece.
Kadîr(a): Kudret sahibi, kudretli, çok güçlü Allah'ın bir sıfatı.
Kâf Dağı(a): Dünyayı çepeçevre kuşattığı söylenen efsanevî bir dağ. Simurg adlı efsanevî kuş burada yaşar. Tasavvufî metinlerde insan bedeni veya gönlü için kullanılır. Uzak bir mekan için de sembol olabilmektedir.
Kaf: Eski yazımızda bir harf.
Kâfile(a): Sefere çıkan bir topluluk.

Kâf'tan Kâf'a: Baştan başa, bir uçtan bir uca.
Kaftân: Hil'at, elbise, mükafat için giydirilir.
Kahır/kahr(a): Üzüntü duyma, kederlenme, zorlanma, mahvetme.
Kâhil(a): Tembel, hareketsiz, gayretsiz.
Kaht(a): Kıtlık, kuraklık,.
Kakımak(t): Kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek.
Kakmak(t): Kalkmak, ayağa dikelmek.
Kâl u kıyl(a): Dedikodu.
Kâl(a): Söz.
Kalb(a): Gönül.
Kalem(a): Halka ait zuhur yerlerinde Hakk'ın taayyünlerine bir evveldir. Levhi mahfuz, Muhammedî nûr. İlk zuhur.
Kallâş(a): Hilekâr, düzenci, kalleş.
Kalmaç(t): Geveze, hilekar. Bkz. Kolmaş.
Kalp (a): Geçmez, tedavülden kalkmış.
Kâlû belâ/belî: "Evet dediler." Ruhlar yaratıldığı zamân Âdem oğullarına "Ben rabbiniz değil miyim" İlahî nidası geldikten sonra müminlerin verdiği cevap.
Kâmet(a): Boy, endâm.
Kâmî(f): Muradına ermiş.
Kamu(t): Bütün, hep.
Kân(f): Maden ocağı, kaynak, cevher.
Kanâat(a): Aza rıza göstermek, hırs göstermemek. Allah'ın verdiği ile yetinmek.
Kanca(t): Nereye.
Kancaru(t): Nereye, ne tarafa.
Kanda(t): Nerede.
Kandagı(t): Nerede, hangi.
Kandan(t): Nereden.
Kandîl(a): Metinde, mecazen ilk yaratılan cevher, Nûr-ı Muhammedî.
Kangı/kankı(t): Hangisi.
Kanı(t): Hani, nerede.
Kañlu(t): Kağnı, öküz arabası.
Kapmak(t): Maddî varlıklardan uzaklaştırmak. Kendisine çekmek(45/4).
Kâr u bâr(f): İş-güç.
Ka'r(a): Dip, çukur. En derin yer.
Kâr(f): Kazanç, iş.

Karanu(t): Karanlık.
Karanulık(t): Karanlık.
Karavaş(t): Cariye, hizmetçi kız.
Kargı/kargu(t): Mızrak.
Karımak(t): İhtiyarlamak, yaşlanmak.
Kârûn(a): Musâ devrinde yaşayan zengin bir kişi. Malıyla mağrur olunca, Cenab-ı Hakk'ın zekât emrini dinlemediğinden Musa Peygamber'in duasıyla, malıyla birlikte yere batmıştır. Edebiyatımızda kanaatkâr olmayan zengin ve gurur sembolü kişiler için kullanılır.
Kasd/kasıd(a): Bir işi bilerek ve bir gaye ile yapmak. Niyet, tasavvur, istikamet.
Kasir(a): Kısa, ufak, küçük boylu.
Kat(t): Yan, huzur.
Katı(t): Yok, gâyet, pek iyice, fazla, sert, ağır.
Katran: Siyah, sert ve kokulu yanıcı bir madde.
Katre(a): Damla, su damlası, bir damla.
Katre-i bârân (a.f): Yağmur damlası.
Kavî(a): Kuvvetli, sağlam, berk, pek.
Kavl etmek(a.t): Sözleşmek.
Kavl(a): Söz.
Kavum/kavim: Bir Peygamber'e tabi ve bağlı insan topluluğu. Dil, âdet, örf, kültür birliği olan cemaat, topluluk.
Kayd(a): Endişe, telâş, gâile.
Kayda(a): Nerede.
Kaygu(t): Korku, endîşe, tasa, üzüntü.
Kaygusuz(t): Korkusuz, endîşesiz, umursamayan.
Kayı/kayu(t): Kaygı, endîşe, tasa.
Kayıd yimek(a.t): Üstüne düşmek, endişe etmek.
Kayırmak(T): ilgilenmek. Mukayyed olmak.Kayıkmak(t): Meyletmek, temâyül göstermek. Geri dönmek.
Kâyim/kâ’im: Ayakta, devamlı, sabit sağlam.
Kaykımak(t): Meyletmek, değer vermek.
Kaysı/kaygusı(t): Endişe, tasa, kaygı.
Kayu/kayı/kaygı: Kaygı, tasa.
Kayurmak(t): Düşünmek, bir şeyden kuşkuya düşmek, endîşelenmek.
Kayyûm(a): Ezelden ebede kadar duran, daimî olan. Bâkî ve kâim olan Allah.
Kazgan(t): Kazan.

Kâzî(a): Kadı.
Kefâret(a): Yapılan günaha karşı ceza almak üzere verilen sadaka, tutulan oruç, günahtan arınma. Aslı keffâret.
Kelâm(a): Söz.
Keleci(t): Söz, mânâlı söz.
Kelîm(a): Kendine söz söylenilen, kendine hitap olunan. Söz söyleyen. Konuşan. Hz. Mûsâ'nın sıfatı.
Kem(f): Az, eksik, noksan, fenâ, kötü.
Kemîne(f): Hakir, zavallı, âciz, değersiz.
Kemter(f): Değersiz, değeri az, daha aşağı.
Ken'ân(a): Filistin, Yakûb'un doğduğu yer.
Kendözi(t): Kendisi, kendi özi, benliği.
Kerâmet(a): Bağış, kerem, ikrâm, ağırlama. Velilerden zuhur eden ma'rifet. Velâyet ehlince isteyerek keramet göstermek makbul değildir.
Kerîm(a): Kerem sahibi, cömert, ulu büyük Allah.
Kerkes(f): Akbaba, Farsça kerges.
Kerpiç(t): Topraktan yapılan güneşte kurutulan tuğla.
Kerrûb(a): Allah'a en yakın melekler. Büyük melekler.
Kesâd(a): Alış veriş durgunluğu, kıtlık. Eksiklik. Verimsizlik.
Kesb(a): Çalışıp kazanma, elde etme, edinme.
Kesilmek(t): Ayrılmak, uzaklaşmak. Vazgeçmek.
Kevn ü mekân(a): Kainat.
Kevn(a): Var olma, varlık.
Kevser(a): Cennette bir ırmak. Maddî ve manevî çokluk, bolluk, bereket.
Key(f): İyi, iyice, hakkıyla, çok iyi şekilde, çok, pek, adamakıllı.
Keyvân(f): Zühal yıldızı.
Kez (t): Defa, kere.
Kezek/kezik(t): Nöbet, sıra.
Kezin: Def'a, kerre.
Kıble-i cân: Cân kıblesi. İnsan-ı kâmil.
Kıgrılmak(t): Çağrılmak.
Kıgurmak(t): Çağırmak, davet etmek. Okumak, seslenmek. Haykırmak.
Kılavuz(t): Yol gösteren.
Kılınç(f): Hareket, iş, huy.
Kıvanmak(a): Sevinmek, memnun olmak.

Kıyâs(a): Karşılaştırmak, benzetmek, mukayese.
Kıyl ü kâl(a): Dedikodu, kuru laf.
Kıymak(f): Öldürmek, hebâ etmek, öfkeyle bakmak.
Kız(t): Dokunulmamış, bakire, temiz.
Kızgın(t): Öfkeli.
Kızıl(t): Bakır (veya altın) para.
Kızlık/ Kızlıg(t): Kıtlık, pahalılık.
Kızmak(t): Isınmak, kayırmak.
Kibr(a): Gurur, gösteriş, benliğini aksettirme.
Kiçi ay(t): Hilâl.
Kîl/kıyl(a): Söz.
Kimesne(t): Kimse.
Kîn/Kîne (f): Kin, düşmanlık, bugz.
Kirâmen kâtibîn(a): İnsanların iki tarafından bulunup yaptığı fiilleri yazan melekler. Sûre 82/Âyet 10-12'de zikredilir. "Şüphe yok ki size koruyucular memur edilmiştir. Elbette büyüktür onlar. Yazarlar, bilirler, ne yaparsanız."
Kiriş(f): Kalın direk.
Kisvet(a): Elbise, kisve, kısbet.
Koca(t): İhtiyâr.
Kocalmak(t): İhtiyarlamak.
Koduk(t): Eşek yavrusu. Sıpa.
Koğa(t): Kova, bakraç.
Kolmaş/kulmaş: Hilekâr, kalleş, aldatıcı, hırsız, geveze, saçma sapan ve asılsız sözler söyleyen.
Konmak(a): Geçici olarak sakin olmak.
Konmak(t): Haşır olmak. Meydana çıkmak, kalkmak, ayakta durmak, bitmek.
Konşı(t): Komşu.
Kopuz(t): Eski bir telli saz. Türklerin millî sazı.
Korıcı(t): Muhafız, korucu.
Kotarmak(t): Boşaltmak, tahliye etmek, bir kapdan bir kaba boşaltmak.
Kovcı(t): Gammâz, dedikoducu.
Kovucı(t): Söz götürüp getiren, insanların ayıbını gözetleyip söyleyen. Münafık.
Köhne(f): Eski.
Körük(t): Ateşi alevlendirmek için kullanılan demirci âleti.

Kösülemek(t): Uzatmak.
Köymek(t): İçin için yanmak.
Köynemek(t): İçi yanmak, aşk ateşiyle yanmak.
Köynük/göynük(t): Yanık, yara.
Köynüklü(t): Gönül yakıcı, yanık, tesirli.
Köyündürmek(t): Yakmak, yandırmak.
Kuçmak(t): Kucaklamak, sarılmak, deraguş etmek.
Kuds(a): Ulvîlik, kudsîlik, yücelik.
Kul hüvallah(a): De ki O Allah(birdir) İhlas sûresi/âyet 1.
Kuli'l-Hak: Gerçeği söyle; Kur'ân'da çok sık tekrâr edilen bir ifade kalıbı.
Kullanmak(t): Kul köle olmak, köle sahibi olmak. Kendisine bağlı adamları olmak.
Kulûb(a): Kalpler.
Kusûr(a): Kasrlar, köşkler.
Kuş dili(t): Kur'ân'da, "mantıku't-tayr" terkibiyle “Ey insanlar size kuş dili öğretildi.” şeklinde Süleymân Peygamber bahsinde geçer (bkz. Neml Sûresi/âyet 16). Kuş dili mutasavvıflara göre ilm-i ledün, gaybî bilgi, marifet, demektir.
Kuşanmak(t): Kemer bağlamak, silahlanmak, yeltenmek.
Külhân(f): Hamam ocağı.
Küll(a): Hep, bütün, çok.
Küllî(a): Bütün, tam, umûmî, hepsi, tamâmı.
Külüng(f): Taşçı kazması.
Kün demi: Allah'ın “ol” emrini verip âlemleri yarattığı an. Yasin suresi/âyet 82.
Kün feyekün: Bir şeyin olmasını irade ederse Allah, “ol” der, o şey oluverir. Bakara sûresi/âyet 117.
Kün(a): Allah'ın olmasını istediği şey ve iş için iradesini ifade eden Arapça'da “ol” emri. Tasavvufta bu kelimenin akl-ı küll ve nefs-i küllü işaret ettiği söylenir.
Künc(f): Köşe, bucak.
Küntü kenz: Gizli hazine. (Hadis).
Kürelik(t): Taşkınlık, azgınlık.
Kürsî(a):Arş'ın altında bir düzlükte olan, levh-i mahfuzun bulunduğu yer.
Küt: Kötürüm, eli ayağı tutmaz.
Küteh(f): Kısa, boysuz.

-L-
Lâ(a): Yok.
Lâ-cerem(a): Şüphesiz, elbette.
Lahza(a): Zaman.
La'în(a): Lanetlenmiş, rahmetten sürülüp atılmış.
Lâ'l eylemek(a.t): Susturmak, susmak, konuşmamak, dili tutulmak.
La'l(a): Dilsiz.
Lâ-mekân(a): Mekân ihtiyacı olmayan mekânsız. Allah.
Lâ-şerîk: Ortağı yok. Allah.
Lâ-taknatü: Umut kesmeyiniz. Sûre 39/Âyet 53.
Latîf(a): Cisimsiz, mütenâsip, güzel, mülâyim, yumuşak.
Layın/-leyin(t): Gibilik eki. Deryalayın vb.
Ledün(a): Ehlullah'ın ve velilerin elde ettikleri vehbî ilim. İlm-i ledün Allah'ın sırlarına ait bilgi, gayb ilmî.
Ledünnî: Ledünne müteallik, gayb ilmiyle alakalı. Hakikî ilimle ilgili.
Lem-yezel: Dâimî, zâil olmaz, bâki, zevâlsiz. hiç göremezsin.(Sûre-i Araf / 143).
Leşker(f): Asker.
Levh ü kalem(a): Levh, üstü, düz şey, levha demektir. Burûc sûresinin 21-22. âyetlerinde "Ey Muhammed! Doğrusu sana vahy edilen bu kitâb, levh-i mahfuz(korunmuş levha) da sabit, şanlı bir Kur'ân'dır, denilir. Kalem: Bu levhaya alacakları yazacak olan İlâhî kalemdir ki, Kalem sûresinin ilk âyetinde geçer. Mutasavvıflara göre levh Allah'ın bilgisi, kalem de onu görünür hale getiren Allah'ın iradesidir.
Levlâk(a): Habibim! Sen olmasaydın ben eflâki yaratmazdım." meâlindeki bir hadis-i kudsiye işaretdir.
Levn(a): Renk, boya.
Leylî: Leylâ ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı. Sevgili.
Lokmân: Kur'ân-ı Kerîm'de kendi adı ile geçen sûrede anılmaktadır. Ünlü bir hekîmdir. Bazıları onun bir ermiş, hattâ bir peygamber olduğunu söylerler. Hakkında Hazret-i Eyyûb'un kız kardeşinin veya teyzesinin oğlu yahut Habeşî bir köle olduğu gibi rivâyetler vardır.

-M-
Magbûn(a): Aldanmış, şaşkın.
Mağfûr(a): Rahmetlik olmuş, mağfiretlik. Arkasından duaya muhtac olan. Ölen kişi.

Mâh/meh: Ay.
Mahfîl(a): Toplantı yeri, oturulan görüşülen yer.
Mâh-ı tâbân(f): Parlak ay.
Mahlûkât(a): Yaratılmışlar.
Mahmûr(a): Serhoşluğun verdiği sersemlik, ağırlık. Serhoş.
Mahsûsât(a): His ile, duyularla idrâk edilen, anlaşılan şey.
Mahşer(a): Kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.
Makber(a): Mezar.
Makbere(a): Kabir, mezar, medfen.
Makhûr(a): Kahredilmiş, mahvedilmiş, yok olmuş.
Maksûd(a): İstenen, dilenen şey. Kasd edilen.
Maksûrât(a): Kısılmış, kısaltılmış, kesilmiş.
Ma'kûlât(a): Aklın idrak ettiği hususlar, akılla bulunacak, anlaşılacak şeyler.
Mâlik(a): Cehennemin kapıcısı, zebânîlerin başı olan azâb meleği.
Ma'mûr(a): İmâr olmuş, düzenlenmiş.
Mânâ(a): Mânâ, anlam. İç yüz. Gerçek yön.
Mancınık: Eski savaşlarda kullanılan, kalelere veya yüksek kesimlere taş ve gülle atan sapan.
Mansûr-ı Bağdâdî: Adı Hüseyin, lakabı el Hallâc, el-Beyzavî, 9-10. yüzyıllarda yetişmiş büyük ve coşkun sufî. Aşka mağlup olup makâm-ı fenafillahta sırrı ifşâ etmiş, “Ene’l-Hak” diyerek vahdet-i vücûdun halka yayılmasına sebep olmuştur. Zamanın şeriat âlîmlerince “şer'e” muhalif bulunan bu sözlerden sonra Hallâc'ın asılmasına karar verilmiştir. Sûfîlerce gerçek bir aşk şehidi kabûl edilen Hallâc'ın Dîvân ve Kitabü't-Tavasîn isminde eserleri vardır.
Manzûr(a): Nazar edilen, bakılan.
Mâr(f): Yılan.
Maraz(a): Hastalık.
Ma'rifet(a): Allah'ın zatına ait bilgi. İrfan.
Mârût(a): Hârût ile birlikte sihir yaptıkları için kıyamete kadar Babil'de bir kuyuda baş aşağı asılmış olan melektir.
Mâsivâ(a): Hak'tan gayrı şeyler. Eşya.
Ma'siyet(a): İsyan, itaatsizlik.
Maslahât(a): İş, husus.
Ma'sûm(a): Günahsız, suçsuz.
Ma'şûka(a): Sevgili, Allah.
Mât(a): Saf dışı olmuş, yenik, yenilmiş, mağlup.

Mazarrat(a): Zarar, ziyan, dokunma.
Ma'zûl(a): Azdedilmiş kovulmuş.
Me'âb(a): Dönülecek, sığınılacak yer.
Meâl(a): Anlam, meydana gelen şey.
Mecâl(a): Güç, kuvvet, fırsat, imkan.
Mechûl(a): Bilinmeyen, gizli kalmış.
Mecnûn(a): Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. Âmir oğullarından Kays adlı bir Arap delikanlısının Leylâ adlı bir kıza âşık olduktan sonra aldığı sıfat. Yûnus Emre'de ve tasavvufî edebiyatımızda cezbeye girmiş bir derviş için kullanılır. Fenafillahtaki kişiyi temsil eder.
Mecnûn-sıfat: Mecnun gibi, Mecnûnluk makamındaki âşık.
Mekir/Mekr(a): Hile.
Mekkâr(a): Hilekâr, düzenbaz.
Mekr eylemek: Hile yapmak.
Mekr irgürmek: Hileyle yaklaşmak, hileye getirmek. hileye ulaşmak.
Mekr(a): Hile.
Mekremet(a): Cömertlik, izzet.
Mekseb(a): Kazanç.
Melâik(a): Melekler.
Melâl(a): Sıkıntı, gam.
Melâmet hırkası giymek: Kınama hırkası giymek. Kendilerini halktan gizleyen gayb erenlerin dünyevî örtülerle, kalenderî tavırlarla velâyetlerini göstermeden yaşamaları.
Melâmet(a): Kınama, ayıplama, azarlama. Benlik terbiyesi için kendisini hor ve aşağı gören insanların meşrebidir. Bu kişiler, halk tarafından kınanır, hakîr davranılır. Melâmet içindekilere Melamî denir. Fakat bu tâbir bir tarikat ismi değil, bir meşreb ismidir.
Melekût(a): Ruhların ve meleklerin âlemi.
Melûl(a): Kırgın, üzüntülü, usanmış.
Me'men(a): Güvenilir, emin yer.
Men aleyha fân(a): “Yeryüzünde ne varsa geçicidir, ancak yücelik ve kerem sahibi Rabbinin zatı kalıcıdır(Kur'ân, Sure, 55/âyet 26-27).
Men 'arafe nefsehû(a): Hadis, “Nefsini bilen Rabbini bilir.” Bu sözün, Hz. Ali tarafından söylendiği de rivâyet ediliyor.
Menâre(a): Minâre.
Meni(f): Benlik.
Menkûr(a): Boynuzdan yapılmış boru. Delinmiş veya oyulmuş şey.

Mennân(a): İhsan sahibi, dilemeden veren. Esmaül-Hüsna'dan.
Mensûh(a): Nesh olunmuş, iptâl edilmiş kaldırılmış, hükümsüz. Bırakılmış.
Menşûr(a): Yayılmış, açılmış, neşr olunmuş, yayımlanmış, ferman.
Mercân(a): Denizde mercan balığının ürettiği kıymetli-genellikle kırmızı renkte- değerli madde.
Merci'(a): Rücu edilecek, dönülecek yer.
Merd(f): İnsan.
Merdâne(f): Yiğit, yiğitçesine, mertçe.
Merdûd(a): Reddedilmiş, kovulmuş, sürülmüş.
Merg-zâr(f): Çayırlık, çimenlik, yeşillik, sulak yer.
Mesel bağlamak(a.t): Örnek vermek, misal getirmek.
Mesel(a): Misal, benzer bir şeyle izah getirme.
Meskenet(a): Miskînlik, Yûnus Emre'de ”makam-ı fenâ” için kullanılan tabirlerdendir.
Mest(f): Serhoş.
Mestân(f): Serhoş, sekran. Kendinden geçmiş.
Mestûr(a): Örtülü, kapalı, örtülmüş.
Meşâyıh(a): Şeyhler.
Meşhed(a): Şehidlik.
Meşrûat(a): Meşru şeyler, haram olmayanlar.
Meta'(a): Fayda, menfaat, kıymetli şey.
Mevc(a): Dalga.
Mevlânâ: Büyük Türk İslâm Mutasavvıfı. Belh'te doğdu. Mevlevîğin pîri. Mesnevî ve Dîvân-ı Kebîr'in şairi. Yûnus Emre'yle görüşmüş ve sohbetiyle irşadda bulunmuştur. Şems-i Tebrîzî tarafından yetiştirilen Mevlânâ Celaleddin-i Rumî, 17 Aralık 1273'de Konya'da vuslat etti.
Mevzûn(a): Vezinli, ölçülü.
Mey(f): Şarab, içki.
Mey-hâne(f): Metinlerde Mürşid'in bulunduğu tekke veya mürşid-i kâmilin gönlü anlamında ele alınır.
Meyl(a): Gönül aşkı, gönül eğilmesi, istek.
Meyl-i Fenâ(a): Fâni olana, geçici olana meyl etme. Dünyaya eğilme.
Mezada virmek(a.t): Satışa sunmak.
Mezheb(a): Gidilen yol. Dinin teferruat kısmında açıklıklar getiren görüş ve kabuller. İslâm'da dört mezhep olup mutasavvıf indinde bunların tamamı haktır.
Mihmân(a): Konuk, misafir.

Mihnet(a): Sıkıntı, eziyet.
Mihr(f): Muhabbet, sevgi, aşk.
Mihrâb(a): Camide namaz kılarken imamın önünde durduğu yer.
Mikâîl(a): Mertebesi çok yüce olan dört melekten rızıkları dağıtan melek.
Milk(a): Elde bulunan, tasarruf edilen şey, mal, mülk.
Milket(a): Memleket, ülke.
Millet(a): Din, mezhep, aynı dinden olan topluluk.
Minber(a): Cami'de imamın hutbe okuduğu yer.
Mine'l-kalbi ile'l-kalb(a): Hadis olduğu söylenen bir söz. "Kalpten kalbe(yol/pencere) vardır" şeklindedir.
Minkâr(a): Kuş gagası.
Mi'râc(a): Hz. Peygamber'in Allah tarafından göklere davete icâbeti. Yükselişleri, gökteki seyrânı. Kelime, merdiven anlamındadır.
Mirrih/Merih(a): Merih yıldızı.
Mirvari/mirvarid (f): İnci.
Miskâl(a): 4.5 gr. ağırlık ölçüsü. Çok küçük bir ağırlık ölçüsü.
Miskîn(a): Hiçbir şeye mâlik olmayan yoksul, halsiz, hareketsiz. Bu kelime Yûnus'ta daha ziyade "Fenafillah" karşılığında kullanılmaktadır.
Miskînlik: Metinde "Fenafillah", benlik terki anlamlarındadır.
Mismil/mısmıl(f): Temiz, pak, arı. Besmeleyle kesilmiş hayvan eti.
Mîşe (f): Meşe, meşelik, orman.
Miyân(f): Orta, ara, vasat.
Mu'allak(a): Askıda, boşta, karar verilmemiş.
Mu'amele(a): Davranış.
Mugaylân dikeni: Deve dikeni, çölde yetişen bir diken.
Muhakkik(a): Tahkik eden, gerçeği inceleyen, araştıran.
Muhâl(a): İmkansız, olamaz, olmayacak. Mümkün olmayan.
Muhâlif(a): Aykırı düşüncesi olan.
Muhâs: Bakır.
Muhib(a): Seven, sevgi besleyen, dost.
Muhit-i a'zâm(a): Dünya yuvarlağını çeviren büyük deniz. Okyanus.
Muhkem(a): Sıkı, sağlam, kuvvetli, berk, sağlamlaştırılmış.
Muhlis(a): İhlaslı olan, özü sözü doğru, riyasız, dürüst.
Muhtasâr(a): Kısaltılmış, özetlenmiş.
Mu'în (a): Yardım, yardımcı.
Mukarreb(a): Yaklaştırılmış, Allah'a yakın.

Mukarrer(a): Kararlaştırılmış. Karar vermiş.
Munis(a): Alışılmış, ehlileşmiş, cana yakın.
Muntazır(a): Bekleyen, gözleyen.
Murdâr(f): Kirli, pis, leş.
Murg(f): Kuş.
Murtaza(a): Hazret-i Ali'nin lakabı. Beğenilmiş, seçilmiş.
Mûsâ(Mûsî): Kur'ân'da zikredilen peygamberlerden birisi. Museviliğin kurucusu olup İsrail oğullarını Mısır'dan çıkarmış, esaretten kurtarmıştır. Kendisine Tevrat gönderilmiştir. Tûr Dağı'nda Allah'ın tecellisine mazhar olmuş ve konuşmuştur. Bundan dolayı Kelimullah denmiştir. Kitap sahibi peygamberlerden olan Musa kavmine "evâmir-i aşere"(on emir)yi bildirmiştir.
Musallâ(a): Namaz kılınan yer, cenaze namazı kılınan yer. Musalla taşı: Cenaze konulan yer.
Mushaf(a): Kur'ân-ı Kerîm, sahifeler. Kitap.
Mustafâ(a): Istıfa edilmiş. Seçilmiş, seçkin. Hz. Peygamber'in mübarek sıfatlarından birisidir.
Muştulamak(f.t): Müjdelemek. Farsça Müjde'den.
Muştucu(f.t): Müjdeci, haber veren.
Muştuluk(f.t): Müjde için verilen değerli bir şey, para.
Muti'(a): İtaat eden, isyan etmeyen, rahat.
Mutlak(a): Serbest, salıverilmiş, kati, değişmez. Yalnız, tek. Bir yere bağlı olmayan.
Muvâfık(a): Uygun, yerinde, denk.
Mübâriz(a): Döğüşen, kavga eden.
Mübtelâ(a): Belâya uğrayan, düşkün, tutkun, hasta.
Mücâhede çekmek(a.t): Nefsi yenmek için ibâdet ve riyazat içinde bulunmak.
Mücâhede(a): Uğraşma, savaşma, çalışıp çabalama. tasavvufta nefsi yenmeye çalışma.
Mücerred(a): Yalnız, tek, her şeyden ayrılmış. Hak'dan gayrı her şeyden arınmış.
Mücrim(a): Suçlu, kabahatli.
Müctebâ(a): Seçilmiş, seçkin. Hz. Muhammed.
Müdâm(a): Devamlı, sürekli.
Müdbir(a): Talihsiz, düşkün, idbâra uğramış.
Müddeî(a): İddiacı, davacı; metinde şer'i hakikatleri anlamayan softa manasına.

Müdebbir(a): Evvel'den tedbir gören, herşeyi ilmiyle ihata edip iş yapan Allah.
Müfsid(a): Bozan, nifak çıkaran.
Mühmel(a): Bırakılmış, ihmal edilmiş.
Mühr urulmak(a): Mühür vurulmak. Karar verilmek, tasdik edilmek, kapanmak.
Mülk(a): Elde bulunan, tasarruf olunan şeyler. Ülke, memleket.
Mülket/milket(a): Ülke.
Mülk-i ezel(a): Rûhlar âlemi.
Mümeyyiz(a): Ayıran, ayırıcı, seçen, fark eden.
Münâcât(a): Allah'a yalvarma, dua etme.
Müneccim(a): Yıldızların hareket ve durumundan hükümler çıkaran. Yıldız bilgini. Astrolog.
Münevver(a): Nurlu, ışıklı, aydın aydınlatılmış.
Münezzeh(a): Temiz, arı, noksanlardan uzak.
Münferid(a): Tek başına, ferdî. Yalnız.
Mün'im(a): Nimet veren, yedirip içiren.
Münker(a): Kabirde soru soran iki melekten birisi.
Münkir(a): İnkarcı.
Mürebbi(a): Terbiyeci, mürşid.
Mürekkeb(a): Terkip edilmiş, birleştirilmiş, yazı yazmaya yarayan madde.
Mürîd(a): Bir mürşide bağlanan, sülûka giren kişi.
Mürsel(a): Gönderilmiş, yollanmış, peygamber, resûl.
Mürşid(a): Doğru yolu gösteren, irşad eden kılavuz, şeyh, tarikat piri.
Mürted(a): İslâmdan dönen, Tasavvufta yoldan çıkan derviş.
Mürvet/mürüvvet(a): Mertlik, erlik, yiğitlik, iyilikseverlik, cömertlik. Adamlık. Ana baba saadeti.
Müselsel(a): Ardı ardına giden, zincirleme.
Müşâhade(a): Görme, görüşme, şahid olma. Tasavvufta İlahî alemi görme.
Müşk(f): Misk.
Müşkil(a): Zor. Güç.
Müşrik(a): Allah'a ortak koşan. İkilik.
Müştâk(a): Hasret çeken, göreceği gelen.
Müyesser(a): Kolaylıkla olan, nasip olacak olan, elde edilen.
Müzd(f): Sevab, ecir, karşılık, mükafat.

-N-

Nâ-çâr(f): Çaresiz.
Nâdân(f): Bilmeyen, cahil, kaba, anlayışsız.
Nâgâh(f): Ansızın, birden bire.
Nagam(a): Nağmeler, türküler.
Nâgeh/nâgehân(f): Ansızın.
Nagme(a): Ezgi, teganni, güzel ses, ahenkli mırıldanma.
Nahcîr(f): Av.
Nahnu Kasemna(a): Biz taksim ettik.(Zuhrûf/32).
Nâ-kâm(f): Muradına, maksadına erişmemiş.
Nâkıs(a): Noksan, eksik.
Nakş(a): Bir şeyi çeşitli renklerde boyamak. Resim, tezyîn.
Nâkûs(a): Kiliselerde çalınan çalgı.
Nâlân(a): İnleyen, inleyici, feryâd eden.
Nâle(f): İnleme, feryâd.
Na'lin(a): Nalın, ayağa giyilen basit bir giyecek. Pabûşvârî bir giyecek.
Nâliş(a): Feryâd ediş, ağlayıp inleyiş, inleme.
Nâmî(a): Yerden biten, yetişen, büyüyen bitki, nebat.
Nân(f): Ekmek.
Nâr(a): Âteş, od.
Nâ-reste(f): Ergenlik çağına gelmemiş, çocuk.
Nasîhat(a): Öğüt.
Nass(a): Kat'i, açık, belli, delil. Kur'ândaki mânâca açık olan hükümlerin tamamı. Delil olarak gösterilen.
Nasûh(a): Bozulması imkânsız tevbe. Kesin olarak karar verilmiş şey. Yemin.
Nazar urmak(a.t): Bakmak, himmet etmek.
Nazar(a): Göz atmak, yan bakmak, tetkik. Tasavvufta mürşidin mürîdine iltifat etmesi, tenezzülü.
Nazar-gâh: Bakılan yer, seyredilecek yer. Gönül.
Nazük(f): Nazik, ince.
Neci(t): Kim oluyor, ne söz.
Necm(a): Yıldız.
Necmüddin-i Kübrâ: Kübreviyye tarîkinin pîridir (ö. 618/1121). Medrese ilimlerinden sonra tasavvufa yöneldi. Kasri, Yasir, Ruzbihan Mısri gibi tasavvuf büyüklerinden ilm-i ledün tahsil etti. Harezm'de irşad ederken Mogollar tarafından şehid edildi. Melâmî ve Üveysî

meşrebi vardır. Mevlânâ'nın babası Sultanü'l-Ulema Bahaüddin Veled, onun mürîdi kabul edilmektedir. Cehrî zikri esas alan Necmüddin-i Kübrâ'nın tarikatı, Hz. Ali meşreplilerce yaşatılmaktadır.
Nefha(a): Üfürme, nefes.
Nefir(a): Cemaat, topluluk.
Nefrîn(f): Lanet, sövme, ilenme.
Nehy(a): Yasak etme, yasak.
Nekir(a): Mezarda insanları sorguya çekecek iki melekten birinin adı.
Nem(f): Yaş.
Nem(t): Neyim.
Nemdür(t): Neyimdir.
Nemrûd: Halil İbrahim Peygamber zamânındaki Keldavi hükümdarı olan Nemrud, Putlara tapmadığı için İbrahim Peygamberi ateşe attırmıştır. Allah'ın inâyetiyle âteş etkisiz hale gelmiştir. Nemrud, Babil'in kurucusudur.
Nerdübân/nerdüvân(f): Merdiven. Aslı, nerd-bân.
Nesnene(t): Nesne, şey.
Neşr(a): Kıyamette bütün insanların tekrar dirilmesi. "Haşr u neşr" yayılma-dağılma.
Nevâle(a): Nasib, kısmet. Tâli'.
Nevâz(f): Okşayıcı, taltîf edici.
Nevbet(f): Pâdişâh ve vezirlerin sarayı önünde günün muayyen vakitlerinden çalınan mızıka. Sıra, nöbet.
Nev'i(a): Çeşit, nev'e ait.
Nevkâr(f): Yeni işe başlamış, acemi.
Neysân(f): Ney gibi, kamış gibi.
Ney-şeker(f): Şeker kamışı.
Niçe bir(t): Ne zamâna kadar.
Niçe(t): Nasıl, ne suretle, ne kadar, çok.
Niçe(t): Nasıl, ne suretle, ne kadar, çok.
Niçesi(t): Nasıl, ne şekilde.
Nifâk(a): İki yüzlülük. Müslüman gibi görünüp ortalığı karıştıran, bozguncu.
Nigâr(f): Sevgili, güzel, resim.
Nihân(f): Gizli, saklı.
Nikâb(f): Yüz örtüsü. Peçe.
Ni'met(a): Lutuf, ihsan, rızık. Yiyecek.
Nire(t): Nere

Nisâr(a): Döküp saçma, düğünlerde saçılan para vs.
Nisbet(a): Münasebet, yakınlık, bağ.
Nisyân(a): Utanma.
Nişân(a): Alâmet, iz, belirti, eser.
Nişe(t): Nasıl, neden, niçin.
Nite(t): Nasıl, ne halde.
Niteki/nitekim(t): Nasıl ki, nasıl kim.
Nitelik(t): Mahiyet., keyfiyet, nelik.
Niteliksüz: Keyfiyetsiz, mahiyetsiz.
Niyâz(f): Yalvarma. Duâ.
Nöker: Hizmetçi, hizmetkâr.
Nûh(a): Nuh Peygamber. Tufandan korunmak için bir gemi yapmış ve bütün canlılardan birer çift almıştır. Kur'ân'da ismi zikredilen bir peygamberdir.
Nukl(a): Meze, çerez.
Nûş itmek(f.t): İçmek.
Nûş(f): Tatlı, bal.
Nûşin-revân: Nuşirevân, eski İran'ın adalet timsali olmuş bir hükümdarıdır. Hürmüz'ün babası, Hüsrev'in dedesidir.
Nutfe(a): Meni, saf ve duru su. İnsanı meydana getiren sperm.
Nühavht(f): Okşama, çalgı çalma.
Nükte(a): İnce manâ.
Nüzl(a): Misafir için hazırlanan yemek.

-O-
Obrılmak(t): Devrilmek, çökmek, oyulmak.
Ocak(t): Maden ocağı.
Od urmak(t): Ateşlemek, ateşe vermek.
Od(t): Âteş.
Ogrı/oğru(t): Hırsız.
Okımak/okumak(t): Çağırmak, davet etmek.
Ol dem(t. f.): O zamân, o an.
Ol(t): O.
Olok dem(t): O dem, o anda, o dakikada.
Oluk-sâ'at(t.a): O saat.
Onmak(t): Şifa bulmak. İyileşmek, yara kapanmak.
Oran(t): Ölçü, hesab, derece. Kıyas.

Osmân: Çâr-yâr'dan üçüncüsüdür. Hz. Peygamber'e iki defa damat olmuş hilmi ve ilmiyle şöhret bulmuştur.
Otrur(t): Oturur.

-Ö-
Öd(t): Yürek.
Ödi sımak(t): Korkmak, korkudan kalbi çarpmak.
Ög(t): Akıl, hatır, zihin.
Öglenmek(t): Kendine gelmek. Aklını başına toplamak.
Ögsüz(t): Akılsız.
Ögün tutmak(t): Yediği yaramak.
Ögür(t): Eş, arkadaş.
Ögütlemek(t): Nasihat vermek.
Öküş(t): Çok fazla, ziyade.
Ömer: Çâr-yâr'dan ikinci halife. Lakabı Fârûk ve İbn Hattâb'tır. Adaletiyle meşhurdur.
Önden(t): Önce, evvel, ilkin, önceden.
Öñmek(t): Beklemek(?) "Bir niçeler turmışlar dün-gün nevbet öğerler/bir niçeler göymezler öñürdürler rindâne"(313/7).
Öñürdürler(t): Sallanırlar, bağırırlar, böğürürler.(?).
Öri/örü turmak(t): Ayağa kalkmak.
Öşr(a): Onda bir, Kur'ân'dan on ayetlik bölüm
Ötmek(t): Geçmek.
Ötrü/ötürü(t): Dolayı, sebebiyle.
Öykünmek(t): Taklit etmek. Taklide çalışmak.
Özenmek(t): Tama' göstermek. Gıpta etmek. Biri işte ihtimam göstermek.
Özge(t): Başka.

-P-
Pâ-bend(f): Köstek, ayak bağı.
Pâdişâh(f): Padişah, mecazen Ruh, Cenâb-ı Hak.
Palâs(f): Keçe, aba, çul, eski elbise.
Palhenk(f): Dizgin, yular, kemend.
Panbuk(f): Pamuk.
Pâre(f): Parça.
Pâs olmak(f.t): Paslanmak, kederli, üzüntülü olmak.
Pâs(f): Kir. Mecazen, gam, keder, iç, sıkıntısı, üzüntüsü.

Paşa/beşe: Evin büyüğü, yüksek rütbeli; askeri bir rütbe olup eskiden hangi manada kullanıldığı ihtilaflıdır.
Pâyân(f): Son, nihâyet, uç, kenar.
Pâyîdâr: Devamlı, sağlam, itibarlı.
Pây-mâl(f): Ayaklar atında kalmış, çiğnenmiş.
Pehlevân(f): Pehlivân.
Pelîd(f): Sert ağaç, Palamud odunu. Mecazen eğitimi zor insan/nefis.
Per u bâl(f): Kanat ve kol.
Perdeliler(f.t): Hak'tan gafiller.
Perî(f): Melek.
Perrân(f): Uçan, uçucu.
Pertev(f): Işık, nûr.
Pervâne(f): Geceleri ışık etrafında dönen küçük kelebek. Bu kelebekler, gözyaşı ile beslenirlermiş.
Pervâz(f): Kanat açmak. Uçmak.
Pes(f): O halde, öyle ise.
Peşe/beşe: Baş reis, paşa, bakan(Bkz. Paşa).
Peşimân(f): Pişman.
Peymâne(f): Kadeh.
Peyvest(f): Ulaşma, kavuşma.
Pinhân(f): Gizli, saklı.
Pîr(f): İhtiyar, tarikat kurucusu.
Pîşe(f): San'at, iş, meslek. “Dervişlik bir pîşedür”(149/9).
Pîş-kadem(f.a): Önde giden, kendisine uyulan kişi.
Pîş-keş(f): Hediye, armağan.
Pîş-rev(f): Önden giden, öncü, gider.
Piyâle(f): Kadeh, şarab.
Poyraz(f): Kuzeyden esen keskin ve soğuk rüzgâr.
Pûl(f): Para.
Pusaruk: Sis, duman.
Pür(f): Dolu, çok.
Pür-kemîn(f): Çok az.
Pür-ni'met(f.a): Nimetle dolu.
Pür-nûr(f.a): Nur dolu, nurla kaplanmış.
Püryân: Biryân, kebap.

-R-
Rab(a): Öğreten, bildiren, mürşid, Rabbü'l-âlemîn Allah.

Rabbü'l-enâm(a): Bütün yaratılmışları yetiştirip besleyen Hak.
Ra'd(a): Gök gürültüsü, şimşek çakması.
Rahîm(a): Acıyan merhâmet eden, esirgeyen, koruyan, âhirette mümin kullarına Rahmet eden. Allah.
Rahle okumak(a.t): Ders görmek,
Rahm(a): Acıma, merhamet etme, Esirgeme.
Rahmân(a): Çok acıyan, esirgeyen, merhamet eden. Allah.
Rahmanî(a): Çok acıyan, esirgeyen, merhamet eden Allah'a ait. Müsbet. Allah ile ilgili.
Rahmet(a): Acıma, esirgeme, koruma, yargılama.
Raht(f): At takımı, yol levâzımatı, mâl-mülk. Eşyâ.
Rast(f): Doğru.
Raygân/Râyegân:(f): Pek çok, bol, ucuz, bedava.
Râyiha(a): Koku.
Râz(f): Sır, gizli şey. Gizlenen şey.
Râzî(f): Sırdaş, sır saklayan. Sırla ilgili.
Rebâb(a): Bir çeşit kemençe.
Recâ(a): Umma, ümit etme, dileme, dilek.
Ref'i(a): Yüksek, âlî. Bülent.
Refîk(a): Arkadaş.
Rehber(f): Kılavuz, mürşid. Yol gösterici.
Reh-bîn(f): Yol gören.
Remz(a): İşaret, sembol, sırrı anlatmak için başvurulan söz veya kelime.
Renc(f): Zahmet, eziyet.
Rencûr(f): Sıkıntılı, incinmiş.
Resm(a): Adet, usûl, tavır, davranış.
Resûl(a): Peygamber, yeni kitap ve şeriatle gönderilen Peygamber.
Revâ(f): Layık, uygun.
Revân olmak(f.t): Akmak, geçmek, yürümek.
Revân(f): Akan, giden, ruh, cân.
Revân(f): akan, giden, ruh, cân.
Revzen(f): Pencere.
Reyhân(f): Büyük yapraklı fesleğen çiçeği.
Rıdvân(a): Cennet bekçisi, Cennet kapıcısı.
Rızk(a): Allah'ın kullarına lutf ettiği yiyecek, içecek. Tasavvufta manevî lutuf, irfan ve aşk anlamında.
Rif'ât(a): Yükseklik.

Rind(f): Kalender, aldırış etmeyen, dünyayı umursamayan.
Rindâne(f): Kalenderler gibi hareket eden, rindçe davranan.
Riyâ(a): Özü-sözü bir olmamak. İki yüzlülük.
Riyâzat(a): Tasavvufta sülûk esnasında nefsin isteklerini bertaraf etmek için aç kalma, açlıkla terbiye, az ile kanaat etme.
Ruhbân: Hırıstiyan mistiği.
Rûm: Anadolu.
Rumûz(a): Mânâsı gizli sözler.
Rûz(f): Gün.
Rûzî(f): Rızık, azık, nasib, kısmet.
Rüchân(a): Üstün olma, üstün gelme, üstünlük.
Rükû(a): Namazda eğilme hareketine verilen ad. Allah'ın huzurunda eğilme.
Rüstem(f): İran'ın mitolojik kahramanlarındandır. Zal'ın oğludur. Kuvvet ve cesâret timsâlidir.
Rüzigâr(f): Zaman, devir, dünya.

-S-
Sâbir(a): Sabırlı.
Saçu(t): Düğün ve toyda saçılan şeker ve para kabilinden şeyler.
Sa'd(a): Kutlu, uğurlu, kutluluk, uğurluluk.
Sad(f): Yüz.
Saddâk(a): Gerçektir, doğrudur.
Sadef: İnci kabuğu. Sert ve parlak, kıymetli bir maddenin kabuğu.
Safâ(a): Saflık, arılık, temizlik, gönül şenliği.
Safâ-nazar: Temiz bakış, feyiz veren bakış. Mürşidin bakışı. Himmet.
Sâfî(a): Temiz, pak, arı.
Sagınç(t): Emel, arzû , istek, düşünce.
Sagınmak(t): Düşünmek, mülahaza etmek, sanmak.
Sagınmak(t): Düşünmek, mülahaza etmek, sanmak.
Sagış(t): Düşünce.
Sahâvet(a): Cömertlik.
Sahha(a): Bir şey içen kimseye “afiyet olsun” manasında söylenen söz.
Sahî(a): Cömert, eli açık.
Sâhib-i keyvân(a.f): Zühal gezegenine mensup. Bu gezegen insana keder verdiği için bu terkip “keder sahibi” anlamına gelir.
Sâhib-kabûl(a.f): Kabul eden, kabiliyetli, anlayışlı.

Sâhib-kırân(a.f): Uğurlu zamânda tahta çıkan hükümdâr, her zamân başarı ve üstünlük kazanan hükümdâr.
Sa'îd(a): Uğurlu, kutlu, mübarek.
Sâim(a): Oruçlu.
Sak(t): 1-Uyanık, çabuk duyan, ihtiyatlı, rahat, emin. 2- Ok yayının kiriş geçen ucu.
Sâkî(a): Sakka'dan. Evlere su taşıyan kişi. Kadeh sunan.+Tasavvufta, mecazen mürşid.
Sâkî: Kadeh sunan, su dağıtan. Tasavvufta mecazen mürşid.
Sakka(a): Su taşıyan kişi.
Sala(a): Çağırma, bir şey için bağırarak davet etme. Namaza çağırma. Minarede okunan salavat.
Salaca: Ölü taşınan dört kollu düz tahta.
Salâvât(a): Hz. Peygamber'e yapılan dualar.
Salık: Doğru yolu gösterme, haber verme. Tarif etme.
Salmak(t): Göndermek, sevketmek.
Saltuk/Sarı Saltuk: XIII. yüz yılda yaşayan bir alperen mürşid. Mahmûd-ı Hayrânî müntesibi olduğuna dair rivâyetler vardır. Tapduk Emre, tahminen bu zat tarafından yetiştirilmiştir. Sarı Saltuk, II. İzzeddin Keykavus'un maiyetine giren bir Türkmen boyunun başında bulunan Türkmen babasıdır. Balkanlarda vuku bulan Türk muhacereti sırasında tarih sahnesine çıkmıştır. O, Kalenderî meşrep bir derviş gazidir. (Hakkında tafsilatlı bilgi için I. Cilde bkz.).
Sâlûs(f): Hilekâr, düzenci. Riyâkâr.
Samed(a): Son derece yüksek ve daimî olan Allah. Esma-i Hüsna'dan.
Sanem(a): Put, sevgili, güzel.
Sanmak(t): Düşünmek, tasarlamak, zannetmek.
Sanu/sanı(t): Fikir, düşünce, istek. Zan, tasavvur.
Sarp (t): Katı, zor, aşılması güç, yüksek.
Sarrâf(a): Altun ve gümüş gibi değerli madenlerden anlayan. Metinde, kâmil kişi mânâsına.
Sataşmak(t): Birşeyle karşılaşmak, bir şeye uğramak.
Satu-bâzâr(t.f): Alış veriş.
Savmak(t): Geçiştirmek, def etmek, bastırmak, ber-taraf etmek.
Savulmak(t): Çağı, zamânı geçmek. Geçiştirilmek.
Savurtmak(t): Dağıtmak, etrafa yaymak.
Sa'y(a): Çalışma, gayret.
Sayakmak/suyakmak(t): Aslına ulaşmak, aslına dönmek.

Saykal(a): Cilâ, partalıcı, mecazen ibadet, tevhid ve tehlil.
Saymak(t): Tutmak, addetmek, bir şey yerine kabul etmek.
Sayru(t): Hasta.
Sayvân(a): Saçak, pervâz, kemer, sâyebân, gölgelik, çardak.
Sayyâd(a): Avcı.
Sâz-kâr(f): Uygun, muvafık.
Sebak(a): Ders.
Sebîl(a): Allah rızası için yaptırılan su hayratı veya umumî olarak bütün hayırlar.
Sebük sal olmak(f. t.): Hafif olmak, önemsiz ve değersiz olmak.
Sebük-bâr(f): Yükü hafif, hafif yüklü.
Sefer kaydı(t. d.): Yol hazırlığı, yol telaşı.
Segirtdürmek(t): Koşdurmak.
Segirtmek(t): Koşmak.
Seher-gâh(f): Seher vakti.
Sehil/sehl(a): Kolay, düz yer.
Sekbân(f): Köpek besleyicisi. Padişahın köpeklerini besleyen kişi.
Sekit: Gidermek, kaldırmak, bertaraf etmek.
Sekiz Uçmak(t): Sekiz Cenet.
Selâtîn(a): Sultânlar.
Selmân: Aslen Fars olup âteş-perest iken Hıristiyan ve sonra Müslüman oldu. Medine de Hz. Peygamber'le görüştü. Büyük ve meşhur sahabelerdendir.
Sem'(a): İşitme.
Semâ': Ayin, devrân.
Semirmek(t): Tavlanmak, şişmek.
Serâ(a): Yer, toprak, malı çok olmak. Zenginlik.
Serâb (a): Çölde ışık tesiriyle yeşillik ve suluk gibi yerlerin oluşması.
Ser-be-ser(f): Baştan başa.
Ser-encâm(f): Başa gelen, vak'a, bir işin sonu.
Ser-gerdân(f): Başı dönmüş, başı dönen, şaşkın, sersem.
Serheng(f): Çavuş, kavas, yasakçı. Kapı bekçisi.
Sermâye: Metinde âhiret için gerekli ibâdet ve taat, ömür.
Ser-mest(f): Serhoş. Kendinden geçmiş.
Ser-nigûn(f): Baş aşağı olmuş, ters.
Ser-te-ser(f): Baştan başa.
Server(f): Baş, reis. Başkan, başbuğ, ulu kimse.
Serv-i revân(f): Yürüyen servi, uzun boylu sevgili.

Sesmek(t): Bitmek, yetişmek (Bkz. Süsmek, 312/3).
Setr(a): Örtülmek.
Settârü'l-'Uyûb(a): Ayıpları, günahları örtüp gizleyen. Esmaü'l-Hüsna'dan.
Seven(t): Âşık.
Sevgü(t): Sevgi.
Sevi/sevü(t): Sevgi, aşk.
Sevici(t): Âşık, seven.
Sevişgen(t): Çok seven.
Seyâh(a): Çok yer gezen.
Seydi Balum: Geyikli Baba'nın arkadaşı veya tarikdaşı. Germiyan oğullarından olması muhtemeldir.
Seyr ü sülûk/Seyr ü sefer: Bir tarikate girip, manen yükselip, makamlar elde etme. Manevî terakki.
Seyr(a): Yürüyüş, geziş, eğleniş; manevî makamlarda yaşanılan müşahede.
Seyrângâh: Gezilen yer, seyir yeri.
Seyrek(t): Aralıklı, az, nadir.
Seyyid Ahmed-i Kebir: Kimliği kesin olarak tespit edilemedi. Ahmet Fakıh olabilir.
Sıddîk(a): Tam doğruluk sahibi. Hz. Ebu Bekir'in sıfatı.
Sıdırmak(t): Kırdırmak.
Sıdk(a): Doğruluk. Gerçeklik.
Sıfatullah(a): Allah'ın sıfatı, esmaullahın tecellî mahalli, eşya âlemi.
Sığınmagın(t): Sığınacak yer, melce.
Sımak(t): Kırmak, bozmak, yenmek, bozguna uğramak.
Sınmak(t): Kırılmak.
Sınuk(t): Kırık.
Sırat-ı müstakîm(a. a./ f. terkip): Hak yol, doğru yol.
Sırça (f): Câm, billur.
Sırdaş(a.t): Sırrı saklayan, sırrı bilen iki kişiden birisi.
Sıymak(t): Koymak, sıyrılmak.
Sızmak(t): Akmak, erimek.
Sızurmak(t): Sızdırmak, damlatıp tüketmek, eritmek.
Siccîn(a): Cehennemde kötü ruhların mekanı olan bir vadinin ismi. Sert, soğuk, şiddetli.
Sidretü'l-Münteha(a): Arş'ın sağ tarafında altıncı veya yedinci gökte bulunan ağaç. Yanında Cennet vardır ve Cennet'in nehirleri onun

altından akar. Bu ağaca Tûbâ diyenler de olmuştur. Muttakilerin ve şehidlerin mekânıdır. Bu ağacın ötesine hiçbir kul geçemez. Ötesi Allah'ın zat âlemidir. Beşer bilgisi, Sidre'de biter. Tasavvufta cem' makamının karşılığıdır.
Sikender: Mekadonya kralı Filib'in oğludur (ö. 323). Büyük İskender veya Zülkarneyn olarak edebiyatımızda sürekli işlenegelmiştir. Ermiş veya peygamber'den kabul edilmiştir. Kâmil insan ve Hakk'ın halifesi için bir semboldür.
Sil (a): Sel.
Silkinmek(t): Vücudu sarsılmak, üstünü temizlemek vs.
Simsâr(a): Komisyoncu, alıp satmada aracılık eden.
Simurg(f): Yuvası Kâf dağında olduğu söylenen efsanevi kuş. Boynu uzun ve yüksekte uçtuğundan Araplar "Ankâ" derler. Bu kuş "Zümrüdüankâ" şeklinde de edebiyatımıza girmiştir. 30 kuşun şekli onda birleştiği için Simurg dendiği, Attâr'ın "Mantıku't-Tayr'ında söylenmektedir. Devlet kuşu denilen de budur. Yüce makamları ve şekilllere tasarrufları cihetiyle Simurg, mürşid-i kamillere benzetilmiştir.
Sin: Mezâr.
Sinle: Mezarlık, mezar taşı.
Sipâhî(f): Atlı asker.
Sir(f): Tok, doymuş.
Sitâre(f): Yıldız.
Sited/sıtad(f): Alış, satın alma.
Sivâ(a): Gayrı, başka, Allah'tan başka her şey.
Siyâset(a): Ceza vermek, asmak.
Sizmek(t): Sızmak, akmak.
Soğulmak(t): Suyu, seli çekilme. Göz ferinin azalması. Solmak.
Sorıcı/sorucu(t): Münkir-Nekir.
Soy soylamak(t): Ululamak, soylu gösterme, ta'zim, makam ile manzum-müsecca destan söylemek.
Soya sayılmak(t): Soyuyla övünmek, asil kabil edilmek. İtibarlı kabul edilmek.
Soyakmak(t): Aslına dönmek.
Soylamak(t): Araştırmak, tahkik etmek.
Sögmek(t): Sövmek. Küfr etmek.
Söğülmek(t): Lanetlemek, küfretmek.
Sökel(t): Hasta.

Sösmek(t): Büyümek, uzamak, bitmek.
Söyünmek(t): Kendi kendisine sönmek. parlaklığı gitmek.
Subaşı(t): Komutan, subay, zabıta memuru.
Subh(a): Sabah.
Sûd u ziyân (f.a): Kâr ve ziyân.
Sûd(f): Fayda, kazanç, menfaat.
Sûfî(a): Ehl-i tasavvuf. Zahid. Metindeki çoğu beyitte "softa" anlamındadır.
Su'i(a): Kötü.
Sûk(a): Çarşı, pazar.
Sultân-ı vakt(a): Vaktin sultanı. Kutup. Kutbu'l-aktab.
Sun'(a): Yapma, yapış, amel, iş, kudret, yaratılış.
Sunmak: Uzatmak, teslim etmek, vermek, saldırmak, hamle etmek. El sunmak: Elini vermek, teslim etmek.
Sûr (f): Düğün, ziyâfet.
Sûr(a): İsrafil adlı meleğin kıyamet günü çalacağı boru.
Sûret(a): Şekil, yüz, resim,tarz, biçim.
Susak(t): Su kabı, maşraba, tahta kova.
Susalık(t): Susuzluk, susama, suya doymamak.
Suya keçe salmak (t.d.): Nâmûs ve ârı terk etmek, terk-i hestî ehli olmak.
Sûz(f): Yanıp yakılma.
Sübhân(a): Her türlü kusur, ayıp ve eksikten münezzeh. Allah.
Sücûd(a): Secdeye varmak.
Süçi(t): Şarap.
Süflî(a): Aşağıda bulunan, alçak, adî.
Sükker(a): Şeker.
Süleymân(a): İsrailoğullarından Hz. Dâvûd'un oğlu. Hem peygamber hem hükümdârdır. Kuş dili bilirdi. Saltanatının kudreti ve tahtıyla meşhurdur.
Sülûk(a): Bir yola girme. Tasavvufta menzil ve meratip alma. Manevî yolculuk.
Sünnet(a): Hz. Peygamber'in sözleri, yaptığı ve yapılmasını tavsiye ettiği hususlar.
Sünnî(a): Hz. Peygamber'in izinden giden. Ehl-i sünnet ve'l cemaatten olan.
Sünük(t): Kemik.
Sürükmek (t): Uzaklaştırmak, sürmek.

Sürülmek(t): Devam etmek, sürülüp gitmek.
Süzülmek(t): Kaymak, “gözleri süzülmek.”.

-Ş-

Şâd(f): Sevinçli.
Şâdî(f): Gönlü ferah olan, sevinçli.
Şâh/şeh(f): Padişah, sultan, mecazen can, ruh, Allah mânâsında. “Eğer seversen Allah'ı hoş nîda eyle ol Şâh'ı”(314/8).
Şâhenşeh(f): Şahlar şahı.
Şâh-ı 'âlem(f.a): Âlemin padişahı, ruh-ı sultânî, kâmil mürşid.
Şakımak(t): Nağmeli bir şekilde ötmek, güzel ve nağmeli konuşmak.
Şâkir(a): Şükreden.
Şam: Suriye'de bir şehir adı. Suriye'nin tamamı için de kullanılır.
Şâr(f): Şehir.
Şarâb(a): Şarap, içki, mecazen aşk ve irfanî bilgi.
Şarâben tâhur(a): Tertemiz içecekler.(İnsan suresi/21).
Şaşmak(t): Şaşırmak, bozulmak, yanlış yola gitmek.
Şeb-gîr(f): Gece giden kervan, gece uyumayan.
Şebih(a): Benzeyen, benzeme.
Şeddâd(a): Yemen'de yaptırdığı büyük binalarla ve “İrem Bağı” ile şöhret kazanmış, Tanrılık davasına kalkıştığı için Allah'ın gazabına uğramış bir hükümdar. Ad oğlu.
Şefâ'at(a): Afv için vesile olmak. Şefaat etmek. Manevî yardım. Niyaz. İstirham.
Şefî'(a): Şefaat eden. Şefaatçi.
Şehd(f): Bal.
Şehîd(a): Allah yolunda canını veren. Şehid olan. Tasavvufta, Hakk’ı müşahede eden kişi.
Şehriyâr(f): Hükümdâr, şah, padişâh.
Şehvet(a): Nefsin şiddetli arzuları, cinsî istek.
Şek(a): Şüphe.
Şekâvet(a): Şüpheler.
Şekeristân(f): Şeker kamışı tarlası. Metinde sözün kaynağı.
Şekûr(a): Şükürleri kabul eden Allah, çok şükreden. Hz. Muhammed'in sıfatlarındandır.
Şem'(a): Mum.
Şems(a): Güneş.
Şerh(a): Yarmak, açıklamak.

Şerîk(a): Ortak.
Şermende(f): Utanan, utangaç.
Şerm-sâr(f): Utanan, utangaç.
Şeş cihet(f.a) Altı yön.
Şeş olmak(t): Tesadüf olmak.
Şeş(f): Altı.
Şeşmek(t): Çözmek, ayrılmak, başını koparmak.
Şeşte/şeştâ(f): Altı telli tanbur.
Şeşürmek(t): Çözmek, bağını koparmak, başlamak.
Şevk(a): Hararet, istek, arzû , coşku.
Şeyâtîn(a): Şeytânlar.
Şeybet(a): Saç sakal ağarması, kocamak, ihtiyarlık.
Şeydâ: Çılgın, dîvâne.
Şey'en-li'llah(a): Allah için bir şey, dervişlerin ve dilencilerin bir şey isteyecekleri vakit söyledikleri söz.
Şeyh(a): İhtiyar, pir, tasavvufta "mürşid".
Şeyli'llah(a): Allah için.
Şeyu'llah(a): Allah için(şey) istemek.
Şikâr(f): Av.
Şîr(f): Arslan.
Şîr-gîr(f): Arslan tutan, arslan avcısı. Mecazen güçlü.
Şîrîn (f): Tatlı, Ferhat'ın sevgilisinin ismi.
Şirk(a): ortak koşmak.
Şit : Âdem Peygamber'in oğullarından olup dokumacıların piri sayılır.
Şîve(f): Nâz, edâ, cilve, işve.
Şol dem(t): O zamân.
Şol dem(t): O zamân.
Şol(t): Şu.
Şolok dem(t): O zamân.
Şular(t): Şunlar.
Şu'le(a): Işık, alev.
Şumâr/şümâr (f): Sayı, adet, hesap.
Şûr etmek(f.t): Gürültü, karıştırmak, karışıklık çıkarmak.
Şükrâne(a): Şükran alameti, nişanesi, muştuluk.

-T-
Ta'alluk(a): Bir şeyin başka bir şeyle bağlı olması. Ait olma.
Tâ'at(a): Allah'ın emirlerini yerine getirme, itaat etme, ibâdet etme.

Tabâkât(a): Katlar, bölümler.
Tabıl(a): Davul. (Tabl'dan).
Ta'bîr(a): Yorum. Mânâsı olan söz.
Tâc(f): Başlık, maddî ve manevî bir makam işareti. Tasavvufta marifet sahibi olmaktan kinaye bir işaret.
Ta'cillemek(a): Acele ettirmek.
Tâcir(a): Ticaretle uğraşan.
Tag(t): Dağ.
Tagca(t): Dağca. Dağ kadar.
Taht(a): Yer
Tahte's-Serâ(a): Yerin altı. Toprak altı.
Taht-ı Süleymân: Süleyman Peygamber'in rüzgarla hareket eden tahtı.
Tak:Özür, kusur.
Takâzâ(a): İhtiyaç, gerekli olma. Lüzum, icap etme.
Takrîr(a): İyi ifadet etmek, kararlaştırmak.
Taksirlik(a): Bir şeyi yapmaya kudreti varken çekinip yapmamak.
Talbınmak(t): Sıçramak, çırpınmak. “Delü bigi talbınmak”(18/7).
Tali'(a): Baht, talih, doğan, şans.
Talmak(t): Dalmak.
Taluban(t): Dalarak, dalıp.
Tama'(a): Aç gözlülük.
Tama'dâr(a.f): Açgözlü.
Tamar(t): Damar.
Tamla(t): Damla.
Tammak(t): Damlamak.
Tamu(t): Cehennem.
Ta'n itmek: Kınamak, yermek.
Tan(t): Sabah vakti. Güneş doğmadan önceki zamân.
Tana kalmak(t): Şaşmak, şaşırmak, hayret etmek.
Tanık /tanuk(t): Şahid, Münkir-Nekir.
Tanışık(t): İstişare, danışma, birbirini tanıyan. Karşılıklı oturup konuşma.
Tanışman(t): Danışman, bilgin, danişmend.
Tanla /tanlacak(t): Sabahleyin. Seher vakti.
Tanlamak(t): Şaşırmak, hayrette kalmak.
Tanmak / tınmak(t): Takmak, tanımak, ses vermek.
Tanrı Arslanı (t): Hz. Ali'nin lakablarından, sıfatlarından birisi.
Tanrı hâsı: Mürşid, ideal insan. İnsan-ı kamil.

Tanşuk(t): Tanışık. Konuşma.
Tap bak(t) : İyi bak, yeterli bak, iyice bak.
Tap dur(t): Yeterlidir, kafidir.
Tap uzat(t): Kısa söyle; kısa kes, az söyle. Kafi derecede uzat.
Tapduk/Tapduk Emre: Yûnus Emre'nin şeyhi. Barak Baba veya Hacı Bektaş-ı Veli'nin halifesi.
Tapmak(t): İtaat etmek, bağlanmak, bulmak.
Tapşurmak(t): Emanet etmek, teslim etmek.
Tapu kılmak(t): Hizmet etmek. ululanmak.
Tapu(t): Huzur, makam, nezd.
Tapuya gelmek(t): Huzura gelmek.
Târ u mâr(f): Darmadağınık.
Tar(t): Dar.
Tarâb(a): Sevinç, coşku.
Tarâş olmak (f.t): Mağlup olmak, muti olmak, alt-üst olmak.
Tartmak(t): Çekmek.
Tâ-sin-yâ(a): Dîvân'da, 321/3'te geçen bu harfler, semboliktir. Bundan kasıd Hz. Peygamber'dir. "Tâ" Taha suresine; "sin" ise Yâsin suresine işârettir. İkisi birden, Hz. Peygamber'in maddî ve ruhânî yönlerini ifade eder.
Tasnîf(a): Kitap tertib etmek. Sınıflara ayırmak.
Tasrîf(a): Sarf etmek. Fiil çekimi bilgisi. Sarf.
Taş(t): Dış, zahir.
Taşra(t): Dışarı.
Tatar: Mal, davar. Binek hayvanı.
Tâvus (a): Mecazen Cebrâîl.
Tayak(t): Dayanılacak şey, eşya. İnsan vs.
Tayanmak(t): Güvenmek, itimat etmek.
Tayın: Öğün, rızık. Nimet "dünya tayını"(246/1).
Tayınmak(t): Kaymak, sürçmek.
Taylâsân(a): Sarığın kenarından uzatılan uç kısmı. Şer'i ve manevî makamlarla ilgili bir alâmet.
Tayyâr(a): Hz. Ali'nin kardeşi, Peygamber'in amcası oğlu(Bkz. Ca'fer-i Tayyâr).
Tâzî(f): Arap. Hızlı (at). Av köpeği.
Teberrâ(a): Beri olma, yüz çevirme, uzaklaşma, çekilme.
Teberrük(a): Uğur sayma, mübarek sayma.

Tecellî(a): Görünme, belirme, Allah'ın sır ve kudretinin salike eşya âleminden görünmesi.
Tecrîd(a): Tek olmak, soyunmak, Allah'tan başka herşeyden ayrılma, ayırmak.
Tedbîr(a): Bir şeyi temin edecek veya def edecek yol. Cenab-ı Hakk'ın hakîm isminin mânâsına uygun hereket etmek.
Tefekkür(a): Fikretme, düşünme.
Teferrüc-gâh(a.f): Gezinti yeri.
Tefrîd(a): Fertleşme, teklige erme.
Tehî(f): Boş.
Tek(t): Gibi, bir.
Tekebbür(a): Kibirlenme, böbürlenme.
Tekellüf(a): Zahmetli, külfetli, zor.
Tekye(f): Dervişlerin zikir veya ibâdet için toplandıkları mekan. Mecazen, mürşid-i kamilin gönlü.
Teleme(t): Maya ile kestirilmiş süt. Mecazen, beyazlık ve saflık
Temannâ(a): Dilek, istek.
Temsîl(a): Bir şeyi bir şeye benzetmek için baş vurulan yol, söz. Benzetmek, temsil etmek.
Teneşir: Ölülerin yıkandığı tahtadan yapılan dört ayaklı masa.
Teng(f): Dar.
Terah(a): Gam, gussa, kader, tasa, üzüntü.
Terbiyet(a): Eğitim irşad, terbiye.
Tercemân(a): Metinde "Cebrail" anlamında.
Terezü(f): Terazi.
Terk urmak(t. deyim): Terk etmek, bırakmak, vazgeçmek.
Terk(t): Bırakmak, vazgeçmek.
Tersa /terse(f): Hırıstiyan.
Tertîb(a): Tanzim, dizme, düzene koyma. Metinde "namaz" manasına da kullanılır.
Tesbîh okumak (a.t): Subhanallah demek, Allah'ı şanına layık olarak zikretmek, anmak.
Teslîmlik: Bağlılık.
Teşvîş(a): Kargaşalık, karışıklık.
Tetik(t): İş, hareket, "dilin tetiği bozulmak".
Tevâzu(a): Alçak gönüllülük, mütevazılık.
Teveccüh(a): Yönelme, bir tarafa çevrilme, dönme. Alaka gösterme.
Tevekkül(a): İşi Allah'a havale etmek. Kadere razı olmak.

Tevfîk(a): Yardım, Allah'ın kişiye yardımı. Manevî yardım.
Teze: Tâze.
Tezraû: Arapça, “ekiniz”, “ektikleriniz” anlamında bir söz olup, Kur’ân'da Yûsuf/47; Vâkıa /64'te geçmektedir.
Tezvir(a): Söze yalan karıştırmak, Yalan söze ziynet verme. Süsleme.
Tıfl(a): Çocuk.
Tıfl-ı nev-Reste (a.f): Yeni yetme çocuk.
Tılsım (f): Gizli şey, fevkalede tesiri olan şey. Define bulmaya engel olan mevhum şey.
Tınmak(t): Ses çıkarmak, söz söylemek.
Tîmâr(f): Tedavi.
Tiryâk(a): Panzehir.
Tîz(f): Çabuk, acele.
Togırlık(t): Doğruluk.
Togru(t): Doğru.
Toğan/doğan(t): Doğan kuşu.
Toğmak(t): Doğmak.
Toğru(t): Doğru.
Tokuz Arslan(t): Dokuz kat gök.(Eski telakkide gökler dokuz kat idi.).
Tolınmak /tolunmak(t): Dolunmak, batmak, dolanmak, Gurub etmek.
Ton/don(t): Elbise.
Tonanmak(t): Donanmak, süslenmek.
Top(t): Hep, tekmil, büsbütün.
Toptolu(t): Tamamen dolu, dopdolu.
Tortsuz(t): Tortusuz, birikintisiz, çöküntüsüz.
Tosbaga(t): Kaplumbağa.
Toy(t): Şenlik, düğün ziyafet.
Toylamak(t): Ziyafet çekmek, yedirip içirmek.
Toymak(t): Doymak, tatmin olmak.
Tûbâ(a): Cennette bulunan kökü gökte, dalları yerde bir ağaç. Berrak ve saf. Saadet. Hoşluk.
Tuç(t): Değirmen baltacığı.Alt değirmen taşının ortasında bulunup üst taşa giren mihverin üzerine geçirilen balta şeklindeki alet.
Tudaş olmak(t): Rast gelmek.
Tûfân: Çok şiddetli ve her tarafı kaplayan su. Nuh Peygamber zamânındaki Nuh Peygamber'in kavmine uygulanan manevî ceza, büyük su baskını. Bu tufanda Nuh'un gemisi dışındaki bütün canlılar yok olmuştur.

Tugyân(a): Taşma, taşkınlık, azgınlık. coşkunluk.
Tûl-ı emel(a): Hırs, tamah, tükenmez arzû. Olmayacak dilek.
Tullâb(a): Tâlipler.
Tuman(t): Katarakt. Göze duman bürümek, gözü perdelenmek.
Tûr(a): Tûr-u Sînâ. Hz. Mûsâ'nın İlâhî tecellîye mazhar olduğu dağ. Edebiyatımızda Tûr, duruma göre bazan gönül, çoğu zamân ise beden için kullanılmıştır.
Turak /durak(t): Menzil, durulacak yer. Yerleştirilen yer. Yurt.
Turı gelmek(t): Ayağa kalkmak.
Turılmak(t): Durulmak, sakinleşmek, açılmak.
Turmak(t): Durmak, ayağa kalkmak.
Turvanda: Turfanda.
Tuş eylemek(t): Rast yönelmek.
Tuş(t): Denk, benzer, eş.
Tuş(t): Taraf, yön, cihet, rast gelme, karşısına durmak.
Tuşa durmak(t): Tarafına durmak. O yöne yönelmek, karşısına durmak.
Tutak(t): Dudak.
Tutaş(t): Yakın, yaklaşmış.
Tutmak /dutmak(t): Farz etmek. Kabul etmek, elde bulundurmak.
Tutulmak(t): Zaptedilmek, mahkum etmek, alıkonmak.
Tuydurmak(t): İşittirmek, duyurmak.
Tuymak(t): Duymak, iyitmek.
Tuyûr(a): Kuşlar.
Türâb(a): Toprak.
Tütün(t): Duman.
Tüvânger(f): Paralı, zengin.

-U-
U: Ve.
Uban /üben(t): Zarf fiil. -Up'tan genişletilmiş bir ek. "Ağlayuban: Ağlayıp, gibi.
Ubûdiyet(a): Bendelik, kulluk, kölelik.
Uç(t): Son, nihâyet. Kenar, sınır.
Uçmak /Uçmag(t): Cennet.
Uçuk(t): Uçmağa layık amel, iş(?). Uçmak'tan "bu vücudum şehrinde buçuk pulluk uçuk yok"(106/2).
Uçunmak(t): Korkudan benzi sararmak, rengi gitmek.

Ud /ut(a): Utanma, hayâ, şeref.
Ugrı /ugru(t): Hırsız.
Ugrılık(t): Hırsızlık.
Ugrulamak(t): Çalmak, hırsızlık yapmak.
Ulak(t): Postacı, haberci, parça.
Ulanmak(t): Yıpranmak, eskimek.
Ulaşık(t): Kavuşmuş, vuslat etmiş, ulaşmış.
Ulûm(a): ilimler.
Ulvî(a): Yüce, yüksek.
Ummak(t): Beklemek, ümid etmek. Temennî.
Ummân(a): Büyük deniz.
Umu: Ümit, emel, arzû.
Urgan(t): Halat, kalın ip.
Urılmak: Çalınmak, dikilmek, üflenmek.
Urmak: Çalmak, dikmek, üflemek.
Uruşkan(t): Dövüşken, kavgacı kişi.
Uryân(a): Çıplak.
Us(t): Akıl.
Usan dutmak(t): Gâfil, ihmalkâr, Gevşek davranmak, ihtiyatsız bulunmak. (62/1).
Usan(t): Gâfil, ihmalkâr, ihtiyatsız. Gevşek.
Usanmak(t): Bıkmak.
Uslu(t): Akıllı.
Usûl(a): Ana, baba, ced. Asıllar, kökler, temeller.
Usûl-i dîn: Dinin temelleri, asılları, ilm-i kelâm.
Uş(t): İşte.
Uşadmak(t): Parçalamak, ufaltmak.
Uşanmak(t): Parçalanmak, toz haline gelmek. Ufalanmak.
Uşatmak(t): Parçalamak, kırıp dökülmek.
Uşda(t): İşte.
Ut(t): Bkz. Ud.
Utlu(t): Utangaç, utanır, hayalı.
Uya: Ahmak, akılsız, her şeye, her söze uyan, tembel.
Uyak(t): Metinde, “uymuş, benzemiş” anlamında.
Uyakmak(t): Gurûb etmek, batmak.
Uyanık(t): Agâh, ârif.
Uyanmak(t): Işık parlama, yanmak, gafletten uyanmak.
Uyhu(t): Uyku, gaflet.

Uymak(t): Karar etmek.(1/10) "Işk şarâbın içen canlar uymaz göçmege konmağa".
Uz gelmek(t): Münasip, uygun gelmek.
Uzlet(a): Bir yana çekilip yalnız yaşama. Allah'tan başka herşeyden tecrid olunarak yaşama.

-Ü-

Üçler(t): Gayb erenlerinden ilk üç kişi. Kutbü'l-aktâb, kutbü'l-irşâd, kutbü'l-ârif.
Üleşmek(t): Paylaşmak, bölüşmek.
Ümmî(a): Anasından doğduğu gibi kalıp, okuma öğrenmeyen. Ümm, Arap dilinde "ana"; ümmî ise anaya mensup demektir. Sûfîlere göre vücûd tektir ve Hak'tır. Cenâb-ı Hak, kendi varlığından bir nûr yaratmış ve buna ıstılahta, Nûr-ı Muhammedî denmiştir. Dört unsurun aslı bu nûrdur. Hakk'ın sıfatlardaki ilk tecellîsi hava, ateş, su ve nihâyet topraktan olmuştur. İnsânî hakikat, bu toprakta gizlidir. Onun içindir ki, toprak her şeyin anasıdır. Toprağın hakikati, tevhîd tamamlandığında anlaşılır. Bu idrâk makamı ümmî(anaya mensup)likten ibarettir. Netice itibariyle bir sûfî gerçekten öğrenimden geçmemiş de olabilir. Bu durumda söz konusu kavramı iki anlamda da kullanacaktır. Edebiyat tarihimizdeki ümmî sûfî şairlerin öğrenimleriyle ilgili tenkitlerin sebebi de, budur.
Ün(t): Nidâ, ses.
Üstâd(f): Ehil, usta. Mürşid.
Üstün(t): Yüce, büyük, yukarıki.
Üstün: Sütun, direk.
Üşde(t): Bkz. Uş, uşda.
Üşenmek(t): Tedirgin olmak, rahatı kaçmak.
Üşmek(t): Toplanmak, yığılmak, üşüşmek.
Ütmek(t): Kazanmak, yenmek.
Üveys: Veyse'l-Karanî. İslâmiyetin doğuş döneminde Yemen'de dünyaya gelmiş ve İslâmı kabul ederek kendini zühd hayatına adamış bir şahsiyettir. Hz. Peygamber'i sağlığında çok görmek istemesine rağmen ziyaretine gittiğinde görüşememiş; ancak Hz. Ömer devrinde Medine'ye gelme imkanı bulabilmiş, buradan da Kufe'ye geçmiştir. Anadolu'nun muhtelif yerlerinde de pek çok makamı bulunan Veysel Karani, manen irşad edilmiş velâyet erlerindendir. Bu meşrepte olan kişilerin de kutbu kabul edilir. Bu tür velilere "Üveysî" veya "Üveysî

meşrep" denilmektedir. Üveys'in vefat tarihi kesin olarak belli değildir.
Üveysî(a): Veysel-Karanî meşrebli, şeyhini görmeden sülûk eden kişi, halli derviş, manen sülûk eden.
Üzmek(t): Koparmak, ayırmak, kesmek.
Üzmek(t): Tasalandırmak, ayırmak.
Üzülmek(t): Kopmak, kesilmek, sökülmek, dağılmak.
Üzüşmek(t): Keşişmek, koparılmak.

-V-
Vâcib(a): Lüzûmlu, mecbûrî olan, yerine getirilmesi zarurî Allah'ın emirleri.
Va'de(a): Belirtilen zamân, ecel, ecelin takdir ettiği zamân.
Vaff(a): Yeter, kafi, Vadini yerine getiren(365/7).
Vahdet(a): Birlik.
Vâhid(a): Bir olan. Beraber olan. Tek olan.
Vakt(a): Vakit, zaman.
Vâlih(a): Şaşa kalmış, hayran.
Vallahu mu'înü's-sâbirîn(a): Allah sabırlıların yardımcısıdır.
Varak(a): Tek yaprak halindeki kâğıt. Nebat yaprağı. Kitap yaprağı.
Varlum(t): Varalım, gidelim.
Vasf etmek (a.t): Anlatmak, tarif etmek, övmek.
Vasf-ı hâl(a.f): Hâlin dile getirilmesi, çeşitli hâller, insânın manevî durumunun değişmesi.
Vâsıl(a): Ulaşan, erişen, kavuşan.
Vasl(a): Kavuşma, ulaşma.
Vasyet(a): Vasiyet'ten. Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.
Vattaku: Arapça "İttakû" sakınınız, sakınsaydınız(vb.) anlamlara gelen bir söz olup pek çok âyette geçmektedir. Mesela bkz. Bakara/13, Araf/96-201.
Vâye(f): Nasib, kısmet, fayda, kazanç.
Ve nahnü akrebü minküm(a): "Ve biz sizden daha yakınızdır" mealinde bir âyet.(Vakıa/84).
Vebâl(a): Günah, şiddet, ağırlık.
Vech(a): Yüz.
vefâ(f): Sözünde durma.
Vefadâr(): Vefalı, sözünde duran.

Velî /velîkin(f): Amma, fakat, lâkin, velâkin.
Velî(a): Ermiş, seven, dost, sahib.
Veyil(a): Yazık, vay haline, felaket, hüsran. Cehennem'de bir çukur ismidir.
Vi'a(a): Kab, içine bir şey konulan zarf.
Vilâyet(a): Bir şeyi kudretle elde etme, dostluk, muhabbet, yakınlık, velîlik derecesi.
Vîrân(f): Yıkık, harap.
Virgil(t): Ver.
Virgü(t): İhsân, bağış, vergi.
Viribidi(t): Vermişti.
Viribimek(t): Vermek, yollamak, göndermek.
Visâl(a): Kavuşma, ulaşma, birleşme.
Vuhûş(a): Vahşiler, vahşi hayvanlar, insandan kaçan, evcil ommayan hayvanlar. Yırtıcılar.

-Y-

Yâ hû (a): Ey O (Allah). Derviş selâmı veya niyâzı.
Yaban gözi(t): Zâhirî göz. Hakk'ı idrak edemeyen ve göremeyen göz.
Yaban(t): Dışarı, kır, şehir dışı. Hak'tan uzak.
Yâd(f): Hatırlamak.
Yad(t): Yabancı, tanıdık olmayan, garib.
Yadmak(t): Uzaklaşmak, muztarip olmak. “Kalmaya sensüz dahı ben gussadan yadaram”(220/8).
Yagı(t): Düşman.
Yagmâ(t): Yağmalamak, insanlara saldırarak canlarını ve mallarını alıp perişan etmek.
Yakım(t): Mersiye, ağıt, yakım yakmak.
Yakîn(a): Şüphesiz, gerçek şekilde bilme. Sağlam ve kati bilme.
Yakmak(t): Nazm etmek, düzmek, söylemek, manzum olarak ve makamla söylemek, yakım yakmak.
Ya'kûb(a): İsrailoğullarından Yusuf Peygamber'in babası olan peygamber.
Yâkût (a): Çeşitli renkleri olan kıymetli bir süs taşı.
Yalabımak /Yalaplanmak(t): Parıldamak, alev alev, parıl parıl.
Yalıncak(t): Yalın bir şekilde, çıplak.
Yalunuz /yalnız(t): Yalnız, tek başına, ferdî.
Yaña(t): Taraf. Metinde “yanak” anlamında. 132/5.

Yanku(t): Akis, yankı, aksisedâ. Kaya yankısı.
Yap: Artık, yabancı maddeler, yükler. “Bu yükleri yapları döküp haldaş olan kimdür”(30/2).
Yapalak(t): Tüylü.
Yapmak(t): Kapamak, örtmek.
Yâr(f): Sevgili, dost.
Yar(t): Yardımcı.
Yar(t): Yarılmış yer, suyun açtığı uçurum.
Yarag /yarak(t): Azık, yol hazırlığı , levazımat, metinde “tevhid ve ibâdet” anlamında.
Yarak etmek(t): Hazırlık etmek. Sefer için gerekli hazırlığı yapmak.
Yaramak(t): Uygun düşmek, yaramak, mümkün olmak, elverişli, uğurlu, Hak kazanmak.
Yaramaz(t): Günahlı kul, yararsız, kötü şey. zararlı.
Yârân(f): Dostlar, sevgililer.
Yaraşuk(t): Layık, uyun.
Yâren(f): Arkadaş, dost.
Yargılamak(t): Bağışlamak.
Yargu(t): Hüküm, muhakeme.
Yarı(t): Yardım.
Yarın(t): Mahşer günü.
Yarınki gün(t): Mahşer günü, âhiret.
Yari(t): Yardım.
Yâ-sin(a): Kur’ân-ı Kerîm'de 36. Sûrenin ismi. Sûrenin birinci âyeti müteşabihtendir. Mutasavvıflar indinde “insan-ı kamile” veyahut “Hz. Muhammed'e” hitap eden bir cümledir. “Ey Muhammed” gibi.
Yastamak(t): Yaslanmak, dayanmak.
Yaşıl(t): Yeşil. “Yaş”tan.
Yaşın yaşın(t): Gizli, gizli.
Yat(t): Usul, yol, hazırlık, tedbir.
Yatlu hâl: Kötü hal.
Yatlu söz(t): Asılsız yabancı söz.
Yatlu(t): Kötü, fenâ.
Yatlug(t): Kötülük, fenalık.
Yavaş olmak(t): Yumuşak huylu, mütehammil.(354/6.).
Yavı kılmak(t): Kaybetmek, ortadan kaldırmak.
Yavı varmak(t): Kaybolmak.
Yavlak(t): Pek çok, gâyet.

Yavunmak (t): Kaybolmak, yitmek.
Yavuz(t): Kötü, fena, yaman, kara yağız.
Yay sımak(t): Yay kırmak.
Yay(t): Yaz mevsimi.
Yayınmak(t): Koyun, inek ve kuş gibi hayvanların yiyecek bulmak için gezinmesi.
Yaylamak(t): Yaylaya çıkmak. yazı yaylada geçirmek.
Yazı(t): Yaban, kır, ova.
Yazlamak(t): Yazı yaylada geçirmek.
Yazu/Yazuk(t): Günah, suç.
Yedi dört on sekiz(t): Yedi deniz; dört unsur; on sekiz bin âleme işaret eden sayılar.
Yedi evren(t): Yedi iklim. Mecazen yedi gök.
Yedi mushaf: Kur'ân'ın yedi Arap lehçesine göre okunuşu. Kıraat-ı Seb'a. Mânâsı değişmemek üzere Kur'ân'ın Kureyş, Huzeyl, Havazin Kinane, Sakif, Temin ve Yemen ehlince okunuşu.
Yediler(t): Siyaset-i bâtıniyye –gayb ricali- ehlinden yedi kişi. Üçlerden sonra gelen grup.
Yedilmek(t): Çekilmek, yedekte götürülmek.
Yehdi'llahu limen Yeşa(a): "Allah dilediğini doğru yola götürür". (Kur'ân'da pek çok sûrede geçmektedir. Örn: Bakara/142, 213, 272; İbrahim/4.).
Yelmek /yilmek(t): Koşmak.
Yeltemek (t): Meylettirmek. Arzu uyandırmak. Heveslendirmek.
Yen(t): Elbisenin ucu, yeni.
Yeni bahar(t.f): İlkbahar.
Yeni yaz(t): İlkbahar.
Yensüz gönlek(t): Kefen. Kolsuz gömlek.
Yerinmek /yirinmek(t): Kederlenmek, üzülmek, tasalanmak, mahzun olmak.
Yermek /yirmek(t): Kederlenmek, üzülmek, tasalanmak, mahzun olmak.
Yesir: Esir, tutsak, Esir'den.
Yevme yeşfe'u(a): Şefaat günü.
Yezdân(f): Cenâb-ı Hak.
Yıl çevrilmek(t): Bir yıl bitmek.
Yımak(t): Men etmek, engel olmak, uzaklaştırmak.
Yıymak(t): Koklamak.

Yig(t): Yeğ, üstün.
Yigirmi(t): Yirmi.
Yiglemek(t): Üstün tutmak.
Yigrek(t): Daha iyi, müreccâh, üstün.
Yil(t): Yel, rüzgar.
Yilmek(t): Koşmak, bir şeye değer verip ardından gitmek.
Yiltmek(t): Teşvik etmek, heveslendirmek, ulaştırmak.
Yimiş(t): Meyve, yemiş.
Yine(t): Yine, gene.
Yini(t): Yeni.
Yinile(t): Yine, gene, henüz, şimdi.
Yi-nun-sin: Yûnus kelimesinin harfleri. Yûnus Emre bu harflerle kendi ismini yazdığı gibi, Yasin' kelimesine de işaret ediyor olmalıdır. Bu Sûre bilindiği gibi mutasavvıflarca Kamil insana veya Muhammedî makama işaret eder.
Yir(t): Yer, yeryüzü.
Yirini kalmak(t): Kederlenivermek, tasalanmak, üzülmek.
Yirinmek(t): Üzülmek.
Yirmek(t): Yermek, zemmetmek, kötülemek.
Yitmek(t): Kafi gelmek.
Yitürmek(t): Ulaştırmak, eriştirmek, yetiştirmek.
Yiylemek /yıylamak(t): Koklamak.
Yohsa(t): Yoksa.
Yoldaş(t): Yol arkadaşı.
Yolmak(t): Dağıtmak.
Yoran(t): Hükmeden, burada, Hakîm olan Allah.
Yorılmak(t): Çözülmek.
Yormak(t): Ta'bir etmek.
Yort savul(t): Koş, kaç, uzaklaş. Yolun ortasından çekil.
Yort: Hüküm, nüfuz.
Yortmak(t): Hızlı koşmak, devamlı yol yürümek.
Yorutmak(t): Yürütmek.
Yorutmak: Yürütmek.
Yoyılmak(t): Eski haline dönmek, geri gelmek, bozulmak. Çarh-ı felek yoyılmak.(306/1).
Yoz yapalak(t): Yoz tüylü, Bu kelime metinde “boz yapalak” şeklinde de okunabilmektedir.
Yögrük /yörük/yürük(t): Yörük, tez koşan.

Yöğrüşmek(t): Yürüyüşmek. Koşuşmak.
Yönermek(t): Yönelmek, ..tarafa gitmek.
Yönerür(t): Yönelir, o tarafa gider.
Yörimek(t): Yürümek.
Yufka/yuha(t): İnce, nazik.
Yukaru iller(t): Azerbeycan ve İran için söylenir.
Yumak(t): Yıkamak. Çekmek. “El çekmek”.
Yumış oğlanı(t): Erkek hizmetçi.
Yumış(t): Hizmet.
Yummak(t): Kapatmak.
Yumşanmak(t): Yumşamak.
Yunmak(t): Yıkanmak.
Yurtlu(t): Vatanı olan, meskenli, oturacak yeri olan.
Yûsuf(a): Yâkûb Peygamber'in oğlu olup güzelliği ile tanınmıştır. Yûsuf ve Zeliha hikâyesi Kur’ân'daki en güzel hikâyelerden birisidir.
Yutmak(t): Hazmetmek, içinde bırakmak.
Yuvuk(t): Geyik.
Yuvunmak(t): Yunmak, yıkanmak.
Yuyucı(t): Ölü yıkayıcı.
Yürimek(t): Hareket etmek, gezmek, dolaşmak.
Yüzgeçlik(t): Denize dalışlar yapmak, dalgıç olmak.

-Z-

Zâg(a): Karga.
Zâhid(a): Sofu. Kendini sadece ibâdete veren.
Zâhir(a): Görünen, açık, belli, meydanda. Esmaü'l-Hüsna'dan Zâhir Allah.
Zahm(a): Yara.
Zaîf(a): Zayıf, kuvvetsiz.
Zâkir(a): Zikreden.
Zâlim(a): Zulmeden, güç kullanan.
Zâr(f): Ağlayış, inleme.
Zârılık(f): Ağlayış, inleyiş.
Zâri kılmak(): Ağlamak, sızlamak, inlemek.
Zât(a): Kendi, her şeyden münezzeh olan Allah. Asıl, esas, öz, hakikat. Nefs.
Zavada/zevade (a): Yiyecek, azıklar.
Zebâne(f): Ateş yalını, kıvılcım.

Zebânî(a): Günâhkârları Cehenneme atmaya mecbur melek.
Zeber(f): Üst.
Zebûr(a): Hz. Dâvûd'a inen İlâhî kitap.
zecr(a): Engel olma, menetme.
Zehre(f): Öd, yürek, cesaret, güç, kudret.
Zehr-i kâtil: Öldürücü zehir, içki.
Zekeriyâ(a): Peygamberlerden birisi. Kavminden kaçarken ağaç kovuğunda yakalanarak testereyle biçilmiştir.
Zelihâ/Zelhâ: Mısır azizinin karısı.
Zelîl(a): Hor, alçak, hakir.
Zembûr(a): Arı.
Zemheri(a): Karakış dönemi. 21 Aralık/31 Ocak arası.
Zemzeme(a): Ezgili, nağmeli ses.
Zer(f): Altın.
Zerk(a):Aldatmak, hile, riyâ.
Zerre(a): Çok küçük parça, atom.
Zevâl(a): Son.
Zeyn(a): Ziynet, süs.
Zihî(f): Ne hoş ne kadar güzel, ne iyi.
Zinde: Canlı, kuvvetli. Hayatta.
Zinhâr(f): Sakın, katiyyen, aman, asla.
Zîr(f): Alt, aşağı.
Zire(f): Zirâ, çünkü.
Zireklenmek: Anlayışlı davranmak. Akıllı hareket etmek.
Ziyân etmek(a.t): Telef etmek, yitirmek.
Zuhûr(a): Ortaya çıkma.
Zulmet(a): Karanlık.
Zûr(f): Kuvvet, güç.
Zühd(a): Kendisini ibâdete vermek, dünyevî şeylerden uzaklaşmak.
Zühre(a): Çoban yıldızı. Yedi gezegenden birisi. Parlaklığı ile meşhur olan bu yıldız, üçüncü kattadır. Hârût ve Mârût adlı iki kötülük meleğiyle birlikte anılır.
Zü'l-Celâl(a): Celâl sahibi Allah.
Zülf(a): Uzun saç.
Zülfekâr(a): Hz. Ali'nin iki ucu olan meşhur kılıcı.
Zünnâr(a): Papazların kuşandıkları yün kuşak.

ŞİİR İNDEKSİ

–ELİF–

01 Sensüz yola girürisem çârem yok adım atmaga
02 Aşk da‘vîsin kılan kişi hîç anmaya hırs u hevâ
03 Bir kez yüzün gören senün 'ömrince hîç unutmaya
04 İki cihân zindânısa gerek bana bostân ola.
05 Aşk etegin tutmak gerek 'âkıbet zevâl olmaya.
06 Anmaz mısın sen şol güni gözün nesne görmez ola
07 İy 'âşıkân iy 'âşıkân ‘aşk mezhebi dindür bana
08 İy pâdişâh iy pâdişah uş ben beni virdüm sana
09 Anma mısın sen şol güni cümle 'âlem hayrân ola
10 Aceb 'aceb ne nesnedür bu derdile firâk bana
11 Ol kişinün yokdur yâri iş bu cihân zindân ana
12 Benem ol ‘aşk bahrîsi denizler hayrân bana
13 Her kim bana agyârısa Hak Tanrı yâr olsun ana
14 İy pâdişâh-ı Lem-yezel kıldum yönüm senden yana

–BE–

15 Aceb bu benüm cânum âzâd ola mı yâ Rab
16 Ulu ulu günâhlarum yüz komadı bana Çalab

–TE–

17 Dîn ü millet sorarısan 'âşıklara dîn ne hâcet
18 Sen bu cihân mülkini Kâf'dan Kâf'a dutdun tut
19 Niteligüm soran işit hikâyet
20 Aşk îmâmdur bize gönül cemâ'at

–ÇİM–

21 Gideridüm ben yol sıra yavlak uzamış bir agaç

–RE–

22 Gâfil olma aç gözüni hâlüne bak öleni gör
23 Dün gider gündüz gelür gör niçesi uz gelür
24 Aşk ile biliş cânlara ezel, ebed olmayısar
25 Aşk makâmı 'âlidür ‘aşk kadîm ezelîdür
26 İy beni 'ayıblayan gel beni ‘aşkdan kurtar
27 Bir kişiden sorgıl haber kim ma‘nîden haberi var
28 İy ‘aşk eri aç gözüni yir yüzine kılgıl nazar
29 Söylememek harcısı söylemegün hâsıdur
30 Bu yoklık yolına bugün bize yoldaş olan kimdür
31 Benem sâhib-kırân devrân benümdür

32 Nisâr ol 'âşık canına ki dost ile visâli var
33 Ko ölmek endîşesin 'âşık ölmez bâkîdür
34 Cân bir ulu kimsedür beden anun âletidür
35 Hak'dan yıgar ol seni nen varısa vir gider
36 Cânını ‘aşk yolına virmeyen 'âşık mıdur
37 Ger vuslata irdünise bu derdile firâk nedür
38 Hakîkatün ma‘nîsin şerh ile bilmediler
39 Koyup gel nakş u nigâr nakşa yol virme zinhâr
40 Merdân-ı Hak bu dünyâda maksûdlara kalmadılar
41 İy bana eyü diyen benem kamudan kemter
42 İy sözlerün aslın bilen gel di bu söz kandan gelür
43 İşidün iy ulu kiçi size benüm haberüm var
44 İsteyelüm iş ıssını bulı görelim kandadur
45 Muştulanuz 'âşıklara bu ‘aşk ulu devlet olur
46 Bu vücûdum şehrine her dem giresüm gelür
47 Yandı yüregüm tutuşdı bagrum cigerüm kebâb durur
48 Senündür pâdişâhlık kudretün var
49 Hak bir gönül virdi bana hâ dimeden hayrân olur
50 Benüm gönlüm gözüm ‘aşkdan doludur
51 İy dost seni severem cân içre yirün vardur
52 Sensin benüm cânum cânı sensüz karârum yok durur
53 Eydivirem ne kıldugın benüm ile ol dil-pezîr
54 İy dün ü gün Hak isteyen bilmez misin Hak kandadur
55 Firâkun bagrumı daglar ne bilsün kadrüni saglar
56 Eger gerçek 'âşıkısan boynundaki menşûr nedür
57 Âşıklar ortasında sofîlik satmayalar
58 Bu semâ'a girmeyen sonına pişmân olur
59 Aşk erinün gönli dolı pâdişâhun haznesidür
60 İşidün iy ulular âhir zamân olısar
61 İy dost bunca kıyl u kâl ne maksûd hod bir haber durur
62 Ne bilsün bu ‘aşkı usanlar-uyalar
63 Bu dünyâya gönül viren sonucı pişmân olısar
64 Evliyâya münkirler Hak yolına 'âsîdür
65 Bilür misüz iy yârenler girçek erenler kandadur
66 İşidün iy yârenler ‘aşk bir güneşe benzer
67 Nâ-gehân cânân ilinden irdi bu câna haber
68 Türlü türlü cefânun adını ‘aşk virmişler
69 Bu dünyânun meseli bir ulu şâra benzer

70 Dost senün ‘aşkun okı key katı taşdan geçer
71 Allah diyelüm dâim Allah görelüm n'eyler
72 İy pâdişâh iy pâdişâh her dem işin düze durur
73 Niteki bu gönlüm evi ‘aşk elinden taşa gelür
74 Sabahın sinlere vardum gördüm cümle ölmiş yatur
75 Aşkun odı yüregümde neler eyler neler eyler
76 Miskîn âdem oglanı nefse zebûn olmışdur
77 Bu dem yüzüm süreturam her dem ayum yeni dogar
78 Tanrı'yiçün cânum cânı cefâyısa tap dur yiter
79 Yâr yüregüm yâr gör ki neler var
80 Aşkıla gelen erenler içer aguyı nûş ider
81 O 'âlem fahri Muhammed nebîler serveridür
82 Yir yüzünde gezeridüm ugradum milketler yatur
83 Ne bakarsın taş kapuda gir içerü neler gezer
84 Bu dervîşlik duragı bir 'acayib durakdur
85 İşidün iy yâranlar dem evliya demidür
86 Aşksuz âdem dünyada bellü bilün yok durur
87 Gelün sorun bu cânlara sûretleri n'oldı gider
88 İşit sözümi iy gâfil tanla seher vaktinde tur.
89 Sensin bize bizden yakın görünmezsin hicâb nedür
90 Hakîkat her vücûdun cânı ‘aşkdur
91 İlim 'ilim bilmekdür 'ilim kendin bilmekdür
92 İy dost senün ‘aşkun odı cigerüm pâre baş kılur
93 Hocam ‘âşık olanlarun işi âh ile zâr olur
94 Gelmeyen gelmedi sapdı secde eyledi tâpdı
95 Anca zâr eyler kim şol bülbül eyler
96 Dervîş olan kişiler deli olagan olur
97 Dervîşlige kadem uran her ma‘nîde sultân olur
98 Yine seyreyledi gönlüm dostun cemâlin arzû lar
99 Erenlerden etek tutan menzil alup Hakk'a yiten
100 Yirün gögün safâsı Mustafâ'dır

–ZE–

101 Bize dîdâr gerek dünyâ gerekmez
102 Keleci bilen kişinün yüzini ag ide bir söz
103 Hak cihânda doludur kimsene Hakk'ı bilmez
104 N'idem ben bu gönül ile benüm ile bile durmaz
105 Niçeler bu dünyada günâhını yuyamaz
106 İy bana eyü diyen benem kamudan yavuz

107 Senünle birligüm senden ırılmaz
108 Sana her işde iy Kâdir bildük tercemân gerekmez
109 Rızıkiçün gussa yime kimse rızkın kimse yimez
110 Bu bir 'acâyib haldür bu hâle kimse irmez
111 Ben dervîşem diyen kişi iş bu yola 'âr gerekmez
112 Eger dilüm bendeyise kimse bana nesne dimez
113 Bu ne dertdür 'aceb dermân belürmez
114 Hiçbir kişi bilmez bizi biz ne işün içindeyüz
115 Binde biri bu halkun Rahmân yolına girmez
116 Gayrıdur bu milletden bu bizim milletümüz
117 Sûfîyem halk içinde tesbîh elümden gitmez
118 Yine geldi ‘aşk elçisi yine doldı meydânumuz

–SİN–

119 Aşk erine dünyâda çi harîr ü çi palâs

–ŞIN–

120 Bilenlere sormak gerek bu tendeki cân neyimiş
121 Âşık cânına ‘aşk koyan ol bir yüce Sübhânımış
122 Hak'dan haber geldi yine kullar yarag itsün dimiş
123 Hakk'ı bulmak isteyenler eylesün nefsini dervîş
124 Erenlerün yolları inceden inceyimiş
125 Ben derd ile âh iderdüm derdüm bana dermânımış

–GAYIN–

126 Ben sevdügüm nigârı n'idem ol benden fârig

–KÂF–

127 Yanar içim göyner özüm ben ölümümi anıcak
128 Şükür Hakk'a kim dost bize eyitdi dost yüzine bak
129 Gel iy gözüm agla gülmezem ayruk
130 İy çok kitâblar okıyan sen kim dutarsın bana dak
131 Biz neye 'âşıksavuz 'âlemler ana 'âşık
132 Kerem ile bir berü bak nikâbı yüzünden bırak
133 Ma‘nâ bahrine dalduk vücûd sırrını bulduk
134 Muhammed'e bir gice Çalab'dan indi Burâk

–KEF–

135 Dost yüzine bakmaga key safâ nazar gerek
136 Müsülmânam diyen kişi şartı nedür bilse gerek
137 Dünyaya gelen kişiler yola bile gelmek gerek
138 Evvel bize vâcib budur hoş hulk ile 'amel gerek

139 Bu dünyaya gelen kişi âhir yine gitse gerek
140 Gel iy dervîşlik isteyen eydem sana n'itmek gerek
141 N'idelüm bu dünyâyı neyleyüp n'itmek gerek
142 Dervîş olan kişinün dirligi arı gerek
143 N'iderüz dirlik suyın biz cânı yagmaya virdük
144 Ne söz keleci dirisem dilüm seni söyleyicek
145 Çalap nûrdan yaratmış cânını Muhammed'ün
146 Nişânı bu benzi saru gözleri yaşdur 'âşıkun
147 İy su kandan gelürsin vatanun kanda senün
148 Ger uluya irdünise sûret nakşı nendür senün
149 İy niçe selâtinler zebûnı dervîşlerün
150 Dost diridüm istegüm dermânıdur 'âşıklarun

–LAM–

151 Kul pâdişâhsuz olmaz pâdişâh kulsuz degül
152 Ata belinden bir zamân anasına düşdi gönül
153 Yavlak 'aceb geldi bana dünya içinde işbu hâl
154 Gerekmez dünyayı bize çünki bâkî bünyâd degül
155 Kogıl bu dünyâ bezegin bu dünyâ yil durur hayâl
156 Dervîşlik makâmı hâl içinde hâl
157 Aşksuzlara virme ögüt ögüdünden alur degül
158 Ma‘nâ eri bu yolda melûl olası degül
159 Eyâ gâfil aç gözini gönlün yavlak uzatmagıl
160 Yoldaş olalum ikimüz gel dosta gidelüm gönül
161 N'ola gelsen şimden girü fesâdı terk isten gönül
162 Dervîşlik didükleri hırka ile tâc degül
163 Senün ben dimekligün ma‘nâda usûl degül
164 Müşkili hâlleylemek degmenün işi degül
165 Cânlar fedâ yoluna bu cân kayusı degül
166 Bir kez gönül yıkdunısa bu kıldugun namâz degül
167 Tehî görmen kimseyi hîç kimesne boş degül

–MİM–

168 İy yârânlar iy kardaşlar sorun bana kandayıdum
169 İy yârânlar iy kardaşlar sorun bana kandayıdum
170 Ben bende buldum çün Hakk'ı şekk ü gümân nemdür benüm
171 Ben bunda garîb geldüm ben bu ilden bîzâram
172 Ben bu cihâna gelmedin sultân-ı cihândayıdum
173 Uş gine geldüm ben bunda sır sözin 'ıyân eyleyem
174 Cümle 'âlem terkin urup ben dost terkin urımazam

175 Ben bir 'aceb ile geldüm kimse hâlüm bilmez benüm
176 Kaçan kim ben beni bildüm yakîn bilkim Hakk'ı buldum
177 Haber eylen 'âşıklara ‘aşka gönül viren benem
178 Ezelî bu ‘aşkı ben bu mülke sürüp geldüm
179 Benüm bunda karârum yok ben bunda gitmege geldüm
180 Ne dirisem hükmüm yürür elümde fermân tutaram
181 Cânum ben andan bunda ezelî 'âşık geldüm.
182 Dost elinden ölürisem güle güle girü gelem
183 Bin yıl eger vasfın diyem bir zerresin tüketmeyem
184 Sensin Kerîm sensin Rahîm Allah sana sundum elüm
185 Muhammed ile bile Mi'râc'a çıkan benem
186 Hak Çalab'um Hak Çalab'um sencileyin yok Çalab'um
187 Benüm cânum uyanukdur dost yüzine bakan benem
188 Aldı benüm gönlümi n'oldugum bilimezem
189 Aşkun şarâbın içeli kandalıgum bilimezem
190 Aceb degül seniniçün ger cân fedâ kılurısam
191 Tehî görmen siz beni dost yüzin görüp geldüm
192 İy yârânlar tınman bana ben yine n'oldum bilmezem
193 Evvel benem âhir benem cânlara cân olan benem
194 Ka'be vü büt-îmân benem çarh uruban dönen benem
195 Evvel kadîm önden sona zevâli yok sultân benem
196 Andan berü gönildüm dost ile bile geldüm
197 Erenlerün himmetini ben bana yoldaş eyleyem
198 Hîç bilmezem kezek kimün aramuzda gezer ölüm
199 İy kamu derd ehli gelün derd benem ü dermân benem
200 İy gönül bize kerem kıl bile seyrân idelüm
201 Bu fenâ mülkinde ben niçe niçe hayrân olam
202 Ben seni sevdügümi işitsinler hâs u 'âm
203 Beni anmaklıga benden farîgvam
204 Her kancaru dönerisem ‘aşk iledür işüm benüm
205 Ben ol yârı sevdügümi niçe bir gizleyübilem
206 Niteki ol ma‘şûk ile ben râzumı bir eyleyem
207 Teferrüc eyleyü vardum sabâhın sinleri gördüm
208 Hak'dan nazar oldı bana Hak kapusın açar oldum
209 Kanı bana sabr u karâr senün sözüni dinleyem
210 Dostdan bana haber geldi turayım andan varayım
211 O Kâdir-i Kün feyekûn lutf idici Sübhân benem
212 Bu cümle erkânı koyup birlik yolın tutan benem

213 İy dost ‘aşkun denizine girem gark olam yüriyem
214 Ger râzumı söylerisem kimse dilüm bilmez benüm
215 Senden gelür cevr ü cefâ ben âh u vah itmeyeyüm
216 İy ehl olan eydün bana ben niçesi dolanayım
217 Dost bakalı yüzüme ben şehi görüp geldüm
218 Zamân geçdi devir döndi salâdur kudse gidelüm
219 Yüz bin cefâ kılsan bana senden yüzüm döndürmezem
220 Ben bu yurtlu degülem bunda durup n'iderem
221 İlk adım Yûnus'ıdı adımı 'âşık takdum
222 Girdüm ‘aşkun denizine bahrileyin yüzer oldum
223 Bu cihâna gelmeden ma‘şûk ile bir idüm
224 Beni bunda viribiyen bilür ben ne işe geldüm
225 İy dervîş diyen bana nem durur dervîş benüm
226 Denizler olsa bir kadeh susalıgum kanmaz benüm
227 Eyle sanman siz beni kendözümden gelmişem
228 Eyyûb'am dil mübtelâyam derde dermân isterem

–NUN–

229 Kullıkdan ırak olma sultân göresin bir gün
230 Bugün sohbet bizüm oldı bize bizüm diyen gelsün
231 Biz dünyadan gider olduk kalanlara selâm olsun
232 Ol göz ki seni gördi ol niye nazar itsün
233 Evvel kadîmden geldüm yir gök yaradılmazdan
234 Gözüm seni görmegiçün elüm sana irmegiçün
235 Niçün sen nefs-i emmârı bu gafletden uyarmazsın
236 Dîn ü milletden geçer ‘aşk eserini tuyan
237 Bu dervîşlik yolına ‘aşkıla gelen gelsün
238 Fânî dünyâyı n'eylerler Allah sevgüsi var iken
239 Dervîşlerün yolına sıdk ile gelen gelsün
240 Şükür şükür ol Çalab'a maksûduma irdüm bugün
241 İy yârânlar iy kardaşlar ecel ire ölem birgün
242 Sûretden gel sıfata yolda safâ bulasın
243 Çarh-ı felek yo idi cânlarumuz var iken
244 Giderem 'aklum başumdan şaşuban
245 Gönül hayrân olupdur ‘aşk elinden
246 Zinhâr virmegil gönül dünyâ pâyına bir gün
247 Andan yigrek ne vardur kişi bile kendözin
248 Lâ-şerîkden okursın sonra şerîk katarsın
249 Hak bir gevher yaratdı kendünün kudretinden

250 Egriligün koyasın dogrı yola gelesin
251 Gelün bugün yanalum yarın yanmamak içün
252 Aşk ilinün haberin disem işide misin
253 Dalayın ‘aşkun bahrine gavvâs olayın bir zamân
254 Âşıklara ne diyem ‘aşk haberinden şîrîn
255 Sen cânundan geçmeden cânân arzû kılursın
256 İlmünde gark oluban ben beni bilimezin
257 Bunca gönüller alan cihâna sultân mısın
258 Bu 'ömrüm yok yire harc itmişem ben
259 Dost yüzini göricegez niçe karâr kılsun bu cân
260 Ol dürr-i yetîmem ki görmedi beni 'ummân
261 Ol cân kaçan öliser sen ana cân olasın
262 Aceb oldı hâlüm bu ‘aşk elinden
263 Gönül usanmadun sen bu seferden
264 Dîn ü millet kodurdı ol benüm gönlümi alan
265 Erenlere muhib iken yâ münkir oldugun neden
266 Ol dost bize gelmez ise ben dosta girü varayın
267 İy gönül bir dem bir vakit dünyâdan usanmaz mısın
268 Şöyle hayrân eyle beni ‘aşkun odına yanayın
269 İlâhî bir ‘aşk vir bana ben benligüm bilmeyeyin
270 Taşdun yine deli gönül sular gibi çaglar mısın
271 Cânlar cânını buldum bu cânum yagma olsun
272 Anup kıyâmet günini aglaşalum ol gün içün
273 Sübhân bizi uyarısar niçe zamân yatmış iken
274 Hey yârânlar hey kardaşlar nice'deyin n'ideyin ben
275 Yokdur bende 'amel tâ'at ben n'ideyüm n'eyleyeyin
276 İy benüm 'ömrüm kuşı kanda varasın bir gün
277 Aceb şu yirde var m'ola şöyle bir garîb bencileyin
278 Kanda bulam isteyüben iy gönül beni kandasın
279 Eger ‘aşkı seversen cân olasın
280 İy dost seni sevelden 'aklum gitdi kaldum ben
281 Ol vaktin bir olasın ayrılıkdan kalasın
282 İlâhî derdümün dermânı sensin
283 İy gönlümün eglencesi eyit bana n'eyleyeyin
284 Ayurma beni senden yaradan

–VAV–

285 İy yârânlar iy kardaşlar korkaram ben ölem diyü
286 Dost gönlümi yagmaladı n'olsa gerek şimden girü

287 Mansûr-vâr oldum bugün ber-dâr iden gelsün berü
288 İy bizümle yâr olup dosta giden gelsün berü
289 Benem zârî kılan şol yâre karşu
290 Severem ben seni cândan içerü
291 Düşdi ögüme hubbül-vatan gidem hey dost diyü diyü
–HE–
292 Hak'dan gelen şerbeti içdük el-hamdüli'llah
293 Zinhâr gönül evinde tutma yavuz endîşe
294 Hoşdur eger yürürisem ‘aşk odına yana yana
295 Vücûd bir binâ durur sırr-ı hikmet içinde
296 Âşık oldum erene irmegile
297 Gönül nite dolana ma‘şûkın bulmayınca
298 Vasf-ı hâlin eydiserem vuslat hâlin bilenlere
299 Miskînlikden buldılar kimde erlik varısa
300 Bir söz diyeyin sana dinle cânun varısa
301 İy kopuz ile çeşte aslun nedür ne işde
302 İstedügümi buldum eşkere cân içinde
303 Cân olgıl cân içinde kalma gümân içinde
304 Dervîş olan kişiler 'aceb nite dirile
305 On sekiz bin 'âlem halkı cümlesi bir içinde
306 İsrâfîl sûrı ura yir yüzi divşürile
307 Kimse döymez bu nazara ‘aşkıla kim pençe ura
308 Âşıklar dostı koyup kanda vara
309 Var derd ile yan yüri dermâna irişince
310 Bî-mekânam bu cihânda menzilüm duragum anda
311 Uş yine nazar oldı bu bizüm cânumuza
312 Yine bu bâd-ı nev-bahâr hoş nev'ile esdi yine
313 Bu dünyânun misâli benzer bir degirmene
314 Tutgıl bir Tanrı hâsını gel ikrâr it erenlere
315 Sana direm iy velî tur irte namâzına
316 Bir imâret göster bana kim sonı vîrân olmaya
317 Ben dost içün aglarısam gözüm yaşını kim sile
318 Zihî şîrîn hulu dilber ki bu dem duragı cânda
319 Ma‘nâ berâtın alduk uş gine elümüze
320 Görünün hâli döner nişânsuz bî-nişâna
321 Muhammed'ün medhini idelüm baş üstine
322 Hak yolını gözler isen gel yanalum dostlar ile
323 Kimün nesi var kim sana vire kılınç yorutmaya

324 Her kime kim dervîşlik bagışlana
325 Aklum başuma gelmedi ‘aşk şarâbın tatmayınca
326 Âşıkları Tamu'ya yandurmaya
327 Bir şâha kul olmak gerek hergiz ma'zûl olmaz ola
328 İy ‘aşk delüsi olan ne kaldun perâkende
329 Aşk odı düşdi cânuma yakup beni yandurmaga
330 İçümde bir derd oldı diyeyin dervîşlere
331 Âşık-ı zinde kulun hükmi geçer cânlara
332 Âşık oldum bugün meydân içinde
333 Kimseye düşmântutmazuz agyâr dahı yârdur bize
334 Bir 'acâyib ‘aşk geldi bende bu hâl üstine
335 Gitdi bu kış zulmeti geldi bahâr yaz ile
336 Sen bu cihân mülkine geldüm gelmedüm dime
337 Âlem düşmânolurısa beni dostdan ırımaya
338 Dirligüm neyidügin eydeyin kıldan kıla
339 Ma'şûkumı isteyü iş bu cihân içinde
340 Bir söz geldi dilüme eydem ölüm üstine
341 San'atun yigregi çün namâzımış hoş pîşe
342 Bir ay gördüm bu gice kamu burclardan yüce
343 Yine yaz günleri geldi söyle bülbülcügüm söyle
344 Aşkun ile 'âşıklar yansun yâ Resûllallah
345 Dostdan haber kim getürdi sorun seher yellerine
346 Kandayıdun kandan geldün dîvâne
347 İçün taşun murdâr iken ‘aşk n'eylesün senünile

–YE–

348 Kime ki dost geregise eydeyim ne kılasını
349 Bana namâz kılmaz diyen ben kıluram namâzumı
350 Allah sana viribiye bir gün ecel serhengini
351 Su'âlüm var tapuna iy dervîşler ecesi
352 Hak nûrı 'âşıklara herdem nüzûl degül mi
353 Aşk bâzirgânı ser-mâye cânı
354 Kaçan kim ol dilber benüm gözlerüme tutaş oldı
355 Yir gök yaradılmadın Hak bir gevher eyledi
356 Çalap Âdem cismini toprakdan var eyledi
357 Âşık mıdur ol ma‘şûk içün virmeye cânı
358 Biz bizi bilmezidük bizi kendüden eyledi
359 Bencileyin gören kişi ben sevdügümün yüzini
360 Dostdan haber soran kişi güzâf degül dostun işi

361 Girü durur yoklıkdan kamularun baylıgı
362 Ol Çalab'umun ‘aşkı bagrumı baş eyledi
363 Ol dost benden yana hîç bilmezin niçe bakdı
364 Banladı ol mü'ezzin turdı kâmet eyledi
365 Tecellîyâtun nûrına döymez vücûdum dagları
366 Doldur kadeh sungıl bize ‘aşk şarâbından iy sâkî
367 Biz uludan işitdük evvel er yaratıldı
368 Sana 'ibret geregise gel göresin bu sinleri
369 Ol geçüdün korkusı uş beni yoldan kodı
370 Ben bende seyr ideriken 'aceb sırra irdüm ahî
371 Evvel dahı varıdı cânumda bu ‘aşk odı
372 İki cihânı unıdur sana gönül viren kişi
373 İşidün iy yârânlar eve dervişler geldi
374 Dînün îmânun varısa hor görmegil dervîşleri
375 Menzili ırak bu yolun bu yola kim varası
376 Aşkun odı düşdi câna eritdi yürek yagını
377 Gerçek 'âşık olanlarun hemen dostı sever cânı
378 Erenler biz denizdür 'âşık gerek dalası
379 Pâdişâhlar pâdişâhı ol Ganî
380 Niçe bir besleyesin bu kaddile kâmeti
381 Aşkun aldı benden beni bana seni gerek seni
382 Dilsüzler haberini kulaksuz dinleyesi
383 Nasîhat kandîlinden bir işâret göründi
384 Ömrüm beni sen aldadun âh n'ideyin 'ömrüm seni
385 Bu ne gülecek yirdür aglasana key katı
386 Kime gönül virdümise benüm ile yâr olmadı
387 Müsülmânlar zamâne yatlu oldı
388 Geldi geçdi 'ömrüm benüm şol yil esüp geçmiş gibi
389 Eşkere kıldum bugün pinhânumı
390 İy yârenler eydimezem cânum neye daldugını
391 Erenlerün gönlinde ol sultân dükkân açdı
392 Bülbül-i haste gül yüzün gördi 'arasât eyledi
393 İsteridüm Allah'ı buldumısa ne oldu
394 Andan berü kim ‘aşkun benümle yoldaş oldı
395 Aşk ile isteridük yine bulduk ol cânı
396 İy dünyâya aldanan hayırla ihsân kanı
397 Bakdugum yüzde gördüm O Tapdug'um nûrını
398 Helâl kıldı ma‘şûka 'âşık kendü kanını

399 İy yârânlar iyi kardaşlar görün beni n'itdüm ahî
400 Yine yüzüni gördüm yine yüregüm yandı
401 Müslümânlar kim görmişdür 'âşık tevbe itdügini
402 Bu ‘aşk denizine dalan hâcet degül ana gemi
403 Yort iy gönül sen bir zamân âsûde fârig hoş yüri
404 Gönlüm düşdi bir sevdâya gel gör beni ‘aşk n'eyledi
405 Yok yire geçürdüm güni âh n'ideyüm 'ömrüm seni
406 Bir sâkîden içdük şarâb ‘Arş’dan yüce meyhânesi
407 Çıkdum erik talına anda yidüm üzümi
408 Dost yüzini göricegez artar gözlerümün nûrı
409 Ne kim senün cevrün ile geçürmişem ben günümi
410 Girçek 'âşık oldunısa gel ‘aşk kitâbından okı
411 Zihî deryâ ki katreden görindi
412 İş bu vücûd bir kal'adur 'akıl içinde sultânı
413 Niçe yıllar 'ömür sürdüm anca aglayuban güldüm
414 Berk yapışdun şol dünyâya koyup gitmeyesin bigi
415 Dostı gerçek sevenlerün dosta ulaşur cânları
416 Nâgâh yagma eyledi ‘aşk odı cânumuzı
417 Yâ ilâhî ger su'âl it sen bana